

Àmbit social i criminològic

CENTRE D'ESTUDIS JURÍDICS
I FORMACIÓ ESPECIALITZADA

Ausiàs March, 40
08010 Barcelona
TEL. 93 207 31 14
FAX: 93 207 67 47

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia

D O C U M E N T S D E T R E B A L L

INVESTIGACIÓ
(producció pròpia, 2011)

Trajectòries de vida dels estrangers encarcerats

Autors

Àrea d'Investigació i Formació
Social i Criminològica

Any 2011

Trajectòries de vida dels estrangers encarcerats

Equip de treball

Direcció i redacció de l'informe:

Manel Capdevila Capdevila (*responsable d'Investigació*)

Marta Ferrer Puig (*cap de l'Àrea d'Investigació i Formació Social i Criminològica*)

Altres autors:

Oriol Arronis Camps (*tècnic de recerca becat i suport tècnic*)

Marta Blanch Serentill (*tècnica de recerca becada i suport tècnic*)

Alexia Cañamares Sanz (*tècnica de recerca becada i suport tècnic*)

Laura Castel Fort (*tècnica de recerca i suport tècnic*)

Aina-Itziar Coloma González (*tècnica de recerca becada i suport tècnic*)

Núria Mutilva Benito (*tècnica de recerca becada i suport tècnic*)

Introducció de dades:

Adrià Barrio Castellarnau (*suport administratiu*)

Raúl Hernández Navarro (*suport administratiu*)

Assessorament, anàlisi de dades i supervisió informe:

Vanessa Alcaide Lozano (*professora associada Departament de Sociologia i Anàlisi de les Organitzacions a la Universitat de Barcelona*)

Avís legal

Els continguts d'aquesta investigació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Sense obres derivades 2.5 Espanya de Creative Commons, el text complet de la qual es troba disponible a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/legalcode.ca>. Així, doncs, se'n permet la còpia, la distribució i la comunicació pública sempre que se citi l'autor del text i la font (Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada), tal com consta en la citació recomanada inclosa a cada article. No se'n poden fer usos comercials ni obres derivades.

Resum en català:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/deed.ca>

Índex

1. Introducció.....	7
2. La recerca	11
2.1 Finalitat i objectius	11
2.2 Metodologia	12
2.3 Calendari de la recerca.....	17
3. Els grups d'estrangers i el pronòstic d'inserció social en sortir de la presó..	18
3.1 El grup 1	20
3.2 El grup 2 i el grup 3.....	22
3.3 El grup 4	24
4. Les trajectòries de vida segons les temàtiques.....	29
4.1 El projecte migratori.....	29
4.1.1 Projecte migratori: temes que es tracten.....	29
4.1.2 Els tipus de projecte migratori	30
4.1.3 Resultats: les diferències de projecte migratori segons els grups....	30
4.1.4 Conclusions: les diferències de projecte migratori segons els grups	47
4.2 El capital social	49
4.2.1 El capital social: temes que es tracten	49
4.2.2 Tipus de capital social	50
4.2.3 Resultats: les diferències de capital social segons els grups	51
4.2.4 Conclusions: les diferències de capital social segons els grups	71
4.3 El perfil criminològic.....	74
4.3.1 Perfil criminològic: temes que es tracten.....	74
4.3.2 Tipus de perfil criminològic.....	74
4.3.3 Resultats: les diferències de perfil criminològic segons els grups....	75

4.3.4	Conclusions: les diferències de perfil criminològic segons els grups	118
4.4	Les perspectives de futur en sortir de la presó	121
4.4.1	Perspectives de futur: temes que es tracten	121
4.4.2	Els tipus de perspectives de futur	122
4.4.3	Resultats: les diferències de perspectives de futur segons els grups	123
4.4.4	Conclusions: les diferències en les perspectives de futur segons els grups	139
4.5	Situació penitenciària actual dels subjectes entrevistats i perspectives d'inserció.....	142
5.	Les trajectòries de vida dels estrangers segons els grups específics	152
5.1	Els <i>comuns</i>	153
5.1.1	El cas 5025	154
5.1.2	El cas 4013	160
5.1.3	El cas 12016	166
5.2	Les dones	173
5.2.1	El cas 3004	174
5.2.2	El cas 8030	181
5.3	Els multireincidentes	186
5.3.1	El cas 4004	186
5.3.2	El cas 3010	192
5.3.3	El cas 2015	200
5.4	Els invisibles	205
5.4.1	El cas 2022	205
5.4.2	El cas 5017	211
6.	Conclusions.....	216
7.	Recomanacions.....	224

1. Introducció

Aquest informe complementa l'estudi *Estrangers a les presons catalanes*, publicat l'any 2010 pel Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (CEJFE), i fa un aprofundiment qualitatiu respecte a l'anterior¹. A l'anàlisi de dades quantitatives presentat en aquell estudi, incorporem ara una anàlisi de les trajectòries de vida d'un grup exhaustiu d'estrangers encarcerats.

En un estudi quantitatiu, com era l'anterior, interessava extreure de la manera més simple possible una generalització de les característiques principals que presenten els estrangers encarcerats i establir diferents tipologies que permetessin classificar i comparar els col·lectius d'estrangers en funció de les seves especificitats.

L'aportació d'aquest nou estudi qualitatiu va molt més enllà, atès que interessa recollir la riquesa dels diferents discursos i conèixer en profunditat les particularitats de cadascun dels casos seleccionats. Aquest estudi dona veu als entrevistats, recull les seves opinions i reflexions envers la seva situació a la presó i profunditza respecte a la condició d'estranger (que en molts casos dificulta la seva inserció per motius que tenen a veure amb la documentació) i l'experiència en relació amb el projecte migratori que ha fet, la seva situació familiar i social aquí i al seu país, la seva trajectòria delictiva i les seves expectatives de cara al futur un cop surti de la presó. Totes aquestes aportacions no es queden en l'apartat merament descriptiu sinó que els investigadors hem volgut interpretar-les, valorar-les i saber l'estat actual dels subjectes tres anys després d'haver fet les entrevistes.

Com en l'estudi anterior, en aquesta recerca qualitativa també utilitzem el terme *estranger* i no *immigrant*. La recerca se centra en les persones que es troben ingressades en centres penitenciaris provinents d'altres països i que aquí no

¹ *Estrangers a les presons catalanes*. Àrea d'Investigació i Formació Social i Criminològica. Barcelona. CEJFE. 2010. Publicació al web: www.gencat.cat/justicia/investigacions

tenen regularitzada la seva situació administrativa amb caràcter permanent, de manera que la seva sortida de la presó implicarà una dificultat real per a la seva reinserció social. Les dificultats d'integració social de les persones estrangeres empresonades un cop surten de la presó va ser una de les raons que motivà l'encàrrec inicial de l'estudi per part de la Direcció General de Règim Penitenciari i Recursos al CEJFE. El present estudi individualitza i profunditza aquestes dificultats en cadascun dels individus seleccionats de la mostra, per acabar valorant i interpretant les perspectives de futur en funció de les seves possibilitats d'inserció social dins del marc legal complex que regula l'estrangeria al nostre país.

El lector trobarà analitzades en profunditat les trajectòries de vida de 37 estrangers, que constitueixen una part dels 212 estrangers entrevistats en l'estudi anterior i que l'any 2008 es trobaven ingressats en alguna presó de Catalunya.

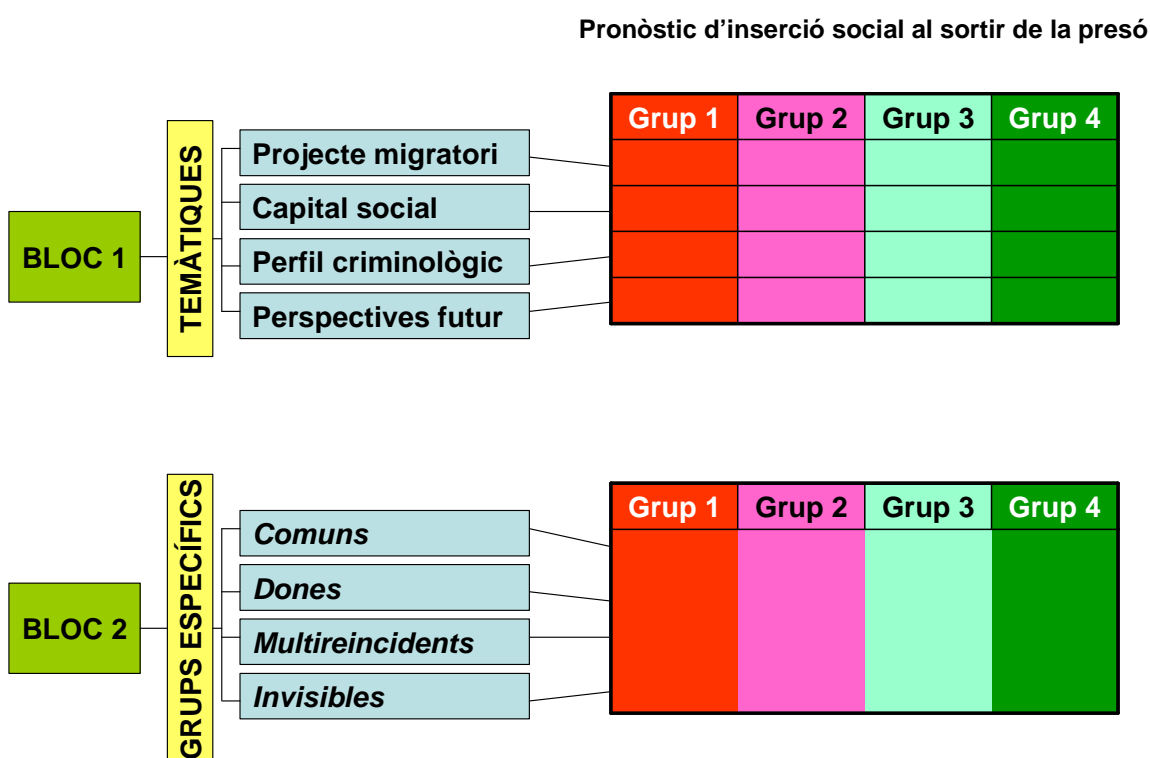
La recerca es divideix en dos grans blocs. En el primer (capítol 4 de l'índex), s'analitzen els discursos dels entrevistats al voltant de quatre grans temàtiques: 1) projecte migratori, 2) capital social, 3) perfil criminològic i, finalment, 4) perspectives de futur en sortir de la presó. En el segon bloc, s'analitzen les trajectòries de vida de quatre col·lectius específics que mostren cadascun d'ells un interès determinat, en funció de pertànyer a un grup de risc de patir situacions d'exclusió social. El primer col·lectiu està format pels estrangers més *comuns* i representatius de tot el grup d'entrevistats. El segon col·lectiu el formen les *dones*, que, malgrat constituir un grup minoritari entre la població estrangera encarcerada, presenten un perfil i una trajectòria ben diferenciats. El tercer col·lectiu inclouria els *multireincidentes*, entesos com els qui acumulen tres o més ingressos penitenciaris a Catalunya per delictes diferents. El quart i darrer col·lectiu estudiat són els qui anomenem col·loquialment *invisibles*, dels quals no consta assignació de NIE (Número d'Identificació d'Estranger) a la Delegació del Govern Espanyol a Catalunya. Dins dels *invisibles*, cal matisar dues realitats molt diferents pel que fa a la regularització administrativa: els qui pertanyen a països de l'Europa comunitària i els qui pertanyen a països no comunitaris. Els primers no tindran, en principi, cap impediment legal per continuar al nostre país un cop surtin de la presó en virtut dels convenis

europaus de lliure circulació de persones, mentre que els segons no podran regularitzar de cap manera la seva estada al nostre país fins a la cancel·lació total dels antecedents penitenciaris.

En els dos grans blocs amb els quals hem estructurat la presentació de la recerca, s'expliquen les diferències dels entrevistats segons la seva pertinença a qualsevol dels quatre grups que vàrem establir en el capítol 7 de la recerca ja esmentada *Estrangers a les presons catalanes*. Aquests quatre grups es basaven en el pronòstic d'inserció social en sortir de la presó que sorgia de l'anàlisi factorial de les variables recollides a l'estudi, essent el grup 1 el que més dificultats presentava per a la inserció i el grup 4 el de millor pronòstic.

En el gràfic següent es resumeix l'estructura de presentació d'aquest informe.

Gràfic 1. Disseny de la presentació de la recerca sobre trajectòries de vida dels estrangers encarcerats

El lector trobarà en el desenvolupament de l'informe les trajectòries de vida dels estrangers encarcerats molt més matisades, explicades i relacionades que a l'anterior estudi. Així mateix, podrà apreciar el grau d'incert en el pronòstic fet pels investigadors respecte a la seva situació a 1 de maig de 2011.

És possible que el lector trobi diferències entre els resultats comentats en alguna de les variables entre ambdós estudis. Cal explicar que, en l'estudi que presentem a continuació, la selecció de la mostra ha estat intencionada i no aleatòria, buscant aquells discursos més rics quant a aportacions respecte dels temes exposats o representatius del col·lectiu que s'explica.

2. La recerca

2.1 Finalitat i objectius

La finalitat de l'estudi publicat l'any passat (2010) era donar un coneixement ampli i global de la realitat dels estrangers als centres penitenciaris catalans i de les seves possibilitats de futur i apuntar recomanacions que poguessin ajudar la Direcció General de Règim Penitenciari i Recursos (DGRPR) a intervenir amb més eficàcia en aquest tema de gran actualitat i complexitat. La recerca actual persegueix la mateixa finalitat ja que, tal com hem dit, busca complementar l'anterior recerca aprofundint en determinats aspectes des d'una metodologia qualitativa.

Hem definit un objectiu general, del qual es deriven quatre objectius específics:

Objectiu general:

Reconèixer les diferents trajectòries de vida dels estrangers encarcerats a les presons catalanes: esbrinar els punts forts i febles i identificar les dificultats i les oportunitats que tindran aquests estrangers per assolir un projecte d'integració al nostre país allunyat del delictes o per retornar al seu país.

Els objectius específics d'aquesta recerca són:

1. Conèixer el projecte migratori que els ha portat a Catalunya i saber si compten amb recursos personals, socials i de suport per dur-lo a terme sense tornar a entrar en conflicte amb la Justícia.
2. Conèixer els diferents perfils criminològics dels estrangers encarcerats i com la seva estada a la presó ha servit o no per desistir de nous comportaments delictius.
3. Conèixer quina és la distància entre les expectatives de futur que tenen els encarcerats a la sortida de la presó i les possibilitats reals de dur-les a terme.

4. Conèixer en profunditat els aspectes contemplats en els objectius anteriors pel que fa a determinats col·lectius específics: dones, multireincidentes i no documentats, que són els més comuns entre els estrangers encarcerats.

2.2 Metodologia

Aquest estudi es basa en l'anàlisi qualitativa del discurs de 37 estrangers que es trobaven internats en un centre penitenciari català l'any 2008. Aquestes persones formaven part d'una mostra de 212 estrangers que van ser entrevistats en l'estudi ja esmentat de l'any 2010. En aquell estudi es van explotar quantitativament algunes de les respostes de les entrevistes després de reconvertir-les en respostes tancades. Contràriament, en l'estudi actual, es duu a terme una anàlisi del discurs complet de les persones entrevistades². Els resultats que es presenten responen a l'anàlisi d'aquesta mostra de 37 entrevistes.

Per a la selecció de les entrevistes per transcriure, hem partit dels resultats obtinguts a la part d'anàlisi quantitativa. L'actual mostra l'hem seleccionada dels 212 entrevistats a la recerca anterior d'acord amb els criteris següents:

1. Que hagués manifestat en l'entrevista el seu desig de quedar-se aquí o de retornar al seu país.

Que estiguessin representats³:

2. Ambdós sexes.
3. Totes les àrees geogràfiques i, dins d'aquestes, la major amplitud de països.

² En l'annex 4 de l'estudi anterior *Estrangers a les presons catalanes* es recull la plantilla unificada d'entrevista que es va fer als interns estrangers..

³ En cap de les variables per a la selecció dels casos, es va voler respectar la proporció del seu pes mostral dins de la població real d'estrangers encarcerats. Es va prioritzar sempre que hi hagués la màxima variabilitat i fins a la saturació del discurs.

4. Les cinc agrupacions de delictes: contra les persones, contra la llibertat sexual, contra la propietat, contra la salut pública (drogues) i altres delictes.
5. Els qui tenien NIE (Número d'Identificació d'Estrangers) en el moment de l'entrevista i els qui no en tenien.
6. Els qui eren primaris en l'ingrés penitenciari i els qui ja tenien altres ingressos penitenciaris.
7. Finalment, amb les transcripcions fetes al davant i quan els criteris anteriors estaven garantits, se seleccionava el cas amb més discurs propi.

Per a la transcripció en paper de les entrevistes gravades en àudio, s'ha fet servir el programari lliure F4 versió 3.1.0⁴.

Per a l'anàlisi en profunditat de les entrevistes, s'ha fet servir el programa d'anàlisi qualitativa de dades contextuals ATLAS/ti 6.2.

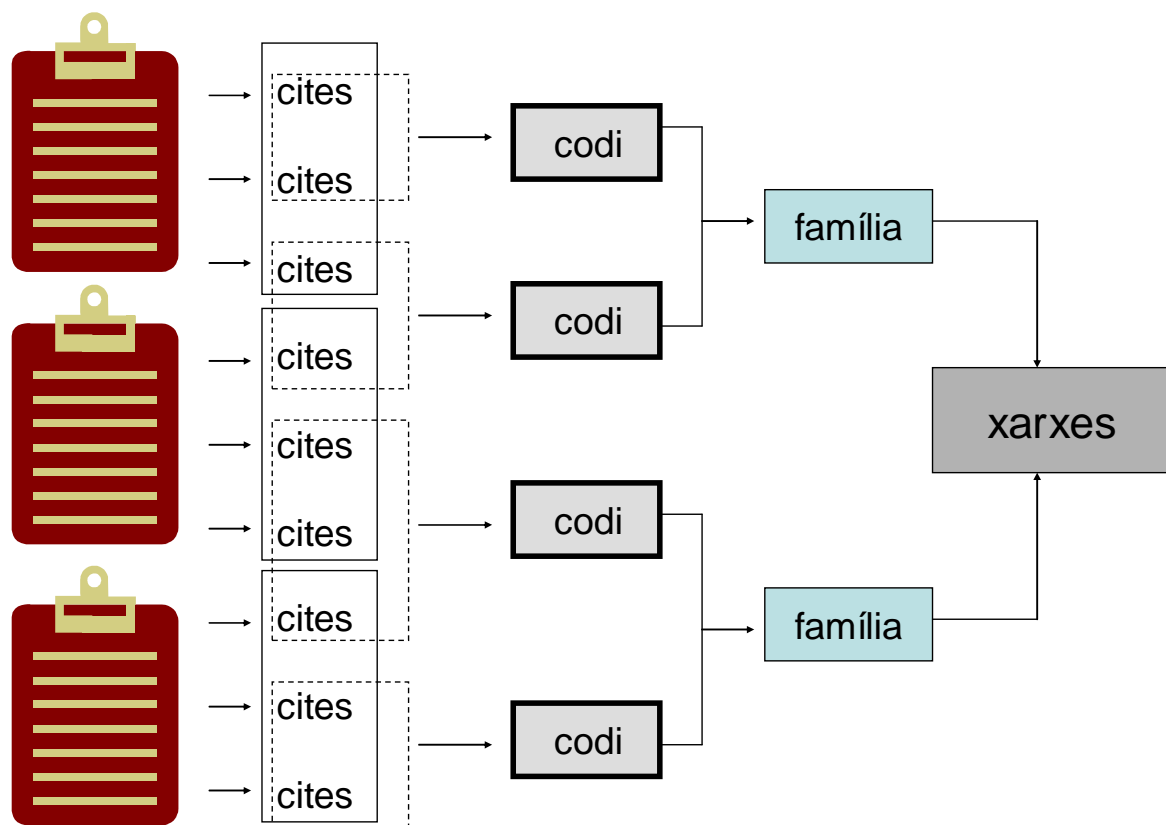
De cada entrevista transcrita (*document primari*), s'ha seguit un procediment amb una sèrie de passos: el primer que s'ha fet és seleccionar les *citacions*, és a dir, els fragments significatius de les respostes dels entrevistats. Cada citació s'ha codificat amb un *codi*. Els codis representen la conceptualització de les citacions textuais i són un segon nivell d'anàlisi en tant que resumeixen o agrupen les citacions. Posteriorment, els codis s'han agrupat en *famílies*. Les famílies són un tercer nivell d'anàlisi i representen agrupacions dels codis. Finalment, tot plegat es representa en *xarxes (networks)*, que faciliten la representació gràfica dels diferents components i de les relacions que s'estableixen entre ells, de manera que, de cada cas, finalment es pot trobar un mapa conceptual en un sol full en què s'explica la seva trajectòria migratòria, el seu capital social, el seu perfil criminològic, les seves percepcions respecte a

4 El web de la companyia per descarregar el producte és <http://www.audiotranskription.de>

les respostes que ha rebut de la Justícia i les seves perspectives de futur quan surti de la presó.

Gràfic 2. Descripció dels elements principals de la codificació de les entrevistes

Document primari → cites → codis → famílies → xarxes

Atès que les preguntes corresponien a un guió estructurat, les famílies que hem creat tenen a veure amb les cinc grans temàtiques de les quals parlem a l'informe, en concret: projecte migratori, capital social, perfil criminològic, opinió i situació respecte a la Justícia i la seva estada a la presó i perspectives de futur.

Les preguntes de l'entrevista no eren tancades i no necessàriament es responien en l'ordre que marcava el guió. Molts cops, el mateix entrevistat saltava d'un tema a l'altre o matisava o reformulava una resposta anterior. En l'anàlisi del discurs s'han reagrupat les respostes segons els temes tractats.

Cada entrevista ha estat analitzada per un dels investigadors col·laboradors de la recerca i supervisada individualment per un dels responsables de l'estudi.

Posteriorment, entre l'investigador que ha analitzat el cas i el supervisor s'ha discutit el contingut discursiu de la trajectòria de vida de l'entrevistat, per tancar definitivament el seu relat i la *network*.

De cada cas, aprofitant els recursos de l'Atlas.ti, s'ha fet un recull de les citacions (*query tool*) més significatives i un esquema del cas amb les relacions principals entre els codis i les famílies (*network*). Les *queries* han servit per a l'explotació de les dades dels dos blocs. Les *networks* les hem utilitzades fonamentalment per a la representació gràfica del cas i l'explicació del segon bloc.

El lector trobarà en el desenvolupament del text tres maneres de representar gràficament les citacions dels entrevistats. En la primera, si la citació recull el concepte i s'integra dins del relat explicatiu de la recerca, la citació apareix entre cometes, en cursiva i color blau, tal com es mostra al gràfic 3. En la segona modalitat, si la citació és més llarga i/o són exemples dels conceptes que s'acaben d'explicar, la citació apareix separada del text, tal com es mostra al gràfic 4. Finalment, en la tercera modalitat les citacions són de diferents entrevistats i donen exemples de visions diferents del mateix concepte explicat, tal com es mostra en l'exemple del gràfic 5.

En les tres formes de representació, apareix la referència codificada de l'entrevistat, la seva primera nacionalitat i l'edat en el moment de l'entrevista (any 2008). El gènere s'especifica en cas que sigui dona; en cas que no s'especifiqui, és home.

Gràfic 3. Exemple de citació integrada en el text

Té tota la família al seu país “...*mis dos hijos, mi madre y mis hermanas...*”, segons ella aquí a Espanya només té “...*aquí en España, amiga y amigos...*”. Tota la família sap que està a la presó “...*yo he llamado a ellos y se lo he dicho...*”. [8001; Gàmbia, 29 anys, dona]

Gràfic 4. Exemple de citació diferenciada del text

Reconeix el delictes pel qual es troba ara a la presó, un robatori amb violència i intimidació, que va cometre amb un company. Aquest delictes l'associa amb el consum de drogues, la necessitat de diners i la falta de papers.

“...he cometido un delito porque tomaba la droga y eso... si no fuera por la droga... yo no estaría aquí, pero como tomaba pastillas siempre, pues cometía los robos.”

“Porque me faltaba... me faltaba dinero. Cuando no falta dinero no lo haces”

“Bueno, si tuviera yo papeles no robaría pero... pero como no tenía los papeles, pues... trataba de buscarme la vida para comer... para vivir...”

[4004; Bòsnia i Hercegovina, 23 anys]

Gràfic 5. Exemple de citació sobre diferents perspectives de la mateixa resposta

Tracció (qui va influir més perquè vingues):

“.....Pues le repito, yo, yo mismo por la situación a que nos encontrábamos. Este... y la presión de estas personas fue constante también, entonces me decían que, sólo un par de viajes y que no me molestarían más y que ellos me ayudarían a resolver mi situación en ese momento, que era muy, muy difícil. Entonces, fue lo que me obligó a viajar, lo que por lo cuál tomé la decisión de venir... ...Llegaron así a presentarse y conocían ya bien mi vida y mi situación porque fue lo que me dijeron: Me llamo tal, este... conozco tu situación económica, te ofrecemos esto. Después fue cuando de principio me negué y empezaron a presionar más, que conocían en que escuela iba mi sobrina, mi hermano el pequeño y yo creo que influyeron los dos factores...” [2022; Mèxic, 25 anys]

“...no, yo pensé en venir sola...amigas mías que viven aquí ahora..” [3002; Ucraïna, 37 anys, dona]

“...Yo llegué con los papeles legales, yo llegué bien, porque... aquel tiempo ya de antiguamente solamente estás en el pasaporte con tu padre, porque cuando yo tenía 8 años, en Marruecos, hasta que no cumplías 15 o 16 no puedes tener DNI y como mi padre tenía pasaporte estuvo yo, estaba una hermana y 2 hermanos. Las tres no querían venir, pero yo soy la más pequeña, me trajo mi padre. Entonces no había visado hace tiempo atrás..” [3010; Marroc, 42 anys, dona]

2.3 Calendari de la recerca

TASCA REALITZADA	Any 2008/2009/2010 - Mes
Treball de camp entrevistes	De juny a novembre de 2008
Redacció informe part 1, 2 i 3 de la recerca	De setembre de 2009 a febrer de 2010
Transcripció de les entrevistes	De març a juliol de 2010
Anàlisi dels casos amb ATLAS.ti	De setembre de 2010 a gener de 2011
Explotació de dades i anàlisi discursiva	De setembre de 2010 a març de 2011
Elaboració de l'informe final	De gener a maig de 2011
Presentació	Juny de 2011

3. Els grups d'estrangers i el pronòstic d'inserció social en sortir de la presó

En la primera part, apartat 7.2 de l'estudi sobre *Estrangers a les presons catalanes*, ja es van representar els quatre grups que es configuraven respecte al pronòstic de reinserció dels estrangers en sortir de la presó. Hem cregut oportú resumir novament aquesta informació, atès que tota l'anàlisi discursiva posterior tindrà en compte la pertinença dels subjectes entrevistats a un grup o a un altre.

Recordem que els quatre grups esmentats es distribuïen al llarg d'una línia que anava entre dos extrems, de més a menys dificultat d'inserció. El pronòstic d'inserció variava en funció d'uns grans factors que ajuden o dificulten aquesta inserció. Aquests factors són els següents:

a) Voluntat de quedar-se aquí o de retornar al país d'origen: recull aquelles manifestacions que fa l'entrevistat respecte a si acceptaria tornar al país sota determinades condicions, si pensa fer-ho de totes maneres, on pensa viure quan surti de la presó i la seva valoració respecte a si ha valgut la pena haver migrat.

b) Presència/absència de documentació (no NIE/sí TIE): correspon als tràmits que hagi pogut fer cada subjecte en relació amb la regularització de la seva documentació. En l'extrem més negatiu, estarien les persones que no tenen NIE (Número d'Identificació d'Estrangers), la qual cosa vol dir que hi ha un total desconeixement de la seva estada al nostre país per part de les autoritats del Govern central responsables d'aquesta regularització. Aquest document no és necessari per als ciutadans comunitaris que pertanyin a la Unió Europea, o bé per als qui hagin obtingut la nacionalitat d'un dels països de la UE. En canvi, tenir la TIE (Targeta d'Identificació d'Estrangers) implica per als ciutadans extracomunitaris disposar d'una targeta identificativa de residència, que en funció del tipus d'autorització feta en el seu moment, pot ser definitiva o renovable temporalment. Aquest no és un fet menor en la casuística que tractem, ja que no disposar d'un permís de residència permanent abans d'entrar a la presó pot significar per al subjecte que surt de la presó, la

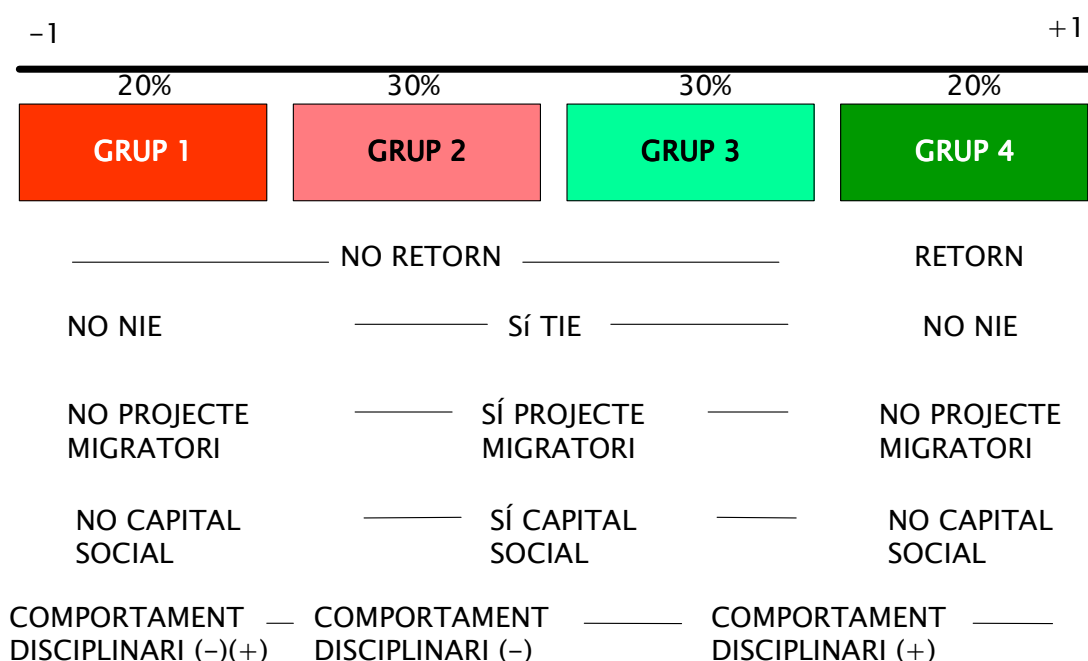
irregularització administrativa i la impossibilitat de poder treballar, ja que el Codi Penal espanyol contempla com a condició per a la renovació dels permisos un període de temps per a la cancel·lació dels antecedents penitenciaris, que pot arribar fins als cinc anys per als qui hagin complert condemnes superiors als cinc anys.

c) Tenir o no tenir projecte migratori: aquest factor aplega informació sobre el projecte inicial pel qual l'entrevistat ha viatjat fins al nostre país. La categoria *sense projecte migratori* correspondria als qui han vingut per guanyar diners ràpidament i marxar o als qui anaven a altres països però van ser arrestats a Espanya. Quan el *projecte migratori és d'altri* vénen perquè formen part del projecte migratori d'altres persones (normalment fills/filles d'immigrants).

d) Tenir o no tenir capital social: aquest factor tracta de la capacitat d'integració i de suport que ha tingut l'entrevistat des de la seva arribada fins avui per part d'altres persones i organitzacions.

e) Comportament disciplinari: aplega informació sobre el comportament dels entrevistats dins del centre penitenciar i el registre d'incidents, faltes, regressions de grau, valoracions positives o negatives que es fan de la seva conducta des dels serveis penitenciaris.

Gràfic 6. Pronòstic d'inserció social dels estrangers en sortir de la presó

3.1 El grup 1

Al grup 1 trobem aproximadament el 20 % dels entrevistats. Aquestes persones no volen marxar del país i expressen la seva voluntat de quedar-se aquí, però alhora estan desorientades respecte a la seva pròpia vida, no tenen un projecte migratori clar ni unes perspectives coherents de futur. No tenen documentació que acrediti la seva entrada al país ni han regularitzat mai la seva situació, no s'han empadronat a cap municipi ni han sol·licitat la targeta sanitària. Diuen haver treballat sense papers.

Tal com ja hem comentat, la presència d'antecedents penals en els seus expedients fa del tot inviable que s'iniciï qualsevol tràmit de regulació. La mitjana de condemna és de 5,3 anys, la qual cosa implica que quan surtin en llibertat definitiva no poden demanar la cancel·lació dels antecedents delictius fins passats cinc anys més.⁵ La cancel·lació dels antecedents delictius és una condició indispensable per poder demanar el permís de residència i de retruc, en el nostre ordenament jurídic, també el de treball. Al mateix temps, no disposen de capital social que els pugui ajudar fora de la presó.

Dins del centre penitenciari, el seu comportament no ha estat homogeni i una part del grup acumula expedients disciplinaris i sancions. No gaudeixen de permisos ni de sortides. No creuen que es pugui confiar en ningú a la presó. No han treballat per al CIRE (Centre d'Iniciatives per a la Reinserció).

Un altre element que en dificulta la inserció és que es troben d'un dia per l'altre en llibertat, un cop acabada íntegrament la condemna, amb tots aquests factors que hem esmentat presents en les seves històries personals i sense preparació prèvia per afrontar les dificultats que els implica la seva situació.

La seva arribada es va produir després de l'any 2000. Valoren que no ha valgut la pena haver migrat, però aquesta valoració és deguda al fet de no tenir papers i no al fet d'haver estat a la presó.

⁵ Article 136 del Codi Penal. Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre.

En aquest grup trobem persones provinents de diversos àmbits geogràfics, però hi trobem un percentatge més elevat de persones provinents de la resta d'Europa (no UE) i de Romania i Bulgària (que malgrat pertànyer a la Unió Europea, presenten uns trets diferencials respecte a la resta de països de la UE).

El grup 1 no és homogeni sinó que, en alguns aspectes, podríem diferenciar-hi dos subgrups que mantenen uns trets en comú i d'altres de diferenciats, que queden recollits en la taula 1.

Taula 1. Factors i variables presents en el grup 1

Aspectes diferencials Subgrup A	GRUP 1 ASPECTES COMUNS	Aspectes diferencials Subgrup B
	No vol retornar al país d'origen	
	No ha tingut mai documentació	
	No NIE ni TIE	
	No empadronament	
	No targeta sanitària	
Espanya era el seu destí	Sense projecte migratori. Volia sortir del país	Espanya ha estat una casualitat
Té coneguts fora de la presó però no té suport	Sense capital social aquí	No coneix ningú fora de la presó
Arriben 2005-2008	L'arribada a Espanya es produeix amb posterioritat a l'any 2000	Arriben 2000-2004
No consten antecedents penitenciaris		Sí que tenen antecedents penitenciaris
	Ha treballat a Espanya sense papers	
	No treballa dins de la presó per al CIRE	
No té incidents ni sancions	No gaudeix de permisos ni sortides dins de la presó	Té incidents i sancions
No reconeix abús de drogues		Reconeix toxicomania
Principal delictes: altres	Mitjana de condemna: 5,3 anys	Principal delictes: contra la propietat

El pronòstic d'inserció social a la sortida de la presó per al grup 1, segons la nostra anàlisi, és negatiu.

3.2 El grup 2 i el grup 3

Aquests dos grups inclouen aproximadament el 60 % dels entrevistats.

Ambdós grups presenten unes característiques comunes respecte a l'estatus d'estranger immigrant de les persones que els componen, però també unes diferències significatives respecte al seu passat delictiu que els classifiquen clarament en dos grups.

Taula 2. Factors i variables presents en els grups 2 i 3

Aspectes diferencials ----- GRUP 2 -----	-- ASPECTES COMUNS ----	Aspectes diferencials ----- GRUP 3 -----
30 % del total d'entrevistats	No vol retornar (60 % del total d'entrevistats)	30 % del total d'entrevistats
	Ha tingut documentació	
	Projecte migratori clar	
	Té capital social	
	Fa temps que ha arribat (anterior a l'any 2000)	
	Ha treballat a Espanya	
Amb antecedents penitenciaris		Sense antecedents penitenciaris
Reconeix toxicomania		No reconeix abús de drogues
Comportament penitenciarí conflictiu	Gaudeix de permisos i de sortides	Comportament penitenciarí no conflictiu
	Delictes contra la propietat	No delictes violents
	Mitjana de condemna: 5,8 anys	
Joves		Adults

El grup 2 presenta moltes similituds amb els espanyols empresonats amb una trajectòria penitenciària cronificada. Són més joves, tenen més antecedents

penitenciaris i reconeixen problemes de toxicomania. Alhora, dins de la presó, el seu comportament és disruptiu. No obstant això, tenen capital social fora de la presó i poden sortir de permís quan compleixen les condicions exigides per fer-ho. Aquests són aproximadament el 30 % dels casos entrevistats.

Als integrants del grup 3 no els consten antecedents penitenciaris, no reconeixen abús de drogues i entre ells hi ha una proporció més elevada d'adults (persones amb una edat superior a 25 anys). Treballen actualment per al CIRE i miren d'estar ocupats el màxim de temps dins de la presó, amb moltes activitats, destins i feines. El delicte pel qual es troben a la presó és un delicte no violent. Representen l'altre 30 % dels casos entrevistats.

Els dos grups tenen en comú que tenen clar que quan surtin de la presó volen quedar-se aquí. Tenen família i/o capital social. Han fet un projecte migratori que implicava venir a Espanya i fa temps que han arribat (abans del 2000). Han tingut documentació o encara en tenen i han treballat abans d'entrar a la presó. Gaudeixen de permisos i sortides i el delicte principal pel qual es troben ingressats és majoritàriament un delicte contra la propietat. La mitjana de condemna és de 5,8 anys, la qual cosa implica, com en el grup 1, que quan surtin en llibertat definitiva no podran demanar la cancel·lació dels antecedents delictius fins passats cinc anys. La cancel·lació dels antecedents delictius és una condició objectiva per renovar el permís de residència i el de treball.

Potser perquè no són conscients de la dificultat de renovació dels papers, valoren positivament l'esforç de la migració i, malgrat que es trobin a la presó, creuen que ha valgut la pena emigrar pel fet que tenen –o tenien– documentació, la qual aspiren mantenir quan en surtin.

Com en el grup 1, en aquests dos grups coincideixen estrangers de diferents procedències geogràfiques, si bé trobem un percentatge més elevat de persones que provenen del Magrib i que són joves en el grup 2, mentre que en el grup 3 el percentatge més elevat correspon a persones adultes del Magrib i també d'altres que provenen de la resta d'Àfrica i d'Àsia.

El pronòstic d'inserció social del grup 2 és molt incert, ja que s'haurien d'abordar les seves característiques criminògenes, similars a les de la població

penitenciària autòctona, però també presenten totes les dificultats derivades de la immigració, la falta de documentació i l'escàs arrelament social.

El pronòstic d'inserció social del grup 3 és moderadament optimista, atès que com a col·lectiu és el més predisposat a restablir una vida normalitzada sense delinquir. El principal impediment que han de superar és l'escull de la renovació dels permisos de residència i treball.

3.3 El grup 4

El grup 4 inclou aproximadament el 20 % dels entrevistats.

Com a característiques comunes dels entrevistats que conformen aquest grup, podem destacar el fet que és l'únic grup que expressa que vol retornar al seu país. Mai no han tingut documentació emesa pel Govern de l'Estat espanyol ni tampoc s'han empadronat a cap municipi ni han sol·licitat la targeta sanitària. No tenien cap projecte migratori. El pas pel nostre territori ha estat una casualitat (o bé el seu destí era un altre i estaven de pas, o bé venien puntualment amb un objectiu delictiu i amb la intenció de tornar a marxar immediatament). Una part del grup, tan bon punt ha arribat, ha anat a parar directament a la presó. Això explica que tampoc no tinguin cap tipus de capital social. No han treballat mai aquí. No consta que tinguin antecedents penitenciaris a Catalunya. El seu comportament a la presó no és conflictiu. No tenen incidents ni faltes, i en el SAM (Sistema d'Avaluació Motivacional) puntuen alt, amb bona nota. Malgrat això, no gaudeixen de permisos ni sortides programades. Fa poc que han arribat (període 2005-2008). El delictes principal pel qual es troben a la presó té relació molt sovint amb el tràfic de drogues i la mitjana de condemna és molt alta: set anys. Valoren que no ha valgut la pena haver migrat.

Com en els grups anteriors, en aquest grup trobem estrangers provinents de diverses àrees geogràfiques, però trobem un percentatge més elevat de dones procedents de l'Amèrica Llatina i també d'homes de la Unió Europea (exclosos romanesos i búlgars) amb les matisacions que recollim a la taula 3.

Si bé les característiques dels dos col·lectius converteixen el grup 4 en un grup molt homogeni enfront dels factors principals, hi ha algunes matisacions, a part del gènere, importants en altres variables que els diferencien clarament.

Taula 3. Factors i variables presents en el grup 4

Aspectes diferencials A	GRUP 4 ASPECTES COMUNS	Aspectes diferencials B
	Volen marxar	
	No han tingut mai documentació	
		No NIE ni TIE
		No empadronament
		No targeta sanitària
	No tenien projecte migratori. El pas pel país era una escala	Dones detingudes a l'aeroport i directament a la presó
Homes. Són els únics que reconeixen no tenir domicili enlloc	Sense capital social aquí	El pas del temps a la presó fa que busquin capital social
	L'arribada a Espanya es produeix en el període 2005-2008	
	Sense antecedents penitenciaris a Catalunya	
No treballen dins de la presó per al CIRE	No han treballat mai a Espanya	Treballen dins de la presó per al CIRE
	Bon comportament dins de la presó	
	No hi ha incidents ni sancions disciplinàries	
	No gaudeixen de permisos ni sortides	
		Sí que tenen confiança en els professionals
	Principal delictes: drogues	
	Mitjana de condemna: 7 anys	

Els europeus comunitaris són els qui més s'agrupen en un dels subgrups laterals (A); tenen clar que volen marxar, ja sigui en acabar la condemna o abans. Les queixes sobre la lentitud de la Justícia són respostes comunes en aquest subgrup. Malgrat aquesta voluntat de marxar, també reconeixen tenir un capital social dèbil fora d'Espanya, fet que no sembla preocupar-los gaire. Juntament amb el grup 2, aquest subgrup és el més crític respecte a les preguntes referides a la vida a la presó. En general, tenen un percentatge baix d'activitats i tampoc no treballen per al CIRE, justament perquè consideren les condicions de treball dolentes i els sous baixos.

En canvi, en el subgrup B hi ha una major prevalença de dones llatinoamericanes que tenen un desig important de tornar al seu país d'origen al començament de la seva estada a la presó, atès que el seu capital social es troba allà. Molts cops, la situació d'estar pendent de judici i les llargues tramitacions burocràtiques fan que aquestes dones canviïn d'opinió respecte al desig de marxar. Si passen molt de temps empresonades, canvien d'estratègia i poden intentar el reagrupament de familiars aquí, principalment dels fills. O buscar una nova parella espanyola per aconseguir documentació. Una altra estratègia és quedar-se embarassades per assegurar-se el permís de residència un cop neixi el nadó.

Aquest subgrup de dones és l'únic col·lectiu que manifesta que es pot tenir confiança en algú dins de la presó i que diposita expectatives en els professionals dels centres penitenciaris.

El pronòstic d'inserció social a la sortida de la presó per al grup 4 és positiu, sempre que es puguin apropar els interessos inicials de retornar al seu país a les possibilitats reals de tornar-hi. El temps que es triga a gestionar aquest tema és vital per no perdre l'oportunitat de resoldre'l satisfactòriament.

Amb la selecció dels criteris explicats al punt 2.2 de metodologia, les 37 entrevistes en profunditat seleccionades han quedat repartides segons els grups de la manera següent:

Taula 4. Distribució dels entrevistats segons el grup al qual se'ls ha classificat

<i>GRUP</i>	<i>Nombre d'entrevistes seleccionades</i>
1	13 entrevistes
2	4 entrevistes
3	12 entrevistes
4	8 entrevistes

**Els resultats
del bloc 1:
Estudi per
temàtiques**

4. Les trajectòries de vida segons les temàtiques

4.1 El projecte migratori

Tenien, abans de venir, un projecte migratori els estrangers que han acabat a la presó? Ha estat el fracàs del projecte migratori el que els ha portat a la presó? Hi ha diferències de projectes migratoris segons algunes característiques o segons els grups que acabem d'exposar?

Aquestes i altres preguntes són les que ens plantejàvem resoldre en aquesta part de la recerca que analitza els discursos dels estrangers.

4.1.1 Projecte migratori: temes que es tracten

El projecte migratori s'analitza a partir de tota una sèrie de preguntes que hem formulat en l'entrevista semiestructurada en diferents moments i que s'agrupen en quatre grans temes:

- a) *Justificació de la migració* (Què feia al seu país? Quins van ser els motius per voler sortir del país? Ha passat per altres llocs? Ha viscut en altres països?)
- b) *Tracció* (Qui i què ha fet o influït perquè volgués venir a Espanya? Quan va arribar? Com va arribar?)
- c) *Suport a l'arribada* (Va rebre ajuda a l'arribada? De quin tipus? Va venir sol o acompanyat? Venia amb càrregues familiars? Tenia ingressos econòmics?)
- d) *Assentament al territori* (Tenia o va obtenir documentació? Quina? Coneixia els idiomes d'aquí? Sabia quelcom de la cultura i la manera de ser dels autòctons? Recorda haver hagut de fer molts canvis personals? Quins?)

4.1.2 Els tipus de projecte migratori

Els resultats de les respostes a aquestes preguntes ens han permès distingir quatre tipus de projectes migratoris entre els nostres entrevistats:

1. *Projecte migratori clar*: tenen uns motius justificats per sortir del país i instal·lar-se en un altre. Tot el seu discurs i les seves actuacions són coherents i relacionades amb aquesta voluntat.
2. *Projecte migratori d'altri*: vénen perquè formen part del projecte migratori d'altres persones. Normalment són fills d'immigrants que han estat portats a Catalunya bé pel pare o bé per la mare en un moment concret, sense que la seva opinió fos rellevant.
3. *Sense projecte migratori*: no tenen intenció d'instal·lar-se al nostre territori. Vénen per guanyar diners de manera ràpida i marxar, no necessàriament per tornar al seu país d'origen, però sense pensar en establir cap vincle aquí.
4. *Casualitat* (és una variant de l'anterior): Espanya és per a ells una escala de trànsit cap a altres països, però van ser arrestats en el moment de trepitjar territori espanyol. Normalment, la detenció es produeix a l'aeroport i està relacionada amb el tràfic de drogues.

4.1.3 Resultats: les diferències de projecte migratori segons els grups

4.1.3.1 Grup 1: sense projecte migratori

En aquest grup és molt freqüent trobar persones que no tenen un projecte migratori. Els arguments que ens fan arribar a aquesta conclusió general es deriven de l'anàlisi dels seus discursos sobre aquest tema:

a) *Justificació de la migració*

Al seu país la majoria treballaven o, en pocs casos, estudiaven. Alguns no volen comentar a què es dedicaven o reconeixen activitats no regulades.

“¿En Marruecos? Me dedicaba a trabajar en el campo...//... yo salí muy niño para trabajar, ni he escrito ni he ido a la escuela ni nada...” [4007; Marroc, 22 anys]

“...Soy militar, a parte tengo estudios de ingeniero matemático. Ocho años en el ejército. Subteniente. Entonces acaba la academia y tiene doble trabajo...dos..licencias...” [2007; Rússia, 38 anys]

“Trabajaba en una agencia de turismo. Hacia de guía turística, luego esta compañía entró en quiebra y luego trabajaba de agente libre de venta de suministro de diesel, gasoil, todas estas cuestiones” [8010; Colòmbia, 53 anys, dona]

“Me fui de mi país con 13 años, porque económicamente mi país estaba un poquito mal. Tuvo la guerra y me fui durante la guerra..” [2012; ex-lugoslàvia, 30 anys]

“...Estudiaba, solo estudiaba...” [3016; Ucraïna, 26 anys]

“Bueno, yo vine muy joven aquí, muy joven. No me dio tiempo de dedicarme a nada. Me vine acabando los estudios, así que no me dio tiempo a trabajar ni a hacer nada. Me vine con 18 años...//...Yo cuando vine aquí en España fue para trabajar en club, exclusivamente. Entonces, he trabajado en clubs estos años, luego me he retirado y he empezado la relación con el chico que estoy ahora. Mmm... vine, no vine obligada en ningún momento. Desde Bulgaria sabía a lo que venía. Que trabajaba y pagaba cierta gente es cierto, pero eso es ley de vida...Entonces, en Bulgaria pues también me dedicaba a algo parecido tengo mi familia, mis hijos, no tiene nada que ver...” [3004; Bulgària, 30 anys, dona]

Surten del seu país per millorar la seva situació econòmica, tot i que sense tenir clar on anar ni a què dedicar-se. Fa la impressió que alguns surten a l'aventura, i d'altres tenen un relat incoherent i contradictori.

“..yo que se..¿para vivir?..” [3002; Ucraïna, 37 anys, dona]

“porque cambiamos la vida y ya está” [14003; Marroc, 27 anys]

“...Bueno, dijeron que buen sitio para estar tranquilo y... si, a mi me gustaría probar...en el 95. Pero eso solo eran vacaciones, así temporales, un par de semanas, un mes. De vez en cuando venía a España, para pasar tiempo..Bueno... Mejor decir casualidad...” [2007; Rússia, 38 anys]

“Iba a Tánger y no se como he encontrado a un paisano mío me dijo, “venga a España!” y yo he saltado a un camión y venga, ya estaba aquí en España. No quería subirme a España, pero no se cómo, una suerte así. Porque yo estaba sólo buscándome la vida en Marruecos, nada más” [4007; Marroc, 22 anys]

És freqüent que hagin passat per altres llocs i que Catalunya/Espanya no hagi estat necessàriament el seu destí. Vénen sols i sense càrregues familiars afegides.

“.....Porque toda mi familia estaba fuera, aquí en Europa. Sólo quedaba yo ahí, mi padre se queda en una ciudad de Francia, mi hermano también está en Alemania...No, viví 2 meses máximo en Andalucía también. Ya está.....Sitges, Castelldefels... aquí en Sant Cugat. Bueno, en Barcelona en unas cuántas direcciones y así. Último en Sant Just....” [3016; Ucraïna, 26 anys]

“...Sí. En toda Europa casi he vivido...Sí, yo vivía normalmente en Marbella...” [2007; Rússia, 38 anys]

“...Pues la mayoría Barcelona. En Madrid he estado, pero... tres días, cuatro días, por ahí. Y... Pamplona también, dos días, tres días... pero la mayoría en Barcelona” [2006; Territoris Palestins, 24 anys]

“En ciudades de España he vivido en Valencia, en Málaga y aquí en Catalunya. Pero vivir, que esté en una casa, luego he estado en más sitios de España trabajando, tanto en Santander, País Vasco, como en un montón de sitios. Marbella estuve bastante tiempo” [3004; Bulgària, 30 anys, dona]

“En Algeciras estaba allí unos días para tener algo de dinero para subir a Barcelona y bueno, conocí allí a unos “jais” ayullí, que les expliqué como había llegado y que necesitaba dinero para irme a Barcelona y me han ayudado” [4007; Marroc, 22 anys]

b) Tracció

El motiu pel qual han vingut no ha estat tant pel fet de tenir algú que els hagi influït poderosament per fer-ho. D'altres relaten pressions o amenaces que els han obligat a venir.

“Bueno, fue hablar en Bulgaria con, con la gente que yo trabajaba ahí, en mi país, para trabajar en un club tienes que ponerte en una mafia y si no, no trabajas. Y entonces tú pagas ciertas cantidades mensuales en la semana y con ellos no tienes problemas. Tú pagas la cantidad y ya está. La semana que no trabajas no pagas, punto. Entonces fuera eso que yo quise salir del país. Y fue la, fue como un trato. Pues España, España...No, no, no fue legal. No, no te dije que necesitamos un visado... entonces lo que me hicieron fue una residencia duplicada vuestra y pasé la frontera alemana con él...Bueno si más o menos me vinieron acompañando gente, pero hasta Alemania. De Alemania a España vine absolutamente sola en el autobús y me esperaron en Madrid. Pero en ningún momento ni me han pegado ni me han hecho ningún daño. No, no. Lo mío fue hablar en Bulgaria hablé con la gente,

¿bueno quieres ir a España? Esto tanto por ciento, tanto por ciento. Nadie me obligó, ni me han pegado, ni me han encerrado...” [3004; Bulgària, 30 anys, dona]

“...Pues le repito, yo, yo mismo por la situación a que nos encontrábamos. Este... y la presión de estas personas fue constante también, entonces me decían que, sólo un par de viajes y que no me molestarían más y que ellos me ayudarían a resolver mi situación en ese momento, que era muy, muy difícil. Entonces, fue lo que me obligó a viajar, lo que por lo cuál tomé la decisión de venir...Llegaron así a presentarse y conocían ya bien mi vida y mi situación porque fue lo que me dijeron: Me llamo tal, este... conozco tu situación económica, te ofrecemos esto. Después fue cuando de principio me negué y empezaron a presionar más, que conocían en que escuela iba mi sobrina, mi hermano el pequeño y yo creo que influyeron los dos factores...” [2022; Mèxic, 25 anys]

c) Suport a l'arribada

La majoria no han rebut suport i s'han hagut d'espavilar sols. Per fer-ho han optat per feines sense contracte, economia submergida o activitats marginals. Si tenien coneguts o familiars, els han aprofitat perquè els facilitessin algunes gestions, però sense mantenir el vincle amb ells més enllà de trobades puntuals.

“...primero mes, primer mes, me ayuda si.. .con trabajo, y la casa y ya está...” [14003; Marroc, 27 anys]

“Me han dado el billete y me han dado unos 200 euros para que viniera aquí y que coma y que me mantenga mientras tanto” [4007; Marroc, 22 anys]

“...sí, amigas mías que me han ayudado a encontrar un piso... de principio, cuando he llegado, en un club...(treballar)” [3002; Ucraïna, 37 anys]

“No, bueno, vivíamos juntos así... Tampoco eran muchos, son... dos amigos. Si... mejor decir uno, el también ahora está en la cárcel.... (suport allotjament) ...Bueno no. Podemos decir que no. Daba clases de matemáticas a unos niños y... clases de la piscina pero esto no más. No trabajaba...No, no, no, pagaban en metálico y ya esta. (pausa) Lo que pasa es que no necesitaba trabajar, todos negocios los tenía en la Rusia entonces de ahí el dinero para aquí...” [2007; Rússia, 38 anys]

d) Assentament al territori

Aquesta manca d'estabilitat personal ha afectat clarament el seu assentament al territori i ha fet que no aconseguissin tenir mai documentació, o que no la regularitzessin quan tocava.

"..mmm...en abril yo he venido y en febrero ya estaba en prisión...no, yo entro en prisión y sabía tres palabras: hola, adiós, ¿cómo estás? ¿qué podía hacer yo fuera?..." [3002; Ucraïna, 37 anys]

"No, no tengo ningún documento... Este... Bueno, cuando hablamos con la asistencia social, ella se encarga de, de todo eso, de entrevistarse con las personas de fuera para, para ayudar a sacar estos, estos documentos, pero la verdad no tengo idea de algunos como sacarlos" [2022; Mèxic, 25 anys]

".....Me parece que ahora ya tengo, si... (empadronament)...No, supongo, no lo se. No tengo ni idea quiero decir... (tarjeta sanitària) ...No, no tenía... (permís de residència)...Tampoco... (contracte de treball)...No... (no sap passos per fer papers)" [2007; Rússia, 38 anys]

"Ahora tengo los resguardos de la residencia de renovación, tenía de 2 años que estaba favorable, ahora me han gastado, y ahora lo ha renovado a otra de dos años y ahora me lo han denegado por los antecedentes penales" [4007; Marroc, 22 anys]

La seva integració a Catalunya ha estat escassa o nul·la. No entenen el català ni coneixen els costums ni la manera de ser dels autòctons. Trobarien a faltar la llibertat o els amics si no hi fossin, però concreten molt poques coses relacionades amb el territori.

".....Siempre (no s'entén)... Aquí me gusta playas, siempre iba a las playas aquí salimos con amigos a pescar, aquí comer (no s'entén) no sé, costumbres míos de aquí. Estar juntos con otros gente, mis amigos así. La verdad que no sé. Porque más, yo pienso más echas de menos a gente que mis amigos así, que mismo lugar así o los recuerdos, alguna cosa así...." [3016; Ucraïna, 26 anys]

"Cuando salga de aquí me buscaré la vida, porque no tengo a nadie, no tengo ni familia ni nadie, lo único soy yo" [4007; Marroc, 22 anys]

"...De Catalunya? (silenci). Mi mujer... (el que més li agrada de Catalunya)...Conozco una fiesta de Granollers que es de... grandes muñecas. Luego Sant Jordi, no? El día 23. Uhhh... Nada más. Sant Jordi...Costumbres, sobretudo en mis pensamientos y entonces de ahí sale todo. Bueno, han cambiado los valores.....Nada, no echaría nada si yo estoy con mi mujer ya está..." [2007; Rússia, 38 anys]

4.1.3.2 Grup 2: projecte migratori d'altri

En aquest grup és molt freqüent trobar com a característica general el fet que el projecte migratori és d'altres persones, concretament dels pares, que han estat els propulsors del canvi. El projecte migratori s'ha concretat per un reagrupament familiar que no necessàriament implica a tots els membres de la família. Normalment, es fa amb un dels dos membres, o bé el pare o bé la mare. Els qui han vingut ja com a majors d'edat han trigat menys d'un any a entrar a la presó a Catalunya. En canvi, els qui van arribar com a menors han trigat molt més temps (8 i 23 anys, respectivament) a entrar a la presó per primer cop a Catalunya.

a) Justificació de la migració

Hi ha una clara diferència entre els qui eren menors en el moment de venir i els qui eren majors d'edat. Els menors no volien venir de cap manera i ho van fer obligats pel progenitor, mentre que els majors d'edat vénen per millorar la seva situació personal o fins i tot per fugir de les situacions complicades que tenen al seu país.

“...no quería salir de mi país, era joven, tenía 14 años, estaba estudiando. Mi padre me llevó, entonces...yo no tengo nada que decir. Cuando mi padre decía algo...” [5019; Marroc, 26 anys]

“...Porque yo cuando vine aquí en España era muy pequeña, la edad que tenía de 8 años y entonces cuando vine aquí en España me encuentro con mi padre sólo porque mi madre no quiere venir aquí, porque resulta que somos 14 hermanos y... estaban estudiando aún ahí y todo eso y tienen que sacar su carrera y todo eso y mi madre no quería venir para nada aquí en España y yo soy la única hija pequeña y entonces mi padre me trajo aquí...” [3010; Marroc, 42 anys, dona]

“...No sé, porque nosotros somos 5 hermanos de padre y madre y ya habían 3 aquí ¿entiende? Pues yo me habían casado ahí, estaba un poco mal, pues me hicieron los papes para que trabajara y eso.....No sé (riu) Quizá por la mejoría, un modo mejor para vivir y eso..” [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

“Mi madre nos trajo a todos, porque vio que aquí había más futuro... por lo que mis tías le decían y todo eso. ...que iba a estar mejor” [3027; Ecuador, 24 anys]

És freqüent que hagin viscut temporades en altres llocs d'Espanya abans d'arribar a Catalunya, juntament amb altres familiars, normalment germans, tiets i/o cosins.

“...Y entonces estuve aquí en Marbella 3 años y luego de Marbella he cambiado a Málaga, también estuve ahí casi 4 años. Y entonces mi padre ya retiró del trabajo ese, se puso a trabajar en el campo y el campo ese era en el 82, venimos aquí en Barcelona, en el 82. No, en el 81, perdón. Y fuimos allí a Sant Boi, a Sant Boi de...” [3010; Marroc, 42 anys, dona]

“...Sí, al principio de estar aquí estuve en Cáceres con mi padre, en Extremadura. Luego cuando salí yo sólo pues me fueron a Madrid o Albacete. Luego viniste pa sitio y fui a Valencia. Allí tengo los... Cuando llegué a Valencia ya... encontré las malas compañías, empezaron los hurtos...” [5019; Marroc, 26 anys]

b) Tracció

Si ha estat el pare el qui els ha portat, han vingut sols i han estat els primers de la família a venir, abans que arribés la resta. Si han vingut mitjançant la demanda de la mare, ja hi havia altres membres de la unitat familiar de primer o segon grau de consanguinitat.

“Tenía mi familia, también, primero vinieron mis tías, estaban mis tías, estaba mi familia aquí, pero yo...me vine con mi con mi con mi hermano, con mi madre, y mi hermano y todo, y ya nadie se quedó en mi país” [3027; Ecuador, 24 anys]

“...No, yo quería venir pues estaba mi mamá aquí ya mis hermanos allí sólo queda mi hermana menor y yo... estaban todos aquí casi... no sé, me hacía ilusión de venir...” [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

“...Pues mi padre me trajo porque yo vine antes que mi familia. Me trajo mi padre, luego trajo a mi madre y mis hermanos...” [5019; Marroc, 26 anys]

“...Sí, sí. Yo me acuerdo, porque mi padre vivía en Marbella, en un piso alquilado por una familia que tenía hijos, tenía todo y me acuerdo que mi padre trabajaba de noche y a mi me dejan con la vecina que tengo, bueno, la vecina no, la compañera de piso, es una mujer, como mi madre, que tiene hijos también y se coge mucho cariño de mi, me cuidaba, me hacía de comer... y a parte yo tenía 8 años pero estuvo un poco espabilada, yo era una niña pero.. sé lo que es cuando mi padre se va, cuando me dice que no salgo, que no salga a la calle, cuando salgo, salgo con esta mujer a un parque, cosas de estas...” [3010; Marroc, 42 anys, dona]

c) Suport a l'arribada

Tots han rebut suport a l'arribada i s'han ocupat de les seves principals necessitats: casa, manutenció, contactes de feina o bé matriculació d'estudis.

"...Yo llegué con los papeles legales, yo llegué bien, porque... aquel tiempo ya de antiguamente solamente estás en el pasaporte con tu padre, porque cuando yo tenía 8 años, en Marruecos, hasta que no cumplías 15 o 16 no puedes tener DNI y como mi padre tenía pasaporte estuvo yo, estaba una hermana y 2 hermanos. Entonces no había visado hace tiempo atrás..." [3010; Marroc, 42 anys, dona]

"...Sí, mi madre y mis hermanos.....Oh, encontré un piso ahí, conseguí un trabajo y todo eso... y del apoyo de ellos allí sí." [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

d) Assentament al territori

L'assentament al territori és heterogeni, ja que trobem els dos extrems; des qui l'ha aconseguit i s'ha preocupat de tenir i mantenir la documentació en regla, fins qui no li ha interessat, no s'ha preocupat de renovar-la o no li han donat oportunitat perquè ja tenia antecedents penals.

"...El empadronamiento (no s'entén), nosotros vivíamos en (no s'entén) y de ahí se compraron un piso aquí en Zona Franca. Salí de permiso, sí, pero no me empadroné... Tampoco, no sé qué tarjeta..." [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

"...Desde el día que llegué aquí... (es refereix a l'empadronament)...He tenido permiso de residencia y trabajo cuando era jovencita y cuando yo cumplí 18 cogió permiso, con trabajo, porque me hacían un contrato con el trabajo ese del servicio doméstico. Y me entregaron tarjeta azul de tres... de un año, luego de tres años, luego de cinco y luego me entregaron el carnet..." [3010; Marroc, 42 anys, dona]

"Sí, sí ese sí este sí, hasta ahorita lo tengo" (empadronament) "Ese me lo han denegado, me lo han denegado por lo que estuve en la "Trinidad" que te conté" (permís de residència) "Sí eso sí tengo también, lo tengo ahora, lo tengo en la calle ¿me entiendes? mi madre me tiene todos estos papeles ¿entiendes?" (targeta sanitària) "Eso, cuando, cuando, cuando mi madre me, mi madre habló con el abogado ¿me entiende? yo...la primera vez que me yo estuve mi, mi, mi primer para eso, para la residencia, yo era por los 18 años, pero mi madre se hace todos sus trámites con el abogado, yo solo iba con ella a firmar y todo eso...eso me llevaba con ella, me llevaba conmigo, me llevaba...//..me lo negaron papeles por...las tres veces que los he

metido, las tres veces me los han negado...por esos antecedentes de que estuviera en (no s'entén) por eso me lo denegaron". [3027; Ecuador, 24 anys]

La seva integració a Catalunya ha estat més aviat escassa. Hi ha des qui no ha viscut mai a Catalunya i l'únic que coneix del nostre territori és la presó, fins qui porta força anys aquí, entén el català i li agrada Barcelona.

"... No sé... no sé... de verdad, porque nunca he estado aquí en Catalunya, solo aquí en prisión..." [5019; Marroc, 26 anys]

"...Catalán sí lo entiendo...//...Porque me encanta, no sé... es alegre, es muy... ciudad... bueno, que también para vivir y todo eso... a mí me gusta Catalunya y me gusta. A mí me encanta la Catalunya. Yo tenía, tenía... una hermana ahora en Figueres... yo cuando voy a Figueres yo me agobio rápido porque es un pueblo pequeño y me agobio. Y tenía ganas de irme ya para Catalunya. Porque me gusta Barcelona y me gusta Catalunya. No sé porque pero me gusta..." [3010; Marroc, 42 anys, dona]

4.1.3.3 Grup 3: projecte migratori clar

En aquest grup es troben majoritàriament els estrangers que tenien un projecte migratori clar, tot i que també en molts menys casos hi ha estrangers per als quals el projecte migratori era d'altri.

Les característiques que defineixen aquest projecte migratori clar és haver pres la decisió ferma de sortir del país per uns motius concrets, majoritàriament relacionats amb l'emigració econòmica, i planificar la sortida d'una manera més ordenada i decidida que la que hem vist fins ara. També són el grup d'estrangers que més temps en conjunt ha passat en llibertat des de la seva arribada a Espanya/Catalunya abans d'entrar a la presó.

a) Justificació de la migració

Les justificacions per migrar responen a tres grans eixos de discurs: el primer eix es relaciona amb situacions econòmiques difícils en els països d'origen. Malgrat que disposen d'estudis o, fins i tot, de recursos personals i de treball autònom, decideixen sortir per millorar. Un segon eix correspondria a situacions familiars o del seu país d'origen molt greus que els convencen de marxar per

sobreviure. Un tercer eix correspondria a joves estudiants que volen conèixer món, adquirir experiència i retornar al seu país amb prou bagatge cultural, econòmic i personal per demostrar davant dels seus que han triomfat.

“...nosotros siempre nos dedicamos a la construcción, trabajamos para telefónica de España, en Argentina, y para la empresa japonesa Nissan. Y viendo que allí en Argentina o sea no es que viví mal, viví bien...en mi país, pero con el tema del corralito, cuando se montó este problema de corralito me obligó a buscar otro horizonte...” [3020; Argentina, 31 anys]

“...Yo era estudiante primero y luego el tiempo libre era como aprendiz de sastrería...//... y allí yo estaba como en una universidad estudiando...//...Sí, como turista me vine...//...Bueno, tenía esta cosa en la cabeza desde pequeño que quiero viajar a Europa” [12016; pakistanès amb nacionalitat holandesa, 40 anys]

“...hasta cuando muere mi padres, es que no tengo nadie ahí, y sufriendo, por eso he subido aquí..” [5006; Algèria, 27 anys]

“...Yo principalmente salir de mi país un problema de golpes de estado...” [9014; Nigèria, 48 anys]

“Como estudiante...//..Ayudando a mi padre en su taller. Era mecánico. vine...Ehm... para mejorar mi situación económica y eso...” [2005; Marroc, 37 anys]

“...es que en 2001 estaba yo en Italia en Verona y me dice un amigo, vamos pa' Barcelona y yo digo, pero eso ¿es España no? y dice sí pero... vale vamos y así llegué aquí, me gustó y empecé a venir aquí...//...no sé, puede ser que estaba joven, quería yo que sé, dinero, coche, como todo hombre quiere una vida mejor ¿no?.” [3024; Romania, 24 anys]

“...¿porque abandono mi país? para viajar, a conocer el mundo, a tener experiencias, para poder vivir bien, si yo volver a mi país para poder vivir bien, porque era conocer el mundo, para tener mucha experiencia...” [4016; Sierra Leone, 28 anys]

Respecte al destí migratori dels estrangers d'aquest grup 3, trobem dues grans tendències: els qui tenien clar que Espanya/Catalunya era el seu destí i hi han vingut directament, i un altre gruix de subjectes que volien anar i estar allà on hi haguessin oportunitats i que, per tant, coneixien i han provat altres realitats d'Europa i del primer món. Els països de procedència marquen també molt clarament aquesta trajectòria, de manera que entre els primers que vénen directament trobem més estrangers procedents de l'Amèrica Llatina i de

l'Àfrica, i entre els segons trobem més estrangers procedents d'Àsia i Europa de l'Est.

"... , yo quería venir a España, sí, sí, siempre me...quise venir a España..." [3020; Argentina, 31 anys]

"...Yo llego con Patera...//...Ehh, desde Moroco, por ahí Sahara, Sahara, por ahí hasta ¿como se llama? Fuerteventura...//...de ahí Las Palmas, Alicante, Tenerife- Alicante, Alicante, yo visitar, mi algunos, mi amigos, ahí en Alicante, pero luego yo venir Barcelona...//...de las Palmas a la Península yo billete de avión...//...sí de Tenerife a Alicante, otro avión..." [4016; Sierra Leone, 28 anys]

"Yo cojo avión Gambia directamente Barcelona...//...a Lérida...//...sí, un pueblo de Balaguer..." [5025; Gàmbia, 36 anys]

"..Alemania y Francia, y aquí en España por todos los lados..." [5006; Algèria, 27 anys]

"...no sé, es que yo siempre me fui de mi país a los 14 y estaba en Hungría...//...sí (pausa) a los 16 en Nueva York, en Canadá...// sólo...//...por la frontera el (no s'entén) en el coche..." [3024; Romania, 24 anys]

"...Yo mismo quería venir a Europa, desde siempre que quería estar...//... He estado estudiando en Alemania, Holanda, Bélgica... y he estado en Inglaterra también y he estado en Dinamarca también... muchos países. Pero ha sido de viaje...//...Como conozco amigos y de vez en cuando he estado un mes, de vez en cuando he estado dos meses, pero así, para turismo...//...Llegué aquí en el año 89. Todavía recuerdo la fecha (riure tímida), salí de Pakistán 12 de enero de 1989 y llegué aquí 13 de enero 1989 y un día, el 89. Desde 89 he estado 20 años o así..." [12016; pakistanès amb nacionalitat holandesa, 40 anys]

b) Tracció

Majoritàriament, es tracta d'immigrants de primera generació. Arriben sols i no tenen familiars que hagin actuat de pol d'atracció perquè vinguessin. Tenen informació a partir de rumors, parents de segona línia de consanguinitat o amics i paisans.

"En España... (pausa). Si, no... No recuerdo... Los... Los que conozco aquí no son familiares importantes para mí. Mis familiares casi todos en Italia, ¿sabes? De una zona de Marruecos donde emigran a Italia." [5025; Gàmbia, 36 anys]

"...es que...unos amigos en Benidorm..." [3024; Romania, 24 anys]

"...llegaron rumores de que aquí, en España, en la costa se pagaba bien mi trabajo y decidí venir aquí...//.. yo llegué aquí como turista y

me busqué la vida. Hay tratados entre Argentina y España, que me he asesorado sobre ello ..//...en avión...//...en 2000...//... Yo lo decidí venir aquí, sí. Más que nada por el habla, somos países hermanos... y bueno, los tratados también me convenían, porque hay tratados especiales, ¿no? entre Argentina y España que no los tienen otros países” [4013; Argentina, 44 anys]

“Familia en unos pueblos de Madrid...” [4016; Sierra Leone, 28 anys]

“...Tenía amistades porque yo ya venía antes. Yo venía aquí con visado...//...Antes de venir porque yo había hecho importación a través de una empresa que se llama (no s’entén) he hecho importaciones estando porque yo viajaba en Hong Kong, Paris Milán, Barcelona, que estaba aquí la empresa, y entonces dejé mi país por cambio de gobierno porque quería embargar un montón de cosas de la gente, salir fuera del país aquí en Barcelona...” [9014; Nigèria, 48 anys]

“Tenía unas personas más que eran como responsable de mi... venían desde ahí que ellos tenían familia aquí. Eran amigos míos, bueno dos, que desde ahí vinieron conmigo aquí, ellos tienen aquí familiares...amigos de mis hermanos. Del pueblo mismo de donde es mi familia...” [12016; pakistanès amb nacionalitat holandesa, 40 anys]

c) Suport a l’arribada

Justament per aquestes condicions que hem comentat (manca de familiars i referents aquí), tenen poc suport a l’hora d’arribar i establir-se, tot i que cobreixen les necessitats mínimes d’habitatge, manutenció i primers contactes per trobar feina.

“...cuando yo llego aquí la ayuda que yo tengo este tiempo es de Cruz Roja en Barcelona, yo estoy con ellos, este tiempo aprendiendo español, castellano en Barcelona, este, pero poco tiempo sólo, ellos ni papeles ni nada dice ayuda ya ha terminado, tienes que buscar tu vida, y yo viviendo con mi music este tiempo (no s’entén) hasta ahora...” [4016; Sierra Leone, 28 anys]

“...No. No, yo vine con mi dinero, estuve aquí 10 días buscando trabajo..” [4013; Argentina, 44 anys]

“mmm, sí, por parte del conocido recibí trabajo, el primer tiempo, sí me dio trabajo, después...también de construcción...sí, sí, paleta sí...estuve un tiempo trabajando con él, y después como vi que el tema de la construcción aquí en España evolucionaba bien, entonces me hice una...conocí un amigo, me hice amigo de un chico que quería hacer una empresa de construcción, ¿vale? y entonces hice una SL, montamos una SL entre él y yo. Yo cuando vine aquí en España no tenía documentación, yo me vine con el pasaporte argentino...aquí en España monté una empresa, una SL, con lo cual, con la misma SL que

monté me hice mi documentación y tengo una empresa y estamos trabajando...y bueno, hemos salido adelante, gracias a Dios ...//... en todo este tiempo, de 2002 a 2005, yo estuve ilegal en España...”
[3020; Argentina, 31 anys]

“Mi primera entrada Logroño. Ahí me arreglé papeles, como me trató de trabajador agricultor y me quedé con él dos años. Allí he aprendido a hablar, he aprendido a trabajar, de todo. Después me fui a otros sitios.” [2005; Marroc, 37 anys]

d) Assentament al territori

Aquest grup 3 és el grup que més coneixement té del tema de la documentació i més s'ha preocupat de tenir-la en regla, tot i que a la majoria els ha caducat i tenen o tindran seriosos problemes de renovació a causa dels antecedents penals. També són els qui més s'han interessat a conèixer l'idioma i els costums d'aquí, sense que això signifiqui que s'hagin acabat integrant. N'hi ha que sí, però d'altres resten al marge i només es relacionen amb els seus compatriotes i familiars.

“...Sí. Lo tengo vigente...//... Si tu vas ahora a 3r grado y quieres un contrato de trabajo, ¿Pero si no tienes papeles que contrato conseguirás?...No es mi caso, ¿no? Porque bueno yo, a Dios gracias, que tengo mujer que mira... yo ahora me caso (no s'entén) tema documentario.” [4013; Argentina, 44 anys]

“Si soy comunitario ya no lo necesito ¿no?... (parla del permís de residència)...//...sabía que te vas por una persona que tiene una propiedad y es residente o español, te vas a la policía al ayuntamiento, ¿no? con el pasaporte o y te empadronas en tu casa como tu vives ahí y se hace responsable de la vivienda...//...es que a la oficina de inmigraciones, luego aquí a la Generalitat, en la Generalitat de Catalunya hay una oficina también...//...de la embajada rumana como que eres rumano el pasaporte, la tarjeta de mi país, una oferta de trabajo y el empadronado, sabía yo...//... ¿ la tarjeta sanitaria? No sé, porque no he tenido problemas medicales nunca, aquí en España...”
[3024; Rumania, 24 anys]

“...ahora no tengo, no tengo, sólo tengo empadronamiento, arraigo y todas estas cosas, ahora, no tengo ni papeles, sólo...//...lo que tengo es residencia sin trabajo...//...mmm, tengo sólo la de inscripción...//...pero ahora está caducado, así está caducado...//...aquí he visto la vida en reality, ¿no? es la cosa que ha cambiado, porque aquí yo he visto las cosas en reality...//...sí, porque de verdad, en mi país la gente está más abierta (no s'entén) también, pero aquí la gente está cerrada, cerrado mucho, con cara de serio, es verdad, mirando mucho también, es lo que cambia...” [4016; Sierra]

Leone, 28 anys]

“...contrato siempre con mi familia, eh...restaurante chino, taller de confección...pero no tengo ni idea de cómo hacer los papeles...// yo creo que hay muchas diferencias (parla de la manera de ser d'aquí) eh...de las fiestas, de la comida..hay un montón de cosas...//...si me tuviera que ir lo único que echaría en falta sería mi familia” [8003; Xina, 30 anys, dona]

4.1.3.4 Grup 4: sense projecte migratori (inclou casos que arriben per casualitat)

Els estrangers que trobem en aquest grup majoritàriament han arribat perquè volien guanyar diners ràpidament i marxar; o bé estaven de pas en el moment de ser arrestats per delictes contra la salut pública (drogues) o contra la propietat, de manera que no es pot dir que tinguessin un projecte migratori en sentit estricte. En aquest aspecte, s'assemblen molt al grup 1, amb l'agreujant que pràcticament no han viscut aquí fora del temps a la presó, i el seu arrelament al territori ha estat fet a partir del seu pas per centres penitenciaris i amb els contactes de risc que aquest entorn pot generar.

a) Justificació de la migració

Hi ha dues grans tendències en els discursos: en la primera tendència trobem subjectes que parlen de *problemes* en els països d'on vénen i, per tant, el seu pas per Espanya és una fugida endavant. En la segona tendència s'explica més el seu pas pel nostre territori com el resultat de la detenció i, per tant, no era el seu interès quedar-s'hi, tot i que veurem que aquest discurs canvia quan ja porten temps aquí, encara que sigui a la presó.

“Tengo problemas Francia y he venido a España...” [2001; França, 25 anys]

“Trabajaba en un centro de belleza...//...Porque tenía problemas en Francia y entonces nos fuimos primero en Francia y después vinimos aquí” [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

“...me dijeron... lleva esta maleta y esto... Y me ofrecieron un dinero y por la necesidad, que estaba pasando hambre con mi familia en mi país...//...Los motivos, la situación económica en la que me encontraba, la situación que soy madre soltera y tenía que luchar para darle de comer a mi familia...//...Nunca he salido de mi país, es la

primera vez” [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

“...tengo 7 hermanos pequeños, entonces pensaba... irme... venir aquí (Itàlia) a ver si... trabajando les podía conseguir unos contratos de trabajo a mis hermanas, que son 5 hembras...//...Para podérmelas traer aquí...//....Ehhh, me encuentro en prisión porque unos chicos, un chico, me dijo que le trajera un paquete de cerveza...//...Cuando llegué al aeropuerto, esperando que llegue la maleta, cogí la maleta, cuando me iba me llegó un Mosso d'Esquadra y me dijo que abra la maleta, que si tenía algún inconveniente de abrir la maleta. Yo le dije que no, que no tenía inconveniente. Entonces sacó todo, sacó la cerveza...//...me dijo, ¿puedo abrir la cerveza? y le dije claramente que sí, que podía abrir la cerveza. Porque era una cerveza de tomar que... si el quiere yo tomaba la cerveza, y entonces abrió la cerveza y... llamó a otro jefe, cogieron un líquido blanco, lo echaron y resultó que la cerveza era droga, que era droga. (pausa)...//...Entonces le dije... que yo acababa de llamar al chico este, que me venía a buscar al aeropuerto, el chico me dijo que venía a buscarme, que le esperara fuera, antes de, de los mossos d'esquadra detenerme, entonces yo le expliqué que esperaran que ellos vinieran que así podrían agarrarlo también porque según para mí yo traía cerveza, por entonces, así que, me llevaron a una habitación, y lo les dije espérense que ya yo lo llamo y viene en camino, pero no, parece que cuando llegó vio el movimiento y se retiró ¿comprende? eso fue lo primero que me ha pasado...” [3006; República Dominicana amb nacionalització italiana, 46 anys, dona]

Han passat o han viscut a altres llocs i per diversos motius viatgen a diferents països. Aquí trobem dues tendències: els qui ja coneixien Espanya i/o Catalunya i hi havien viscut alguna temporada, i els qui no. D'altra banda, alguns d'ells en aquest procés i trajecte migratori fet a altres països europeus ja han aconseguit documentació comunitària, ja sigui per matrimoni amb autòctons o bé per altres motius.

“...a parte de Italia fui a Madrid...//...no, no duré mucho...duré 2 semanas...” [3006; República Dominicana amb nacionalització italiana, 46 anys, dona]

“Cuando he acabado... 20 años he salido a Libia, he trabajado 5 años en Libia...//...Sí, con 20 años. He trabajado 5 años en Libia, pues luego he subido a Francia...//...Con contrato. Joyas, con contrato. Cuando ha acabado el contrato de 5 años, porque he cambiado en Francia. Francia y he quedado a Italia...” [5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys]

“...después me voy aquí, con un amigo, una su amiga, vengo de vacaciones una semana y me voy un tiempo encuentro una amiga , Il pam, bim bo, bin bin, después vuelvo sólo, me quedó, trabajaba aquí

en Castelldefels, cojo una invitación eh he comenzado a vivir normal y después como he encontrado paisanos, amigos, va bim bam...//...si, vinieron poco tiempo ya que me voy, pero después viniendo tres veces he venido, eh así me quedo aquí, como he estado con esta chica, me quedo aquí..” [2019; Bòsnia i Hercegovina, 24 anys]

“Yo estaba... estuve un año en Paris y entonces me aburrí de Paris y digo me voy a Barcelona (riu). Como mi novio estaba aquí y... nada... lo hemos planeado un mes o algo así que venir aquí, pero... en Paris. En Francia no, no ha planeado me voy a Paris un año y después me voy aquí. No, cuando me aburrí de Paris pues he venido aquí... (no s’entén) de Francia 7 años y aquí llegó en 2004, en principio del 2004” [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

“¿Cómo llegué aquí? Bueno... me vine en un avión, luego me cogieron allí en el aeropuerto aquí... y nada, fue a Wad Ras y de ahí para acá...//...Sí, legal, con mi pasaporte legal. En el 2004...//...No, es casualidad. Yo no nunca planifiqué ni, ni... ni era eso venir aquí” [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

b) Tracció

Majoritàriament, en aquest grup trobem que ningú ha exercit tracció perquè vinguessin. Tampoc perquè s’hi quedin. O no tenen coneixuts o els que tenen han tingut poc a veure amb el motiu real pel qual han vingut.

“Mis ideas” [2015; Jordània, 39 anys]

“La persona que, que me dijo. Que... o sea, cuando le plantean a uno le dicen, vas a ir a dejar, vas a ir a dejar... a mi me dijeron que lo que yo iba a venir a dejar era medicina natural, pero que no tenía... o sea, era... sin factura. Bueno, dije yo... medicina natural... no pasa nada. No, no pasa nada, me dijo, tranquila llegas y eso, la dejas la maleta y te van a venir a recoger allí y te vienes y ya esté. O sea, cuando se lo plantean le dicen a uno muy bonito, pero cuando ya es la hora, la realidad que... que mira uno que... y no es así. Es muy fuerte.” [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

“...Un chaval en Marruecos ha dicho que tiene su compañero que mira estas cosas de droga...//...Con el coche a Almería...//... He comprado la droga por el motivo de... (no s’entén)... porque la cabeza está no normal. Hasta allá de verdad llevo, yo he fallado. Yo de verdad, antes estoy muy bien, estoy... tengo una bien bien vida, trabajar, casa, no tengo ninguna problema. Pero con esto un poco la tontería (no s’entén), pero una pequeña tontería. El diablo me ha jugado por la cabeza, te lo juro, porque yo vivo bien, trabajar, tengo el coche bien, me voy de vacaciones, me viene visitar mi familia, me cojo mi madre, mi familia al mar, (no s’entén) las vacaciones del agosto” [5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys]

c) Suport a l'arribada

Els qui no han entrat directament a la presó a l'arribada tenen poc suport aquí, o bé en alguns casos aquest suport és de caire dissocial.

“ ... ya conocido gente estos voluntarios me han ayudado, me han buscado un trabajo de panadería en la trinidad vieja. De panadero me pusieron un tiempo y después ya me voy...//....Si, lo abandoné yo.....No, no, porque mi decisión, porque no estaba totalmente en todo...” [2015; Jordània, 39 anys]

“Ayuda? Nada. Trabajar? No, legalmente no. (riu)...sí, con trileros” [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

“No, de mi familia no tengo absolutamente a nadie...//...Aquí ¿en España? No, no he trabajado. He ido al chiringuito de mi amiga pero en Palma de Mallorca, que se hace pollo frito... comida dominicana típica...//...sí, sí, me pagaba por cosas...//.. una me consiguieron... una chica me, me... invitó a salir a esto de trabajo de... de prostitución. Pero entonces el día que yo fui no acepté, porque mi esposo... Una, no me gusta, no me gusta ser prostituta, alabo a quien lo haga porque tiene necesidades, y hay muchas solamente por ahí por esa rama pueden conseguir lo que quieren para poderlo llevar a su país... pero... no es mi caso. (riu)...//...Dice que yo era una tonta porque (no s'entén). ¿Comprende? Pero sólo fui un día, no volví...” [3006; República Dominicana amb nacionalització italiana, 46 anys, dona]

d) Assentament al territori

Tal com passava en el grup 1, aquesta situació a l'arribada i la manca de suport han afectat negativament el seu assentament al territori, que, d'altra banda, no era la intenció inicial dels subjectes que presenten característiques similars en aquest grup 4. No hi ha un interès especial ni una voluntat de fer esforços per assentar-se al territori, conèixer la llengua catalana, els costums i la manera de ser d'aquí, tot i que alguns reconeixen una manera de viure tranquil·la.

“Que me encanta Barcelona (riu), me encanta todo. Me encanta caminar en Barcelona, me encanta la gente, me encanta todo...//...Lo menos que me gusta es policía y que quieren este... Catalunya, ¿sabes? catalán y eso. Que quieren Catalunya Catalunya con catalán (riu)...//...Ah, pues me empecé a drogar aquí (riu), empecé a tomar la droga aquí...” [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

“...El Barça...//...A mi me gusta todo de Catalunya. El catalán no ha hecho mal para mi, yo el que ha hecho mal. Por ejemplo, si yo vengo

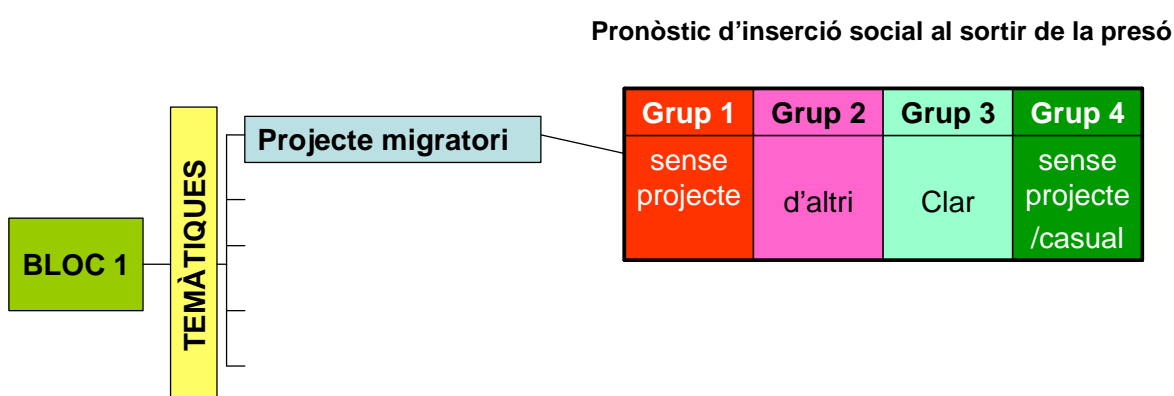
aquí de vacaciones bien, pero yo vengo por traficante mal. Yo el que ha hecho mal para Catalunya,... gracias Catalunya porque salimos permisos, que si grado también... Si no lo hago el delito, yo te lo juro, yo siempre paso de España y vuelvo a Italia. Muy bien, nunca problema. Yo que buscar el problema. Si yo no lo he tocado en mano con este problema, esto bien, esto muy bien...//... aquí en Europa saben como... cambiado muchas cosas, como hablar, como vivir, como... como muchas cosas...//...Sí, mucho, mucho...//...Aquí porque... aquí mucho la ley, tranquilo... las cosas tranquilas, la... ¿cómo se dice?... la libertad tranquila, no racismo, todo tranquilo... si tu no buscas problema todo muy muy bien. Vivir, el coche, una mujer, casa, casa bien.... Moroco trabajar poco..” [5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys]

“Y estando aquí conocí a una amiga, que ella estuvo un tiempo, pero ella salió absuelta, ella es española. Y vio que... muy buena, o sea, vio que yo era una persona bien y eso y es más, estoy empadronada en su casa...” [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

4.1.4 Conclusions: les diferències de projecte migratori segons els grups

El projecte migratori és clarament diferent segons el grup al qual pertanyen els estrangers.

Gràfic 7. Resum del projecte migratori en funció dels grups

Taula 5. Diferències i similituds entre grups respecte al projecte migratori

	Justificació de la migració	Tracció	Suport a l'arribada	Assentament al territori
Grup 1	<p>Volen millorar la seva situació econòmica, però no tenen clar on anar ni què volen fer.</p> <p>Actuacions contradictòries amb el relat d'una immigració econòmica (cultura de l'esforç, desig de millora, predisposició a qualsevol treball...)</p> <p>Desig de conèixer món i viure aventures</p>	<p>No hi ha ningú que hagi exercit de tracció perquè vinguessin.</p> <p>Cert atzar en el seu pas per Espanya/Catalunya.</p> <p>Alguns relaten haver vingut sota pressió o amenaces</p>	<p>Sense suport. S'han hagut d'espavilar sols.</p> <p>Per fer-ho han optat per feines sense contracte, economia submergida o activitats marginals</p>	<p>Molt pobre o nul.</p> <p>La majoria, sense documentació. No han regularitzat la seva presència al territori.</p> <p>Si ho han aconseguit parcialment, ho han perdut en el moment de renovar papers.</p> <p>No coneixen el territori ni els costums d'aquí.</p> <p>Gens de català i poc castellà.</p>
Grup 2	<p>Si vénen com a menors, els han portat els pares i han vingut a desgrat.</p> <p>Si vénen com a majors d'edat, vénen per millorar la seva situació personal o fugint de situacions complicades al seu país.</p>	<p>Vénen amb el pare o amb la mare, però mai amb tots dos.</p> <p>Han viscut a altres llocs d'Espanya, acompanyats d'altres parents.</p>	<p>Suport complet. Han estat ateses les necessitats afectives, d'habitatge, contactes, manutenció, formació, etc.</p>	<p>Heterogeni. Dos extrems.</p> <p>Uns han assolit papers i els han mantingut.</p> <p>Altres no n'han tingut oportunitat o no els ha interessat.</p>
Grup 3	<p>Realitats molt diverses. Tres eixos detectats.</p> <p>Eix 1: situacions difícils en l'àmbit econòmic en el país d'origen. Malgrat tenir recursos allà, decideixen sortir per millorar.</p> <p>Eix 2: situacions greus de guerra o altres que els fan marxar.</p> <p>Eix 3: joves que volen conèixer món i tornar com a triomfadors davant els seus paisans.</p>	<p>Immigrants de primera generació.</p> <p>Arriben sols.</p> <p>Vénen atrets per rumors de bones oportunitats aquí.</p> <p>Un cop aquí busquen paisans o parents llunyans que els puguin ajudar.</p> <p>Si no els troben, continuen buscant altres llocs que senten com a alternatives.</p>	<p>Ajudes puntuals.</p> <p>Centrades en habitatge, manutenció i primers contactes per trobar feina</p>	<p>Motivats per aconseguir la documentació legal i mantenir-la en regla, coneixen tots els tràmits. És l'únic grup dels quatre que han fet els procediments administratius per regularitzar-se.</p> <p>S'han interessat per conèixer l'idioma i els costums d'aquí, tot i que això no vol dir que s'hagin acabat integrant en el seu conjunt.</p>
Grup 4	<p>Dos patrons detectats.</p> <p>Patró 1: tenen problemes als països d'origen i el pas per Espanya és una fugida endavant.</p> <p>Patró 2: Estan aquí perquè els han detingut quan transitaven pel territori. És casualitat.</p>	<p>No hi ha ningú que hagi exercit tracció perquè vinguessin.</p>	<p>Patró 1: tenen poc suport aquí o el suport ha estat de caire dissocial.</p> <p>Patró 2: Han entrat directament a la presó i no coneixen res fora de la presó.</p>	<p>Molt pobre o nul.</p>

4.2 El capital social

Aquest apartat recull les conclusions sobre si els estrangers que han acabat a la presó disposaven de molt, poc o gens capital social⁶ abans d'ingressar-hi. És el capital social determinant perquè unes persones tinguin més dificultats per tirar endavant sense entrar en conflicte amb la llei a la societat on arriben? Hi ha diferències de capital social entre els grups que hem identificat en la recerca?

Com en l'apartat anterior, el desenvolupament d'aquest apartat ens ajudarà a entendre aquestes i altres qüestions.

4.2.1 El capital social: temes que es tracten

La situació respecte del capital social de les persones entrevistades es recollia mitjançant una sèrie de preguntes que agrupaven diferents qüestions en tres grans temes:

1. *Suport familiar* (On té els familiars? Amb qui viu? Té parella?).
2. *Suport social* (Té amistats aquí? Es relaciona amb el veïnat? Pertany a associacions? Quin grau de formació té? Ha fet formació relacionada amb la seva situació aquí? (idiomes, ocupacional, etc.).
3. *Situació personal* (Com està de salut? Consum de tòxics? Situació anímica i psicològica? Com li afecta a la salut mental la situació que viu en relació amb el seu pas per la presó, el procés migratori i les perspectives de futur?).

⁶ Hem seguit, pel que fa al concepte, el plantejament de Rosa Aparicio i Andrés Tornos en el seu estudi *Las redes sociales de los inmigrantes extranjeros en España*, Madrid 2005, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, pàg. 26, que citen a Woolcock, Narayan i P. Bourdieu.

“El capital social no es lo que sabes o conoces sino a quién conoces... Así, la intuición nos dice que la idea básica de capital social es que la familia, los amigos y socios de una persona constituyen un activo de suma importancia, al que puede recurrir en momentos de crisis, disfrutar como un fin en si mismo y, también, utilizar para obtener ganancias materiales. Ahora, lo dicho respecto de los individuos también vale para los grupos”.

4.2.2 Tipus de capital social

Els resultats de les respostes a aquestes preguntes ens han permès identificar dos tipus d'atributs referents al capital social que podem trobar entre els nostres entrevistats.

El primer atribut té a veure amb les estratègies d'aculturació de la teoria de John Berry que ja hem explicat a bastament en el capítol 4 de la primera part de l'estudi *Estrangers a les presons catalanes*.

1. *Integració*: en el territori on viuen ara, tenen vincles amb paisans, però també amb els autòctons. Coneixen els costums d'aquí, saben i poden utilitzar els serveis comuns i poden comunicar-se sense problemes amb tothom.
2. *Separació*: tenen només vincles amb paisans i poc o cap tracte amb autòctons. Es mantenen amb els costums del seu país i ignoren, rebutgen o no utilitzen els costums dels autòctons, la seva llengua o els serveis comuns.
3. *Assimilació*: a la inversa de l'anterior, tenen vincles amb els autòctons però no amb els paisans.
4. *Marginació*: es mantenen separats de tothom. No tenen vincles ni amb paisans ni amb autòctons i si hi ha relacions són amb grups dissocials, que han conegut normalment dins de l'entorn penitenciari.

El segon atribut té a veure amb la qualitat d'aquest capital social dels subjectes. En funció del suport familiar i social i de la seva situació personal, hem considerat que els estrangers encarcerats presentaven un capital social:

1. *Bo*: si tenen prou xarxa social i personal que els donin suport quan surten de la presó per intentar integrar-se sense tornar a tenir problemes amb la Justícia.
2. *Moderat*: quan alguns d'aquests elements presenten carències importants, però en canvi n'hi ha d'altres de preservats.

3. *Pobre*: quan tenen poca xarxa social i també poca capacitat personal per cercar suport fora de la presó.
4. *Molt pobre*: quan no tenen gens de suport extern i a més totes les vinculacions són dissocials o marginals.

4.2.3 Resultats: les diferències de capital social segons els grups

4.2.3.1 Grup 1: marginació, amb capital social molt pobre

Els subjectes que pertanyen a aquest grup majoritàriament no tenen cap tipus de vinculació amb ningú, i el seu suport fora de la presó al nostre territori és molt escàs, per no dir nul.

a) Suport familiar

En aquest grup la majoria dels subjectes tenen la família al país d'origen. Quan tenen membres aquí, no es freqüent que visquin al mateix territori de l'entrevistat (Catalunya) ni que hi tinguin gaire contacte. També és possible que les activitats de tot el clan familiar siguin marginals (alguns subjectes d'aquest grup poden tenir altres familiars complint penes de presó). Hi ha algun cas de menors que han estat tutelats per l'Administració. Algun altre rep a la presó visites de cosins o d'algun germà.

“Yo tengo una familia que vive en Italia...” “...yo tengo mi ex mujer que vive en Italia y tengo mis dos hijos que viven en Italia. Tengo también mi madre en Yugoslavia, mi hermano en Yugoslavia.” [2012; ex-lugoslàvia, 30 anys]

“Cuando estuve en Wad-Ras si, un prima más que otra me viene a ver una vez al año, una o dos mínimo porque es de Madrid (no s'entén). Era la única manera.” [8008; Bolívia, 25 anys, dona]

“Mis padres, mi hermano, mi hijo, mi sobrina, toda mi familia entera” (A Bulgària). [3004; Bulgària, 30 anys, dona]

“Cuando salga de aquí me buscaré la vida, porque no tengo a nadie, no tengo ni familia ni nadie, lo único soy yo...//...Tengo en mi país, tengo mi padre, tengo una hermana casada, tengo una hermana pequeña que tiene ahora 12 años y tengo tres hermanos” [4007; Marroc, 22 anys]

Poc menys de la meitat dels subjectes d'aquest grup no han volgut dir a la família que es troben ingressats a la presó. Però l'altra part, més de la meitat, confirmen que tota la seva família sap que es troben a la presó i en mantenen el contacte.

"...mi familia? no, es que no saben que estoy aquí, ¿como van a venir?." [3002; Ucraïna, 37 anys, dona]

"...Sí. (riu) Pero no a cárcel porque no saben que estoy en cárcel, estoy engañando a mi familia. No no saben que ahora mismo me encuentro aquí...//...no, porque yo pienso que eso sería un poco duro para mis padres, que están un poco mayores ya y no no no me apetece. Prefiero así, llamarles de vez en cuando y engañarles que estoy por trabajo en otras partes de Europa y así..." [3016; Ucraïna, 26 anys]

"Pues, la verdad que ellos no saben nada que estoy en prisión, no. Le hablo por teléfono y... como si fuera estoy en la calle ¿entiendes o no? Mis hermanos sí que lo saben, pero mi madre y mi padre, no...//... Me da vergüenza ¿sabes? No lo puedo decir esto." [2006; Territoris Palestins, 24 anys]

"...Con todos. Con mi madre llamo por teléfono o escribo las cartas, con mi hermano escribo las cartas.." [2007; Rússia, 38 anys]

"..aquí tengo a mi tío, a mi sobrina, tengo a mi cuñada, tengo a mi hermano, tengo a mi padre, i mi madre...//...casi todos lo saben, porque también están en cárcel..." [4004; Bòsnia, 23 anys]

Un altre tema és la família adquirida. La meitat reconeixen tenir parella aquí. Reben visites i són el seu contacte amb l'exterior. Alguns l'han adquirit mentre es trobaven dins de la presó i d'altres no queda clar si han trencat amb la parella adquirida que tenien anteriorment en origen. També hi ha un cas que manté relació amb una noia sense haver-li dit que es troba a la presó.

"Hombre, llevamos ya 8 años. Aunque ahora como él está en la cárcel de Madrid y yo aquí no nos vemos ya 2 años que no nos vemos. Es imposible, por ahora es imposible...//...Mmmm... Bueno, llevamos una mala temporada. Ya me lo pensaré cuando salga" [3004; Bulgària, 30 anys, dona]

"...tengo novia hace dos años, ahora yo estoy en la cárcel y ella no sabe que estoy en la cárcel...//... si, porque he salido en tercer grado y la he buscado chica marroquí, marroquí" [14003; Marroc, 27 anys]

"Yo tengo mi ex mujer que llevo 10 años con ella, tengo 2 hijos. Un niño de 10 años y una niña que tiene 7. Tengo una pareja que llevo con ella desde junio del año pasado" [2012; ex-Iugoslàvia, 30 anys]

“...(riu) ahora tengo pareja de aquí (riu) de prisión...//...“...mi novio de guinea ecuatorial...//... Voy a vivir con mi novio...//...En Barcelona o en Valencia, no sé...” [8001; Gàmbia, 29 anys, dona]

“En España... Tengo mi mujer. Bueno, no estamos casados eh?... Puedo no decir sus datos?...//...Si, estoy muy contento...//..Bueno, un año o así, un poco más...” [2007; Rússia, 38 anys]

b) Suport social

Respecte d'aquest tema, sol haver-hi, en general, una primera resposta a través de la qual afirmen que es fan amb tothom i que no tenen problemes amb ningú. Si bé alguns creuen tenir amistat amb gent de tot arreu, autòctons i estrangers, la majoria diu que es relacionava només amb paisans. En preguntes d'aprofundiment, és destacable que el coneixement de les amistats ha estat molt mediatitzat pel seu pas per la presó (d'on són moltes de les amistats que diuen tenir), o d'altres entorns de risc (per exemple, companys de tractament de toxicomania). Hi ha algun cas que parla d'un tracte fluït amb els veïns, però la norma és que tinguin poca relació, cap o que fins i tot l'evitin.

No participen en cap associació i no han fet cursos de formació de cap tipus que els permetin un ancoratge més sòlid al territori.

“...no, que amistad, qué? No hablaba castellano para nada...//...yo no conocí...” [3002; Ucraïna, 37 anys, dona]

“La mayoría son latinos, pero de diferentes partes y de aquí (no s'entén) de España...//..las he conocido en la prisión (riu)” [8010; Colòmbia, 53 anys, dona]

“No, pero tengo muchos amigos, hay marroquíes, españoles. (pausa) Latinos hay también. Tengo muy pocos...De Bosnia uno, rumanos hay también...” ¿Dónde has conocido tus amistades en España? *“No, como se llama... no sé su nombre... se llama proyecto..se llama proyecto hombre”* [4004; Bòsnia i Hercegovina, 23 anys]

“Pues con vecinos muy bien, perfecto” [2006; Territoris Palestins, 24 anys]

“Tengo de mi propio país y españoles, hombre tengo también amistades de otros emigrantes, no tantos, poca gente que sean emigrantes, la mayoría de ellos son alemanes o ingleses, pero también muchos españoles...//...Bueno, las amistades búlgaras, pues más bien las he conocido hombre si suelen frecuentar, se están más o menos, por ejemplo, te vas a Valencia es de restaurantes búlgaros, que se llaman búlgaras, búlgaros. Nos conocemos de allí, de sentarte, hablar, tu de dónde eres... Como somos paisanos pues es más fácil. Luego

las amistades españolas, más o menos en mi trabajo es donde he conocido a más gente” [3004; Bulgària, 30 anys, dona]

“No tengo ninguna amistad ni aquí ni en Marruecos” [4007; Marroc, 22 anys]

“...Bueno, puedo decir que no había trato. Vivíamos muy aislados...(tracte amb els veïns)...//...Fuera nada, no he hecho nada...bueno, un poco de deporte y ya está...” [2007; Rússia, 38 anys]

“...Bueno, trato trato no, pero así nos encontrábamos, hablábamos cinco minutos...//...asociación?...mmm...no, no he participado en ninguna” [3016; Ucraïna, 26 anys]

“...Las amistades que tengo aquí son otros inmigrantes...” [2022; Mèxic, 25 anys]

Tots tenen clar que hi ha una percepció negativa per part dels autòctons. Una gran part dels entrevistats creuen que els espanyols rebutgen els estrangers. Respecte als motius, la majoria ho atribueixen a plantejaments racistes, a la relació que estableix la gent entre immigració i delinqüència, i d'altres diuen que és per sentiments irracionals com ara l'enveja o la por. Hi ha algú que troba normal que a determinats col·lectius (àrabs) se'ls miri malament perquè porten problemes. Són una minoria els qui creuen que la percepció negativa té a veure amb el seu comportament.

“Bueno no. Quieren echarme ya.... (creu que els espanyols el rebutgen)...Por envidia. Y con miedo también.... (mentalitat autòctons)” [2007; Rússia, 38 anys]

“... Pues, por la delincuencia, porque... no sé... hay muchos árabes que hacen muchos problemas ¿me entiendes o no? y eso es verdad, no voy a escapar de eso. Por muchas cosas, muchas cosas... por terrorismo, por ejemplo, por... la delincuencia, por...” [2006; Territoris Palestins, 24 anys]

“Porque piensan mal por nosotros? porque hay personas que roban y yo les doy toda la razón y porque estas personas ya no confían y aunque vean a una persona muy tranquila que va a su rollo van a decir este va a intentar hacer algo y yo lo entiendo perfectamente, pero que tampoco que no exageren, porque una persona si te quiere robar te roba rápido, en un minuto, no se para... pero si ves una persona que esta sentado allí y tu también estas sentada no pienses que te va a robar y no mires con mala cara” [4007; Marroc, 22 anys]

“Bueno las que están aquí, las chicas que están aquí a veces uno se encuentra con chicas que los llaman sudacas a unas, les dicen...//...si pero es normal, en todos los países, en todos los países sucede esto” [8010; Colòmbia, 53 anys, dona]

“...españoles es... un poco... racistas no? o me lo parece...//...no sé, veo aquí, o fuera no sé.. veo que no os gustan los extranjeros...//...yo digo que veo, que siempre se echa culpa en extranjeras no sé el motivo. O nosotros tenemos algo que ellos no tienen o no sé...” [3002; Ucraïna, 37 anys, dona]

“no, si tu portas bien, nadie no va a mirar mal” [14003; Marroc, 27 anys]

“Nadie me ha mirado mal aunque se haya enterado todo el mundo que es lo que pasó. Obviamente vinieron un montón de policías (riu), pero nadie me ha vuelto a tratar de distinta manera, ay mírala! La falsificadora! (riu) ...//...Sí, sí, además, como yo tengo el niño, casi todos de mis vecinos tienen niños de la misma edad, pues van al mismo colegio y somos como dos madres hablando de los niños que van al colegio. Amistad sobre los niños, hablando sobre libros y cosas sobre los niños. Amistad de esa, como cualquier persona normal...//... en mi opinión sobre los extranjeros es culpa nuestra, no solo vuestra. Entonces yo, lo veo absolutamente normal que la gente desconfíe, es absolutamente normal que pasan muchos delitos violentos robos, atracos que son medio mayoría por extranjeros. Entonces, yo lo veo... no es racismo, es que la gente se esta cuidando, es normal. Uno se tiene que ganar la confianza con los vecinos, es normal” [3004; Bulgària, 30 anys, dona]

c) Situació personal

Majoritàriament, manifesten tenir bona salut, tret de malalties puntuals. Ningú parla clarament de problemes relacionats amb malestars psicològics. Fins i tot els qui tenen problemes de toxicomania els costa reconèixer que aquest punt els afecta de ple en la salut. Sorpren que la percepció de la seva salut física hagi millorat després del seu pas per la presó. Un altre aspecte és la percepció respecte a l'estat d'ànim. El pas per la presó els afecta, com era d'esperar, però no hi ha percepció que aquesta afectació els porti a autolesionar-se.

“Un... como se llama... epilepsia. Pero ahora ya estoy bien. Hace cinco años y medio no ha pasado nada...//...Antes tomaba medicación...pues casi cuatro años o por ahí...pero ahora ya no” ¿Ha cambiado su salud física desde el ingreso en prisión? *“Sí, para mejor..por ejemplo la enfermedad esa que... epilepsia...”* [2006; Territoris Palestins, 24 anys]

“Bueno mira yo, gozo de buena salud, no tengo problemas de toxicomanías, ni de alcoholismo, no fumo, soy una persona normal, sana, pero bueno, aquí me he enfermado de muchas cosas, o sea tengo un problema de vesícula, que yo en la calle nunca había tenido, ahora sí que lo estoy teniendo y creo también es a raíz de eso de las bolitas esas que alguna me ha creado ese problema. Tengo (no

s'entén) *en el estomago, mi imagino que es a raíz de eso, pero por lo demás, normal.*" [8010; Colòmbia, 53 anys, dona]

"Bien. Hombre fumo tabaco pero... pero bien...//...Porque... porque antes yo tomaba mucha droga, ¿no? Y no... que no estaba como ahora... que estaba muy... muy débil, muy flaco, no comía, no podía comer. He mejorado mucho eso. Y ya de dejar...si la droga... esto ya..." [4004; Bòsnia i Hercegovina, 23 anys]

"...hombreee, claro. No quiero tocar este tema porque voy a llorar...//...no, estas cosas, que no me vienen nunca a la cabeza para...yo estoy mal, estoy fatal , no para hacerme daño o como dice que no quiere vivir , no... o cortar venas o... no..." [3002; Ucraïna, 37 anys, dona]

"Porque aquí usted sabe cómo es aquí, esta siempre preso, esta siempre preso, pienso en mi familia, pienso en mi problema que tienes aquí, piensa en mi problema, (no s'entén). Una persona así, se desanima aquí, pierdes las esperanzas" [2012; ex-lugoslàvia, 30 anys]

"Bueno mira, al principio si, tenía mucha pena, mucha tristeza, pero he tratado de salir adelante, de llenarme de fortaleza y de valor, porque así no voy a conseguir nada, me derrumbaría más y no es la idea...//...No no, nunca, nunca intentaré hacerme daño, no, yo me quiero mucho a misma, me valoro mucho y nunca me ha pasado, nuncaaa, nuncaa, en mi vida me ha pasado por la mente ni suicidarme ni hacerme ni autolesionarme, nunca, nunca. No lo veo correcto, no es un modo de escapar, no lo veo como un modo de escape, hay que afrontar, hay que aprender a afrontar las situaciones." [8010; Colòmbia, 53 anys, dona]

4.2.3.2 Grup 2: marginació o separació, amb capital social pobre

El grup 2 coincideix amb el grup 1 en el fet que la majoria dels seus membres no tenen cap tipus de vincle social o només el tenen amb els seus paisans, d'esquena als autòctons. Aquesta evidència és especialment preocupant pel fet que els subjectes del grup 2 porten més temps residint a Catalunya/Espanya, ja que provenen de projectes migratoris d'altri, normalment els pares, els quals ja hem explicat en l'apartat anterior.

D'altra banda, són subjectes que tenen una xarxa social pobra i poca capacitat personal de rebre suport fora de la presó de persones o grups prosocials. Tots reconeixen problemes d'abús de drogues, que segurament ha marcat aquesta vinculació amb la seva xarxa social.

a) Suport familiar

La majoria dels subjectes d'aquest grup tenen la família a Espanya, tot i que no tots els seus membres. Estem parlant de famílies disgregades en què hi ha també part dels ascendents al país d'origen. Els qui són aquí tenen contacte amb els entrevistats, tot i que no queda clar si donen algun tipus de suport i si són referents positius per a la sortida. Alguns rebrien suport familiar, però donen a entendre que les relacions amb els progenitors no són bones. Tota la família sap que estan a la presó. La majoria dels subjectes implicats en aquest grup són multireincidentes en ingressos penitenciaris.

"A mi madre, tengo a mis tías, a mis, a mis a mis dos tías, a mis primos, a mi hermano, que bueno en Barcelona, no, está en Murcia, tengo a mi hermano" (familiars aquí) "Este... lo sabe mi madre, saben todos, todos, todos...//...Sí, me vienen a ver todos, todos me vienen a ver, vienen a los vis a vis, vienen a los...todo el mundo no ha faltado (no s'entén) y desde que he estado aquí no han faltado ¿me entiendes?" [3027; Ecuador, 24 anys]

"...Tengo mi padre y varios hermanos y varias hermanas... (a República Dominicana)...Sí, mi hermana, la mayor... (el visita)...No, mi madre hace 2 meses se fue de retirada y... hubo un problema y... la trataron matar y (megafonia, no s'entén), falleció hace un mes, el 3 de octubre falleció" [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

"...Como?, los familiares que tengo aquí? Mi padre, mi madre, mis hermanos, y una hermana que esta casada, también vive en Sevilla..//...En mi país? Pues ahí como hace mucho tiempo no he bajao, los que conozco. Familia de mi padre, como por ejemplo mi tío... en castellano no sé como se dice...//...Pues los que están aquí con mi hermano. Bueno, con toda la familia que está aquí. Mi hermano, mi hermana, mi padre, mi madre..." (amb to irritat, clarament li molesta la pregunta) [5019; Marroc, 26 anys]

"...pero como nosotros tenemos una religión, cuando una niña que tiene 15 años, que hay que casar por como... como si fuera la ley gitana, como aquí en España. Y entonces me casaron, me casaron con un hombre que yo no... nunca, nunca me fijé como un hombre para mí, ni nada. Y estuvo con él, me casaron, me hicieron la boda, todo eso, toda abierta, todo... todo perfecto. Y entonces vinimos otra vez aquí a Barcelona... eeehh, vivía en Mataró con él. Y resulta, el hombre que casó yo con él, que estuvo casado y tenía 4 hijos. Y no lo sabía, porque yo no sé nada de este hombre, porque ha venido a pedir la mano a mi padre y mi padre me casó con él y ya está. Y... yo estuve preñada de mi niño y entonces yo aún no sabía que de momento yo estaba preñada... muchas discusiones, mucha pelea, mucho enfado. Me afectaba mucho, porque he encontrado 4 hijos que tenía ahí, todo

eso, me sentí engañada. Y entonces yo me fui de la casa de mi marido, me fui a Barcelona. Me fui a Barcelona y entonces ya estuve ahí, me alquilé una habitación con una gente que tiene un piso, de confianza, una familia que casados, tiene hijos y todo. Y empiezo ahí y tal y cual y empiezo a trabajar en un casino, de limpieza...” [3010; Marroc, 42 anys, dona]

No tenen parella ni família adquirida, o bé l'han perduda o no està clar si la relació es pot considerar estable. En qualsevol cas, no reben suport ni visites per part de les parelles.

“Está el caso que tuve una mujer, una mujer española (no s'entén) pero me separé ya de ella. Viví dos años con ella, y para qué, también me ayudó yo la ayudé, ella tenía un hijo de otro compromiso, yo lo acepté, ¿me entiendes? pero hubo.. .ya tiempo, tuvimos problemas de... así, ¿como le puedo decir? de... de celos, y por eso terminamos, ¿me entiendes? pero con ella viví dos años en el piso de mi madre, tenía alquilada la habitación y vivía con ella ¿me entiendes? ella tenía sus críos que tenía de otra pareja y yo la ayudaba también a ella para su su hijo, sus gastos, los pañales, todo eso también le ayudaba, ¿me entiendes?...//...Pareja ¿ahorita? este... este, tenía una, pero lo que pasa es que era menor de edad, pero no me puede ni abrir ¿me entiendes? pero ahora me he conseguido una chica ¿me entiendes? que me...//...¿Cuántos meses? dos meses, recién que he tenido contacto con ella, he tenido” [3027; Ecuador, 24 anys]

b) Suport social

Els qui formen part d'aquest grup parlen d'un tracte cordial amb el veïnatge o d'un distanciament amb aquells qui no són els seus. En tot cas, no esperen cap tipus de suport. Com en el cas del grup 1, no participen en cap associació i no han fet cursos de formació de cap tipus que els permetin un ancoratge més sòlid al territori. Tot i que fa temps que viuen aquí, no ho han aprofitat.

“...Hablaba, buenos días, qué tal, cómo estás, preguntaban por mi niño cuando estaba, cuando tenía la gente de la EAIA, que preguntaban siempre por niño, qué Fátima tal y cual, sí está muy bien...//...No, no. Del barrio por ejemplo, del principio de la calle hasta el final de donde vivo. Los bares, lo gente de bares me conozcan a mí, mucho tiempo, qué tal Fátima, cómo estás, que llevo tres días sin verte y yo siempre, estoy por aquí y tal y cual...¿Y tenías amigos o sólo era trato así? No, no. Sólo trato de respeto como vecinos...” [3010; Marroc, 42 anys, dona]

“... solo quiero con la familia que tengo... relación con ellos y ya está..”

[5019; Marroc, 26 anys]

“...Yo me muevo yo... los amigos míos son de mi pueblo, yo... con gente no sé... con la gente de mi pueblo que comparto y todo eso... los que conocí y los que he conocido desde allí...//...Bien, era el nivel de trato aquí... era un poco raro porque cada uno va a lo suyo ¿entiende? No es igual que allí que son todos... tú en el pueblo todo el mundo te conoce y todo el mundo está a gusto y todo eso, pero aquí es muy... es más difícil en cuanto a eso..//..Yo con mi gente, yo con mi gente, yo... yo no acepto que... yo con gente de por aquí como que no... como que no he tenido mucho contacto ¿entiende? como esas amistades y eso. Yo salgo a la calle y me muevo, cuando me muevo me voy a tomar una cerveza y lo hago en sitios latinos ¿entiende? en ambientes españoles no... no se me ha tocado la oportunidad (no s’entén). [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

“No, tengo amistades también españoles, tengo amigos españoles, de todas clases, ¿me entiendes? de todo” ¿Y donde has conocido a tus amistades en España? “¿Cómo?, en la discoteca, conocen discoteca, he conocido en mi trabajo...” ¿Cual era el nivel de trato con tus vecinos del barrio? “Hola y ya está, a veces conversábamos, pero conversábamos así cosas de...así reuniones haciendo en (no s’entén) en su piso a beber una cerveza, como quien dice en Navidad, como en el piso de nosotros y venir más ecuatorianos, bajábamos a vivir a...nosotros (no s’entén) a cenar a nuestro piso y conversábamos charlando ¿me entiendes?” [3027; Ecuador, 24 anys]

Es manté, com en el grup 1, la desconfiança i la percepció negativa que creuen que existeix per part dels autòctons.

“...Pues no sé, por ejemplo cuando uno sale de permiso, sale de tercer grado, vas a la calle y así, no sé yo me siento que la gente no... no caes bien a la gente, te miran de mala cara, bueno... ves a las personas y siente algo, o sea...” [5019; Marroc, 26 anys]

“Eso, sí, eso mucho, yo también he tenido yo casos...¿me entiendes? en el metro he tenido casos...de ¿sabes? de gente que racismo, ¿me entiendes? pero, pero, uno, uno mira esa gente pero trato de evitar los problemas...//...será por la...por el color, yo digo por el color, porque uno es de otro país ¿ me entiendes? y lo miran así, mal a veces....pero todos no son iguales...todos, todos los españoles no son iguales, unos tienen otro pensamiento que es otro...” [3027; Ecuador, 24 anys]

c) Situació personal

Tal com ja hem comentat, la major problemàtica personal prové de la seva addicció a les drogues. Relaten el consum de pastilles combinades amb l’abús

d'alcohol. La percepció dels subjectes és que la presó els ha ajudat a millorar la salut física. En canvi, l'estat d'ànim és pitjor pel fet d'estar tancats.

“...Y entonces yo empecé a tomar pastillas. Tomar pastillas, salir de noche, que no vengo a casa y... problemas, todo eso... y dinero y dinero y dinero p'aquí p'allá y todo eso. Me empiezo de beber, porque... tanto, tanto problema que tenía con el padre de mi hijo que... me afectó mucho y entonces yo me tiré a las cosas malas... que no me juntaría con las personas buenas, no seguí el buen camino, solamente con la gente mala...//...Sí. De coca, caballo y eso en la vida. Pero de beber de vez en cuando y pastillas, sí...//...Pues mi salud, estoy muy contenta de mi salud, porque no tengo ni hepatitis c, no tengo el anticuerpo, no tengo... fumo, tengo el hígado bien, la sangre... hago analítica cada 6 meses, revisión de todo y todo me sale bien, no tengo ningún problema con mi salud...” [3010; Marroc, 42 anys, dona]

“La cárcel también hace, hace...este...cambiar las personas...ver lo bueno y lo malo, ¿me entiendes? lo que estás haciendo bien y lo mal...entiendes? aquí, uno realmente se da cuenta de las cosas, que se tiene que hacer y las que no se tienen que hacer...//...o sea el ánimo, yo sé que he tenido el ánimo he tenido mi ánimo siempre bien...pero, pero uno aquí también se le pone, se le baja un poco...pero yo hago lo posible para que mi ánimo siga igual...pero desde que estoy aquí dentro se me se me apaga un poco ¿me entiendes? pero igual hay que seguir para adelante ¿me entiendes?” [3027; Ecuador, 24 anys]

“...No, no. Como estabas antes estaba muy mal yo. Pero ahora me siento mejor y bien en todo...//...A veces se me ocurre en la cabeza hacerme daño, pero luego digo no, no, no, no. Digo no, no, no. En el momento que me siento tan mal y me viene cosas malas, yo me pongo... yo me apunto en el psiquiatra y le explico todo y él me ayuda de palabras y todo eso, pero nunca, nunca se me ocurrió en la cabeza...” [3010; Marroc, 42 anys, dona]

4.2.3.3 Grup 3: conviuen totes les possibilitats

En aquest grup trobem totes les possibilitats contemplades en la teoria de John Berry d'estratègies d'aculturació (integració, assimilació, separació i marginació), i també totes les possibilitats de valoració del nivell de “riquesa de capital social” que utilitzem en aquest informe (bona, moderada, pobra, molt pobra). Malgrat aquest calidoscopi de possibilitats, sí que hi ha dos patrons ben definits que marquen les tendències en aquest grup.

En el primer patró trobem més acumulació de casos que descriuen una estratègia d'aculturació que s'assembla més als processos d'integració o

d'*assimilació* i en aquests casos el capital social que hem detectat es correspon a *bo* o *moderat*. Pel que fa als subjectes que responen a aquest patró, trobem en el seu historial criminològic que són primaris respecte al seu ingrés penitenciari, malgrat que ja porten anys vivint a Catalunya/Espanya.

En el segon patró, trobem més acumulació de casos que descriuen una estratègia d'aculturació que es correspon amb els processos de *separació* o de *marginació*. En aquests casos, el capital social s'apropa més al que hem definit com a *pobre* o *molt pobre*. Alhora, en aquest segon patró trobem que els subjectes aquí agrupats tenen multiplicitat d'ingressos penitenciaris i són consumidors de drogues.

a) Suport familiar

En relació amb els qui s'agrupen en el primer patró, que acabem de comentar, veiem que compten amb un suport familiar ampli que cobreix totes les seves necessitats primàries: afectives, econòmiques, de residència i laborals. Per contra, els qui s'agrupen en el segon patró no tenen el suport de la família pròpia, i, a tot estirar el suport ve de la família adquirida o de parelles recents que han tingut aquí. Tots els integrants del grup 3 coincideixen a mantenir les relacions amb la família, que es troba al país d'origen, i és freqüent que es preocupin d'enviar diners amb regularitat diversa per ajudar a la subsistència dels seus.

La majoria esmenten que tota la família sap que es troben a la presó, i els qui tenen els parents aquí reben visites amb certa regularitat al centre penitenciari. Amb la resta de la família mantenen contacte telefònic o per carta.

“...bueno, en mi país tengo a mi madre, mi padre y hermanos...//...en España tengo 4, perdón 3 hermanos...ellos viven en Granollers...tengo 3 hermanos, bueno, con sus esposas, y mis hijos...//...tengo relación con todos, porque trabajamos juntos, la empresa es familiar, a parte de la empresa que yo tengo, hemos montado 2 empresas más de construcción, y trabajamos juntos...//...bueno, ellos vienen todos los vis a vis, y las veces que pueden que pueden venir...los viernes, vienen los viernes y no vienen los domingos...” [3020; Argentina, 31 anys]

“En Nigeria tengo mis hermanos...//...Tengo... tengo hijos que tuve ahí antes de salir del país...//... Sí, sí, sí. Tal como están ellos allá, es

como mis hijos aquí ahora...// ...aquí ahora tengo mis hijos, la madre, la familia de la madre...//...No, están en la Rioja ahora, porque ella es de Logroño. Llegué de ahí ayer, estaba el fin de semana...//...Mantengo contacto con ellos...” [9014; Nigèria, 48 anys]

“...¿Quién tengo? A mi madre, bueno, que ahora vino hasta aquí porque está de vacaciones, y 2 hijos...//...Sí, sí en Cataluña. Bueno, que... bueno, mi mujer será el mes que viene. Ahora como somos pareja de hecho quisimos ser... eh, el ayuntamiento también donde te asientas como pareja de hecho y, con un certificado de (no s’entén)...//...Sí, los hijos de ella, su familia... Que me entiendes, como si yo fuera la familia de ella, ¿no? [4013; Argentina, 44 anys]

“Mis familiares casi todos en Italia, ¿sabes? De una zona de Marruecos donde emigran a Italia...//...aquí me vienen a ver unos amigos y la novia. Pero no es aquí en este centro, en el centro donde estoy. Aquí llevo por lo menos 15 días” [2005; Marroc, 37 anys]

“...Aquí tiene hermano, mi tío...//...Sí, en Catalunya...//...En mi país bueno... tiene otro hermano y mi madre, porque mi padre se murió...//...España sólo mi hermano...//...Yo siempre llamar. Él me llama, qué, como va tu vida o...” [5025; Gàmbia, 36 anys]

“...Antes sí, antes sí. Mandaba cada mes, mandaba 400, 500, 600 depende... //...No, todos saben. Sí, porque le han dicho hasta que no se preocupe...” [2003; Rumania, 23 anys]

“...Siempre he enviado dinero...//... Unos 1000 dólares, 2000 dólares... 1000 euros, 2000 euros, cada dos meses, cada... cuando yo quiero mandar, ellos no es obligación, pero cuando quiero lo mando...” [12016; pakistanès amb nacionalitat holandesa, 40 anys]

És destacable en aquest grup el fet que molts tenen parella. Els qui responen al primer patró trobem que tenen una família adquirida ja fa uns quants anys, i que tenen clar que quan surtin de la presó hi tornaran a viure. De fet, per a molts, la parella és el principal suport social que tenen aquí. Entre els qui responen al segon patró, el paper que exerceix la parella com a principal suport de l’encarcerat no queda tan clar. També coincideix que fa menys temps que surten o conviuen.

“...Sabe todo el mundo de mi, lo he comentado y me han aceptado tal y como soy y con... y con todo esto, ¿no?...//...Vamos para 4 años. Hombre, claro. ¿No te digo que el mes que viene nos casamos? (riuen) Para casarse hay que estar contento, feliz y quererse, ¿no?, porque si no no...” [4013; Argentina, 44 anys]

“...Hará 11 años con ella...tengo también autorización para ir a Logroño para ir con los hijos y la madre...” [9014; Nigèria, 48 anys]

“...mi novia, pero ya se ha ido para Rumania, mi novia venía siempre a

verme...//...Hombre si salgo yo y...yo qué sé, encuentro piso, claro, pero ¿qué va hacer ella sola aquí? [3024; Romania, 24 anys]

“Bueno si..tengo pareja en mi país ¿no?¿Y cuánto tiempo llevas? Con ella casi 13 años. Trece años... ¿Está contento? Bueno, sí (...) Aquí tiene novia. Novia. ¿Tienes novia aquí en España? Sí, en España. Ah... ¿Y la pareja esta que me has dicho antes? Está en Gambia. Pero entonces, ¿con cuál estás ahora? Bueno, ahora porque solo, no tiene amigas novias, amigas ...amigas” [5025; Gàmbia, 36 anys]

b) Suport social

Els qui s'agrupen en el primer patró d'aquest grup 3, parlen de tenir amics de tot arreu o espanyols. Tot i així, també trobem qui té amics dissocials o qui diu que no en té. Parlen d'un tracte cordial amb el veïnatge i amb més contacte del que ha estat habitual en la resta de grups. Ajuda el fet que regentin negocis propis, que treballin i que alguns participin en associacions culturals o esportives del seu entorn. També trobem en aquesta part del grup 3 més subjectes que ens comenten haver fet formació, bàsicament relacionada amb la llengua i també amb oficis o informàtica. Confien que el veïnatge no els tractarà diferent pel fet d'haver estat a la presó (tot i que molts no ho han comentat), i la percepció que els transmeten els autòctons no és de rebuig envers els immigrants, si més no d'una manera clara. Els qui veuen rebuig, el justifiquen com un fet generalitzable a totes les societats o perquè comparteixen part del discurs que afirma que hi ha massa immigració i això genera altres problemes.

“...Más tengo de aquí que de mi país...//...Más españoles que...//... ¿otros inmigrantes...? Tengo algunos, pero no muchos... //...Normalmente españoles, yo siempre me he relacionado con gente de aquí, a mí me gusta (no s'entén)...//...En el barrio también, en el trabajo también. En el barrio sobretodo, en el barrio...//... Pero ahora hay muchísimo problema aquí con la gente, muchos extranjeros. Antes, cuando vine yo no era tanto como ahora. Porque muchos extranjeros lo que hacen... esta cosa a mí no me ha gustado nunca...//...Esta cosa de problemas, de robar, de peleas y... yo esto no me gusta...//... Yo no relaciono con los de aquí (extrangers), porque hay gente muy mala, muy mala, hachís y cosas así, problemas...” [12016; pakistanès amb nacionalitat holandesa, 40 anys]

“Todo por mi trabajo, por el bar... Yo tenía muchas amistades gente buena...//...En mi caso, te digo la verdad eh, yo he luchado que mis vecinos no lleguen a saber que estoy en la cárcel pero la familia sí. La madre de mis hijos sabe, y es una persona que debe saber, pero mis

hijos de aquí no... [9014; Nigèria, 48 anys]

“...en el colegio, donde estudiaba...//...bueno amistad...yo no tenía, pero o sea, nos conocíamos de vista, cuando entraba los saludaba, o sea, pero nunca o sea...//...trato cordial...//...de saludos...” [10005; Perú, 21 anys]

“...pues, mis amistades generalmente son de mi propio entorno, del trabajo...//...generalmente como nosotros tenemos una empresa, contratamos contratistas de electricidad, todo lo que es para trabajar, ¿no? y me he hecho amigo de ellos y gente que tiene empresa... y mis amistades son todas de aquí, la mayoría...//... sí, yo sinceramente, ya te digo, yo no he recibido rechazo de nadie, yo siempre digo, si tu te portas bien con las personas, las personas se portan bien contigo...//...Es que usted son aquí en España que la gente son racistas y tal, yo no encuentro racismo aquí en España... yo en mi país, por ejemplo allí en Argentina, somos mucho-mucho-mucho más racistas que aquí en España...” [3020; Argentina, 31 anys]

“...Mezclado, mis amigos de todo el mundo, verdad, muchos amigos, de todo el mundo...//...por ejemplo de mi país, eh, británicos, americanos, muchos de los países ingleses, Australia, esta gente, catalanes también, como el Jordi, el Dani, Miguel, yo tengo tres amigos catalanes también...//...nooo, me miraron porque sabes lo que la gente está pensando, ellos están pensando mal, porque piensa que vas a hacer porro en la calle, como un loco fumando así, nooo. Yo tengo respeto, ¿you know? yo tengo respeto. Tabaco fumo en la calle...//...yo no sé porque, no sé, si nunca han visto un tipo de persona como mi, no sé, puede ser, nunca han visto un tipo de persona, que tiene pelo así, ¿no? no sé...” [4016; Sierra Leone, 28 anys]

En canvi, els qui s'agrupen en el segon patró d'aquest grup 3 parlen de tenir amics fonamentalment paisans. Tot i així, també trobem qui diu que els seus amics els ha conegut a la presó o directament diuen que no en tenen. Respecte al tracte amb el veïnatge, hi ha de tot: hi ha qui el valora com a cordial i d'altres diuen que no tenien cap tracte o una majoria que diu que tenia una relació superficial amb els veïns. Tot i així, són pocs els qui creuen que els tractaran diferent pel fet d'haver passat per la presó. En aquesta part del grup 3 trobem més subjectes que no han participat en associacions ni han fet formació, tot i que algun ha participat en entitats esportives o un altre participa en una associació d'immigrants. Sí que hi ha coincidència en el fet que perceben dels autòctons desconfiança i rebuig envers els estrangers, i és més comú que aquesta part del grup ho atribueixi a actituds racistes dels autòctons i a visions distorsionades que els dona la premsa.

“Bueno si en África, en mi país Y aquí en España tienes amigos? No, no, no...//...No, no, yo solo hablar con ellos el presidente del piso cuando yo tengo problema de ahí o algo o de pagar comunidad, o nos encontramos escalera saludar...//...Asociación de Gambianos. Cada mes pagamos 5 euros por si acaso una persona se muriera aquí puede mandar a mi país...//...Bueno, porque cuando persona entrar en cárcel hay gente que mira mal porque mala persona porque tu cometes un delito...” [5025; Gambia, 36 anys]

“Si, en el edificio todos son marroquíes ...//...Uhm... No... Sí, no. Hay una asociación de inmigrantes en mi barrio que yo participo como... como participante. Entro dos algunas veces cuando hacen reuniones. Si cuando traen informaciones, como la temporada del 2005, informaciones sobre el carné de conducir y esas cosas. Cuando se ponen en eso de... eso de arreglar los papeles” [2005; Marroc, 37 anys]

“...yo que sé, si yo cuando veía uno (immigrant) digo, le decía a mi hermana si te veo con ese, te voy a encerrar un mes en la casa, claro...//...no sé, si yo pensaba ahh ese es malo, mala persona, pensaba yo antes de caer preso ¿sabes? mala persona, sabes, que no quiero verte con ese y ahora los otros ¿que van a pensar? ¿No? sí... eso es un golpe claro...” [3024; Romania, 24 anys]

“Uhhh...aquí en prisión casi conocí a toda la gente, toda...//... vecinos u otras personas que te miran... de forma un poco diferente cuando has estado en prisión... //... Siempre dice que... somos muertos de hambre en conjunto que tiene que buscar aquí trabajo... estas cosas... pero... bueno...” [8003; Xina, 30 anys, dona]

c) Situació personal

Curiosament, els qui responen més al primer patró dins del grup 3 tendeixen a mostrar-se més insatisfets amb la seva salut física. En canvi, els qui responen més al segon patró tendeixen a valorar la seva salut com a bona, malgrat existir més problemàtica de toxicomania dins d'aquest subgrup (poca, però, si ho comparem amb la resta de grups) i algun cas patir problemes seriosos de salut com ara haver desenvolupat la SIDA.

“...no un problema de salud, pero yo tengo un problema de... tengo una hernia de hiato... de lo cual llevo ya siete meses aquí, en prisión, y he estado... estoy en tratamiento médico, estoy peleando por una dieta que se me dé, porque hasta ahora no he podido tener la dieta adecuada para mi salud y...me encuentro un poquito mal en este sentido ¿no? de que por ahí, por la cantidad de internos que hay... por la cantidad de esto no se le de un poco importancia a ciertas personas... ¿no? pero...” [3020; Argentina, 31 anys]

"...Bien, estoy bien. Este trauma que he tenido aquí... nunca jamás yo he estado enfermo...//... cuando salga fuera primero me voy a ir a mi médico, porque he tenido este trauma, me dicen que es úlcera, pero todavía no sé sabe tampoco bien. Porque ese día comí una comida y nada más comer me he ido a vomitar luego todo. Ni agua podía aguantar, tomaba agua y la devolvía. Me han dado un tratamiento, pero no me hacen nada. A veces, ahora también, a veces siento un pequeño dolor aquí, pero vomitar y eso ya no he vuelto, no. Me dijeron que me llamarían para hacer radiografías y eso, pero estoy esperando, no me han llamado más, nadie...//...Me he adelgazado bastante...//"...He cambiado mucho el color, no era tan negro así..."
[12016; pakistanès amb nacionalitat holandesa, 40 anys]

Un altre aspecte és l'estat d'ànim. Són un dels grups en general que més tristesa i depressió manifesten pel seu pas per la presó i que pitjor porten la condemna. Tot i així, malgrat els moments de crisi, rebutgen la idea de fer-se mal.

"Claro, la tristeza que... si... Habitualmente como me comunico con mi familia casi diariamente y aquí no puedo. Eso también me pone un poco, si, me entra un poco de tristeza" [2005; Marroc, 37 anys]

"...Porque era más alegre, más bien. Ahora no...//...No estoy muy alegre, no. Los primeros días los pasé bastante triste, era la primera vez y no sabía como era... pero ahora estoy un poquito (no s'entén), un poquito mejor..." [12016; pakistanès amb nacionalitat holandesa, 40 anys]

"...es que depende del momento, del día, hay días, semanas, cuando tienes un ánimo bueno, yo que sé, cuando tienes alguna noticia buena del abogado, no sé, ¿no? Tienes un ánimo bueno o cuando no, no tienes ánimo..." [3024; Rumania, 24 anys]

"...No, no, no, no me hice heridas nunca, pero a veces te piensas en, en cosas malas, ¿no? Y bueno, luego razones, piensas, valoras y hablas con quien sea y, y bueno, vuelves otra vez a la normalidad...//...Y ahora en tercer grado mejor... Sí, claro. Estoy trabajando, estoy colaborando con mi familia, veo cada día a mi esposa, a mi nieto, llamo por teléfono cuando quiero a quien quiero, me siento útil... con todas las cosas que estás en libertad..." [4013; Argentina, 44 anys]

"...No tengo enfermedad. La que me afectó mucho es la impotencia. No sé si es enfermedad. Esa impotencia que me ha afectado. Porque yo tengo posibilidades de hacer algo pero no puedo avanzar por un motivo, papeles. Eso le llamo impotencia porque estoy preparado y tengo mis proyectos y no quiero hablar más de esto, porque más que me acuerdo de esto me hace daño...//...Físicamente estoy muy mal...//... (bufa) Sí, sí, sí. Bastante triste. Muy mal. Mal, gracias a Dios vuelvo a estar afuera. (parla fluix i no se sent) Si fuera que yo una vez

he pensado que no lo vas a superar estaría yo físicamente ahora fuera de ser, fuera de... yo que sé...” [9014; Nigèria, 48 anys]

4.2.3.4 Grup 4: marginació o separació amb capital social pobre o molt pobre

Els qui componen aquest grup comparteixen majoritàriament el fet que compten amb molt poc capital social: no tenen pràcticament suport familiar aquí, el suport social ha estat adquirit dels seus contactes a la presó i la seva situació personal se'n ressent, en tant que hi ha persones amb problemes de drogoaddicció i d'altres amb problemes de salut mental diversos.

a) Suport familiar

La família directa la tenen als països d'origen. Alguns tenen família adquirida però a altres països diferents, on havien emigrat anteriorment. Aquí poden tenir algun parent de segona línia de consanguinitat, però normalment no hi tenen contacte. En conseqüència, no reben visites. Dins del grup hi ha subjectes que han fet saber a la família que es troben a la presó, però d'altres que no. No han enviat diners a la família abans d'entrar a la presó, atès que molts d'ells han ingressat directament només arribar al país. Tanmateix, els qui duen algun temps aquí abans d'ingressar tampoc n'enviaven.

“...tengo a mi madre y a mis dos hijos... (al seu país)...mi sobrina, pero que con ella no tengo contacto... (a Espanya)...con mis familiares en Bolivia... (amb els qui té contacte) [8015; Bolívia, 31 anys, dona]

“Aquí no tengo nada. En mi país tengo a toda mi familia (riu), a mi mamá, a mi papá, hermanas... tías, tíos, toda, abuela...//...sólo mantengo contacto con mi familia cercana, con mi padre, madre y... y si a veces alguna tía o algo está... está viviendo en nuestra casa pues me la pasan, claro. Y a veces llamo a mi abuela...//...Telefónico y a veces también en carta” [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

“En mi país tengo toda mi familia: mis padres, mis hermanos....En Catalunya a nadie....Todos lo saben....” [2015; Jordània, 39 anys]

“...En mi país yo tengo mi padre, mi madre, 2 hermanos, 2 hermanas...//...En Italia tengo mi hermana grande...” [5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys]

“...Siempre tengo contacto con mi ex marido, te digo mi ex marido porque él dice eso de mí, su esposa, con mis hijos, mi suegra cuando levanta el teléfono y le agradezco mucho a mi suegro, lo que pasa es que él ahora tampoco ha perdido la memoria y no recuerda. Ah y

también contacto con... esa... con la señora que se llama Elsa, la que me trajo aquí en Italia, ahora no recuerdo el apellido...//...Sí, están en Italia, pero mi marido me dijo que no pudo venirme a ver el día que tenían programado y todo porque no pudo pagar el otro pasaje y entonces le daban 3 días para estar aquí... y no le alcanzaba el dinero, según me dijo esto...//...Ehm... De mi familia lo saben mis siete hermanos, ehh... y mi madre... y ahora lo supo mi niña...” [3006; República Dominicana amb nacionalitat italiana, 46 anys, dona]

Ja hem comentat que alguns tenen la família establerta en altres països, però hi han trencat els lligams. Una part del grup es manté sense cap tipus de suport afectiu. N'hi ha d'altres que han trobat parella aquí, alguns mentre estaven a la presó. Hi ha alguns elements que els predisposa a buscar alternatives afectives artificials i poc consolidades: 1) la manca de visites; 2) la manca de contacte amb algú que cobreixi aquestes necessitats afectives mentre estan a la presó; 3) la manca de sortides i permisos, ja que estan preventius o complint penes privatives de llibertat amb mitjanes superiors als cinc anys de condemna, la qual cosa impedeix durant la primera meitat de la condemna gaudir d'aquests drets.

Tot plegat fa que es produeixin situacions afegides de risc (parelles de conveniència; embarassos sobtats per forçar canvis en la situació penitenciària o documental; intents de reagrupament familiar de fills i avis que vénen dels països d'origen perquè els encarcerats puguin disposar de visites, etc.), que afegeixen més problemàtica a una situació personal, familiar i social ja molt complicada.

“No, a nadie. Estoy viendo a ver si me traigo a mi hijo menor, pero tendría que salir primero de permiso y eso...// ...Y con mi novio, que es español, es de aquí, que estamos en plan de que nos vamos a casar, a ver si todo nos sale bien...//...Dos años, dos años... junio, julio... dos años y tres meses” (temps que porten sortint i fa quatre anys que està a la presó). [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

“Mi padre cuando... antes de... morir... le pidió a una señora que si me podía llevar a Italia, entonces... ella, me ayudo a ir a Italia, conocí a mi esposo, eh... duramos 3 meses, antes de que... de que nos diera permiso su yerno, nos casamos por lo civil, y el 6 de julio, 16 de junio por la iglesia. Sí, fue muy bueno. ...//.. y yo tenía una niña pequeña de un año...//...mi marido fue a Santo Domingo, trajimos la niña y la declaró como hija de él porque su padre (no s'entén) y... la niña ahora tiene 18 años y para ella ese es su padre...//... Sí porque mi marido y

yo somos separados...” [3006; República Dominicana amb nacionalitat italiana, 46 anys, dona]

“...Eh... mi pareja y yo... la última vez... porque yo aunque casado con ella, la he traído a Italia... pero cuando he entrado en cárcel yo la he dejado a casa, pero un día ha fugado de casa...//...Eh...2 años en Marruecos y cuando la he traído en Italia casi un año, casi un año he estado con ella...//...Sí. Pero he llamado a mi hermano, porque ella ha escapado, ha dicho mi hermano, ha salido su familia a Génova. El país se llama Génova, al lado de Milán...” [5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys]

b) Suport social

És un grup que es caracteritza per no tenir cap tipus de suport social. Molts d'ells han entrat directament a la presó, de manera que les amistats les han conegut en l'entorn penitenciari. Els qui han viscut fora, ho han fet en unes condicions de marginalitat que tampoc els han permès fer cap vinculació. N'hi ha que han viscut com a menors no acompanyats al carrer en diferents llocs. D'altres s'han mogut en entorns de carrer i droga i les seves amistats vénen mediatitzades per la toxicomania. Tot plegat fa que no hagin fet cap formació ni hagin participat en cap associació en el territori.

“En la calle he conocido mucha gente... no sé, yo vivía en casa okupa, así que muchos de ahí. Y aquí también en la cárcel (riu)” [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

“...porque yo como cambiaba muchas veces de piso, porque no he estado fijo aquí, me entiendes? Una vez, por ejemplo una calle un par de meses o cinco o seis meses depende, pero cuando viene verano me voy un poco más lejos porque ya un poco estas más caro. Después me han dado en otro lado y yo he cambiado dos o tres pisos...//...no en cárcel, en la calle, en la calle, mmm... en la discoteca... (amistats).” [2019; Bòsnia i Hercegovina, 24 anys]

“Aquí sólo tengo a mi amiga y a mi novio...//...Y estando aquí conocí a una amiga, que ella estuvo un tiempo, pero ella salió absuelta, ella es española. Y vio que... muy buena, o sea, vio que yo era una persona bien y eso y es más, estoy empadronada en su casa... y me ha dicho que para los permisos y eso si aquí me dejan ir a su casa y eso. Esa familia es una familia normal, tiene ella su marido, sus tres hijos... y siempre viene a comunicar conmigo y de vez en cuando me pone un paquete... o sea, ella está pendiente de mi, para mi es como... como parte de mi familia se puede decir, que es todo prácticamente lo que tengo aquí.” [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

“...Bueno... eh... las amistades que he conseguido que... visto que son

más fiables de los que están afuera son los que están aquí dentro...//...Sí. (pausa) Porque he conocido unos paisanos... como diría a veces... unos paisanos hombres... que... me han... sacado un poco de depresión... diciéndome que esto no es nada... esto se pasa”. [3006; República Dominicana amb nacionalitat italiana, 46 anys, dona]

La majoria creuen que els autòctons tenen una percepció negativa envers els immigrants. Ho atribueixen a actituds racistes i xenòfobes. Aquesta opinió detectem que no és adquirida per la seva pròpia experiència, sinó per allò que els han dit o traspassat a la presó altres paisans o altres estrangers o el que han vist dels espanyols amb els qui comparteixen condemna. Fins i tot, el coneixement de la cultura d'aquí ve molt mediatitzat pel tamís penitenciari.⁷

“... Sí, yo creo que sí, hay gente que no les gusta que emigremos aquí a España...” [8015; Bolívia, 31 anys, dona]

“Porque casi siempre nos dicen que somos extranjeras y nos insultan, que les venimos a robar todo aquí y que les quitamos, yo que sé... el dinero... bueno, todo, nos insultan, nos dicen de todo. Que nos gritan, perra, váyanse a su país... bueno, si a mi me dan mi papel de que diga libertad, yo me voy” [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

c) Situació personal

Majoritàriament, manifesten tenir bona salut, tret de malalties puntuals. És el grup que més obertament parla de problemes relacionats amb la salut mental. Reconeixen patir depressions, angoixes, estats d'ansietat o síndromes d'abstinència a drogues i manifesten prendre medicació adient a la seva simptomatologia, receptada pel metge. Respecte a la seva estada a la presó, amb l'excepció d'algun cas, identifiquen l'entrada amb un empitjorament de la salut, sobretot la mental.

“Ahora ya no tomo cocaína. Antes sí, me influyó mucho en mis causas, no, en mis delitos. Pero desde que estoy en la cárcel, no... La cocaína

⁷ Ens va sorprendre que, de les festes i tradicions d'aquí, la que tots assenyalessin sempre fos la festa de la Mercè, patrona de la ciutat de Barcelona, fins i tot gent que complia mesures a la resta de presons. Vàrem descobrir que, en ser també la patrona dels centres penitenciaris, és un dia que es celebra força a les presons amb moltes activitats, algunes de cara a l'exterior. L'intern estranger d'aquest grup 4 ho capta com una festa important que associa amb tot el context cultural català, atès que no coneix res més de fora.

la empecé a tomar en 2001...Tenía 32, 33... La heroína desde siempre, desde 88 o así...Ahora en, en la cárcel no tomo....Eh... pastillas sí... eso del remojo... Esto hace más de 25 años... Actualmente no... Ahora consumo, pero por el médico, con recetas..." [2015; Jordània, 39 anys]

"...Pues mi salud, pues estoy bien, de salud, pero mentalmente estoy un poco, deprimida, no? por la situación por la que estoy pasando, por no estar con mi familia...//...en una ocasión lo intenté..." (autolesionarse) [8015; Bolívia, 31 anys, dona]

"...¿mi salud? Ehh... según el médico mi salud está un poco desequilibrada... quiere decir... mmm... que mi mente piensa una cosa... que cuando estoy durmiendo no descanso, porque sólo pienso en mis hijos. Como le dije tengo dos años y siete meses que no los veo. Y... sentí que me engañaron cuando me dijeron que me iba... en agosto... y pasó agosto, septiembre y octubre... sentí mucha impotencia, mucha rabia... Lloré, me tuvieron que llevar a enfermería. Y vivo de tranquilizantes...//...Nunca los había tomado, siempre dormía normal. Dicen que tengo... uhm... mucha depresión//... He sentido tan triste que... que a veces me he pensado dos veces terminar con mi vida (pausa). Porque me siento demasiado sola cuando todas reciben visitas, reciben paquetes, reciben... Y yo me quedo y no veo nada, nadie pregunta (nom), ni me llama ni nada... me siento... de estos perros que se sienten sin cariño..." [3006; República Dominicana amb nacionalitat italiana, 46 anys, dona]

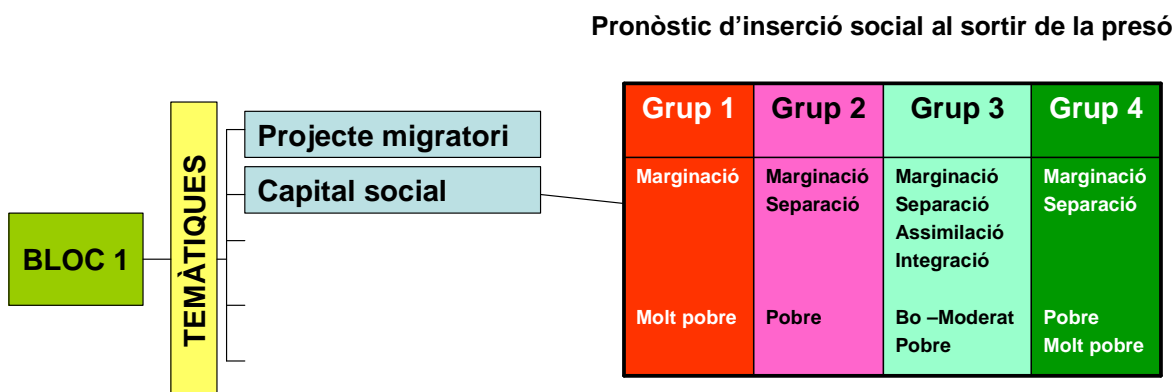
"Pues yo cuando entro aquí pesaba, no sé, 50 kilos... entro... (riu), no sé, entro fatal ¿no? No sé... aquí como hago mucha gimnasia, he ganado muchos músculos, he ganado peso, he dejado de tomar la metadona, de medicamentos, tranquilizantes, todo..." [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

"...Mi salud está bien. Sólo el pelo ha caído casi (riu)..." [5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys]

4.2.4 Conclusiones: les diferències de capital social segons els grups

El capital social presenta algunes diferències segons el grup al qual pertanyin els estrangers.

Gràfic 8. Resum del capital social en funció dels grups de pronòstic d'inserció social en sortir de la presó

En el cas dels **grup 1, 2 i 4**, els individus es mouen entre la *marginació* o la *separació*, segons les estratègies d'aculturació de la teoria de John Berry. En molts casos, els estrangers no han aconseguit cap tipus de vincle al territori o, a tot estirar, només l'han establert amb paisans. Coincideix també que la qualitat del capital social d'aquests tres grups és *pobre* o *molt pobre*, en funció del suport familiar, social i de la seva situació personal.

En el cas del **grup 3** hi ha una distinció clara entre una part del grup que es manté amb paràmetres similars a la resta de grups 1, 2 i 4, i una altra part, aproximadament la meitat, que ha aconseguit una *integració* a la societat receptora o be una *assimilació*. Alhora, trobem que s'associa a aquestes dues estratègies d'aculturació una qualitat de capital social que hem catalogat com a *bona* o *moderada*.

Les matisacions que expliquen a tall de conclusions les similituds i les diferències de cada grup respecte al capital social es recullen a la taula següent:

Taula 6. Diferències i similituds entre grups respecte al capital social

	Suport familiar	Suport social	Situació personal
Grup 1	<p>La família pròpia es troba al país d'origen.</p> <p>Si els familiars estan aquí, la majoria es dediquen a activitats marginals. Hi ha altres membres a la presó.</p> <p>Tenen algun membre de família extensa vivint al territori, però no hi ha contacte.</p> <p>La meitat han dit a la família que es troben a la presó.</p> <p>La meitat tenen parella aquí i és el seu únic vincle amb el territori i visites.</p> <p>Algun cas ha estat tutelat per l'Administració.</p>	<p>Sense suport prosocial.</p> <p>Amistats i ambients dissocials i/o vulnerables.</p> <p>No participen en cap associació.</p> <p>No han fet formació.</p> <p>Perceben un sentiment de rebuig per part dels autòctons, que no entenen ni accepten.</p>	<p>Bona salut física.</p> <p>Alguns toxicomania.</p> <p>Percepció de millora de la salut durant la seva estada a la presó.</p> <p>Estat d'ànim depressiu per la pèrdua de llibertat que implica la seva estada a la presó, tot i que estan familiaritzats amb la cultura carcerària.</p> <p>Sense desitjos autolítics.</p>
Grup 2	<p>Porten més temps residint a Espanya/Catalunya, amb algun dels progenitors.</p> <p>No hi ha necessàriament una bona relació amb els familiars. Tots els familiars saben que estan a la presó.</p> <p>La família dóna suport, tot i que no sempre l'accepta i/o l'aprofita.</p> <p>No tenen parella.</p>	<p>Hi ha poca relació amb els veïns i només es fan amb els seus paisans.</p> <p>No participen en cap associació.</p> <p>No han fet formació, tot i portar temps al territori.</p> <p>Perceben un sentiment de rebuig per part dels autòctons, que no entenen ni accepten.</p>	<p>La toxicomania és el principal problema de salut.</p> <p>Com el grup 1, tenen la mateixa percepció de millora de la salut i la mateixa situació respecte a l'estat d'ànim.</p> <p>Tampoc hi ha desitjos autolítics.</p>
Grup 3	<p>Patró 1: tenen tota o part de la família aquí i reben suport en totes les necessitats bàsiques: afectives, llar, relacions socials, etc.</p> <p>També és així en el cas dels qui tenen parella.</p> <p>Patró 2: no tenen família aquí o no els dóna suport. Com a màxim reben suport de la parella, que sembla poc consolidada.</p>	<p>Patró 1: tracte cordial amb el veïnatge. Regenten negocis propis al territori. Interès en caure bé.</p> <p>Han fet formació i participen en associacions.</p> <p>Perceben un sentiment de rebuig per part dels autòctons, que entenen i justifiquen.</p> <p>Patró 2: similar al grup 2.</p>	<p>Patró 1: insatisfets amb la seva salut física. Sense problemes toxicomania.</p> <p>Patró 2: satisfets amb la seva salut física. Alguns amb problemes de drogues.</p> <p>Tots amb estats d'ànim depressius per la seva estada a la presó.</p> <p>Sense desitjos autolítics.</p>
Grup 4	<p>La família pròpia es troba al país d'origen.</p> <p>La meitat tenen la família adquirida fora del país d'origen però no a Espanya.</p> <p>La meitat han dit a la família que es troben a la presó.</p> <p>No reben visites. Intenten reagrupaments forçats o establir vincles interessats aquí.</p>	<p>La majoria no han viscut al territori. No hi ha cap vincle.</p> <p>Els qui sí han viscut aquí presenten les característiques de risc explicades del grup 1.</p>	<p>Percepció de bona salut física.</p> <p>Insatisfets amb la seva salut mental. Obertament parlen d'estats ansiosos, angoixes, depressions i síndromes d'abstinència.</p> <p>Adaptació dolenta a la cultura carcerària.</p> <p>Reben tractament farmacològic.</p> <p>Algun intent autolític.</p>

4.3 El perfil criminològic

En aquest apartat aprofundirem en la història criminal dels subjectes. També en la resposta que han rebut de la Justícia, sempre segons el seu parer, i en com és la seva vida a la presó, què pensen del tracte penitenciari i quina és la seva opinió respecte al clima i la vida quotidiana a la presó.

Respecte a aquest punt, ens interessava saber si les persones que han passat per la presó ja tenien antecedents en els seus països. Si el delicte ha estat un mal pas o si ja hi ha al darrere una carrera delictiva: és el seu primer pas per la presó o ja tenen altres ingressos aquí a Catalunya? Hi ha diferències pel que fa al perfil criminològic entre els grups que hem identificat en la recerca?

Al llarg del desenvolupament del capítol, anirem contestant a aquestes preguntes.

4.3.1 Perfil criminològic: temes que es tracten

Respecte al perfil criminològic, les preguntes que es van fer als entrevistats poden agrupar-se en tres grans blocs:

1. *Història criminal* (Reconeix el delicte? Va ser premeditat? En quines circumstàncies el va cometre? Quins són els motius pels quals va delinquir? Hi ha historial de violència i delinqüència anterior?).
2. *Resposta de la Justícia* (Quina percepció té de la Justícia? I de les forces de seguretat?).
3. *Vida a la presó* (Quina integració té a la presó? Ha fet formació dins de la presó o ha treballat? S'ha preparat o l'han ajudat a preparar la seva sortida definitiva de la presó?).

4.3.2 Tipus de perfil criminològic

Els resultats de les respostes a aquestes preguntes ens han permès agrupar els subjectes en tres grups:

1. *Primaris*: primer ingrés penitenciari en territori català.

2. *Reincidents*: segon ingrés penitenciari en territori català.

3. *Multireincidents*: tres o més ingressos penitenciaris en territori català.

En relació amb aquest tema, cal fer esment d'una limitació que té l'estudi quant a la informació sobre la reincidència penitenciària. La font d'informació primària (el subjecte) només ha pogut ser contrastada amb les dades catalanes del SIPC (Sistema Informàtic Penitenciari Català). Si el subjecte ha reincidit a la resta d'Espanya i no ens ho ha volgut dir, no tenim capacitat de contrastar-ho atès que no hem consultat el SIP (Sistema Informàtic Penitenciari espanyol). La mateixa limitació hem tingut amb les consultes de dades penitenciàries dels països d'origen o d'altres països on hagin pogut viure les persones entrevistades.

Tot i així, cal comentar que la sinceritat dels subjectes en contestar sobre aquest punt ha estat molt alta, amb un 90 % de coincidència entre el que ens deien i el que constava als expedients del SIPC de Catalunya.

Recordem que en l'informe *Estrangers a les presons catalanes*⁸ de 2010 ja vàrem comentar que per a tres de cada cinc estrangers empresonats era el seu primer ingrés penitenciari i no tenien altres causes judicials pendents a Espanya, segons ells i segons les nostres dades disponibles. Entre els qui afirmaven tenir antecedents, el primer delictes el van cometre entre els 18 i els 25 anys (42,2 %) o en la franja dels 26 als 39 anys (32,2 %). Només un 11,1 % diu haver-lo comès abans dels 18 anys.

4.3.3 Resultats: les diferències de perfil criminològic segons els grups

4.3.3.1 Grup 1: primaris i reincidents amb comportament disciplinari heterogeni

Els subjectes que pertanyen a aquest grup majoritàriament són reincidents o multireincidents. Alhora, el comportament disciplinari dins del centre penitenciari és heterogeni i trobem de tot: subjectes amb moltes faltes i

⁸ Pag. 162, cap. 4.4 *Situació penal de l'estranger empresonat*. Op.cit.

sancions disciplinàries i d'altres sense. Si mirem les tendències cap a on s'agrupen, observem que les persones que han comès delictes *contra la salut pública* i també delictes *contra les persones* són les que menys reincidències acumulen i també les que menys faltes i sancions disciplinàries tenen dins de la presó. Per contra, els interns que han protagonitzat delictes *contra la propietat* són els qui acumulen més antecedents penitenciaris i més faltes i sancions disciplinàries.

a) *Historial criminal: antecedents*

Pel que fa als *primaris*, pràcticament tots afirmen que és el seu primer delicte que els ha portat a la presó, amb l'excepció d'un jove MEINA (menor estranger indocumentat no acompanyat) que en reconeix d'altres com a menor.

Entre els *reincidents* i *multireincidents* és més habitual reconèixer situacions de violència o altres delictes anteriors, tant aquí com al país d'origen o de procedència. Comencen més joves a delinquir, acumulen tres o més causes, també tenen més faltes disciplinàries i els delictes amb més prevalença són els relacionats amb la propietat i amb violència. Sol haver-hi consum i dependència de les drogues.

“De menor? cuando tenía 15 años...//...Pues, robar, robo con fuerza y otra causa, que estaba en un centro de menores, amenazando a una educadora...//...Estuve ingresado en Til-lers 3 meses” (centre de menors) [4007; Marroc, 22 anys]

“ ...En Rusia sí hay mucha violencia, yo soy de origen ruso, sí...//...Bueno, no. No muchas...” (si ha viscut moltes situacions violentes) [2007; Rússia, 38 anys]

“Pues tenía 10 años o por ahí la primera vez...//...Pues, iba con mi compañero a robar una moto, ¿vale? Bueno, me enseñó él, me estaba diciendo vente conmigo que (no s'entén) robar bolsos. Pues cogimos una moto, nos juntamos los dos, con la moto yo sólo quitaba la bolsa y conducía él. Íbamos con una moto robando bolsos...//...Pero de pequeño, estaba solamente en comisaría, en el calabozo y... ya esta, ya salí solamente en un día. Y ya me dejaron” [4004; Bòsnia i Hercegovina, 23 anys]

“La gente cuando está en mi país nunca tuve preso, nunca (no s'entén), nunca delinqué, nunca hice nada de malo. Desde cuando me vine (no s'entén)...//...En que cuando estaba, cuando estaba en mi país en toda mi vida nunca tuve una pelea, aquí cuando vine tuve

peleas, tuve de todo” [2012; ex-lugoslàvia, 30 anys]

b) *Historial criminal: delicte pel qual es troba a la presó*

Els subjectes que estaven com a preventius, és a dir, pendents de judici, per norma no reconeixien la seva participació en el delicte. Per raons òbvies, en l'entrevista no s'ha aprofundit amb preguntes més específiques que sí s'han fet als condemnats amb sentència ferma.

Els penats, és a dir, els qui ja han estat condemnats després d'un judici, en general reconeixen el delicte pel qual estan a la presó, tot i que la majoria tendeixen a descarregar les responsabilitats en altres persones o en factors externs per justificar els actes.

“...no, yo no he matado a nadie...” (assassinat: preventiva) [3002; Ucraïna, 37 anys, dona]

“...para una trampa, porque un chico me regala a mi un zapato y este zapato tiene droga. Entiendes? y otro tipo viene para cogerme en el aeropuerto para llevarme estación de tren de (no s'entén) para coger tren de (no s'entén) y este chico, cuando viene yo subí en el coche de el, el pregunta por el zapato, dame este zapato para mi yo dice el no que un amigo regala a mi, ese zapato, el dice no ese zapato tiene algo que yo tengo que sacarlo después te devuelve, entiendes? yo dice, que algo tiene? el dice mi no sabia y viene la policía y yo tengo el zapato...” (contra la salut pública: preventiva) [8001; Gàmbia, 29 anys, dona]

“ ...Es que... no me he explicado... tenia armas ilícitamente y ya está, para mi defensa, nada más...//...No quería cometer ningún delito con esas armas, es por mi protección... Explico... Vivía aquí en España, tenia dinero, casas. Uhm... Más... Objetos personales que son valiosos y... ah... para protegerme a mi mismo contra la delincuencia...” (tinença d'armes: 8,7 anys pena) [2007; Rússia, 38 anys]

“Nosotros compramos algunas joyas, estábamos en medio de una autopista de Barcelona. En la autopista nos pararon los Mossos d'Esquadra, nos paró, nos encontró joyas en el coche...//...Nosotros no cometimos ningún delito. Nosotros, solamente compramos joyas robadas, pero nosotros no éramos conscientes que eran joyas robadas” (robatori a casa habitada: dos anys pena) [2012; ex-lugoslàvia, 30 anys]

“Pues... sí, la víctima esta diciendo que yo robo con intimidación, (no s'entén), no lo sé, estaba diciendo robo con a... intimidación, pero yo no suelo robar así pero... ya estoy aquí, ya estoy pagando por eso” (robatori violent: 3,2 anys pena) [4004; Bòsnia i Hercegovina, 23 anys]

“De falsificación de moneda...//...“Bueno no, mira, más bien es introducción de moneda falsa (no s’entén) en el país. No es falsificada, pero bueno en el código penal casi tiene en el mismo apartado penado igual que la otra. Como introducir... pero es que... bueno, mi implicación de los hechos es sólo conversaciones telefónicas que mantengo con ciertas personas y por eso nada más, ni fui yo la que introdujo la moneda ni nada nada. Pero ya más después, bueno, nos pusieron grupos organizados y bueno fuimos por la audiencia nacional de Madrid al juzgado y me cayeron diez años de prisión por... por eso, por introducción de moneda falsa en el país tanto extranjero como Andorra...” (falsificació de moneda: deu anys pena) [3004; Bulgària, 30 anys, dona]

“Porque traía droga...//...No, estaba totalmente en mi sano juicio pero se me explotó una bolita y (no s’entén) y cuando llegué al aeropuerto yo estaba con dolor, (no s’entén) la cocaína se me reventó una bolita en la barriga. Pero bueno, se me estaba saliendo, no se me reventó, si se reventase no estaría aquí.” (contra la salut pública: sis anys pena) [8010; Colòmbia, 53 anys, dona]

“Por droga, por transportar droga. Era mi primera vez pero no puedo decir que fue la última porque nunca se sabe (no s’entén)” (contra la salut pública: cinc anys pena) [8008; Bolívia, 25 anys, dona]

“¿Porque me encuentro en prisión? porque he hecho unas cosas que no debería hacer...//...y me condenaron tres años de condena y ahora estoy cumpliendo, me quedan tres meses por cumplirlo...//...La causa es de robo con violencia y intimidación. Y algún robo con fuerza, son dos causas” (robatori violent: tres anys pena) [4007; Marroc, 22 anys]

Pel que fa a la premeditació del delicte, molt pocs accepten una certa planificació prèvia del delicte. La majoria comenten que quan el van cometre va passar de cop i sense pensar-ho prèviament.

“Hombre, como, como jurídicamente diciendo fue premeditado, no fue (riu), en fin... no...//...Bueno, no me gusta lo que me ha pasado, porque yo no estoy de acuerdo ni en mis interpretaciones de los hechos ni tampoco como fueron las cosas por los años que se me echaron, porque yo lo veo demasiado, demasiado grande que vamos, que no murieron nadie para una condena así larga, así de larga” [3004; Bulgària, 30 anys, dona]

“...No, fue de repente. Una serie de problemas por los que me pasó en mi país fue lo que me hizo decidir viajar...” [2022; Mèxic, 25 anys]

La majoria comenten que el delicte el van cometre sols. Alguns esmenten que el van cometre sota amenaça de màfies per deutes econòmics contrets en els

seus països d'origen. Són pocs els qui comenten que el delicte el van cometre sota els efectes de drogues o en grup.

“Sola...//...no, estaba consciente...” [8008; Bolívia, 25 anys, dona]

“...Fueron varios factores, por ejemplo esta, estaba pasando por una situación económica muy difícil, este... un poco la presión de estas personas y pues más que nada fue eso...” [2022; Mèxic, 25 anys]

“Somos dos personas. Uno que acababa de venir de Marruecos y yo, yo llevo muchos años aquí...//...No, no me acuerdo de nada, nada, es que estaba borracho y no me acuerdo de nada” [4007; Marroc, 22 anys]

“...De secuestro. Secuestrar, secuestrar a un hombre, pero éramos más personas...” [3016; Ucraïna, 26 anys]

Els deutes econòmics són el motiu més esmentat pel qual han comès el delicte. Arriben a una situació desesperada i la possibilitat d'obtenir diners fàcils ràpidament els convenç d'aprofitar l'oportunitat. L'altre argument és la dependència de la toxicomania i la necessitat de tenir diners per continuar consumint. Els multireincidentes són els qui sumen ambdós arguments i els únics que comenten l'absència de documentació com un altre motiu que justifica el delicte.

“Fue necesidad económica y de sentirme entre la espada y la pared. Una situación muy... personal, muy encerrada y que... claro que hay otras opciones, pero en mi situación, no tengo estudios finalizados, no tengo otras opciones (no s'entén) económicamente no solamente soy yo, tengo un hijo pequeño, (no s'entén) por esta causa también...//...o sea, una situación para mi fatal y pues mientras trabajaba llegó una persona a proponerme esto” [8008; Bolívia, 25 anys, dona]

“...necesitaba bastante con urgencia el dinero. Para cosas mi pareja tuvo algunos problemas con, con cierto de tomar cocaína o juegos de azar y entonces pues se acumularon deudas y tuve que pagar las deudas y mas el piso, que somos extranjeros, vivimos en bajo alquiler, hay cosas que se acumulan, el niño que va al colegio, material escolar, se acumularon muchas cosas a la vez, se tenían que pagar y fue más por eso que por otra cosa porque yo llevo doce años en España y nunca antes había sido detenida ni había cometido ningún delito. Pero bueno, por alguna otra circunstancia fue por... más bien necesidad urgente de pagar las deudas. No fue porque ni para enriquecerme ni para seguir haciendo dinero ni dinero falso ni lo hacíamos nosotros, lo hacíamos más bien por necesidad” [3004; Bulgària, 30 anys, dona]

“Sí, si no fuera por la droga creo que no estaría aquí lo más seguro...//...he cometido un delito porque tomaba la droga y eso... si

no fuera por la droga... yo no estaría aquí, pero como tomaba pastillas siempre, pues cometía los robos...//...Bueno, si tuviera yo papeles no robaría pero... pero como no tenía los papeles, pues... trataba de buscarme la vida para comer... para vivir...” [4004; Bòsnia i Hercegovina, 23 anys]

c) Resposta de la Justícia

La majoria consideren la resposta de la Justícia excessiva. Segons ells, no n'hi havia per tant. Creuen que la proporció de sancions no és ajustada i que ells han rebut més càstig en relació amb altres persones que han comès delictes que proporcionalment estan molt menys penats. D'altres esmenten la vulnerabilitat de ser immigrants en un lloc on no pertanyen i, per tant, que no interessin a ningú com un factor agreujant per rebre una resposta més dura per part de la Justícia.

“por ese lado me parece un poco excesiva la justicia y hay de todo, hay casos que veo que están muy bien en otro tipo de delitos y ahora como persona que, que vive perfectamente en la sociedad veo que hay delitos que son... o sea que la justicia ejerce bien...” [2022; Mèxic, 25 anys]

“Fatal porque hay gente que mata y se les condena a 12 años... y hay gente que... solamente quita una cartera y se le condena a 5 o 6 años” [4004; Bòsnia i Hercegovina, 23 anys]

“Pues que pienso que la Justicia española está haciendo unas cosas a los inmigrantes... los “putean” más de ahora en adelante a los inmigrantes por el tema de los papeles. Ahora yo por ejemplo cuando salga de aquí pues tengo que ir otra vez a arreglar todos mis papeles y mientras los arreglo tengo que buscar un trabajo y estoy en la cárcel, estoy cumpliendo condena y si estoy cumpliendo condena pues que me dejen arreglar mis papeles. Cuando salga de aquí pues que tenga una oportunidad más rápida, antes que meta un lío, y no, ellos te los deniegan” [4007; Marroc, 22 anys]

“Que es injusta con la gente emigrante a veces digo que es normal y no normal. Normal porque bueno como en otro país siempre olvidan que no es su gente y siempre (no s'entén) las leyes que hay siempre cuando gente inmigrante acude a alguna ley o alguna cosa siempre le reprocha y pues siento que ni en este país ni en otro país tendrían que suceder estas cosas.” [8008; Bolívia, 25 anys, dona]

La percepció dels advocats és molt divergent. N'hi ha que creuen que han estat bons per a ells i d'altres que gens. L'opinió que només actuen per diners també és una acusació sovint sentida en els discursos.

“Los abogados si no les das dinero no va a estar contigo en ningún momento. Ese abogado te dice algo que tienes que pagarle para que te traiga tus papeles y ¿cómo vas a conseguir el dinero...?” [4007; Marroc, 22 anys]

“...Son unos mentirosos...” [2007; Rússia, 38 anys]

“Ouuuu! Tengo una opinión que (riu), madre mía... Mmmm unos chupa sangres. Vamos, que de verdad que no, mmm, desde que estoy con esta causa he cambiado 3 abogados. No he visto ninguno que se volque como abogado, que su profesión es defenderte a ti como profesional y solo defenderte a ti y mirar por tu bien y aquí no lo veo. Aquí es un poco, bueno... le cogemos el dinero como es extranjero o... vale. Si lo condeno que lo den. Es como que no hay prestigio, yo soy abogado y yo te tengo que sacar porque es mi nombre como abogado. Es que mañana si no he cobrado a un montón de gente y todo el mundo está en la cárcel. Es como que no lo tienen a un pedestal muy alto eso de ser abogado prestigioso. Mucho hablar y poco hacer” [3004; Bulgària, 30 anys, dona]

“De los abogados mientras no vinieron antes (no s’entén) y no siempre. Algunos son muy... como llaman esto... que cuando mas dinero les das mas trabajan, al menos en mi caso.” [8008; Bolívia, 25 anys, dona]

“¿Los abogados? Hombre...están bien porque me quitaron 5 años” [4004; Bòsnia i Hercegovina, 23 anys]

“...Abogados.... Tuve abogados de oficio, me ayudaron mucho, pero lamentable el juez no aceptó ninguna prueba y pues... me dieron esa condena, muy buenas personas los abogados...” [2022; Mèxic, 25 anys]

“Bueno, mi abogada conmigo se portó de maravilla, me encantó mucho mi abogada y hizo todo lo que pudo hacer por mí” [8010; Colòmbia, 53 anys, dona]

La percepció dels encarcerats cap a l'actuació de les forces de seguretat també respon a aquesta dicotomia general que hem trobat en tot allò que afecta a la percepció de la Justícia. Són pocs els qui troben diferències entre les policies. Els qui ho fan se centren en un tracte més difícil amb els Mossos que amb la resta de cossos de seguretat.

“...Bien, hace su trabajo, no sé. No pienso nada bien, no sé, contra la policía no tengo queja...” [3016; Ucraïna, 26 anys]

“Claro, porque si haces bien no van a tocarte y si haces mal lo pagas” [14003; Marroc, 27 anys]

“...mmm...no se, me parece que la Guardia Civil es más humana...” [3002; Ucraïna, 37 anys, dona]

“Pff... Ahora Mossos, ahora Mossos fatal. Antes la policía... estaba bien porque no te pegaban ni nada. Y ahora solamente te coge para ver tu papel. Solamente te conocen pasa que si no hay papeles y si no tienes, para comisaría. No, antes no... La policía solamente te pedían (no s’entén) tu nombre, llamabas y ya está, pero ahora no. Ahora mal (no s’entén)...//... Pues sí... Por los Mossos son diferente que ellos, son... jóvenes... y que van... que van muy... rápido a por la gente no van a... como la policía que te pide los papeles bien. Ellos... por las malas...//...Claro si te miran que no eres español o así ya te tiran... a la furgoneta si no hay papeles! Te cogen así y te tiran a la furgoneta. Si porque me paso un día así. (riu)” [4004; Bòsnia i Hercegovina, 23 anys]

“¿De la policía española? pff bueno. No tengo malos recuerdos de mi detención, pero no sé qué decirte que pienso. Hay de todo, creo que hay de todo. Creo que hay de todo. Había casos de otros extranjeros que se han pasado un poco a la hora de detener, de pegar...//...Si, los Mossos d’Esquadra, tiene más fama de ser más duros, más así de... (pausa) no sé cómo decírtelo, más, más malos (riu). Son más malos los Mossos d’Esquadra que por ejemplo la Guardia Civil. Pero no sólo aquí. Es que la Guardia Civil, no sé, o será porque siempre se han dedicado a casos más grandes, cuando detienen a una persona, es que la tratan de distinta forma, que yo no he visto. No sé, yo el maltrato lo veo siempre de una policía distinta de la Guardia Civil. De la Guardia Civil nunca he visto un, no sé si es porque pasan una escuela militar y no son así de Ay! que te grito! (no s’entén). Vamos, de exagerada, la Guardia Civil para mí es la mejor policía que hay, que es que, prefiero que me detenga la Guardia Civil (riu)” [3004; Bulgària, 30 anys, dona]

d) Vida a la presó

La majoria de persones d’aquest grup valoren l’ambient dins de la presó com a tens. Malgrat això, la majoria se senten segurs. Respecte a les relacions entre els interns, els estrangers encarcerats intenten portar-se bé amb tothom. Tot i així, n’hi ha que reconeixen que no es fan amb alguns col·lectius i llavors opten per buscar els paisans i mantenen un cercle tancat no absent de tensions amb la resta de col·lectius. Són una minoria els qui se senten o s’estimen més estar aïllats de la resta d’interns.

“Tenso porque, bueno, porque son tantos dentro de cárcel, son delincuentes, son personas difíciles, son yonquis y eso... No sé, tenso porque siempre mucha gente, no puedes ni pasear normalmente ni...(no s’entén) espacio en celda es mucha gente, te da mucho presión, te da mucho, no sé, como para mí. Yo acostumbrado a estar tranquilo, no me gusta mucho gente... no, no sé es más por eso,

porque mucho gente en el mismo sitio y... (no s'entén) no puedes hacer nada, tu golpeas a otro...no sé, hay hablan alto, ahí chillando uno a otro, no sé...//...No, yo me siento seguro... (dues faltes; porta tres anys a la presó) [3016; Ucraïna, 26 anys]

"La verdad es tenso en muchas cosas...//...No, yo me siento ni amenazado ni seguro, yo me siento fatal porque estoy en la cárcel. Porque yo quiero salir y buscarme la vida, mi familia necesita, me siento débil, la verdad" (tretze faltes; dos anys a la presó) [4007; Marroc, 22 anys]

"Pues algunos sí, algunos no, porque... no me llevo bien con todo el mundo ¿me entiendes o no? Cada uno con su carácter, cada uno como... como piensa y..." (sis faltes; quatre anys a la presó) [2006; Territoris Palestins, 24 anys]

"Pfff... Aquí no soy ningún racista pero soy un poquito anti moros...//...Porque por mi moros son muy traicioneros" (dues faltes; vuit anys a la presó) [2012; ex-Iugoslàvia, 30 anys]

"Tenso, tenso, tenso, tenso, tenso. Paso mucho estrés aquí, mucho estrés. Lo noto porque se me han caído en un año más pelo, me he quedado calva (riu), en serio. Es demasiada tensión, demasiada tensión. No, no es relajado ninguno...//...No, amenazada no me siento, no, pero es que tampoco me siento así. Que quieres que me relaje de una manera, no... No, es tenso por muchas cosas. Hay funcionarios que te tratan mejor que otros, hay internas que estas mejor que con otras, pero es que como la libertad no hay nada y aquí sin embargo no hay amistades sinceras, no hay. Entonces, porque o no tienes más remedio de estar aquí tienes que aceptar estar con tus compañeras o porque tienes necesidad de sacar de uno o de otro por gonorrrear por tabaco o por aquí no hay amistades. Más de una vez me ha dado por llorar y salir corriendo y me quiero ir a mi casa, me quiero ir a mi casa por estar siempre en tensión, pero no por amenazas, simplemente por ya no aguantar más la tensión de mirarte mal o de hablar detrás tuyo y todo" (dues faltes; dos anys a la presó) [3004; Bulgària, 30 anys, dona]

"bueno, cuando estaba en el otro módulo, era un ambiente muy tenso, un estrés continuo, (no s'entén) que tienen problemas de adicción y son personas que toman esa raciones de metadona, toman pastillas para la ansiedad y cosas así y entonces era muy fuerte el ambiente, pero aquí, ahora en esta hay más tranquilidad, más...todo es calmado y como me lo paso trabajando la parte del día, desde que salgo de la celda, a la mañana hasta las 3 de la tarde que regreso, entonces lo veo bien y en el trabajo todas las chicas llevamos muy buena relación...//...No, yo no me siento amenazada en ningún momento, estoy muy bien, muy segura" (una falta; tres anys a la presó) [8010; Colòmbia, 53 anys, dona]

Pel que fa a les relacions amb els funcionaris en general, hi trobem un grup que les valoren com a bones o correctes. Un altre grup parla que hi ha de tot, o que

depèn del mòdul en què estàs. Una minoria té la percepció que no estan prou preparats o directament que el tracte amb els interns és dolent. Alguns distingeixen els funcionaris de seguretat dels de tractament i en valoren positivament algun d'aquest últim grup. Aquestes percepcions no tenen a veure amb tenir més o menys nombre de faltes acumulades a l'expedient. Poden no tenir-ne cap i valorar negativament els funcionaris o a la inversa. Tampoc sembla que el nombre d'anys que portin complint la pena base afecti aquesta percepció. El mateix podem dir de la normativa: la valoració és fluctuant i no trobem cap explicació a aquestes diferents opinions.

“Hay funcionarios que te buscan, hay funcionarios que no. Hay funcionarios que te provocan y otros que no, que te dejan. Hay funcionarios también que te ponen partes sin ningún motivo también, para que te “putean” para que no salgas de permiso, ellos saben para que ponen partes, porque pone partes para que te puteen más. Para que te quedas aquí más años...//...Ninguna confianza aquí en la cárcel. La confianza la tienes que tener en tu corazón, con nadie más, sólo con tu corazón” (tretze faltes; dos anys a la presó) [4007; Marroc, 22 anys]

“...Aquí muy bien, estamos, nos apoyan en lo que pueden. Si tenemos algún problema le decimos. También hay sus contras, funcionarios que son malas personas y por cualquier cosa nos hacen, este... se puede decir que te llegan a hacerte acoso. Pero la mayoría, por lo menos en este módulo, todo está, está muy bien....//...Mmm... mi educadora y el educador de los otros compañeros, se... puedo hablar bien con ellos. Son buenas personas...” (zero faltes; dos anys a la presó) [2022; Mèxic, 25 anys]

“Ah! Bueno aquí, aquí hay... no, depende del funcionario... hay... personal que no siguen la norma y hay personal que siguen la norma...//...Porque cada día... es diferente... si porque... hay un funcionario bueno que te deja tumbarse, y te deja ducharte, si, después de comer y hay funcionarios que te dice o es que (no s'entén) chapar. Y te chapan” (cinc faltes; tres anys a la presó) [4004; Bòsnia i Hercegovina, 23 anys]

“...muy dura y no me gusta nada...” (la normativa) (zero faltes; un any a la presó) [8001; Gàmbia, 29 anys, dona]

“La normativa? Bien... lo digo de verdad” (quatre faltes; set anys a la presó) [14003; Marroc, 27 anys]

Menys de la meitat han fet formació dins de la presó. Valoren la formació relacionada amb oficis, tot i que també han fet idiomes (castellà bàsicament) i informàtica. Tot i així, la formació no és el més valorat pels estrangers en

general, ja que molts la consideren una pèrdua de temps. El més valorat és la feina, tenir un destí o treballar pel CIRE (Centre d'Iniciatives per a la Reinserció) per tenir ingressos. Això no vol dir que la seva valoració respecte a l'oferta laboral sigui positiva. N'hi ha que es queixen dels sous baixos i la poca oferta existent. D'altres, els menys en aquest grup, ja s'hi conformen.

“Estoy trabajando en talleres del CIRE, o sea, pero me gustaría más salidas de geriatría o de cocina...//... pero bueno, es lo que hay y hay que seguir adelante...//... Bueno mira que está bien que nos ayuden, que nos quieran ayudar, pero que si las cosas fueran mejor pagadas estaría super bien, bueno está bien, pero que al menos, buscaran mejor la calidad del sueldo.” (tres anys a la presó) [8010; Colòmbia, 53 anys, dona]

“...Pues la verdad que no lo sé. Estaba haciendo aquí unos cuantos, estaba haciendo con ordenadores, estaba haciendo también otra formación así...//... De español, estudiando español, mejorar español. no sé...//... Hay poca cosa aquí, escuela... pero en escuela también, ¿que voy a hacer... que voy a ir a escuela si si yo mismo sé más que escuela? Entonces para mí ya eso no interés eso y no no, casi no hay nada casi casi... (riu) (no s'entén) no hay mucho oferta...” (tres anys a la presó) [3016; Ucraïna, 26 anys]

“...Es de permisos, pero se habla mucho de la vida, de la readaptación a la calle, que como, este.. mmm... vamos a vivir una vida muy controlada pero en semilibertad. Pues entonces de todo eso, charlas, charlas de motivación, todo eso lo que me han contado que es ese curso...//... No, ahora es muy difícil entrar a trabajar, están, porque yo creo que es un centro nuevo, es muy difícil entrar a trabajar. No es como en la modelo, los preventivos ahí 3 meses sólo esperaba y trabajaba en talleres o destinos, pero aquí es muy difícil entrar a trabajar...” (dos anys a la presó) [2022; Mèxic, 25 anys]

“Ahora pues si me estoy preparando para el mayo, para los accesos de la Universidad de Madrid ya que la de Catalunya me exigen catalán y no creo que lo aprobara por más que me ponga al día” (dos anys a la presó) [3004; Bulgària, 30 anys, dona]

“Que sirve para muy poco eh..., pero por lo menos nos mantiene, nos entretiene, nos pasa el tiempo mejor. Estamos mucho más (no s'entén) que los demás que no trabajan...//... Mi tiempo libre es trabajar siempre trabajar. Si no trabajo estoy en el polideportivo o en el patio hago deporte, hago fútbol” (set anys a la presó) [2012; ex-lugoslàvia, 30 anys]

No prioritzen el tractament com una necessitat pròpia. Els qui segueixen tractament ho fan obligats per l'obtenció dels beneficis penitenciaris que

comporta. No estan convençuts realment que els hagi de servir per millorar alguna cosa.

“He hecho el programa de toxicomanía, preparación de permiso” ¿Y qué opinas de él? “Pues, la verdad es que yo no soy toxicómano, pero lo he hecho porque está bien, te enseña cosas que no... por ejemplo, me enseña cosas que no lo conozco muy bien” (quatre anys a la presó) [2006; Territoris Palestins, 24 anys]

“...no, es que estoy preventiva, como voy a hacer?” (cinc anys a la presó, complia per una altra pena) [3002; Ucraïna, 37 anys, dona]

“...Si hago? No, no tengo... no hago nada... porque primero no observan que no tengo ningún delito violento entonces... es que ellos no saben que hacer conmigo. Dicen que soy peligroso pero... (riu) programas no pueden implicarme en ninguno. Por delitos de Rusia no he estado todavía juzgado entonces... supuestamente... no? Y... tenencia ilícita de armas... que programa de tratamiento?...” (vuit anys a la presó) [2007; Rússia, 38 anys]

El temps i com passar-lo és una obsessió dels encarcerats, que en aquest grup es resol de maneres i amb valoracions ben heterogènies. N'hi ha un grup que volen, sigui com sigui, tenir el temps ocupat i que els passi de pressa la condemna, mentre que d'altres es conformen amb no fer gran cosa i passar-se el temps al pati.

“Bueno mira, todo es cuestión de costumbre, antes se me hacia eterno, ahora por lo menos en la mañana como trabajo, como te dije antes ya el tiempo se me va volando y la tarde, se pasa rápido.” (tres anys a la presó) [8010; Colòmbia, 53 anys, dona]

“Cuando estoy aquí sin hacer nada es fatal, ahora en verano está mal, se pasa lento, cuando hago escuela, talleres, gimnasio, lo que sea, se pasa el día como fuera, como fuera no, pero se pasa mejor...//...Porque se pasa el día mas lento... A las 7:30 te... chapan y todavía está el sol, y te da rabia...//...pienso en la playa, pienso... muchas cosas, toda la gente dice eso.” (tres anys a la presó) [4004; Bòsnia i Hercegovina, 23 anys]

“...En general poco. Se me ha ido muy rápido este tiempo gracias a Dios...” (dos anys a la presó) [2022; Mèxic, 25 anys]

“No, no me cuesta mucho, porque por la mañana después del desayuno hago el destino hasta las 12 estoy ocupada con el ordenador, luego es una hora y media, que me tomo el café, paseo fuera hasta el mediodía, subo arriba, me pongo a hacer lo de los estudios, bajo, me pongo a correr, porque ahora mismo no puedo ir a deporte porque coincide las horas con el... pues me pongo a correr por el patio y se me pasan rápido el tiempo, se pasa rápido” (dos anys a la

presó) [3004; Bulgària, 30 anys, dona]

“...no, no me cuesta nada...” (vuit anys a la presó) [2007; Rússia, 38 anys]

“...Si, claro que cuesta, cuesta...//...Bueno, a mi... vamos, en dos años ya tengo mas o menos la costumbre (riu) pero igualmente como acaba de decir difícil. Estás perdiendo aquí tu tiempo, estas perdiendo tu juventud, tu mucha cosa. Y cuando piensas en todo eso pues claro, un poco difícil...” (tres anys a la presó) [3016; Ucraïna, 26 anys]

Pel que fa a la preparació per a la sortida, la percepció dels encarcerats respecte a l'ajuda que reben des de la presó és també molt heterogènia. N'hi ha que creuen que sí, tot i que no queda clar que entenguin gaire bé el seu paper en aquesta part del procés. N'hi ha d'altres que no creuen que se'ls ajudi o directament ho descarten com a possibilitat.

La majoria comenten que no tenen ningú que s'ocupi dels seus assumptes fora o parlen d'amics sense concretar més. Algú fa referència a rebre suport per part de religiosos i la resta diu que reben suport de la família o de la seva parella, però sense entrar en més detalls.

“O sea, cuando me sacan de programada, me imagino que es para que yo me vaya, como decir, asociando a la vida de fuera, salgo todos los días a trabajar, y eso, como decir, dándome un... ¿como te diría? un hábito de vida fuera, saber levantarme, ir al trabajo, regresar, como hacer una vida normal, por esa parte, eso es lo bueno que esté aquí, que me estoy reinsertando que es como dicen.” (tres anys a la presó) [8010; Colòmbia, 53 anys, dona]

“Si me ayudan a preparar la libertad? Pues, eso creo que no, la verdad, pero... eso te deja evitar los problemas, evitar un poco la gente problemática y para llevarlo bien. La verdad que ayuda.” (quatre anys a la presó) [2006; Territoris Palestins, 24 anys]

“Más o menos sí, me han explicado en la fundación, yo tengo una ayuda, de funda, fundación XXX. Me han dicho que cuando salga de aquí que se plantearan (no s'entén) salga con papeles” (set anys a la presó) [2012; ex-lugoslàvia, 30 anys]

“No. Porque si no, estaría disfrutando de algún permiso. Sin embargo voy cumpliendo la mitad de la condena y si me lo proponen no me dicen nada, me dicen mira, te vas a tragar toda la condena por ejemplo.” (dos anys a la presó) [8008; Bolívia, 25 anys, dona]

“...No, a mi no pueden ayudarme nada...” (vuit anys a la presó) [2007; Rússia, 38 anys]

4.3.3.2 Grup 2: reincidents amb toxicomania activa i comportament disciplinari negatiu

Com en el grup 1, també trobem que els subjectes que pertanyen a aquest grup majoritàriament són reincidents o multireincidents en reingressos penitenciaris. El seu comportament disciplinari dins del centre penitenciari és refractari, amb nombroses faltes i un temps de compliment de condemna llarg si el comparem amb el dels altres grups. Tal com veurem, la toxicomania activa i reconeguda per part dels subjectes té un pes determinant en tot el relat biogràfic en aquest apartat (perfil criminològic).

a) Historial criminal: antecedents

Reconeixen delictes anteriors i situacions de violència en què s'han trobat implicats. En les narracions apareix la dependència de les drogues com un dels elements determinants per explicar aquesta actuació. També identifiquen moments de la seva vida que han desencadenat aquesta escalada delictiva i que fan entendre que el delicte que els ha portat a la presó no és un acte puntual.

“...Yo pensé de hacer cosas malas, trapicheando, trapicheando... hasta que mi pillaron...//...No, ya había pasado antes, pero nunca estuvo presa. Me cogen pero me sueltan. Me cogen, me sueltan, me cogen me sueltan...//...Me pillaron muchas veces y me soltaron porque no soy residente, pero la última vez cuando me pillaron estaba... cuando yo entré para esta condena y estuve condenada (no s'entén) con chocolate. Y... y cuando yo he hecho este viaje de coca me pillaron y entonces la jueza me dio la libertad, pero me faltaba 4 días para terminar condicional...//...si fuera bien casado y encontrado el amor de mi vida, un hombre que me puede cuidar, que me puede mantener, que me puede hacerme la vida feliz, yo no había salido en estas cosas. Pero como (no s'entén) era jovencita, me llevo un (no s'entén) en mi vida porque yo he pensado que era un hombre soltero y tal y cual, pero cuando vengo aquí encuentro otra mujer y 4 niños y entonces digo, madre mía qué es esto. Y a lo mejor el daño que ha hecho esta mujer o a lo mejor el hombre... no sé, porque había un momento que yo me tiré en esta cosa sin pensarlo...” [3010; Marroc, 42 anys, dona]

“Bueno, estuve yo una vez, pero en peleas pero fue en defensa mía, porque yo estuve una vez en una discoteca...//...Yo, yo hablé con su chica pero yo no lo sabía, ¿me entiendes? y nos agarramos a pelea y todo eso, pero ahí fue un momento de...antes que yo (no s'entén)

como hubo sangre y todo eso menos mal que la policía no llegó y...se ha llevado un límite más, ¿me entiendes? pero yo pensaba que me habían detenido porque hubo partidos de cabeza y...él me partió la ceja ¿me entiendes? todo, pero no hubo mmm...menos mal que no llegó la policía ni nada y al final nos separamos yo me abrí, él se abrió, porque llegaban los mossos...//...saa, yo, la primera vez, también, la primera vez yo digo la verdad, la primera vez que estuve en la Trinidad eso sí que yo, yo ,yo también recaí cuando, no es que me faltara dinero, ni porque me porque a mi me gusta robar, sino que la primera vez que yo lo hice eso yo lo hice con un compañero...con otro, con dos compañeros, ¿me entiendes? pero lo otro lo mismo le da, pero fue un momento ¿como le puede decir? borracho, ¿me entiendes? borracho, borracho y... drogado, yo maldiciendo los calabozos, me decía, la primera vez que estaba preso en mi vida en España.” [3027; Ecuador, 24 anys]

b) Historial criminal: delictes pel qual es troba a la presó

Els tipus de delictes són molt heterogenis.

“...Me acusan de contra salud pública...//...Hombre, claro. Yo no voy a negar porque me lo ha encontrado...//...Ah, esta vez sola...” (contra la salut pública: tres anys pena) [3010; Marroc, 42 anys, dona]

“...Delito de sangre, una pelea o... varias peleas... No. Tuve dos peleas, sí... dos peleas y un atentado... contra la policía... creo.. (aquí) ... Eh... fue en el... en el 2002... tenía 27 años...” (lesions: cinc anys pena) [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

“este, me dicen que yo le he robado a un chico, este, por mi barrio, y ¿me entiende? dice que le he robado su cartera y su móvil, todo lo que tiene, y se ha confundido ¿me entiende?” (robatori: 3,5 anys pena) [3027; Ecuador, 24 anys]

Respecte a la premeditació en la comissió del delictes, existeix molta impulsivitat en les actuacions i molt poca planificació en dur-les a terme. No hi ha una reflexió prèvia respecte a les conseqüències que comporten els seus actes, que alhora no s'assumeixen com a actuacions incorrectes.

“...empecé de vender chocolate, la primera vez y nunca mi pillaron y la segunda, la tercera, la cuarta, muchas veces...//...Estaba traficando con chocolate y una vez me junté con un negro, no de... no de pareja, solamente de amigos. Y me dijo, bueno, si tu quieres así dinero y tal y cual y tal...//...Yo pensé de hacer cosas malas, trapicheando, trapicheando... hasta que mi pillaron...” [3010; Marroc, 42 anys, dona]

“...No, pasó de repente, era joven...” [5019; Marroc, 26 anys]

“Sí. Son 3 causas que estoy pagando, 2 por peleas y el atentado ese con la policía que... una vez tuve una pelea en un bar y luego... me fui y regresé una hora después a otro bar. Entonces la policía llegó vestida de paisano, yo estaba sentado en la barra y... y más o menos pensé que eran de las personas con las que yo me había peleado en ese momento ¿entiende? Y nada, yo tenía un cuchillo encima, pero no para que tampoco (no s’entén), yo... yo estaba en la barra sentado, bien, se identifican los mossos d’esquadra y... me cogen el cuchillo y eso y dijeron que era un atentado... estoy pagando 3 años por eso.”

[8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

“Sí, sí, yo te digo los hechos, yo estaba tomando una cerveza y el chico como el le había dicho a los mossos, que estaba todo vestido de negro el chico que le había robado, y como yo ese día también estaba vestido de negro, nada, me confundió, ¿me entiendes? y...los mossos estaban, como te puedo decir, estaban haciendo guardia, por mi barrio, por el barrio chino por donde yo vivo, y entonces, cuando me vieron peleándome con el chico, pensaron que yo le había robado, como me vieron peleándome, los mossos llegaron, y me cogieron, y no, y nos habían dicho que qué había pasado y el chico dice que según yo le había robado, pero ellos dijeron fíjense que no, que nosotros no éramos, ¿me entiendes? que, que... estábamos (no s’entén) espectáculo (no s’entén) de gente, entonces yo le dije y ¿por que me esposan? pudiéndome esposar (no s’entén) y me dijeron que sabes tu has hecho un robo, que sabes, este chico te ha reconocido, y ta, ta, ta, ta, ta bueno, el caso es que me esposaron y me llevaron a comisaría.”

[3027; Equador, 24 anys]

Quant a les circumstàncies del delict, hi ha persones que anaven soles i d’altres en grup, encara que tots reconeixen anar amb companyies dissocials amb les quals podrien compartir actuacions delictives.

“...con otras personas...” [5019; Marroc, 26 anys]

“...No, pasó de repente en un bar... iba solo...” [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

“mi colega no se quiso meter pero al final se metió, porque yo le dije que me ayudara ¿me entiendes?...//...Vale, es que mi colega, igualmente, a él le pusieron tres años, pero como él no tenía antecedentes, le pusieron dos años y se fue a la calle, se fue, ¿entiendes? le pusieron condicional”

[3027; Equador, 24 anys]

“...Ah, esta vez sola...” [3010; Marroc, 42 anys, dona]

El principal motiu per delinquir es troba en el consum descontrolat de drogues que hi ha al darrere de totes les explicacions que donen per justificar el delict,

ja siguin reals o mediatitzades per la clara percepció que és un potencial atenuant de la pena en els processos judicials.

“...Y cuando empecé a trabajar ahí, pues voy viendo a la gente, empezar a juntar las personas... son malas, todo eso y tal y cual... me empiezo de... me empiezo de fumar, aprendí de fumar y todo eso, luego de beber y tal y cual. Y luego ya empecé a conocer las personas, más personas, son traficantes y todo eso... empecé de vender chocolate, la primera vez y nunca mi pillaron y la segunda, la tercera, la cuarta, muchas veces...//...y como yo estaba preñada nació el niño en 90, entonces cuando nació el niño estuvo conmigo 5 años. Y entonces yo empecé a tomar pastillas. Tomar pastillas, salir de noche, que no vengo a casa y... problemas, todo eso... y dinero y dinero y dinero p'aquí p'allá y todo eso. Me empiezo de beber, porque... tanto, tanto problema que tenía con el padre de mi hijo que... me afectó mucho y entonces yo me tiré a las cosas malas...” [3010; Marroc, 42 anys, dona]

“...Sí, tomaba alcohol y pastillas...” [5019; Marroc, 26 anys]

“...Sí, no, estaba borracho...” [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

“Yo lo único que me acuerdo, porque ese día estaba bebido, estaba bebido, y había consumido algo de droga, pero yo, yo recuerdo en que la pelea que tuve fue que el chico vino con el hermano y me dijo que yo le había robado su cartera y todo ¿me entiendes?...//...Sí, sí, sí, cocaína, yo lo digo, yo ya lo dije en el juicio, también” [3027; Ecuador, 24 anys]

c) Resposta de la Justícia

La majoria d'estrangers que formen part d'aquest grup tenen una percepció bona de la Justícia, tot i la duresa dels discursos criminals que hem relatat fins ara. Aquesta percepció positiva engloba tant la judicatura com els advocats. És més diversa la seva opinió sobre les forces de seguretat, amb discursos que els acusen de corrupció i d'altres que els alaben per no ser-ho. Hi ha algun qüestionament basat en la comparació del funcionament de la Justícia amb la del seu país d'origen.

“De la justicia, que...que ellos hacen su trabajo, lo hacen como es la ley, lo que la ley manda...o sea la justicia aquí es mucho, mucho...pero mucho mejor a mi país...//...Abogados, abogados son buenos también...//... (forces de seguretat) que hace su trabajo, bien, ...haciendo patrullando bien las calles de Cataluña, de España, de toda España... que... que... está bien, de su trabajo que ellos hacen... que aquí no es como otros países, que hay corrupción... aquí, aquí es más

legal... ¿me entiendes?" [3027; Ecuador, 24 anys]

"...No es igual que allí, allí un abogado puede hacer muchas cosas ¿entiende? Pero aquí no, aquí pues yo... he visto en los juicios que los abogados ni siquiera hablan. Los juicios aquí son muy raros, porque... es que tú no ves que el abogado se planta a hablarle al fiscal ni nada de eso, sino un silencio, (no s'entén), no es igual que allí..." [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

"...¿Quieres que te diga la verdad? Pues muy justa, porque yo no estoy aquí por la cara, a mi me perdonaron muchas veces, yo no aproveché la oportunidades, yo siguiendo, siguiendo, siguiendo, siguiendo... hasta que ya, hasta que ya no me metieron presa no... pero a mi me perdonaron muchas veces. Y a parte que no me juzgaron, porque... yo no he hecho nada, no. Yo estoy aquí porque he hecho motivo porque estoy aquí...// (respecte a les forces de seguretat)...Esto ya... se pasa mucho. Porque a mi cuando me cogieron... la cantidad de dinero no estaba puesta en el papel y el material tampoco, me quitaron la mitad y me puso la mitad. Y el dinero que llevaba efectivo en el bolsillo tampoco no se lo puso en el papel. La policía sí que pasa mucho con la gente..." [3010; Marroc, 42 anys, dona]

d) Vida a la presó

Així com en el grup 1 era majoritària la percepció de l'ambient a la presó com a tens, en aquest grup hi ha una part d'estrangers que també el percep d'aquesta manera, però una altra diu que no i parla d'ambient *fred*, en què no passa res. Fins i tot algun entrevistat parla d'un ambient *relaxat*. Tampoc és unànime l'opinió respecte a les relacions amb la resta dels interns: n'hi ha que es veuen poc acceptats, d'altres que només es relacionen amb els de la pròpia cel·la i d'altres que només comparteixen espais però se senten acceptats.

"...Yo... la verdad, yo me junto con la gente con mucho, mucho, tengo mucho amistades con las chicas de Sudamérica... Yo, yo de verdad me siento bien, relajada, bien tranquila, no, no, no estoy agresiva, no contesto mal a nadie... si a mi la funcionaria... si no, si no... si habla conmigo yo hablo con educación y respeto... y todo el mundo la trato con usted...//...No, nunca en la vida amenazada, en mi vida. Yo me siento muy bien, ni protegida, ni amenazada, ni nada. Me siento perfectamente..." (quinze faltes; porta sis anys a la presó) [3010; Marroc, 42 anys, dona]

"...Bueno, la vida aquí dentro con los internos... no sé, aquí cada uno va a lo suyo, cada uno con lo que le conviene y cada uno con lo suyo, no...Yo creo que sí, pues yo no hablo con nadie (riu) (no s'entén)...No, yo me siento seguro, aquí no pasa nada. Aquí siempre los mismos y

tranquilo todo el mundo” (sis faltes; porta sis anys a la presó) [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

“O sea, más con la gente de su chabolo, con su celda, la gente tiene más... o sea.... yo opinaría que con la gente de la celda, es con la que más de confianza mismo, porque, como, como, que fuera su casa ¿me entiendes?...//... ¿el ambiente?, es tenso” (una falta; porta un any a la presó) [3027; Equador, 24 anys]

“...Dentro ahí? Bien, normal una relación normal porque sólo de amigos, sólo jugamos futbol para pasar el tiempo, charlamos...//...Tenso...” (tres faltes; porta quatre anys a la presó) [5019; Marroc, 26 anys]

Respecte a l'opinió sobre els funcionaris (treballadors penitenciaris en general), preval la valoració que hi ha de tot, tot i que el més comú és que no confiïn en els professionals, malgrat que alguns reconeixen que en situacions de necessitat els atenen i els escolten. Presenten en el seu expedient un elevat nombre de faltes disciplinàries, tot i que esmenten que la normativa està bé i no la qüestionen, si més no de paraula.

“...Eso ya depende... porque hay algunas aquí que tiene... de verdad, de verdad que tienen mala leche. Yo... porque yo... yo también a veces pienso, digo.... como si contesta...//...Y hay algunas que sí, que te escuchan, que te dan consejos, que te dicen esto no, que no quiero verte en este grupo, no quiero verte rodeada de esta gente, que no quiero esto.. y hay funcionarias que les da igual, ni te dicen ni hola. Hay muchas funcionarias que abren la puerta, ni buenas noches ni buenos días, ¡pla, pu! ya está...//...Sí, yo confiaría, por ejemplo, si yo tengo un problema con una interna, que me amenazaba o me coaccionaba o me decía que metiera droga o me decía cualquier cosa... yo puedo confiar a una funcionaria y se lo explico. Y ella me puede ayudar...//...Pues yo confío mucho a mi psicóloga y a mi jurista... Sí. Por ejemplo, el mes pasado mi hijo sufrió un accidente de moto y a mi me sacaron a verlo cada día, que ha estado en coma tres días, me sacaron, la junta de tratamiento estaba pendiente por mí, me venían a ver a cada rato, la jefa de módulo me llamará, que me ayudaron.. el momento que yo me enteré... a las 11 y algo me enteré de mi hijo, a las 3 y pico me sacaron a verlo, me han atendido muy bien...//... (la normativa) ...No... dura no, está muy bien. Por que, por ejemplo, normativa que tenemos en la celda, no podemos tener mucha ropa, no podemos tener mucho alimento en la habitación, no podemos tener cosas que no puedes tener en el chabolo y... esta normativa yo la respeto mucho porque yo veo que es bien, porque a parte, es una habitación muy pequeño, tampoco no te puedes tener mucha cosas. Y veo perfectamente, no lo veo... lo veo perfectamente normal...” (quinze faltes; porta sis anys a la presó) [3010; Marroc, 42 anys, dona]

“...Bueno, el ambiente... es un ambiente un poco frío ¿entiende? Sí, porque es que... Un ambiente frío porque por un lado hay mucho respeto ¿entiende? Sí, tanto como con los funcionarios y todo eso, entonces... uno siempre... el ambiente siempre tiene que estar tranquilo ¿entiende? porque por cualquier cosa pues se te ponen un parte, si está en posición de permiso pues se te puede poner las cosas un poco más difícil ¿no?...//...Bueno hay días poco... a veces depende de las guardias...Bueno, esto... sus normas son sus normas y ellos ponen sus normas y uno las respeta o... o se ponen las cosas difíciles”. (sis faltes; porta sis anys a la presó) [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

“...Alguno.. nunca hablo mucho con ellos. Solo si necesito algo, por ejemplo un papel. Necesito algo, sino no hablo con ellos, nunca...” (tres faltes; porta quatre anys a la presó) [5019; Marroc, 26 anys]

“De la normativa...psss está bien...está bien, hay que cumplir lo que nos ponen.” (una falta; porta un any a la presó) [3027; Ecuador, 24 anys]

No valoren la formació a la qual poden accedir a la presó si no és perquè els permet passar més de pressa el temps. És el grup que menys valora la feina i el treball i que menys valor li dona als diners que es poden aconseguir per aquesta via. Com a grup, són els qui passen més temps ociosos.

“...Bueno, estaba haciendo... he hecho... desde que entré aquí estoy haciendo castellano y luego informática... he cogido el diploma de informática, el castellano... y me sacaron a trabajar fuera, de paleta también, cogí diploma...//...Pues... el trabajo aquí en prisión... no gana mucho, pero para mantenerte a ti, con tu agua, con tu coca-cola, con tu vicio, el tabaco si fumas... sí lo puedes sacar. Y aquí hay gente mucho, trabajan, pero trabajan de verdad, aunque no cobran mucho, es seguro, porque entonces ganas 100 euros y que te quitan 20 de seguro. Pero la gente muy trabajadora muy trabajadora pueden sacarse 200 euros, 250... Y aquí hay gente que mantenga hasta su familia en su país...” (quinze faltes; porta sis anys a la presó) [3010; Marroc, 42 anys, dona]

“..Sí, pero es que los trabajos aquí... es que los trabajos aquí no sé, yo cuando llegué regresado a este módulo he hecho una instancia para talleres... y me llamaron, sí... me llamaron, pero dan turnos por la mañana, entonces como yo siempre me gusta hacer algo de gimnasia y eso... pues les dije que cuando hubiese un hueco por la tarde pues me iría bien que me llamaran... tengo 5 meses y no me han vuelto a llamar, no sé...” (sis faltes; porta sis anys a la presó) [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

“...Ah, sí, hice escuela...Construcción, hice eso de hosteleria. Porque tenías que hacerlo obligatorios...//...No sé... puede iniciar estudios ahí, sí pero sólo pasar ese tiempo y así...” (tres faltes; porta quatre anys a

la presó) [5019; Marroc, 26 anys]

Realitzen les sessions corresponents al tractament de toxicomanies, tot i que no semblen especialment motivats ni implicats a deixar-ho. No fan altres activitats programades i utilitzen la inclusió en aquestes sessions de tractament com a explicació del motiu de no fer res més.

“Después que uno ya ha aprendido lo que tenía que aprender, después de (no s’entén), llevo 5 años... estuve 2 o 3 años (no s’entén), en la Modelo 2 años y 1 aquí me parece... Y uno se cansa, es que lleva un tiempo que uno se cansa de todo ¿entiende? Sólo lo que hay es seguir llevándolo bien y... mira yo... iba a salir de unos permisos y... los permisos a mi se me complicaban porque me duraban 4 meses o (no s’entén)...//...y quebranté, salí de un permiso de 24 horas y... me cogieron a los 11 días en la calle (sis faltes; porta sis anys a la presó) [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

“Claro, eso sí... de fontanero... eso siempre ha sido mi preocupación que no lo puedo hacer ahora, porque estoy en un curso de toxicomanía y eso es por la mañana, curso de fontanería tenía por las mañanas y no me da tiempo ¿me entiendes? no me...” (una falta; porta un any a la presó) [3027; Ecuador, 24 anys]

“...No solo toxicomanías...” (tres faltes; porta quatre anys a la presó) [5019; Marroc, 26 anys]

Si en el grup 1 vèiem que el temps i com passar-lo era una obsessió del encarcerats, en aquest grup 2 no sembla ser un problema i es conformen a participar en les activitats d’animació sociocultural que es fan al llarg de la setmana. Aquestes activitats ja responen suficientment a la seva expectativa de cobrir una part del temps que els entretingui sense més pretensions.

“...no, no, como estabas antes estaba muy mal yo. Pero ahora me siento mejor y bien en todo...” [3010; Marroc, 42 anys, dona]

“No, a mi la oferta... para uno aguantar así está uno entretenido y está tranquilo por lo menos ¿no? no está en ese patio... está ocupado en algo, que así el tiempo suele... se le pasa más deprisa a uno...” (sis faltes; porta sis anys a la presó) [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

“ahhh, no poco a poco... normal. Ahorita llevo siete meses y...se me han ido... por las actividades que he tenido, se me han ido un poquito más rápido, pero... ahí...” (una falta; porta un any a la presó) [3027; Ecuador, 24 anys]

Pel que fa a la preparació per a la sortida, és molt eloqüent la manca de respostes que hi ha al voltant d'aquest tema per part dels encarcerats. Redueixen les expectatives de futur a cobrir les necessitats més immediates. Confien, a més, que hi hagi algú altre que els ho faciliti. Sorprèn la manca de preocupació que mostren els subjectes que pertanyen al grup 2 respecte a la seva sortida, quan en la resta de grups els planteja tantes angoixes.

“Que me... que me... que me.... ayudaran... o sea mas, más, con los papeles, ¿me entiendes? porque ese, ese, ese es una buena ayuda para el emigrante porque le da más facilidades en todas las cosas, en préstamos de bancos, que te pueden hacer un préstamo y...te invierten algo para... poder reproducir, o alquilar o yo que sé, comprar un piso, pero teniendo papeles, pero sin tener papeles, es más difícil, ¿me entiendes? bueno yo...este yo los papeles es lo de menos porque miren, yo tengo a mi hermano que me puede hacer los contratos, las ofertas, pero siempre me los niegan por los antecedentes.” (una falta; porta un any a la presó) [3027; Ecuador, 24 anys]

“...Pues mira, aquí tenemos una mediador cultural, Mohamed, el problema por ejemplo, si tienes algún problema en la calle, un rollo de papeles o arreglo de un alquiler o lo que sea... aquí te ayuda, hay un mediador que trabaja, aquí te ayuda para sacarte fuera y arreglar tus problemas, para que no te... por ejemplo, si yo tengo que salir a... tengo que pagar alguna cosa, que el me ayudaría para que no me subiera por ejemplo hacienda o me subiera el alquiler o lo que sea. Pero yo diría que de prisión hay un cura, hay voluntarios, hay muchas personas aquí que te ayudan... ¿Quién te puede tramitar la documentación?...Autogobierno, la subdirectora me autoriza 8, 7, 5 horas, pero acompañada por el mediador del centro...” (quinze faltes; porta sis anys a la presó) [3010; Marroc, 42 anys, dona]

“...No, dinero... mi hermana o un primo así que... que no tengo dinero o me hace falta algo aquí, pues le llamo y eso... (no s'entén), no me gusta llamar ni molestar mucho ¿no? pero hay días que a veces le falta algo o algo, sí, uno... uno llama y sin ningún problema le arreglan cualquier cosa” (sis faltes; porta sis anys a la presó) [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

4.3.3.3 Grup 3: primaris en el delicte i reincidents amb bon comportament disciplinari

Els subjectes que pertanyen a aquest grup 3 els podem diferenciar en dos subgrups: els primaris en el delicte, els reincidents i els multireincidents. Com a grup, són els qui més temps porten en llibertat a Espanya/Catalunya en el moment previ al seu ingrés penitenciari. Dins del centre penitenciari, el seu

comportament és correcte, amb poques faltes disciplinàries. No hi ha un tipus de delictes prevalent en aquest grup 3. El repartiment és força heterogeni entre totes les tipologies, tot i que hi destaquen delictes greus.

a) *Historial criminal: antecedents*

Pel que fa als *primaris*, pràcticament tots afirmen que el delictes que els ha portat a la presó és el seu primer delictes i diuen no tenir antecedents enlloc.

Entre els *reincidentes* i *multireincidentes*, és més habitual no reconèixer el delictes o minimitzar la importància de les reincidències a partir de justificacions com ara la inconsciència per anar drogat o la no violència en les seves actuacions.

“...¿estando fuera en la calle? no, fuera en la calle no, yo estudiaba, incluso antes de caer preso yo me iba a meter en el ejército...//...sí, pero, pasaron estas cosas, yo estaba juntado y todo y había hecho las pruebas, había aprobado, sólo me faltaba que me llamen...//...no yo... nunca he tenido ni un problema en mi país ni en ningún otro país, sólo aquí...” [10005; Perú, 21 anys]

“...Antes, antes, cuando yo vine aquí mi primer problema que yo tengo es sobre fue papeles que estamos en Plaza Catalunya este tiempo, policía nos controla, dice no tengo más papeles, ellos me llevan en Verneda, 40 días yo estoy ahí...//...y luego mismo policía, ellos dicen que he robado a una chica en ¿como se llama?, entre calle Casp, entre Casp i Girona ehh, es...es yo, tengo venir juez, día tal, tal si yo no vengo ellos me ponen busca y captura...” [4016; Sierra Leone, 28 anys]

“...No, jamás. Mi primera vez...//...Nunca he estado en prisión, nunca...//...Nunca, jamás. Nunca, ni aquí ni allí. Nunca...” [12016; pakistanès amb nacionalitat holandesa, 40 anys]

“...No. No, no, no, yo vine aquí a España hace 10 años, empecé a trabajar en lo mío que es la hostelería, y bueno... ya al cabo de un año estaba dirigiendo una cadena de restaurantes o sea que, que... tenía 100 y pico empleados a cargo mío, bueno... no, no me ha llevado. En mi país no tengo antecedentes penales, de nada...//...No, no he cometido ningún otro delito anterior a éste...” [4013; Argentina, 44 anys]

“Para entrar en prisión? alguna pelea sí, una vez...//...No, lo que no me declaro, no conozco donde me dijeron que me encontraron las huellas ni nada de eso y así ha pasado. Yo un día ingresé voluntariamente porque me mandaron un montón de cartas para que ingresara cada vez que me mandan” [2005; Marroc, 37 anys]

b) *Historial criminal: delictes pel qual es troba a la presó*

Ja hem comentat la variabilitat dins dels grups pel que fa al tipus de delictes, alguns de molt greus. Al costat d'aquests delictes greus trobem, a l'altre extrem, ingressos penitenciaris per delictes lleus, com ara furt (hi ha reincidència) o trencament d'una ordre d'allunyament per violència de gènere. La meitat dels subjectes no reconeixen la seva responsabilitat, malgrat que alguns d'ells ja han estat condemnats.

"...me acusan de un asesinato...//...Llegué a una casa, encontré a alguien y me fui no anuncié a la policía y me dejé unas huellas y (no s'entén)...estaba alguien dentro que había abierto...//... Fue atado...//... yo no toqué a ese hombre, yo lo he visto y me fui, digo yo no quiero nada que ver, yo me voy, mira dos años y siete meses...//...fue atado y lo dejaron así...y lo encontraron después de nueve días...//...bebido sí, sí estaba yo me fui a ese casa, estaba así un poco borracho ¿no? pero con ganas de fiesta yo que sé..."
(assassinat: preventiu) [3024; Romania, 24 anys]

"...Por un delito de cubrimiento de malos tratos... de mi pareja...//...Solos, estábamos los dos solos, en casa...//...Estábamos bien, no tenía... nos discutimos un poco y algún vecino llamó o así y vinieron los Mossos d'Esquadra y me trajeron aquí". (trencament de condemna: 0,7 anys de pena) [12016; pakistanès amb nacionalitat holandesa, 40 anys]

"...Estoy aquí por contra la salud pública...//...Tráfico de drogas..."
(contra la salut pública: deu anys de pena) [9014; Nigèria, 48 anys]

"...Bueno, a mi se me acusa de, bueno, yo... tenía un problema con una chica, con la cual nos llevamos bien, y después tuvimos un tiempo juntos, y tal, y un día me llaman al móvil, me llevo, o sea, llevo al lugar donde se encuentra esta chica... estuvimos con ella, tuve relaciones con ella, y vienen los Mossos d'Esquadra y nos encuentra y nos pide la documentación, y la documentación, como tenía una orden de alejamiento, entonces me metieron en la prisión. De lo cual, estoy por la orden de alejamiento. Y como esta chica, el abogado, ella también tenía una orden de alejamiento de parte mía, entonces, el abogado de ella, que después nos enteramos, le hace hacer una serie de denuncias sobre mi persona, ¿vale?, de lo cual son mentiras, y entonces sigo en prisión, de todas estas denuncias que ella me acusa...//...El juez me acusa de secuestro, de agresión sexual y de violencia. De lo cual, eso nada es verdad... estoy aquí en espera de juicio... ya hemos hecho 4 recursos y ella ha hecho 4 declaraciones. Y las 4 declaraciones que ha hecho (no s'entén) son diferentes..."
(agressió sexual: preventiu) [3020; Argentina, 31 anys]

"...Porque estoy en prisión, de cocaína, un gramo que... que me acusa que yo a vender para unos señores de italianos que trabajando aquí, ellos son pintores...//...porque yo no hacer nada de esto, soy inocente, yo soy músico..." (contra la salut pública: tres anys de pena) [4016;

Sierra Leone, 28 anys]

“...vamos a algún sitio de estos de Castellón... en mercado, y vamos a las 10, 10 del día, entramos aquí y ellos entraron y bien sabían robar...//...y me dice a que tu empiezas a robar aquí, no se que y digo que yo no he robado nada, esto me cuesta robar pero esto cuando mi primo, cuando ha escuchado que le han dicho que me he puesto a robar ya esta, se ha pirado rápido y me ha dejado aquí y como me ha cogido, me ha cogido...” (furt: 0,4 anys de pena) [2003; Romania, 23 anys]

“Pues asesinato... estaba pariendo a mi hijo y... se ha muerto” (assassinat: quinze anys de pena) [8003; Xina, 30 anys, dona]

“...mi, bueno, ya no estoy condenado, de dos robos y uno de lesiones...//...dos delitos...//...Ese fue un robo con lesiones, por el que estoy procesado...” (robatori violent: 8,3 anys de pena) [10005; Perú, 21 anys]

“...me acusaron de agresión sexual...//...Sucedió una noche, un hecho aislado y bueno... mira...” (abusos sexuals: set anys de pena) [4013; Argentina, 44 anys]

Només la meitat dels subjectes reconeixen el delicte. D'aquests, n'hi ha que parlen d'una certa planificació prèvia en el moment de dur-lo a terme, però la majoria creuen que va passar de cop, sense premeditació.

“...no el delito, el primer delito pasó de repente...//...el segundo no fui yo...” [10005; Perú, 21 anys]

“...De repente no, a través de amistades, para tener una cosa que tenía en la mente antes de venir aquí en España. Es una cosa entre amistades y todo también pensó ese todo, principalmente de negar papeles, ahí empezó, porque quieres hacer un montones cosas y no puedes hacer nada. Quieres volver a tu país para arreglar papeles, pues es imposible. A raíz de ahí saltaron un montón de cosas, cosas que jamás había pensado en tu vida, pero al cabo de todo tienes que sobrevivir.” [9014; Nigèria, 48 anys]

“...De repente pasó, sí...//...Fue una cosa muy rápida, así de repente.” [12016; pakistanès amb nacionalitat holandesa, 40 anys]

Les circumstàncies del delicte són també diverses: en els delictes *contra la propietat* els implicats anaven acompanyats, en els delictes *contra les persones* o *contra la llibertat sexual* anaven sols, i en els delictes *contra la salut pública* anaven acompanyats o fent altres activitats que els servien d'encobriment.

“...iba con una amiga...no, con dos amigas y con un amigo...” (robatori)

violent) [10005; Perú, 21 anys]

“...Estamos tres... y conmigo cuatro. Cuatro persona...” (furt) [2003; Romania, 23 anys]

“...él dice yo vendo droga, pero cuando policía me pilla, yo estoy bajando de un trabajo de Pobla de Segur, yo estaba trabajando de electricista, casi un año y dos meses...//...¿Policía qué? Me dice tu estar traficante, ¿cómo estar yo traficante, tu has visto droga mi mano?” (contra la salut pública) [5025; Gàmbia, 36 anys]

“Bueno cuando me arrestaron estaba solo con mi hijo de 9 años que está afectado por esta causa. El día que me arrestaron estaba con él. El niño está afectado, está afectado en este momento. Tiene 16 años, en ese momento tenía 9 años.” (contra la salut pública) [9014; Nigèria, 48 anys]

“...No, no tomo drogas ni alcohol. Esa noche tomé una copa pero no...//...una de las cosas fue la (no s'entén) la chica, bueno... ella cedió hacía mi, o sea que en ningún momento me escondí, había otros empleados allí en el... en la discoteca y bueno, mira... ella me buscó, yo respondí a su... (pausa) a lo que ella buscaba y bueno, después hubo malos entendidos y, una denuncia de por medio y... (pausa) y bueno así, el juicio y aquí estamos, intentando superarlo y... algo pasado y ya está...” (abusos sexuals) [4013; Argentina, 44 anys]

“Ehm... Estaba embarazada, en contra de mi familia. Tuve que, que.. (atener?) el niño.” (assassinat) [8003; Xina, 30 anys, dona]

Respecte a les preguntes sobre els motius que els van moure a delinquir, la majoria obvien la pregunta i no contesten. Sí que hi ha algú que comenta dificultats econòmiques i algú altre que ho atribueix a anar begut o, en el cas que exposem, a anar amb males companyies, però en general hi ha una negació a parlar dels motius.

“...yo por mi mala cabeza y por andar con mala gente...//...sí, por andar con gente que no debía estar...//...con personas que no debía andar...//...sí estaba bajo los efectos del alcohol...//...sí alcohol sólo...//...que motivos o sea son casualidades de la vida, que pasan que... o sea ocurren sin uno pensarlo, o tenerlo en mente, yo llevo seis años en España y yo nunca he mentado, nunca he tenido denuncias por robo, yo nunca he tenido antecedentes, pero en ese tiempo yo tuve una obsesión por una chica y a raíz de eso pues me fue acostando con gente alcohólica, así, que le gustaba tomar, y eso, más que todo, porque yo creía que podría con alcohol a esa persona, pero, o sea inconscientemente me estuve metiendo en problemas más mayores más fuertes...” [10005; Perú, 21 anys]

c) Resposta de la Justícia

En general, la majoria semblen desubicats davant el procediment de la Justícia, que no han entès ni acceptat en cap moment. Com en altres grups, el discurs de la vulnerabilitat per ser immigrants surt d'una manera estereotipada i sense arguments gaire clars que el sostinguin.

"... Yo pienso que no, la justicia, no es normal, no es normal, tienen que tener poco respeto para la gente. ¿you know? que a veces la gente que les trae información, tienes que escuchar la gente que está que tiene la causa, tienes que escucharlo y investigar bien, para saber lo que se está haciendo, ¿no? para no mandar la gente en prisión sólo así, sólo así para gastar el tiempo de la gente, ¿you know? de verdad. Tienen que investigar bien..." [4016; Sierra Leone, 28 anys]

"A veces pienso que... no es justa... Que la gente como (no s'entén) pasa algo, o un delito, siempre tiene que dar una oportunidad para que puede... cambiar, ¿no?" [8003; Xina, 30 anys, dona]

"... ¿Qué pienso de la Justicia española? Pues mire... me reservo el derecho porque se tendría que ver... A mi me acusan, eh, de agresión sexual, eh, una empleada que yo tenía. Y va a la policía, hace la denuncia, al cabo de un mes me llaman por teléfono y me detienen. Entro a "la modelo"...//... esta chica dejó un teléfono y una dirección de Portugal, porque no era de aquí. Mi abogado intentó contactar con ella, no existía el teléfono, no existía la dirección. Eh, al cabo de 2 años y meses, me llevan para, eh, juicio, no se presenta nadie, ni los testigos, se anula. Al cabo de, pasados 2 meses más otra vez a juicio, y... no se presenta nadie, ni los testigos que hubo en ese momento ni la chica en sí, se anula. Al tercer juicio, a la tercera vez, no va nadie, solamente van mis jefes, a decir quien era yo, como que... que relación tenía con la empresa, que tenía, a ver... yo dije una cadena de restaurantes, dinero nunca ha faltado, y no fue nadie de la parte acusadora, no. Y bueno, eso no me ha gustado porque, a ver, yo en juicio, pienso que un juez cuando tiene que decidir algo... tiene que tener a la persona enfrente que acusa para poder decidir, a ver, porque tú, vale, a ti te denuncian pero bueno... luego un juez, cuando tiene que encarcelar a una persona, tanto sea inmigrante como española o quien sea, tiene que tener las dos partes, porque también ellos estudian un poco psicología y ven si realmente pasó tal cual se dice...//... Me pareció un poco injusto. Pero bueno... eso no quiere decir que yo no haya tenido parte de culpa, a ver, porque hemos hecho un programa y realmente sí que algo de culpa tuve, ¿me explico lo que te quiero decir, no? Me he dado cuenta que... pero no tanto como se dijo en su momento, ¿no? O sea que bueno... me hubiera gustado que cuando, eh, ingresan a un persona en prisión pues, que no te ingresen por ser extranjero, por esto o por lo otro. Porque yo, a mi abogado me dijo que si hubiese sido español o hubiera estado en Madrid no "hubieran" puesto prisión y eso me quedó siempre, decir... También hubiera querido verla, a la chica, en el juicio y que mi abogado la conozca y le pregunte cosas, es un juicio justo, ¿no?"

[4013; Argentina, 44 anys]

La percepció de la tasca dels advocats és negativa. Com en altres grups, però en aquest d'una manera més acusada, el retret més sentit és la percepció que només actuen per diners i que tot i així no hi ha garantia d'èxit. Dipositen en ells tota la responsabilitat de sortir ben lliurats del judici, i confonen la presumpció d'innocència amb la manca de responsabilitat seva sobre els fets imputats.

"...bueno los abogados es peor que no cumplen su función como deberían cumplirla... los abogados pasan mucho de los personas que estamos aquí en... presos... los abogados yo creo que los abogados pasan mucho, no están por las personas... aquí uno se encuentra muy desprotegido, el abogado no lucha por la presunción de inocencia o por... por... por averiguar cosas... eso lo veo yo porque lo estoy viendo yo en mi caso, y también lo he visto en otros casos, pero también como lo he vivido en Argentina..." [3020; Argentina, 31 anys]

"...Del abogado es una lotería. Da igual que paga del dinero que tenga. Es una lotería lo que toca. Coge mejor abogado o coge abogado de oficio. Hay gente que ha salido bien parado con abogado de oficio, hay gente que han pagado..." [9014; Nigèria, 48 anys]

El grup 3 és també, de tots els grups, el que té la percepció més negativa dels cossos i les forces de seguretat, percepció molt centrada en el tracte rebut però també en el ressentiment que els tenen per pensar que han estat ells els responsables del seu empresonament.

"...Bueno yo creo en lo que... los Mossos d'Esquadra se empeñan en meter gente aquí, llenar las cárceles...//...Yo supongo que ellos quisieran más presos y meten más esto, y para la Generalitat pues será que los Mossos hagan bien su trabajo porque metan presos y cada preso supongo que habrá también argentinos ahí..." [10005; Perú, 21 anys]

"...Guardia urbana, guardia urbana es la más malo, muy malo, que me dan este problema, me rompen mi nariz, no tengo derecho, me manda en prisión, también yo no tengo derechos..." [4016; Sierra Leone, 28 anys]

"...estamos tranquilos como aquí en... digo... aquí en la plaza Cataluña, la Colón, no? Estamos hablando, hablando y paseando, hablando con mi novia y... viene detrás de mi y me empuja y dice ah que tu has robado el móvil y digo, perdona, espérame hasta que hablo y después hablamos y yo digo... mira con quien hablo, hablo con mi novia que... que móvil? no que me ha dicho una señora que me parece como tu. Vale pero te parece como yo que ha robado pero puedes que

me paras y hablas bien, no vienes y me empujas, no? Y más que viene y digo, enseñame la placa o algo para saber que esta es la policía, y no yo no tengo que saber que esta es la policía, no?” [2003; Romania, 23 anys]

“La policía no me gusta de nada, especialmente los Mossos” [2005; Marroc, 37 anys]

d) *Vida a la presó*

Com en els altres grups, la percepció majoritària del grup 3 respecte a l'ambient a la presó és que es respira tensió. I si bé en els grups 1 i 2 la tendència majoritària és que això no implica sentir més inseguretats personals, tant en el grup 3 com en el grup 4 trobem un nombre més elevat de persones que se senten insegures o amenaçades. Tot i així, no són la majoria els qui tenen aquesta percepció.

La percepció dels entrevistats respecte a les relacions entre els interns coincideix força a dir que n'hi ha de tot tipus, i que és important aprendre a saber què fer per no buscar-se problemes, com evitar al màxim segons quins interns provocadors o com aconseguir no trobar-se enmig de situacions on hi hagi tripijocs, en cas que no s'hi vulgui participar. Una part del grup 3 que hem analitzat en aquesta part qualitativa són els subjectes que presenten una major inadaptació a la vida penitenciària del conjunt d'estrangers encarcerats que hem estudiat fins ara.

“Algunas creo que no me aceptan...//...no puedo decir amenazada pero... a veces es difícil vivir aquí.” (una falta; porta sis anys a la presó) [8003; Xina, 30 anys, dona]

“...tenso...//...me siento amenazado...//...o sea seguro no me siento, como amenazado, uno no puede estar seguro, aquí dentro...” (tres faltes; porta tres anys a la presó) [10005; Perú, 21 anys]

“Hombre, depende de como les trates tu a ellos. Es lo mismo, si... Y depende también de tu situación económica...//...Seguro... No puedo calificar sentirte seguro en la prisión” (una falta; porta menys d'un any a la presó) [2005; Marroc, 37 anys]

“...Hay tenso también y hay relajado también, depende según qué galería estás, esta galería está más tranquila, (no s'entén), la cuarta dicen que hay un poco de gente mal... yo no he estado, ni quiero estar (riu), pero dicen que no está bien, hay gente muchos yonquis y cosas así... Esta galería está tranquila...//...No, yo me siento seguro... Seguro y tranquilo, no tengo problemas...//...Bien, yo no tengo

problema con nadie... Uno coge dinero, otro luego (no s'entén), las cosas que se han así, de trapicheos y cosas así. Hay este tipo de cosas, pero yo no tengo este trato...//... ¿Si soy aceptado? Sí, sí, yo creo que sí. No tengo problema con nadie... (zero faltes; porta un any a la presó) [12016; pakistanès amb nacionalitat holandesa, 40 anys]

"Amenazado no...//...Todo es una lotería. Si te toca aquello... Si eres una persona tranquila, hay personas que no hacen más que provocarte, porque en su casa es una persona provocadora y sigue así. Hay algunos que tienen que estar siempre en conflicto y esto no es porque los demás no saben trabajar, es su manera de ser, son así y no se puede cambiar...//...En la cocina no puedes con cualquier persona, porque, no son tontos, porque ahí hay de todo, hay hachas, hay navajas, hay todo tipo de... (no s'entén) parecen bates de béisbol. Ahí hay de todo. Es una cosa que bien... ellos, ellos son psicólogos, son mejores psicólogos que hay, porque cuando hablan contigo se ponen donde pueden estar y ya está..." (zero faltes; porta vuit anys a la presó) [9014; Nigèria, 48 anys]

"...No, es tenso (l'ambient a la presó) ...//...No, yo me sentía totalmente seguro, más porque yo me sé defender. En todo caso ese, no he tenido... problemas con eso. Pero sí que conozco a gente que se sentía amenazada...//... Trato de no tener ningún tipo de problemas ni relación, porque tú sabes que mientras más relaciones tienes, más problemas te pueden venir. Entonces trato de no..." (una falta; porta vuit anys a la presó) [4013; Argentina, 44 anys]

"...Mira aquí no le puedo decirle algo claro, porque llevo mucho tiempo aquí dentro de la galería de prisión y yo me llevo bien con todo el mundo ¿sabe?...//...es que yo me junto con todo el mundo porque por la mañana trabajo de avisador ¿sabe? y todo el mundo me viene a preguntar algo...//...mmm...mmm en mi situación es tenso, en mi situación, ¿sabe?...//...hombre no me siento ni seguro ni amenazado, me siento preso (riu) ¿sabe?..." (zero faltes; porta tres anys a la presó) [3024; Romania, 24 anys]

"...si no te metes en problemas con nadie no tienes problemas con nadie, pero claro, si tu eres una persona que vas buscando problemas los vas a encontrar...//...es que yo me creía que la cárcel era otra cosa...//...yo... o sea yo pensaba que la cárcel era que te mataban, que te pegaban, que andabas todo el día peleándote con la gente... y he visto que es totalmente diferente, ¿no? es totalmente diferente, aquí la gente... y es más, yo digo que aquí la gente se comporta mejor aquí en prisión que en la calle! son más humanitaria... la gente mira más otras cosas que fuera en la calle... yo me creía que aquí me iba a encontrar muy mal pero bueno bien del todo porque estoy preso, pero bueno... entre todo lo que cabe, hay una armonía bastante agradable entre los internos y los funcionarios... no he tenido problemas..." (zero faltes; porta un any a la presó) [3020; Argentina, 31 anys]

Respecte a les relacions amb els funcionaris, també diuen que hi ha de tot i reconeixen un cert suport en alguns casos, però la tendència majoritària és a

tenir també una desconfiança permanent cap a qualsevol figura d'autoritat que representi la presó. Tampoc veuen clar el fet de parlar d'aquest tema en l'entrevista, com si això els pogués portar problemes, com si no s'acabessin de creure la confidencialitat de l'entrevista i l'anonimat que se'ls ha garantit. Pesa molt el discurs de no buscar-se problemes ni que sigui amb comentaris. La normativa tampoc mereix més valoracions. Els hi està bé o renunciem a comentar-ho. Tot i així, és el grup amb menys faltes disciplinàries dels que hem vist fins ara.

“¿Cómo eran las relaciones con los funcionarios de seguridad? Prefiero no contestar. En tercer grado buena...//...Pues el psicólogo, sí. Que era el que atendía nuestras... nuestras necesidades, más por la tipología que teníamos, prácticamente un 100 por cien de psicólogo, ¿no?” (una falta; porta vuit anys a la presó) [4013; Argentina, 44 anys]

“...a mi con los funcionarios siempre... bien... en alguno sí puedes confiar...//...Si tienes funcionarios a veces también que... hacen su trabajo y también... cuidan mucho las chicas” (una falta; porta sis anys a la presó) [8003; Xina, 30 anys, dona]

“...con los funcionarios de seguridad, bien, yo trato de preguntar lo que a mi me interesa, de no molestarles mucho, porque, a ver las personas están trabajando aquí pero a veces, no es que quiera generalizar mucho, pero yo creo que todos los funcionarios están cumpliendo una labor, ¿no? y los veo muy bien, porque los funcionarios les haces una pregunta y te responden bien, educadamente, no te tratan mal, veo que ellos te tratan bien, te tratan con educación y no es que te lleven por delante ¿no? y yo los veo bien...” (zero faltes; porta un any a la presó) [3020; Argentina, 31 anys]

“...es que yo no tengo confianza con nadie aquí dentro, es normal, confianza hasta un punto, vale...” (zero faltes; porta tres anys a la presó) [3024; Romania, 24 anys]

Respecte al treball i a la formació, en el grup 3 hi ha dues grans tendències dicotomitzades: els qui ni fan formació ni en volen, i els qui fan formació de tot tipus d'activitats i, a més, treballen. Les estratègies d'ambdós grups són clarament diferenciades. Uns s'estimen més les activitats de pati, biblioteca, esports, animació sociocultural, etc. però sense cap obligació permanent que els imposi un horari estricte. Els altres busquen passar el temps com més ocupats millor, perquè així els passa la condemna més ràpidament i és una estratègia per obtenir uns diners (pocs, tots se'n queixen) que ja els gratifiquen. El ritme quotidià d'uns i altres no té res a veure.

"No. Todavía no me llegó ni el entrevistado con los educadores, la gente básica para saber la situación aquí. Como voy a participar en unos cursos de esos...//...Si, tienes que llevar un buen rato. Por lo menos 4 o 5 meses...//...Cuesta, cuesta. La verdad que no tiene nada que hacer y más duro que pasa es si no tienes dinero. Lo pasas más duro" (una falta; porta menys d'un any a la presó) [2005; Marroc, 37 anys]

"...informática, castellano y... deportes, y... de trabajo...//...Bueno... tanto tiempo estas cada día trabajando y... (no s'entén) más tiempo porque no piensas tanto...//...Durante el día que tú no trabajas yo creo que poco... un poco largo, ¿no? Pero cada día trabajando el día un poco rápido" (una falta; porta sis anys a la presó) [8003; Xina, 30 anys, dona]

"mira me levanto a las siete y media, acabo a las tres...//...pero si hay (oferta laboral) , para mi cada día hay, que yo trabajo cada día, no hay descanso, no hay nada, ¿sabe? y luego tres, vuelvo a las cuatro y media, espero media hora, que se doy a lo mejor una vuelta y vuelvo a las seis y veinte, de deportes seis y media...//...no paro, no paro..." (zero faltes; porta tres anys a la presó) [3024; Romania, 24 anys]

"...Me ofrecieron trabajo pero bueno, no, no lo cogí, no. Hay mucho trabajo ahí. En la primera época si que estuve trabajando, eh, bueno, eh. Cuando estuve en "la modelo" estuve en talleres, en el CIRE y (no s'entén) muy bien... pagaban poco pero bueno, ese dinero me alcanzaba para mis gastos y... hay gente que manda dinero a su país, pues eso, lo veo bien, yo creo... estaba aprendiendo inglés, ahora lo recordé. Otro tipo de idiomas, hacía lo que podía, sí...//...Pues me costaba mucho, pues claro si uno cuando está privado de libertad, pues es normal que te cueste, ¿no? " (una falta; porta vuit anys a la presó) [4013; Argentina, 44 anys]

"...No, no, no trabajé. Yo hice instancias pero no me llamaron, yo hice instancias pero no me han llamado..." (zero faltes; porta un any a la presó) [4016; Sierra Leone, 28 anys]

"...Porque estar curso de coser y luego más tarde colegio ¿sabes?, castellano para extranjeros...//...Porque yo nunca coser y encima quería entender bien el castellano...//...Ahí estaba trabajando en el taller de parasoles..." (zero faltes, porta un any a la presó) [5025; Gàmbia, 36 anys]

Segueixen els programes de tractament si aquesta és la condició que els posen per obtenir beneficis penitenciaris, però no ho fan per convicció. En general, accepten aquests programes i diuen trobar sentit al que fan i al que se'ls proposa, i comenten que els serveix.

"...Sí, el SAC (tractament per a delictes sexuals)...//...Muy bueno, sí, sí. Me, me ha gustado y me ha... bueno, me ha hecho recapacitar"

muchas cosas y... bueno, me he dado cuenta de cosas, que a uno le suceden y que no solamente al ámbito del delito sino también en otros aspectos de la vida, ¿no? los puedes utilizar..." (una falta; porta vuit anys a la presó) [4013; Argentina, 44 anys]

"Uhhh... Si... De momento con... con la psicóloga, superar... el DEVI" (programa de tractament per a delictes violents) (una falta; porta sis anys a la presó) [8003; Xina, 30 anys, dona]

En la gestió del temps i com passar-lo, es dóna la mateixa estratègia que hem comentat respecte al treball i la formació. Hi ha una part del grup 3 que ha optat per tenir el temps molt ocupat per tal de no pensar i que se'ls passi ràpidament la condemna. Ja hem vist, també, en una part del grup 1, aquesta mateixa estratègia.

En canvi, hi ha l'altra part del grup 3 que es conforma amb no fer gran cosa i passar-se el temps al pati o fent coses poc reglades o estructurades. Coincidirien amb l'altra part del grup 1 o amb tot el grup 2 en el seu plantejament d'ocupació del temps.

"...largooo, largo, largooo, además las noches buufff, aquí el día no se cuenta, lo que se cuenta aquí son las noches...//...porque cuando te chapan en un chabolo de 2 metros piensas..." (zero faltes; porta tres anys a la presó) [3024; Romania, 24 anys]

"...Yo tengo banda dentro también, pero tocamos sólo pocos días, es mi grupo banda "music", "The Prisoners"...//... (riu) los prisioneros (riu) pero sólo poco tiempo, tocamos rock...//...no lo sabes, depende, depende de las personas, si tu quieres mejorar tu vida dentro, tu vas a mejorarlo si tu quieres estar sentando tu vas a estar en el patio sentando, tocando. Parchís, o lo que sea, yo elegí estar feliz (riu). Es depende, ¿no? cada uno depende de lo que quiera..." (zero faltes; porta un any a la presó) [4016; Sierra Leone, 28 anys]

"Mucho, muy lento, no pasa el tiempo, es duro, bastante...//...Por ejemplo yo diría siempre mejor tener dos actividades, por la mañana también y por la tarde, así pasa, yo creo que así pasa el tiempo bien. Lo que pasa es que a veces no hay trabajo, a veces hay y a veces no hay... y se pasa un poco difícil el tiempo, sí. A veces no pasa ni el tiempo (riu). A mí estos últimos días se me están haciendo muy largos, largos, largos... Porque ahora el día 4 voy a hacer 7 meses aquí... y no me dieron ningún permiso ni nada, lo he solicitado, lo he solicitado, pero..." (zero faltes; porta un any a la presó) [12016; pakistanès amb nacionalitat holandesa, 40 anys]

Pel que fa a la preparació per a la sortida, la percepció dels encarcerats és que ja estan preparats i que no els cal suport i, en canvi, sí que necessiten oportunitats, més períodes de llibertat o si més no algun tipus de prestació assistencial. De fet, és el grup on trobem més casos en tercer grau, que només van a dormir al centre penitenciari.

“...¿a preparar mi salida?no... porque yo... soy rehabilitado para la sociedad...” (zero faltes; porta tres anys a la presó) [3024; Romania, 24 anys]

“...bueno, mi educador, porque me ha dicho nosotros va a ayudar con mi asistenta social porque tiene piso de fuera es muy difícil, encima tu condena es poco años, encima de estar en España, de cotizar a la seguridad social casi 10 años he estado cotizando en la seguridad social y nunca cobrar del paro...” (zero faltes, porta un any a la presó) [5025; Gàmbia, 36 anys]

“...que me confíen, que me dejan una oportunidad para salir a la calle...//...Yo tener trabajo, y bueno... actividades, me ayuda mucho” (una falta; porta sis anys a la presó) [8003; Xina, 30 anys, dona]

4.3.3.4 Grup 4: primaris i multireincidentes amb bon comportament disciplinari

Els subjectes que pertanyen a aquest grup majoritàriament són primaris, és a dir, és la primera vegada que ingressen a la presó a Catalunya i no consten antecedents seus en el SIPC ni en el seu expedient jurídic. A més, a la pregunta de si tenen antecedents en altres llocs responen que no en tenen. La majoria, tal com ja hem dit anteriorment, ingressen directament a la presó des de la frontera on se'ls ha detingut. El tipus de delicte que preval és *contra la salut pública* o en algun cas *contra les persones* o *contra la propietat*.

També hi ha un altre subgrup dins del grup 4, en nombre minoritari, que té antecedents penitenciaris amplis i una trajectòria criminològica llarga. El tipus de delicte que preval és *contra la propietat*. El seu recorregut criminològic té poc a veure amb el de l'altre subgrup. Bàsicament es troba agrupat en aquest grup 4 i no en el grup 1, amb el qual coincideix en més característiques, perquè els subjectes del grup 4 manifesten el seu desig de marxar, de retornar al seu país un cop compleixin la condemna o se'ls posi en llibertat, mentre que els del grup 1 no volen de cap manera plantejar el retorn.

a) *Historial criminal: antecedents*

Pel que fa als *primaris*, tots afirmen que és el seu primer delicte.

Pel que fa als *reincidentes* i *multireincidentes*, expliquen que ja van començar a delinquir quan eren menors, però insisteixen a aclarir que es tracta de delictes no violents.

"...Este, este único delito...//...En ningún país...//...En... verdad... tenía... 37, años cumplí, según mi hija que me lleva la data de mis cumpleaños, creo que tengo 38, 39..." [3006; República Dominicana amb nacionalitat italiana, 46 anys, dona]

"Sí, una vez. Pero de menor, de centro de acogida....15 años o así... Sí, tanto aquí en mi país como en España... Un hurto, un hurto..." (té 46 causes acumulades) [2015; Jordània, 39 anys]

"Mmm... No. Estuve una vez aquí, pero por la multa, pero nada violento...//...En mi país no, aquí sí, una vez tres días hasta que no pagué la multa...//...Pues en general tenía 15 o así (riu)" [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

"...21, 22, tenía 21 años y no me acuerdo, robatorio así de un coche o algo así, caravana..." [2019; Bòsnia i Hercegovina, 24 anys]

b) *Historial criminal: delicte pel qual es troba a la presó*

N'hi ha que reconeixen la seva responsabilitat i n'hi ha d'altres que no, independentment que estiguin com a preventius o com a condemnats o que siguin primaris o reincidentes penitenciaris.

"...de haber matado a un señor donde empezaba yo a trabajar" (homicidi: preventiva) [8015; Bolívia, 31 anys, dona]

"De haber traído una maleta con droga. Por tráfico de droga...//...Y yo pienso que si tengo que pagar pues lo pago ¿no? porque... he salido 8 horas yo sola, salgo todos los días a trabajar a la calle. Y si mi intención fuera por ejemplo quererme ir hay muchas formas de hacerlo, pero yo he asumido el delito y lo voy a pagar ¿sabe?" (contra la salut pública: deu anys de pena) [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

"...¿Por qué he entrado en prisión? Por un delito de 200 gramos de cocaína..." (contra la salut pública: quatre anys de pena) [5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys]

"...Ehhh, me encuentro en prisión porque unos chicos, un chico, me dijo que le trajera un paquete de cerveza...//...Cuando llegué al aeropuerto, esperando que llegue la maleta, cogí la maleta, cuando

me iba me llegó un Mosso d'Esquadra y me dijo que abra la maleta, que si tenía algún inconveniente de abrir la maleta. Yo le dije que no, que no tenía inconveniente. Entonces sacó todo, sacó la cerveza...//...me dijo, ¿puedo abrir la cerveza? y le dije claramente que sí, que podía abrir la cerveza. Porque era una cerveza de tomar que... si el quiere yo tomaba la cerveza, y entonces abrió la cerveza y... llamo a otro jefe, cogieron un líquido blanco, lo echaron y resultó que la cerveza era droga, que era droga...” (contra la salut pública: deu anys de pena) [3006; República Dominicana amb nacionalitat italiana, 46 anys, dona]

“...varias formas de robo....robo con violencia...” (robatori: 2,1 anys de pena) [2015; Jordània, 39 anys]

“Robo en casa habitada...//...Robo con violencia, mantenimiento de morada o algo así... falta de lesiones” (robatori a casa habitada: 2,5 anys de pena) [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

“...Estaba con un paisano mío, un paisano, un primo, estamos saliendo de discoteca, sí, no me acuerdo muy bien, ehh, se aparcó el coche, yo estaba en coche, eh no sé, y después me han cogido a mi también...//...porque no dicen que yo he intentado también robar, que tal a que como cómplice, por esto estoy por esa causa...” (robatori a casa habitada: dos anys de pena) [2019; Bòsnia i Hercegovina, 24 anys]

En general, no accepten premeditació en el delictes, encara que es tracti de tràfic de drogues que hagin portat com a transport. Ho viuen com un episodi aïllat, que es produeix de manera immediata i sense planificació prèvia.

“Yo no lo había pensado, pasó así de repente, me dijeron... lleva esta maleta y esto... Y me ofrecieron un dinero y por la necesidad, que estaba pasando hambre con mi familia en mi país... lo hice, pero... (riu) uff... estoy pagándolo caro ¿eh? y estoy muy arrepentida de haberlo hecho.” [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

“...Como yo vivo a Italia, luego yo he pasado a Marruecos cuando... he pasado aquí, la compraba y trae a Italia...//...No, no, no, no, no he pensado antes. Como yo cuando estoy a Italia, que yo trabajar... seis años en Italia y trabajar, pero yo un poco consumo, (no s'entén) Italia... pero tengo una problema en Marruecos me quedé sin trabajar, he pensado que me salva estas cosas, pero he fundido, no sé... he entrado en cárcel. Porque primera vez...” [5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys]

“No, de repente, no planificaba...” [2015; Jordània, 39 anys]

Quant a les circumstàncies del delictes, si el van cometre sols o acompanyats, trobem situacions diferents: si els han detingut a l'aeroport en el transport de

droga, viatjaven sols. En les altres circumstàncies anaven acompanyats i havien consumit tòxics en major o menor grau.

"...Sí, un poco de... cervezas, un poco de rayas..." [5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys]

"Yo a veces solo, a veces acompañado por uno..." [2015; Jordània, 39 anys]

"No, con un amigo" [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

"...No de droga no, pero seguramente no he estado tan borracho borracho, algo, medio ahí, pero no estaba tan borracho..." [2019; Bòsnia i Hercegovina, 24 anys]

Respecte als motius per delinquir, els deutes econòmics són el motiu més esmentat. Arriben a una situació desesperada i la possibilitat d'obtenir diners fàcilment i ràpid els convenç. L'altre argument és la dependència de la toxicomania i la necessitat de tenir diners per continuar consumint. Els multireincidentes són els qui sumen ambdós arguments i els únics que comenten l'absència de documentació com un altre motiu que justifica el delictes.

"...porque he sido víctima de una violación, de este señor que me contrató y pues en el momento que perdí la cabeza y me llevo a hacer este acto, vamos que ahora estoy arrepentida no? pero pienso que si yo no hubiera sido esta persona que hubiera acabado (no s'entén) que hubiera sido otra, porque el estaba acostumbrado a violar a las personas que iban a trabajar con él, que precisamente eran inmigrantes, recién llegadas al país..." [8015; Bolívia, 31 anys, dona]

"Los motivos, la situación económica en la que me encontraba, la situación que soy madre soltera y tenía que luchar para darle de comer a mi familia." [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

"Sí, a veces me he comido viruto porque estaba empujado por por la necesidad de tomar una dosis para... ¿me entiendes no?..." [2015; Jordània, 39 anys]

"Pues la droga. Falta de dinero por la droga, eso" [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

c) Resposta de la Justícia

La majoria no tenen criteri format respecte a l'actuació de la Justícia. Parlen que és dura o que no és justa o tot el contrari, però sense donar arguments en un sentit o amb arguments poc consistents.

“...Bueno... la justicia española... pienso que... pienso que hacen su deber, ¿no? Porque si también ellos no fueran así... este país no serviría, los niños... todos tomarían drogas... todos maltratarían las niñas... la violencia sería fuerte, no habría ningún respeto, a la justicia. Creo que hacen lo correcto. Y cuando tienen sus fallos también lo admiten...” [3006; República Dominicana amb nacionalitat italiana, 46 anys, dona]

“¿Qué pienso? Que no hay justicia” [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

Tenen una bona percepció dels advocats. Es manté el raonament que vàiem en el grup 3: la possibilitat de sortir o no de la presó depèn de l'habilitat dels advocats a resoldre els casos i no del fet que tinguin realment una responsabilitat en els fets que se'ls imputen.

“Pues yo tenía abogado de oficio y era muy bueno. Esta chica era... por mi ha hecho mucho, pero no sé a otras chicas... como oigo no son tan buenos y da lo mismo si son de pago o son de oficio, que no hacen mucho. Pero mía yo he tenido suerte” [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

“...El abogado muy bien. Sí. Yo tengo un abogado, una chica, muy bien...” [5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys]

“...bueno... de los abogados... bueno... este... el abogado que me tocó a mi no me que... no hizo nada. Pero hay abogados que sí, que son abogados públicos porque a veces no podemos pagarlos. He visto que han sacado chicas, que han luchado. Y hay algunos que no vienen ni a vernos...” [3006; República Dominicana amb nacionalitat italiana, 46 anys, dona]

La percepció dels encarcerats cap a l'actuació de les forces de seguretat és diversa i molt basada en el tracte puntual que recorden haver rebut. En el moment de les entrevistes (estiu 2008), es van difondre a les televisions unes imatges filmades amb càmera oculta en què apareixien uns policies maltractant un detingut. Aquestes imatges van tenir un ampli seguiment als centres penitenciaris i van causar un elevat impacte entre els entrevistats, que s'hi referien sovint en aquesta part de les entrevistes, però no tant perquè ells haguessin viscut situacions similars o escoltat d'altres interns que en fossin protagonistes, sinó perquè ho havien vist a la televisió del mòdul i comentat durant molts dies.

“...Sí, sí, los Mossos abusan, abusan.... conmigo no sé, no he pasado mucho tiempo en la calle aquí en España, pero en la tele, yo veo que

abusan mucho, pegan mucho a la gente por nada, no sé...” [2001; França, 25 anys]

“Pues policía es un poco racistas (riu)” [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

“...La policía está bien también. Tranquilo, porque ya le he cogido yo... a mí... Guardia Civil, me ha tratado muy bien. La comida por la mañana, el café... A mí, yo digo para mí, pero para otro no sé. Para mí lo he cogido... Guardia Civil, me ha tratado muy bien, ni hablar mal, ni picar, ni nada. A Marruecos pican, sí.” [5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys]

“Que los Mossos son como más educados. Los policías... bueno... cuando a mí me cogieron me trataron muy mal, bueno, los que me cogieron ¿no? pero claro. Hasta cierto punto sí estaban haciendo su trabajo, aunque entre el grupo de ellos siempre hay una persona ¿sabe lo que le digo? porque se acercó y me dijo, tienes que estar tranquila, que mira, que ya mañana te llevan al juzgado a declarar y eso... pero los otros me trataron peor, lo peor, lo peor... esto que me han sacado ahora han sido muy educados, muy personas, me han tratado como persona ¿no? Porque aquí nos ven como delincuentes ¿sabe?” [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

d) Vida a la presó

És en el grup 4 on es reconeixen unes relacions més dolentes entre interns, tot i que en algun cas es parla que això depèn del mòdul on estiguin. Tot i aquest ambient de tensió que subscriuen molts dels entrevistats en els grups 1 i 3, és en el grup 4 on trobem una proporció més gran de persones que tenen por o directament se senten amenaçades per altres interns. Creuen que cal escollir molt bé les companyies per no buscar-se problemes i en general són els qui més discriminen els grups amb què conviuen, relacionant-se amb persones provinents d'àrees geogràfiques properes a l'intern i/o discriminant algun grup específic en funció de la seva cultura o de la seva problemàtica. Els drogodependents solen ser els més rebutjats pels seus problemes de convivència amb la resta.

“...sólo con gente de marroquí, de mi idioma, sí. ¿Tú sabes? yo entiendo también poco el idioma... si yo junto con uno rumano o otro ¿qué necesito yo de un rumano? nada...//...Con la vida peligro, sí. Tengo miedo...//...Tenso. Tenso significa mal ¿no?...//...No, ahora... No, ahora un poco relajado porque 3 años, tú sabes, en... relajado...” (zero faltes; porta tres anys a la presó) [5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys]

“¿Las relaciones? Uff... pues aquí es muy difícil convivir, porque

muchas veces... muchas veces a mi me ha tocado vivir con 9 personas en una celda ¿sabes lo qué es eso? es fatal... porque todas somos diferentes, de diferentes costumbres, de todo... Y es muy difícil, pero bueno, hay que adaptarse a ello, porque... por llevar un buen informe... porque muchas veces aquí se tiene que tragar uno todo ¿eh? todo lo que le dicen, lo que le insultan... y todo, para poder pasar y para poder llegar hasta aquí donde estoy yo. Porque aquí es uno de los módulos, y usted sabe, de los que se puede decir de los mejores de lo que es de mujeres. Porque aquí estamos las que salimos a trabajar a la calle y las de permiso, sólo. Pero yo he pasado de todo, he estado, se puede decir, con la peor gente ¿no? No la peor o la peor en el sentido de que... para discriminarlas, no. Porque hay muchas personas que me dan mucho pesar, porque yo las he visto que consumen y eso... incluso yo les he hablado que esto y les he dado algunos consejos y eso.. y me ha dado mucho pesar y por esa razón me arrepiento de eso que he hecho ¿sabe? porque he visto la gente como sufre, por culpa de... ¿sabe? Y... pienso que he vivido con ellas, que a veces a media noche se levantan a comer o que fuman y que... una vez por poco me quemó en una celda, porque había una que fumaba... fumaba y se dormía... y se ponía de todo ahí ¿no? Yo tenía que estar pendiente de despertarme y quitarle para que no cogiera... cogió fuego la almohada, casi nos quemamos todas ahí... es que... yo he pasado de todo.” (zero faltes; porta quatre anys a la presó) [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

“...bueno, hay que aprender a convivir no? hay algunas que se llevan bien, otras se llevan mal, llegan hasta los golpes, depende, depende del círculo de las que están, por ejemplo hay círculos de gitanas que se llevan bien, a veces nos tratan mal a nosotras por ser inmigrantes y es depende de con quien te juntas a hablar...//...ehh, prefiero estar a veces sola, no me gusta siempre estar con mucha gente, intento estar un poco separada, no? para no tener problemas...”(zero faltes; porta quatre anys a la presó) [8015; Bolívia, 31 anys, dona]

Com en la resta de grups, hi ha interns que no tenen gens de confiança en els funcionaris i d'altres que sí. Potser aquest grup és el que més valora l'actuació d'alguns funcionaris i el que més esmenta els professionals de tractament. Respecte a la normativa, en general pensen que és dura, però semblen resignar-s'hi, com una situació inevitable associada al lloc on estan. Com ja hem dit, el discurs d'alguns dels seus membres demostra que és el grup amb més inadaptació al medi penitenciari i més patiment per l'entorn.

“...yo de momento no he tenido ningún problema, yo intento no saltar ninguna norma de los que ellos nos dicen cada día, no? de lo que tenemos que hacer, pero yo en mi caso nunca he tenido conflicto con ninguno... (amb els funcionaris)...//...Hablando en este caso que sería la junta de tratamiento, que es la que nos llevan a nosotros, yo no, no confío en ninguno de ellos, porque si por ellos fuera pagaríamos hasta

el último día de la condena, sin derecho a salir unos días a fuera cuando nos toca salir de permiso, en ningunos...//...yo pienso que está bien no?, porque así la gente puede estar más tranquila y estar pensando en que si va a hacer una cosa mal tiene que a tenerse a las consecuencias... (la normativa)” (zero faltes; porta quatre anys a la presó) [8015; Bolívia, 31 anys, dona]

“Pienso que ellos hacen su trabajo y algunas veces yo hasta cierto punto les he dado la razón, porque hay algunas personas que de verdad nos comportamos mal. Y a veces por más... porque ellos tratan de darnos confianza ¿sabe? y si no la aprovechamos o no la sabemos valorar...” (zero faltes; porta quatre anys a la presó) [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

“Depende de cual funcionario, hay de todo. Pero en general... no sé, los funcionarios también están a veces cerrados ¿sabes? A veces te hablan muy bien, se ríen contigo y a los 5 minutos ya, ya son fatal...//...pues tengo confianza con la asistencia social...//...Pues normativa son duras, pero yo también creo que estamos en prisión (riu) ¿sabes? no estamos en... aquí para... ¿entiendes lo que quiero decir? que no hacemos así... yo veo que... por ejemplo ahora nos pusieron nuevas normas ¿sabes? son un poco duras pero como estábamos antes... están buenas ¿no? porque al final estamos en la cárcel, por algo estamos aquí ¿sabes? no estamos aquí para vacaciones” (una falta; porta dos anys a la presó) [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

“...la funcionaria hace su deber, como tienen que hacerlo porque... nosotras las mujeres... a veces... las internas... si el funcionario no es fuerte, haríamos lo que nos viniera en gana... como traeríamos porros, o traeríamos droga o traeríamos esto...// el médico...//...me ha demostrado que es un hombre muy dulce” (deu faltes; porta sis anys a la presó) [3006; República Dominicana amb nacionalitat italiana, 46 anys, dona]

A les persones que formen part del grup 4, en general, els agrada ocupar el temps, fer formació de tot tipus i treballar, tot i que en trobem alguna que s'estima més no fer res. El conjunt de subjectes d'aquest grup veuen en l'ocupació una manera de progressar, de tenir diners i, sobretot, de gestionar el temps a la presó, que se'ls fa especialment feixuc.

“...no sé, no me han propuesto nada, además tengo protocolo, pero puedo hacer algo...//....Ahhhh, no, no tengo, no me dejan trabajar, tampoco.” (dos anys a la presó) [2001; França, 25 anys]

“Pues no sé, acabo curso de peluquería, he acabado... ahora espero un curso de informática... hago toxicomanía... castellano, hago castellano... Sí, estoy estudiando informática, pues si pasas el examen este, el título como en la calle... de un... ¿cómo se llama?... un...”

universo (riu) de la calle. Y de castellano también, si tú quieres ir en mayo a examinarte en Brians también te dan título de ese centro o de lenguas... Y tengo amigas que están haciendo una carrera ¿sabes? aquí, así que... ¿De oferta de trabajo? Pues a mi me costo un montón (riu) conseguir trabajo. Después de 8 meses me dieron trabajo y (no s'entén), así que..." (dos anys a la presó) [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

"Hago curso de catalán, hago curso de una vida social, hago talleres, hago deporte, lo intento (no s'entén) con mis deberes... (treballa als) talleres, haciendo sacos y todo... Por mucho trabajo... Si es poco trabajo y poco dinero es normal, pero si es mucho trabajo y poco dinero no es normal..." (quatre anys a la presó) [2015; Jordània, 39 anys]

"Sí, aquí hay talleres, pero yo salgo a fuera a trabajar...//...Bueno, estuve como le digo, todos los cursos que he hecho, he hecho peluquería, he hecho esto de geriatría, que estaba haciendo, he hecho este... ¿cómo que se llama? muchas actividades y que así le ayudan mucho a uno." (quatre anys a la presó) [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

"...pues me mantengo más ocupada en la cocina, en el reparto de la comida, por las mañanas en talleres y en las tardes me voy a informática, aprovecho toda la tarde para aprender un poco de informática..." (quatre anys a la presó) [8015; Bolívia, 31 anys, dona]

"...eso me parece muy bien cursos de formación porque aquí hay muchas... habemos muchas que no sabemos ni escribir... ni leer... tenemos que buscar otra gente que nos haga unas cartas..." (tres anys a la presó) [3006; República Dominicana amb nacionalitat italiana, 46 anys, dona]

Pel que fa als programes de tractament, els accepten i en veuen la utilitat, i fins i tot agraeixen fer-los, com un aspecte que els ha ajudat a millorar. Sembla el grup més sincer a l'hora de valorar-ho com una proposta que els beneficia personalment.

"...Hago un programa... siempre el psicólogo, el psiquiatra y... y... hago relajación... porque a veces me deprimó tanto cuando hablo con mis hijos... voy al médico, conversamos, el psiquiatra viene y conversa, la psiquiatra y una cosa que llevo pequeña así, supone que hay otra interna que la tiene mas grande que yo..." (tres anys a la presó) [3006; República Dominicana amb nacionalitat italiana, 46 anys, dona]

"De drogomanías tengo. Pero no tomo ningún medicamento ni nada...//...Que es un curso intensivo, es la primera vez que se hace en esta cárcel. Es intensivo y esta bien... yo lo veo bien, porque la psicóloga y nos dan muchos de esos... ¿cómo se dice? cosas... no es sólo sobre toxicomanía ¿sabes? te ayuda, sí nos ayuda (no s'entén),

nos da consejos buenos, yo lo veo bien. Porque por ejemplo empezamos a hablar de, no, que he estado a punto de consumir, entonces ella nos explica que necesitamos hacer, a prevenirlo y eso” (dos anys a la presó) [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

“De drogodependencias, si... Ehm... cuesta, cuesta, sí. Cuesta pero eso hay que evitarlo...(consumir)” (quatre anys a la presó) [2015; Jordània, 39 anys]

“Pues yo cuando entro aquí pesaba, no sé, 50 kilos... entro... (riu), no sé, entro fatal ¿no? No sé... aquí como hago mucha gimnasia, he ganado muchos músculos, he ganado peso, he dejado de tomar la metadona, de medicamentos, tranquilizantes, todo...” (dos anys a la presó) [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

El temps i com passar-lo ràpidament és la principal finalitat dels entrevistats. De fet, aquesta afirmació és coincident en pràcticament tots els casos. Potser la principal diferència respecte a la resta de grups és que tots els seus membres es plantegen fer com més activitats millor. Els qui han arribat a tercer grau ho viuen ja com un alliberament, no només per poder sortir unes hores, sinó perquè el pas de les hores se'ls fa molt més portable.

“...Pasa rápido. Pero depende de... hay día que te pasan un poco duros (riu). Pero en general pasa rápido, en general pasa rápido, porque... porque yo sabes con... haciendo actividad, con la actividad pasa más rápido, pero sin actividad pasa muy duro. Yo siempre actividad, yo siempre yendo a tiempo, no quiero perder aunque, aunque sábado y domingo, sábado y domingo un poco (no s'entén), hacemos un partido de fútbol por la mañana, por la tarde jugamos parchís, porque sábado y domingo está cerrado gimnasia...” (tres anys a la presó) [5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys]

“En verano sí que me cuesta mucho (riu), pero ahora no” (dos anys a la presó) [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

“Haciendo actividades y saliendo, así como estoy ahora siento que se me pasa rápido. Porque aquí lo que hay que hacer es hacer actividades, trabajar, trabajar, hacer actividades y pasar para que pase el tiempo, porque si uno se está tirado en un patio eso es horrible y el tiempo nunca pasa y la mente está pensando sólo tonterías. En cambio, trabajando, haciendo actividades, cuando ve uno ya es la hora del recuento, ya son las 9 de la noche, ya ha pasado.” (quatre anys a la presó) [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

“...ahora que estoy muy ocupada pues se me pasa volando...” (quatre anys a la presó) [8015; Bolívia, 31 anys, dona]

Pel que fa a la preparació per a la sortida, la percepció dels encarcerats respecte a si reben o no ajuda des de la presó és diversa segons les seves

expectatives. Els qui tenen clar que volen marxar als seus països d'origen no en fan referència ni n'esperen ajuda, a tot estirar parlen de tràmits per al retorn i de facilitats per assolir-lo. Els qui deien en un primer moment que els agradaria marxar però ara que porten aquí molt de temps s'ho replantegen, confien a trobar algú que els ajudi a quedar-s'hi. Aquest plantejament és clau en el cas de dones llatinoamericanes amb condemnes llargues, i aquest canvi d'opinió sembla afectar clarament aquesta perspectiva de sortida.

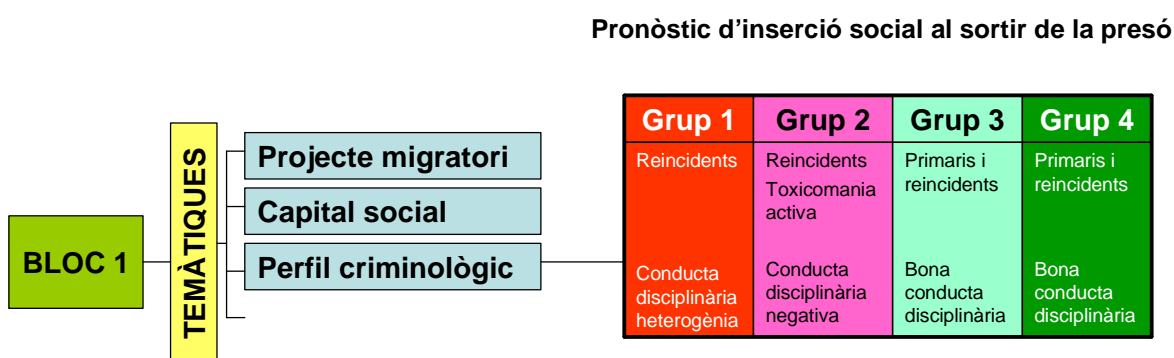
“...Asistente social que ayudan, la junta, toda la junta... toda la junta. Yo creo que el abogado también, el juez también porque tengo que trabajar, tengo...//...Sí, seguro me ayudan, porque tengo trabajar a Italia, tengo papel, tengo la empresa pequeña, también la empresa. Y yo... buena conducta, no he fallado, todo bien...” (tres anys a la presó) [5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys]

“El padre Jesús, que es el que por ejemplo él me manda el dinero a mi país y eso. Sólo él, nada más...//...Se puede decir que es una ayuda ¿no? porque el que me lo mande y eso, sí, porque yo no puedo mandarlo...//...Mmm... no sé. Hemos hablado de que vaya a la iglesia y eso cuando salga, pero no... Ah y también viene una señora que también es... ella es evangélica. Viene a hablarnos de la palabra de Dios y eso, pero nunca me ha hablado... mi amiga sí, mi amiga sí. Ya tengo la dirección de su casa, el teléfono y todo, de su trabajo de su marido y de su trabajo de ella y todo. Ella sí, me ha dicho que cuando, cuando yo salga... es más, he hablado con mi asistente para ver si me deja ir a su casa... Y que ella se hace cargo de mí, que ella responde y todo esto. Viene a traerme al centro, a dejarme y lo que haga falta.” (quatre anys a la presó) [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

4.3.4 Conclusiones: les diferències de perfil criminològic segons els grups

El perfil criminològic és força diferent segons el grup al qual pertanyin els estrangers.

Gràfic 5. Resum del perfil criminològic en funció dels grups

Les matisacions que expliquen a tall de conclusions les similituds i les diferències en cada grup respecte al perfil criminològic es recullen a la taula següent:

Taula 7. Diferències i similituds entre grups respecte al perfil criminològic

	Antecedents criminològics	Delicte actual	Percepció de la Justícia	Vida a la presó
Grup 1	Reconeixen situacions de violència anteriors a l'ingrés penitenciari, tant aquí com al seu país.	Reconeixen el delicte, sense premeditació, comès individualment i sense estar sota l'efecte de drogues. El motiu principal per delinquir són els deutes econòmics i buscar diners ràpidament.	Resposta dura i excessiva. Els advocats són uns aprofitats. Forces de seguretat, opinions divergents.	L'ambient és tens. Se senten segurs. Relacions amb els altres interns: intenten portar-se bé amb tothom. Relació amb els funcionaris: hi ha de tot. No els tenen gaire confiança. Quant a la normativa, també hi ha opinions diverses. No valoren la formació. S'estimen més la feina i els destins. L'opinió de l'oferta laboral és dolenta (poca oferta i sous baixos). No valoren el tractament. El temps i com passar-lo els obsessiona. Utilitzen estratègies diferents: uns fan moltes activitats i d'altres no en fan cap. Percepció respecte a la preparació de la sortida divergent. Una part no tenen suport fora i els ajuden religiosos. L'altra part tenen a les seves parelles.
Grup 2	Reconeixen situacions violentes anteriors. Hi ha drogodependència que interfereix en totes les actuacions dels individus. Hi ha algun fet traumàtic en la vida	Reconeixen el delicte. L'han fet sota els efectes de drogues. Molta impulsivitat en les actuacions i poca premeditació. Van sols o acompanyats.	Bona, tant de la judicatura com dels advocats. Opinions diverses respecte a les forces de seguretat.	Ambient de la presó relaxat. Alguns es veuen poc acceptats, d'altres creuen estar integrats. Poca confiança en els professionals. Molts expedients disciplinaris. En canvi, creuen que la normativa està bé. No fan formació. No treballen. Molt de temps ociosos. No se'ls fa pesat el pas del temps.

	dels subjectes que identifiquen com un motiu per iniciar l'escalada delictiva.	Motiu principal: consum descontrolat de drogues i necessitat de diners per adquirir-les.		Fan tractament de toxicomanies, sense gaire entusiasme. Manca de preocupació per la sortida. Creuen que algú els facilitarà les coses.
Grup 3	La meitat són primaris i l'altra meitat són reincidents. A aquests últims els costa reconèixer la seva responsabilitat en el delictes, malgrat haver estat condemnats.	Hi ha dos perfils dins d'aquest grup: A: Cometen delictes greus. Anaven sols. B: Cometen delictes lleus. Anaven acompanyats Tots diuen que no hi ha premeditació, i no volen parlar dels motius per delinquir o no reconeixen el delictes.	Desubicats davant d'un procediment de la Justícia que ni entenen ni accepten. Percepció negativa dels advocats. Percepció molt negativa de les forces de seguretat.	Ambient a la presó tens i alhora se senten moderadament insegurs. Poca confiança en altres interns. Diuen que cal vigilar molt amb qui anar. Els costa parlar dels funcionaris i de la normativa, tot i que la tendència és no confiar-hi. És el grup amb menys faltes disciplinàries. També hi ha dues tendències: els qui no fan res (ni formació ni treball) i els qui fan de tot, com una estratègia de gestionar més ràpidament el temps i no estar al pati (per evitar problemes). La gestió del temps la resolen en funció d'aquesta manera de viure el pas del temps a la presó. Segueixen els programes de tractament si els correspon fer-los. Manifesten acceptació i diuen trobar-n'hi sentit. Es creuen preparats per a la sortida i sense necessitat de suport. És el grup amb més gent en tercer grau.
Grup 4	Quasi tots són primaris en l'ingrés penitenciari, perquè vénen detinguts directament des de llocs fronterers, bàsicament per temes de tràfic de drogues. Prevalen les dones de països llatinoamericans. Hi ha un petit grup de multireincidentes que provenen de l'Europa comunitària.	Reconeixen el delictes. També veiem dos perfils en aquest grup: A: Anaven sols en cometre el delictes i el delictes havia estat preparat, tot i que ells no accepten la premeditació. Els motius per delinquir són els deutes econòmics o les amenaces. B: Anaven acompanyats en cometre el delictes. No planificat. Consum de drogues per obtenir diners per continuar el consum.	Sense criteri per contestar. Bona percepció dels advocats. Forces de seguretat és divergent, en funció del tracte en el moment de la detenció.	Ambient a la presó tens i alhora se senten força insegurs. Relacions entre els interns dolentes. Rebutgen la convivència amb els drogodependents, pels problemes de convivència. Una part del grup accepta i valora els funcionaris i la normativa, d'altres ho fan poc. S'estimen més tenir el temps ocupat i fer formació i treballar, com a manera de progressar i tenir permisos (gran desig). El pas del temps a la presó se'ls fa molt llarg. Accepten el tractament i el discurs és de valorar-lo positivament. La preparació per a la sortida depèn de si tenen clar que marxaran i per tant valoren els tràmits que els facilitin la marxa; o de si, malgrat que volien marxar en un inici de la condemna, quan porten molt de temps canvien d'opinió i es plantegen quedar-se i reunificar la família aquí.

4.4 Les perspectives de futur en sortir de la presó

Quin és el balanç migratori que fan els estrangers que han passat per la presó? Els fan replantejar-se el futur aquestes circumstàncies que han viscut? On pensen viure, què volen fer? Quin paper ha exercit Catalunya com a societat d'acollida en aquesta part de la seva història? Aquests plantejaments de futur que fan es corresponen amb la realitat o estan molt allunyats de les possibilitats reals de satisfer els seus desitjos? Quins són els principals motius que pesen en la decisió que es plantegen prendre?

Aquestes són algunes de les preguntes que ens plantegem contestar en aquesta part de la recerca.

4.4.1 Perspectives de futur: temes que es tracten

Bàsicament, hi ha dues grans preguntes finals que tanquen l'entrevista: la primera té relació amb el balanç dels interns estrangers respecte a si ha valgut la pena haver migrat, i la segona fa referència a la seva voluntat de retorn al seu país. Al llarg de l'entrevista, s'han anat formulant preguntes relacionades amb altres temes que, si les han contestat de manera coherent, no haurien d'entrar en contradicció amb els plantejaments i els raonaments que toca fer en aquest punt. Això, tal com veurem, no sempre passa i inclourem els elements de dubte o de contradicció en el discurs dels interns quan aquests siguin prou visibles.

- a) *Balanç del projecte migratori* (Ha valgut la pena haver migrat? Opinió respecte a la societat catalana com a societat d'acollida).
- b) *Voluntat de retorn/no retorn* (Vol tornar al seu país? Acceptaria marxar a canvi d'incentius com ara microcrèdits, sortides anticipades de la presó o altres? Quins motius fonamenten la resposta de no retorn o la de quedar-s'hi? Quins desitjos li agradaria que es poguessin complir quan surti en llibertat de la presó?).
- c) *Contrast entre desig i realitat* (distància i possibilitat real de poder complir la seva voluntat d'establir-se o marxar a la sortida de la presó,

contrastant-la amb les possibilitats legals, amb la quantitat i la qualitat de capital social que té i amb la seva capacitat d'abandonar voluntàriament la carrera criminògena pel que s'ha pogut extreure de l'entrevista, de l'expedient penitenciari, de les dades de la Subdelegació del Govern d'Espanya i de les dades extretes pel jurista del seu centre penitenciari).

4.4.2 Els tipus de perspectives de futur

Els resultats de les respostes a aquestes preguntes ens han permès distingir tres tipus de perspectives de futur entre els nostres entrevistats:

1. *Optimistes*: el delictes i el seu pas per la presó es pot considerar un mal pas. El subjecte té clares les perspectives i els passos que ha de seguir per aconseguir el que vol. La distància entre el que li agradaria fer i les possibilitats reals de fer-ho són assumibles per a qualsevol persona que com ell/a surti de la presó.
2. *Incertes*: hi ha alguns punts febles en el seu relat respecte a qualsevol dels punts tractats (projecte migratori, capital social, perfil criminològic), i la distància entre els desitjos i les possibilitats reals d'aconseguir-los aporten elements d'incertesa i d'ombra a les possibilitats de tenir èxit en la seva empresa.
3. *Pessimistes*: la distància entre el que diu que vol i el que pot realment aconseguir o està disposat a fer per aconseguir-ho és tan gran que, malauradament, les perspectives són molt pessimistes. Aquesta valoració s'entén com l'apreciació subjectiva de l'entrevistador i també dels autors de l'estudi perquè pugui tirar endavant sense problemes en la societat receptora i no reincideixi en el delictes i/o pateixi una nova exclusió social.

4.4.3 Resultats: les diferències de perspectives de futur segons els grups

4.4.3.1 Grup 1: voluntat de no retorn i problemes de regularització al nostre país pels antecedents delictius

En aquest grup és molt homogènia la voluntat de no retornar als seus països d'origen. A partir d'aquí, les possibilitats d'aconseguir regularitzar la seva situació legal i administrativa es troba molt mediatitzada per algunes circumstàncies: a) el país de procedència (si és d'un país de l'Europa comunitària o té passaport d'algun d'aquests països ho té més fàcil que no els qui provenen d'altres llocs); b) si ja tenien resolta o no aquesta situació administrativa abans d'entrar a la presó, amb permisos permanents o indefinits. El fet de tenir antecedents penals en molts casos els impedirà iniciar o completar els tràmits administratius per tenir accés a un permís de residència, segurament al de treball, i per tant disposar d'una feina o d'altres recursos, almenys fins a la cancel·lació definitiva dels antecedents. Atès que això pot durar en la majoria de casos fins a cinc anys (en condemnes superiors a cinc anys), la possibilitat d'obtenir recursos de subsistència abans d'aquest període passa per ser mantinguts per algú altre o bé dedicar-se a activitats d'economia submergida o a activitats delictives.

La majoria dels integrants d'aquest grup provenen de països extracomunitaris, tot i que un petit grup prové de dos països dels darrers que s'han incorporat a la Unió Europea: Romania i Bulgària.

a) Balanç del projecte migratori

Consideren majoritàriament que ha valgut la pena emigrar, malgrat trobar-se a la presó en aquests moments. A la balança, posen la situació al seu país d'origen com encara més difícil que la que tenen ara aquí. Pensar que no ha valgut la pena seria tornar a començar de zero, la qual cosa no estan disposats a acceptar. D'altra banda, n'hi ha que tenen família aquí o projectes de vida engegats amb noves parelles que els donen arguments per continuar aquí.

Són pocs els qui fan una valoració negativa d'aquest projecte migratori.

“Sí, ha valido la pena” [4007; Marroc, 22 anys]

“...No, valía la pena venir, ahora pienso que valía la pena entrar en la cárcel. Porque conocí a una persona...” [2007; Rússia, 38 anys]

“...Pues honestamente yo, yo siento que sí, porque estoy aprovechando muchas cosas aquí. Eh... como le digo este... tengo la esperanza de, de salir pronto y trabajar para conseguir un futuro mejor, ya que mi país es difícil ahorita la situación, tal que llevó a cometer un delito, pero a raíz de esto puede salir algo, algo bueno yo estando aquí en España, claro si me dan la oportunidad...” [2022; Mèxic, 25 anys]

“¡Qué va! a penas...” [2006; Territoris Palestins, 24 anys]

La majoria tenen una opinió negativa de la societat d'acollida o directament no la coneixen. Creuen que no són acceptats com a estrangers i ho fonamenten amb argumentacions diverses, que van des de l'extrem en què parlen directament de racisme dels autòctons fins a l'altre extrem en què posen tota la responsabilitat en els mateixos nouvinguts per manca d'adaptació o pel fet d'haver comès delictes. Els membres d'aquest grup 1 afirmen majoritàriament que no trobarien a faltar res d'aquí, fora de la seva família els qui en tenen, o algun altre element com ara el clima, el paisatge o el nivell de vida.

“...españoles es... un poco racistas no? o me lo parece...//...no sé, veo aquí, o fuera no se... veo que no os gustan los extranjeros...” [3002; Ucraïna, 37 anys, dona]

¿Qué es lo que más me gusta de Catalunya?, pues la playa...//...¿de la gente? No, yo creo que no porque, no se... piensan... solamente los catalanes, ¿eh?... ¿tú eres catalana?...//..Vale, solamente los catalanes que son un poco racistas, mal. Con la gente que no son de aquí pues bien” [4004; Bòsnia i Hercegovina, 23 anys]

“Sí, no, yo por mi parte nunca he tenido trato racista con los españoles. Nunca me han tratado por ser extranjera nunca me han tratado mal, nunca, nunca, nunca...//...Hombre, es que en cierta forma, en mi opinión sobre los extranjeros es culpa nuestra, no solo vuestra. Por lo que pasa. Mira, los búlgaros tenemos fama, cuando se dice robo de coche saltan los búlgaros porque la culpa es nuestra porque hemos creado esta fama de eso y entonces pues la gente yo los entiendo porque pasa en mi país... Entonces yo, lo veo absolutamente normal que la gente desconfíe, es absolutamente normal que pasan muchos delitos violentos robos, atracos que son medio mayoría por extranjeros. Entonces, yo lo veo... no es racismo, es que la gente se esta cuidando, es normal. Uno se tiene que ganar la confianza con los vecinos, es normal” [3004; Bulgària, 30 anys, dona]

b) *Voluntat de retorn/no retorn*

La majoria no acceptarien tornar al seu país a complir el que resta de condemna, bàsicament perquè reconeixen situacions més dures als centres penitenciaris dels seus països.

Una petita part estaria disposada a negociar la possibilitat de retorn a canvi de rebre microcrèdits, tot i que el plantejament de fons és obtenir diners sense un compromís massa clar respecte a les contraprestacions.

La majoria volen quedar-se a Catalunya (són mínims els casos que esmenten altres llocs d'Espanya) amb familiars o parelles. Són molt pocs els qui ja tenen la família vivint aquí.

“Sí lo he solicitado (el retorn), aunque los prisioneros en Bulgaria están a un nivel mucho más bajo que este en el que estoy... Las prisiones en Bulgaria, si te digo la verdad, no sé ni como están. ¿Irme? Me voy, claro, porque la condena es muy larga, si la condena era menor me quedaría a cumplirla aquí...//...Hombre yo llevo en España 12 años y prefiero quedarme aquí ya habiendo dominado el idioma, estoy muy bien, pero si me lo planteas: ¿Te quieres quedar aquí o en Bulgaria te quedas libre? Me voy a Bulgaria” [3004; Bulgària, 30 anys, dona]

“Bueno porque allí en mi país está mi familia, mi hijo, está mi hijo y sí, cuando yo lo pedí me hubiesen dado esa oportunidad me hubiese ido encantada de la vida porque normalmente allá es donde tengo mis raíces y tengo toda mi gente, todas mis cosas, mi vida, pero bueno, aquí estoy (no s'entén) con ganas de seguir adelante...//...Porque no son las mismas condiciones de aquí y ya llevo casi la mitad de la condena y sería ya a volver otra vez a empezar y sería como más fuerte que aquí en (no s'entén) tendría a mi familia cerca allá, pero con las cosas que tendré que batallar adentro...” [8010; Colòmbia, 53 anys, dona]

“Porque la situación es más crítica y por, pues yo pienso que he venido con las manos vacías, y regresar con las manos vacías pues por tanta desesperación de irme, se que echo de menos como todo lo que tu quieres como humana y como toda mi vida está allá mi madre, toda mi familia y todo esto sí, pero por un lado se que toda esta ilusión se me acabará de repente en semanas, ¿pero luego que? Prefiero esperar tiempo y tener la paciencia y la salud para lograr esta meta pase lo que pase, en duros momentos y todos los momentos y tener la fe de que lo lograra cumplir.” [8008; Bolívia, 25 anys, dona]

“Sí, yo he venido aquí para cambiar mi vida, sabes? trabajar bien. Porque aquí si trabajas vas a vivir bien, sabes? Si tienes residencia y todo, tú vas a vivir bien” [14003; Marroc, 27 anys]

“...si yo voy a ir... vuelvo a Rumania y tengo que volver aquí, porque toda mi familia aquí y yo no puedo dejar a mi familia” [3016; Ucraïna, 26 anys]

“Pues... todavía no lo pienso. No pienso volver...//...Porque, pues... tengo una mujer aquí, en España y es española también y eso es lo que... Si yo me caso con ella, pues claro... viviré aquí en Barcelona” [2006; Territoris Palestins, 24 anys]

“En Catalunya...//...A mi me gusta... Móra d'Ebre porque hay ahí... hay muchos campos ahí... Hay... está bien...//...Porque ya llevo nueve años ya” [4004; Bòsnia i Hercegovina, 23 anys]

“...Pues yo ahorita tengo más... siento que tengo más posibilidades aquí que en mi país, entonces yo me veo trabajando un tiempo aquí y regresar en mi país, porque en mi país está difícil la situación y veo un futuro mejor aquí...//... me gustaría quedarme aquí en Barcelona o en alguna comunidad de Catalunya... [2022; Mèxic, 25 anys]

“...no, porque yo lo que quiero es salir, buscar trabajar aquí, trabajo, mis hijos , voy a mandarles dinero para ellos puedan pagar comida y ropa y todo, porque en mi país no vas tener trabajo ahí...” [8001; Gàmbia, 29 anys, dona]

“Es que no sé... Tengo una situación un poco complicada porque... yo también espero extradición entonces que... Rusia me reclama, entonces para juzgarme ahí, entonces como se que pueden pasar diferentes cosas no me apetece ahora mismo ir para Rusia... pero tampoco importa si tengo que ir me voy y ya está”. [2007; Rússia, 38 anys]

c) Contrast entre desig i realitat

La majoria presenten unes perspectives pessimistes o si més no incertes respecte al contrast entre el projecte de futur que volen desenvolupar i les possibilitats d'assolir-lo. La distància entre el que diuen que volen, els esforços que han de fer per aconseguir-ho i el que realment podran assolir en les condicions que es troben quan surten de la presó és excessiva. Per tant, la perspectiva d'incompliment de les expectatives és molt alta.

Exemples de perspectives que hem definit com a *pessimistes*.

“Pues... cogermé por ejemplo... mi esposa y me caso y encontrarme un trabajo, cogerlo y vivir la vida tranquila...” [2006; Territoris Palestins, 24 anys] Compleix dos anys de pena. Onze causes acumulades a l'expedient.

“... si salgo ya está, es el mejor deseo, no? Lo demás... ya yo tengo todo, yo tengo cabeza, tengo dos manos y tengo la mujer que quiero,

no quiero nada más...” [2007; Rússia, 38 anys] Parella coneguda mentre està a la presó. Demanada extradició per judicis pendents a Rússia. Compleix 8,7 anys de pena.

“Aquí, porque yo tengo, aquí tengo una prima ya que vive aquí, tiene residencia aquí, tiene todo los papeles aquí. Yo quiero tener mi mujer que (no s’entén) que tengo, estoy con otra mujer ahora que tengo que tener un hijo ahora eh... Quiero traerlo aquí a vivir conmigo” [2012; ex-lugoslàvia, 30 anys] Compleix dos anys de pena. Porta set anys a la presó i acumula tres causes més. Fills a Itàlia amb la exdona. Mare i germà a ex-lugoslàvia.

“Pues mira, eso es una buena pregunta. Lo primero papeles. Lo segundo una faena y después ya...” [4004; Bòsnia i Hercegovina, 23 anys] Compleix 3,2 anys de pena. Set causes acumulades. Porta tres anys a la presó. Tutelat de menor. Mare a la presó.

“Si, arreglaré los papeles como sea, intentaré que no cometa delito, intentaré que no busque ningún lío. Mientras tenga la residencia, pues me voy a buscarme otros países de España a buscarme la vida, que tenga trabajo y...//...Pues que se cumpla que tenga los papeles y que tenga suerte para encontrar un trabajo rápido, nada más. Y ojalá que tenga a mi familia tranquila” [4007; Marroc, 22 anys] Compleix tres anys de pena. Tutelat aquí. No té família. Va venir sol.

“¿Que deseos? mira bueno, que salga, al salir de aquí que me consiguieran un trabajo estable, que me consiguieran un trabajo estable, que bueno, poder conseguir documentación y bueno algún día poderme traer a mi hijo conmigo.” [8010; Colòmbia, 53 anys, dona] Compleix sis anys de pena i en porta tres. Té una altra causa pendent. Família allà. Aquí parents llunyans.

“...trabajo, mi casa, casa, trabajo, haciendo hijos y ya está.” [14003; Marroc, 27 anys] Compleix 8,5 anys. Tres causes més. Porta set anys a la presó. Té germans aquí. Té parella però no li ha dit que està a la presó.

Exemples de perspectives que hem definit com a *incertes*.

“No pues vale, cuando saldré, volver con la residencia y bien con mi familia. Quedarme en España obviamente porque es que llevo muchos años aquí. Volver a Bulgaria es empezar como, que empecé de aquí, de cero. Entonces, pues arreglarme la residencia y donde lo dejé. Si salgo de aquí con estudios, bien y si me faltan pues acabarlos en la calle buscando trabajo que siempre me ha gustado, pues, al final y ya está, no más ni menos. Bien pagado, pues poder, como todo el mundo, cogerme una casa si es posible, pagármela a plazos, que no sea de alquiler, porque...” [3004; Bulgària, 30 anys, dona] Compleix deu anys de pena. Li’n queden sis per complir. Família allà. Aquí només parella/proxeneta.

“...aquí, voy a hacer papeles aquí...//...que... mis niños estén aquí,

para estar conmigo” [3002; Ucraïna, 37 anys, dona] Preventiva. Porta cinc anys a la presó comptant una altra causa. Família allà. Aquí nova parella fa dos anys mentre es troba a la presó.

“...cuando salga primero quiero casarme con mi marido que tiene trabajo...” [8001; Gàmbia, 29 anys, dona] Preventiva. Porta un any a la presó. Tota la família allà. Aquí nova parella de fa poc.

4.4.3.2 Grup 2: perspectives de futur poc elaborades amb problemàtica d'abús de tòxics i criminalitat alta

Les persones que hem classificat en aquest grup no tenen cap intenció de retornar al seu país. Alguns porten molt de temps aquí. En tots els casos hi ha problemàtica d'abús de tòxics que contamina qualsevol intervenció, però de la qual els afectats no semblen ser gaire conscients. Redueixen totes les seves expectatives a aconseguir la llibertat. D'altra banda, acumulen causes que els fan complir nous períodes d'internament a la presó. El seu perfil criminològic i de comportament és molt semblant al dels espanyols multireincidentes.

a) *Balanç del projecte migratori*

Els qui porten molt de temps a Espanya ja no es plantegen la pregunta. La resta creuen que ha valgut la pena emigrar perquè aquí tenen més oportunitats o perquè allà, al seu país, no en tenen cap. D'altres fan una valoració més simplista, en el sentit que després d'haver passat un temps a la presó, aquest temps és la inversió que justifica que valgui la pena quedar-s'hi.

“..Si ya no me queda nada, ya lo que me quedan son 2 años y medio, llevo 5 pues...” [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

“...o sea yo...yo me...yo vine por...por mi familia también, porque yo si me quedaba en mi país, me quedaba solo ¿me entiendes? que, me que me tocaba vivir en la calle, y yo ví que este país estaba bien ¿me entiendes? que no necesita uno robar para, para (no s'entén) ¿me entiendes?...” [3027; Equador, 24 anys]

La majoria tenen una opinió negativa de la societat d'acollida que consideren racista, però amb una argumentació més basada en estereotips que en experiències personals. Si haguessin de marxar no trobarien a faltar res, o només alguns aspectes que esmenten com ara l'oci o les oportunitats de fer

moltes coses diferents. Prefereixen mantenir-se al marge dels autòctons i relacionar-se només amb els seus compatriotes.

“...bien, era el nivel de trato aquí... era un poco raro porque cada uno va a lo suyo ¿entiende?...//... Yo con mi gente, yo con mi gente, yo... yo no acepto que... yo con gente de por aquí como que no... como que no he tenido mucho contacto ¿entiende? como esas amistades y eso. Yo salgo a la calle y me muevo, cuando me muevo me voy a tomar una cerveza y lo hago en sitios latinos ¿entiende?” [8014; Rep. Dominicana, 33 anys]

“...yo cuando voy a Figueres yo me agobio rápido porque es un pueblo pequeño y me agobio. Y tenía ganas de irme ya para Catalunya. Porque me gusta Barcelona y me gusta Catalunya” [3010; Marroc, 42 anys, dona]

b) Voluntat de retorn/no retorn

La majoria no es planteja en absolut el retorn perquè aquí té la família pròpia o adquirida. Considera que la inversió de temps i l'esforç que han fet en el passat justifiquen que no hi hagi cap altra opció que quedar-s'hi. Parlen de fer-ho a Catalunya, però també a d'altres llocs d'Espanya.

“Porque tengo a toda mi familia aquí, ¿me entiendes? o sea, mi madre estuvo en mi país, ella, ella te...”la liquidamos” ¿sabes lo que es la liquidación? quiere decir que en algún día se jubila, y mi madre por un dinero, con ese dinero nos vinimos todos para España ¿me entiendes? toda mi familia andamos aquí...todos, todos, todos, toda mi familia está aquí, todos...y...no me vale ¿entiendes? que yo me vaya a mi país porque, o sea, porque no es que... yo solo, ¿me entiendes? ¿me entiendes?” [3027; Ecuador, 24 anys]

“...No tengo nadie en mi país, ahora. Tengo a toda mi familia aquí. Quería ir hace tiempo ya, pero no me querían mandar. Tengo toda mi familia aquí, mis hermanos, mis padres.... Tengo también un hijo aquí de cuatro años y está con su madre...” [5019; Marroc, 26 anys]

“...No. Porque mi hijo nació aquí, se ha criado aquí...//...tengo futuro aquí, he hecho una casa y todo eso. Pero no tengo mi pensamiento volver ahí, a vivir el resto de mi vida ahí, con tiempo que nació mi hijo aquí, al centro de Brians... se ha criado aquí y es catalán catalán y entonces yo no voy a ir a Marruecos y voy a dejar a mi hijo solo aquí. Yo pienso terminar resto de mi vida aquí. No pienso irme a Marruecos a vivir...” [3010; Marroc, 42 anys, dona]

c) *Contrast entre desig i realitat*

Les perspectives del grup 2 respecte al seu projecte de futur, com en el grup anterior, són entre pessimistes i incertes, considerant el contrast entre el que volen i les possibilitats d'assolir-ho. Les perspectives de futur semblen molt poc elaborades quant a les finalitats que persegueixen: recuperar/iniciar el contacte amb els seus fills i/o "arreglar papers" per tenir una "vida normal". No s'esmenta l'abstinència en el consum de drogues i demanen un treball "bo" que els permeti fer coses, sense saber com aconseguir-lo o quin esforç hauran d'invertir com a contraprestació.

Exemples de perspectives que hem definit com a *pessimistes*.

"Que me...que me... que me... ayudaran... o sea más, más, con los papeles, ¿me entiendes? porque ese, ese, ese es una buena ayuda para el emigrante porque le da más facilidades en todas las cosas, en préstamos de bancos, que te pueden hacer un préstamo y... te invierten algo para... poder reproducir, o alquilar o yo que sé, comprar un piso, pero teniendo papeles, pero sin tener papeles, es más difícil, ¿me entiendes?...//...bueno yo... este yo los papeles es lo de menos porque miren, yo tengo a mi hermano que me puede hacer los contratos, las ofertas, pero siempre me los niegan por los antecedentes...//...salir, mejorar, ser otra persona ¿me entiendes? ya tener mi familia, atender mi familia, hacer mi hogar ¿me entiendes?" [3027; Ecuador, 24 anys]. 3,5 anys de pena. Dues causes acumulades. Problemàtica d'abús de tòxics.

"...Pues mira, mi deseo ahora... de salir de aquí, recuperar primero... es mi hijo y... estar tranquila y se casa y... me deseo es que voy a tener nietos, que se casa mi hijo, que busque un trabajo, que... paso del lugar donde yo había vivido cosas peores y... buscando trabajo y trabajo legal. Ese es mi deseo de todo..." [3010; Marroc, 42 anys, dona] Tres anys de pena. Set causes acumulades. Porta sis anys de presó per altres causes. Moltes faltes disciplinàries a la presó. Problemàtica d'abús de tòxics.

Exemples de perspectives que hem definit com a *incertes*.

"...Nada, un trabajo normal, como todo el mundo y... y echar palante, a ver si puedo dar un modo de vida mejor o así... tengo un hijo ya de 8 años y ni siquiera me conoce... sólo por foto, porque lo dejé a los 6 meses allí ¿entiende? y está loco por verme y yo estoy loco por verle a él y... quiero salir de aquí a hacer mis papeles y hacer un viaje para allí. Trabajar y llevar algo para allí y estarme unos meses con él allí ¿me entiende? Y todo eso. Eso es lo único que yo deseo, un trabajo,

arreglar mis papeles, poder viajar a Santo Domingo, y ya está...”
[8014; Rep. Dominicana, 33 anys] Cinc anys de pena. Cinc causes acumulades. Moltes faltes disciplinàries a la presó. Problemàtica d'abús de tòxics.

“...arreglar por ejemplo los documentos y seguir... estar bien con la familia, encontrar un trabajo bueno... y vivir normal, estar como tu...”
[5019; Marroc, 26 anys] 3,5 anys de pena. Cinc causes acumulades. Problemàtica d'abús de tòxics.

4.4.3.4 Grup 3: perspectives de futur optimistes si resol el tema de la regularització administrativa al nostre país.

Tal com ja hem comentat en l'apartat corresponent al perfil criminològic d'aquest grup, trobem dos subgrups diferenciats dins del grup 3: els *primaris* en l'ingrés penitenciari i els *reincidents*. Aquests dos subgrups també es mantenen força quan parlem de les perspectives de futur. En el subgrup dels *primaris* les perspectives que puguin tenir una reinserció social allunyada de nous delictes semblen optimistes, mentre que per al grup dels *reincidents* les qualificariem d'incertes.

Si bé tots els entrevistats que pertanyen a aquest grup 3 tenen clar que es volen quedar i no es plantegen el retorn com a opció, els *primaris* són més realistes a l'hora de valorar els seus desitjos i els esforços que han de fer per assolir-los. No és tan clara aquesta percepció en el subgrup dels *reincidents*.

Quelcom semblant passa amb el balanç del projecte migratori (els *primaris* el veuen positiu malgrat estar a la presó, mentre que entre els *reincidents* hi ha opinions de tota mena). També es donen diferències respecte a l'opinió sobre la societat catalana com a societat d'acollida (els *primaris* s'han sentit ben tractats, els *reincidents* no).

a) Balanç del projecte migratori

Els *primaris* posen a la balança sobretot la família i el fet que segons ells el seu nucli relacional més proper estigui bé, la qual cosa fa que minimitzin l'impacte que pot tenir per a ells estar a la presó.

En canvi, els *reincidentes* tenen opinions més contrastades, si bé hi ha una prevalença d'un sentiment derrotista a l'hora de valorar-ho.

"...Ha valido la pena o no ha valido la pena. Hay un cambio que tiene que ver con la naturaleza que no se puede hacer nada. Tengo aquí tres hijos y con madre española. ¿Me largo?, es que es imposible. Si estuviera solo, estuviera solo podría dejar aquí e irme a Londres, París, donde me de la gana, pero tengo aquí una cosa que no se puede, porque principalmente, imagínate que mi padre dejarme cuando tengo 6 años..." [9014; Nigèria, 48 anys]

"...Pues bueno, mira... no estoy yo ahora en condiciones de valorarlo pero, pero bueno... no sabría decírtelo ahora esto. Mira, lo único bueno es que formé una nueva familia, conozco a mi mujer y quizá si que valió la pena, ¿no?..." [4013; Argentina, 44 anys]

"...o sea, si me pongo a pensar pienso que no, si me pongo a reflexionar no..." [10005; Perú, 21 anys]

"Bueno, a veces pienso que sí, a veces pienso que no" [2005; Marroc, 37 anys]

El grup 3 és un grup que se sent moderadament acceptat o percep a tot estirar una actitud reservada per part de la societat d'acollida. Alguns ho justifiquen com a natural per la desconfiança que generen les persones que han passat per la presó. D'altres directament consideren injustes aquestes generalitzacions. Resulta curiós que els *primaris* majoritàriament s'agrupen entre els qui són més comprensius amb aquestes actituds receloses, mentre que els *reincidentes* es mostren més queixosos de l'actitud dels autòctons.

"...Bueno, yo en mi caso particular no me he sentido desplazado en ningún momento y... quizás, no sé porque habrá sido pero bueno me habré integrado o... pero bueno, he notado, sí, cierto tipo de racismo, aquí dentro de la prisión también, con... (pausa) con todo tipo de inmigrantes, ¿no?" [4013; Argentina, 44 anys]

"...Siempre. Ahora mucha gente de ahí no sabe que yo estoy aquí. Han preguntado con la gente, porque tengo muy buena conducta yo con la gente, en el pueblo, si faltó dos días ya están preguntando... siempre estoy bien allí con la gente y con los vecinos y todo. Nunca tengo problemas en el barrio, me llevo bien con la gente del barrio, siempre...//...A mí nunca me han mirado mal...//...Nunca, ni fuera ni aquí también..." [12016; pakistanès amb nacionalitat holandesa, 40 anys]

"...Bueno, cuando tú tienes un delito hay gente que piensa mal, hay gente que dice bueno es un accidente, porque 10 años estar en un país y nunca tuvo de calabozo, nunca mitad de un delito...//...Bueno,

porque cuando persona entrar en cárcel hay gente que mira mal porque mala persona porque tu cometes un delito...” [5025; Gàmbia, 36 anys]

“...la gente dice que todo... todos rumanos están igual, pero... hay rumanos buenos, hay la gente bueno, hay la gente malo, hay dos categorías de la gente... Porque... hay gente que como esta racista todos piensa... piensan igual... tiene esto son viejo pensamiento igual...” [2003; Romania, 23 anys]

b) Voluntat de retorn/no retorn

La majoria tenen clar que es quedaran aquí quan surtin de la presó. Tanmateix, mentre que els *primaris* utilitzen com a argument més recurrent el fet que tenen la família aquí i no volen deixar-la, entre els *reincidentes* el principal argument és que no tenen on anar o l'alternativa és molt pitjor que quedar-se aquí. Aquest grup 3 és el grup en què la pregunta ha provocat més respostes de rebuig relacionades amb el propi plantejament quan se'ls pregunta per aquesta possibilitat.

“...¡Otra vez! ¡Que tengo aquí hijos! ¡Que es imposible! No quiero que me ofrezcan nada porque siempre he trabajado por mi cuenta. Si quiero marchar yo me voy, yo me voy por mi voluntad. Tengo aquí a mis hijos. La más pequeña, mi hija más pequeña tiene 7 años. ¿A dónde voy? Y con madre española. Hablando con esta gente de que yo quiero trabajar para ayudar a mi familia y te cortan las alas (riu). Yo lo tengo claro...//... Estando aquí he querido volver a trabajar a partir de enero y reclamar dinero que tenga a mi tierra para hacer transferencias aquí para volver a trabajar legalmente y me negaron todo. No se puede renovar los papeles. No se puede hacer autónomo. Me dijeron una vez que sí que se puede porque tengo hijos españoles y yo fui a pagar y señal, pagué el número 5, (no s'entén) y entonces fui ahí porque el registro, un traspaso que me interesa ahí y he pagado paga y señal, pero al final me dijeron que no podía renovar papeles, porque tengo que estar sin papeles después de pagar 5 años más...” [9014; Nigèria, 48 anys]

“Me gustaría vivir aquí en España porque tengo toda la familia aquí... y ya muchos años y ya...me gustaría quedarme aquí...//...es que no quiero abandonar a mi familia” [8003; Xina, 30 anys, dona]

“...porque primeramente que España me gusta (no s'entén) a mí me gusta para vivir, aquí yo tengo a mi familia, que también en Argentina tengo a mi familia pero bueno aquí tengo a mi familia... mis hijos tengo un hijo que tiene 18 años, ya se ha hecho aquí en España, no puedo llevármelo... entonces... y tengo mi empresa, mi negocio, yo tengo todo montado... e irme, implicaría volver a empezar de nuevo, y aquí

en España, a pesar de lo que me ha pasado a mi, estoy a gusto, me he encontrado... he encontrado que me han acogido muy bien. No he tenido problemas.” [3020; Argentina, 31 anys]

“...¿Si me volvería allí, a Pakistán? Me quedaría aquí, si volviera por cada año sí voy, pero para quedar, quedar quedaría aquí...//...Porque estoy bien aquí, tengo mi negocio aquí, llevo mucho tiempo, tengo todo el negocio mío aquí, mi casa aquí, mi situación está bien aquí. Tengo allí familia, me iría y eso, pero me quedaría aquí, a España, volvería a entrar... Porque yo ya estoy casi nacionalizado aquí, tengo nacionalidad...//...28 años que llevo aquí...//...Tengo permanente y ya tengo solicitado el pasaporte y ya está concedido, ahora cuando salga de aquí ya lo tendré...” [12016; pakistanès amb nacionalitat holandesa, 40 anys]

“¿Volver? No... Bueno porque yo tener tener piso aquí, he comprado piso, no puedo ir a mi país ahora porque tengo hipoteca...//...Sí, bueno, yo más que nada aquí, porque yo me quedar aquí, porque es mi vida...//...Aquí en Lérida...” [5025; Gàmbia, 36 anys]

“...sí aquí en España porque yo tengo la novia que vive en (Juntiera? Jonquera?). Es que si me voy a mi país que voy a hacer? Si me voy a mi país sin dinero, sin nada...” [2003; Romania, 23 anys]

“...no puede, yo puede, yo venir aquí para, buscar mi vida normalmente, cualquier día si yo quiero irme, yo va a ir, ¿you know? pero nadie no puede mandarme a mi país, ni yo quiero ir allí, ¿me entiendes?” [4016; Sierra Leone, 28 anys]

“No... porque no tengo a nadie ahí... en mi país no hay nadie...” [5006; Algèria, 27 anys]

“...saliendo después de tres años de cárcel y me encuentro en la puerta un hombre y me dice toma, toma estos papeles y micro crédito y va vete para tu país, tss ¿ese de qué va? no, pienso yo...//...ah ¿volver? si me va bien aquí voy, vuelvo, trabajo aquí, mando dinero para el país, puede ser que me case aquí, yo que sé, eso todo, no sé, es que no sé, de verdad que no sé...” [3024; Romania, 24 anys]

c) Contrast entre desig i realitat

Les perspectives del grup 3 es mouen entre un pronòstic optimista o incert respecte al seu projecte de futur, tenint en compte el contrast entre desig i possibilitats reals d'assolir-lo. És el grup més realista de tots, ja que centra les preocupacions en allò que no té resolt. El tema de la documentació i el treball són els temes recurrents. Saben quins són els passos que han de seguir i on estan les dificultats legals i administratives per aconseguir ambdues coses. Creuen que si es resolen aquestes dificultats podran tirar endavant amb la seva

voluntat de dur una vida normalitzada. Això els motiva a continuar i a no perdre les esperances.

Un pèl diferent és el discurs dels entrevistats d'aquest grup que són *reincidentes* i que hem representat en els dos últims relats d'aquest apartat: dipositen la responsabilitat en els ajuts que esperen rebre de l'Administració, sense que quedi clar quin és el seu grau d'implicació.

"... ¿Qué desearía? Pues irme como antes a vivir tranquilo en mi casa, abrir mi negocio, estar allí tranquilo, como siempre. Ese es mi deseo, estar tranquilo como siempre había estado, del trabajo a casa, de casa al trabajo, siempre. Yo tengo mi negocio, el bar, cerca de casa. Ese es mi deseo... y relajarme unos días en casa, después abrir mi negocio, ese es mi deseo..." [12016; pakistanès amb nacionalitat holandesa, 40 anys] 0,7 anys de pena. Dues causes acumulades. Sense incidents a la presó.

"...que deseo? yo de volver a mi vida anterior, con mis hijos, estar con mi trabajo y hacer una vida normal, no la que he llevado...y olvidarme de... no olvidarme, sino, no acordarme, tratar de acordarme lo menos posible que he estado aquí ¿no? y seguir, seguir, seguir para adelante. Trabajando y criando a mis hijos y ya está y empezar una vida nueva y esto verlo como una cosa que ha pasado y ya está..." [3020; Argentina, 31 anys] Preventiu per una causa molt greu. Causa única. Sense incidents a la presó.

"Que pueda salir en libertad, que... reunir a mi familia. Que les echo mucho de menos y... algún día..." [8003; Xina, 30 anys, dona] 15 anys de pena. En porta complerts sis. Causa única. Sense incidents a la presó.

"...mira, este momento, necesito arreglar mis papeles. (no s'entén) Dame un poco de tiempo a ver lo que hay porque estoy preparado. Tengo mis proyectos pero no se puede hacer nada...//... Yo tengo un montón de cosas que hacer. Yo tengo dinero para invertir. Que no meto dinero al armario. Tengo el dinero para invertir..." [9014; Nigèria, 48 anys] Deu anys de pena. En porta vuit complerts. Causa única. Sense incidents a la presó.

"...Yo ahora, estoy preparando para casarme, tengo todos mis documentos y para mejorar mi vida y esto...//... Estoy haciendo documentos, traslado, tengo que pedir cita y ya está. Ahí tengo todas las cosas...//...Sí, yo terminar de casar (no s'entén) yo tengo mi casa, tengo mis documentos, yo no esperar a que ninguna me busque trabajo aquí, yo salir a buscarme trabajo...//...Sólo me falta las papeles, sólo porque ahora con mi, ¿como se llama mi? eh hh arraigo, esta cosa, una sin papeles para darte trabajo es algo, así, pero con mis papeles bien, hay trabajo seguro..." [4016; Sierra Leone, 28 anys] Tres anys de pena. En porta complert un. Causa única. Sense

incidents a la presó.

“...bueno... deseo yo, mi deseo de todo corazón es poder salir de aquí, buscar una pareja, tener hijos y tener un trabajo... y ser normal como cualquier persona...//...hacer una familia...//...o sea, ser una persona como las demás, como las que tienes en libertad...” [10005; Perú, 21 anys] 8,3 anys de pena. Porta tres anys complerts. Causa única. Alguns incidents a la presó.

“...un puesto de trabajo, si un trabajito y ya está, eso es lo que me pueden ofrecer” [2005; Marroc, 37 anys] 0,6 anys de pena. Tres causes acumulades. Porta menys d'un any. No vol ni estudiar ni treballar dins de la presó. Algun incident.

“...a ver si a los que salimos en libertad nos dan una oferta de trabajo, de pisos más baratos ¿no? para integrarnos en la vida ¿no? como yo ahora vivo casi tres años aquí a mi claro que todo me parece diferente ¿no? si yo salgo ahora ¿quien me ayuda a mí, el gobierno catalán? si llevo casi tres años de mi vida ahí. Vamos a ver ¿no? a ver si hacen una oferta especiales ¿no? para los presos que salen, unos pisos más baratos, ¿no? para alquilar, ese sí que puede influir...” [3024; Romania, 24 anys] Preventiu causa molt greu. Dues causes acumulades. Porta tres anys a la presó. Sense incidents.

4.4.3.4 Grup 4: voluntat de retorn, que pot canviar en passar els anys encarcerat

El grup 4 és el que pitjor valora el seu pas per la presó, per molts motius que hem anat comentant al llarg de les explicacions de les diferents temàtiques: no tenien un projecte migratori planificat que els portés fins aquí, molts s'hi troben per casualitat, no tenen suport familiar, es troben sols i desatesos afectivament i, alhora, tenen condemnes discrecionalment llargues, que impedeixen per les característiques del nostre Codi Penal la substitució de la condemna per altres mesures com ara l'expulsió, almenys fins que hagin complert la meitat de la pena. Això fa que es replantegin els seus objectius i trontollin els plantejaments del retorn.

a) Balanç del projecte migratori

El grup 4 és el que pitjor valora la seva experiència migratòria i el grup amb més subjectes que reconeixen que no ha valgut la pena migrar. El fet de l'encarcerament aquí sí que pesa, i molt, en la seva valoració. Tal com hem vist a l'apartat corresponent a l'anàlisi del capital social, aquest és un grup que

pràcticament no en té, i el tancament a la presó i la soledat afectiva se'ls fa molt feixuga.

“...No, no... Porque si me hubiera quedado en Italia... con mi familia... como estoy... ehm... creo que sería la mujer ahora mas feliz del mundo. Pero cada uno tiene un tropezón...” [3006; República Dominicana amb nacionalitat italiana, 46 anys, dona]

“...no, hubiese preferido no salir de mi país...” [8015; Bolívia, 31 anys, dona]

“...me da igual, si tengo más posibilidad de salir, entonces ahí puedo al menos alguien que viene alguien a ver, me entiendes? Al menos que me venga alguien a ver, que tenga alguna familia, aquí no tengo comunicación no tengo nada...” [2019; Bòsnia i Hercegovina, 24 anys]

“Pues no, no ha valido la pena porque estoy aquí” [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

“...sí,sí,sí, a parte de estar aquí, sí, me gusta este país” [2001; França, 25 anys]

Coneixen molt poc la societat d'acollida perquè la majoria han ingressat directament a la presó. Un altre tema són els reincidents d'aquest grup que, com la resta de reincidents d'altres grups, tenen una opinió negativa dels autòctons. Cal tenir en compte que dos dels entrevistats eren menors no acompanyats, i aquests per característiques personals sovint porten temps voltant pel món espavilant-se sols i desconfien dels adults.

“...Ellos hablan con mí bien, sal, pero... pero lo notas en alguna manera ¿sabes? Te hablan bien pero te dicen: mejor que te vas a tu país ¿sabes? eso y otro...” [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

b) Voluntat de retorn/no retorn

La característica comuna del grup és justament voler marxar. En el seu cas, a la penositat de la condemna privativa de llibertat cal afegir-hi l'aïllament social i familiar. Sovint la lentitud de les tramitacions i les condicions legals que imposen les penes endarrereixen de manera insuportable per a aquestes persones la resolució de la seva demanda de retorn, i acaben canviant d'opinió i d'estratègia.

“Pero si yo estoy esperando respuesta del juzgado para volver a mi

país...//...Pues porque aquí como no tengo ni familia ni nada... no me van a dar permisos ni nada de eso... y yo lo quiero pagar todo en Rusia y así que estoy esperando. Me queda muy poco, me queda un año de condena, pero no quiero estar aquí, todo en ruso sin salir si, volver a mi país...//...Sí, pero que pasa que tarda mucho. Porque yo primero pedí el traslado, me explicaron en mi embajada y aquí que tarda, tarda bastante. Entonces mejor opción es expulsión” [9002; Croàcia, 25 anys, dona]

“No, prefiero pagarla aquí...//...Porque según dice, o sea, me han comentado personas de allá que saben que yo estoy aquí ahora... me dicen de que allá es horrible pagar la... pagar la prisión. Prefiero mejor pagarla aquí porque sé que aquí hay beneficios y que puedo salir a trabajar y ahorrar algún dinero y cuando ya termine con la total pues entonces yo ya me puedo ir ¿no? Pero no quiero pagarla allá, prefiero aquí...//...Me iría si viniera un papel y que me digan que estoy libre y que me voy a mi país...//...¿y si no? Me quedaré en España cuando salga porque tengo mi amiga que me ha ayudado mucho. Y también tengo un novio que es español, es de aquí” [8030; El Salvador, 43 anys, dona]

“Sí... dicen que es lo mismo Italia y España... Porque tenemos convenio del año 1987, hay un convenio de que Italia y... y... España donde se devuelven los presos... cuando lo piden, mi marido me lo ha pedido. Pero de volver a mi país a vivir no sé... //...Sí, sí, estoy... en una situación... en esto ya tuvieron que darme un tranquilizante porque... pensé que me iba en octubre... y cuando vi que pasó octubre... porque mi criminólogo me dijo que yo me iba en agosto... y están esperando ese papel... y ese papel tiene más de dos meses que no viene... y según traslados dicen que aquí no tengo familia... nadie...” [3006; República Dominicana amb nacionalitat italiana, 46 anys, dona]

“Sí, si puedo salir en libertad condicional me voy a Italia a trabajar porque tengo trabajar, tengo todo, tengo una... una... una... ¿cómo se llama? una dieta ¿cómo se dice dieta? una empresa...//...Sí, una empresa pequeña para trabajar. Una empresa de publicidad. Tengo ahí, tengo familia, tengo mujer, he dejado ahí, tengo todos...//...Me voy a Italia...” [5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys]

c) Contrast entre desig i realitat

Resulten molt incertes les perspectives de futur, fonamentalment pel desconeixement que existeix respecte del que es trobaran allà. La seva perspectiva de futur se centra en plantejaments senzills i molt dispersos segons els casos. Alguns són raonaments poc concrets. N'hi ha que es conformen a veure els familiars, d'altres a mantenir-se abstinentes i d'altres a tenir la llibertat i poder viatjar. Finalment, n'hi ha que presenten indicadors preocupants de cara

a noves reincidències, com ara l'entrevistat 5017, que vol demanar "explicacions" a la seva exdona per abandonar-lo, o l'entrevistat 2015, que encara no té clar si s'estimarà més marxar o quedar-se aquí (porta quatre anys entrant i sortint de la presó i sis anys al nostre país, i tot i així ja ha pogut acumular 48 causes al seu expedient).

"...Cuando salgo me voy a Italia, directamente (riu). Ver a mi hermano, me busca esta... mujer, ¿qué pasa? ¿Por qué se ha escapado de la casa? y mirar mi empresa, debe pagar, debe pagar por el tema de... algo... empezar a trabajar, empezar a ahorrar un poco de dinero, me voy a Marruecos a ver a mi madre. Y ya está..." [5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys]. Quatre anys de pena. En porta complets tres. Causa única. Es troba en tercer grau. Sense incidents a la presó.

"...bueno, yo estoy en la cárcel, pero la cárcel no está en mi, o sea, yo el día que salga yo tengo planes de futuro para mis hijos, para estar con ellos y poner un negocio... yo qué sé, tantas cosas...//...Y lo que quiero es ahorrar algún dinero, por ejemplo de mi trabajo y por eso voy guardando un poquito, les mando a mis hijos... porque yo quiero hacer algo ¿sabe? no sólo llegar derrotada, como dicen como una mano atrás y... no, no, no, no es así. Porque el hecho que uno esté en prisión no quiere decir que ya de aquí... aquí se terminó el mundo ¿no?...//...¿Qué deseos? Uff... que mis hijos estuvieran allí a fuera esperándome y mi familia... y ver ese papel que diga estoy libre. ¡Ah, Dios mío! no sé qué pasaría ¿eh?" [8030; El Salvador, 43 anys, dona] Deu anys de pena. En porta complets quatre. Causa única. Sense incidents a la presó.

"Pues que sigo sin consumir nada, que veo al resto de mi familia (riu), que encuentro trabajo porque ahora estamos fatal en crisis (riu)... no sé..." [9002; Croàcia, 25 anys, dona] 2,5 anys de pena. En porta complets dos. Dues causes acumulades. Alguna falta disciplinària.

"Ya han pasado 24 años que yo me fui de allí no... Yo... posiblemente sí, posiblemente sí, posiblemente sí...//...no sé... no espero que pasara nada, no... creo que un día regresaré de donde he venido... mi ciudad natal... irme a mi país..." [2015; Jordània, 39 anys] Dos anys de pena. En porta quatre a la presó. 48 causes acumulades. Alguna falta disciplinària.

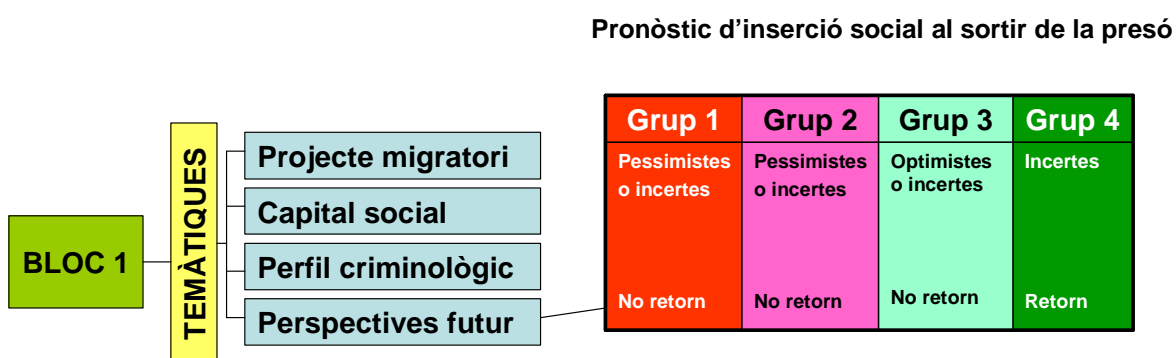
4.4.4 Conclusions: les diferències en les perspectives de futur

Les matisacions que expliquen a tall de conclusions les similituds i les diferències de cada grup respecte a les perspectives de futur es recullen a la taula següent:

Taula 8. Diferències i similituds entre grups respecte a les perspectives de futur

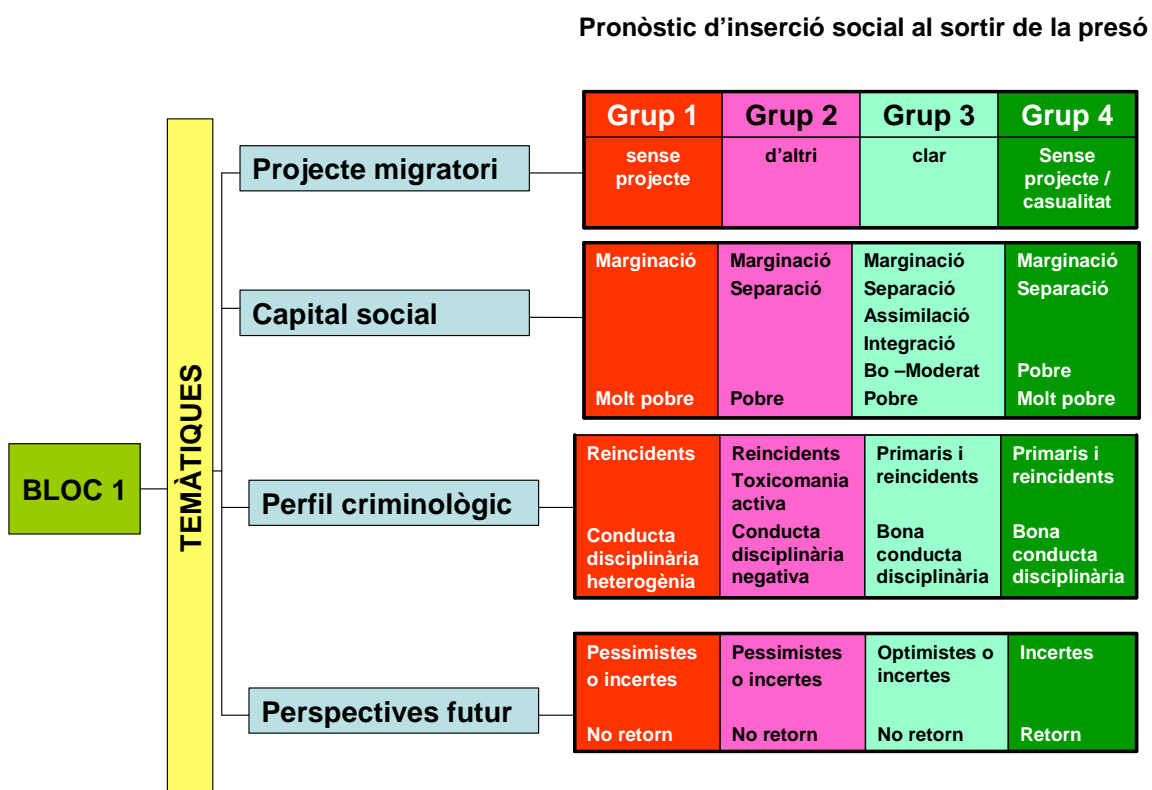
	Balanç del projecte migratori	Voluntat de retorn/no retorn	Contrast entre desig i realitat
Grup 1	<p>Ha valgut la pena emigrar. Els motius són situacions als seus països pitjors que les que tenen ara aquí.</p> <p>No volen començar novament de zero.</p>	<p>No volen retornar.</p> <p>Es volen quedar a Catalunya. Tenen algun familiar o parella, però en general no tenen capital social aquí.</p> <p>Opinió negativa de la societat d'acollida. Poca o nul·la integració.</p>	<p>Perspectives pessimistes o incertes.</p> <p>La distància entre el que diuen voler i les possibilitats de tenir-ho són molt grans.</p> <p>Els qui no són comunitaris ho tenen difícil per poder regularitzar la seva situació després de la presó, ja que tenen antecedents penals per cancel·lar. Hauran d'esperar cinc anys, pel fet de tenir condemnes superiors a aquest temps.</p>
Grup 2	<p>No s'ho plantegen. Van venir amb projectes migratoris dels pares i ho tenen assumit.</p> <p>Veuen inviable cap canvi de país perquè allà no tindrien oportunitats.</p> <p>Problemàtica toxicològica gran que condiciona qualsevol valoració.</p>	<p>No volen retornar.</p> <p>Tenen aquí tota la família pròpia i, pocs, una de nova.</p> <p>Consideren el temps passat a la presó per <i>pagar</i> la condemna com una justificació suficient per quedar-se aquí.</p> <p>Opinió negativa de la societat d'acollida. Es mantenen separats en els seus entorns i amb els seu paisans.</p>	<p>Perspectives pessimistes o incertes.</p> <p>Les perspectives de futur que expressen són superficials, poc interioritzades i poc conscients de les implicacions que comporten ("arreglar papeles"; "recuperar a mis hijos"; "vida normal", "un trabajo bueno"...).</p> <p>No esmenten deixar el consum abusiu de drogues com un objectiu immediat.</p>
Grup 3	<p>Un grup (primaris en l'ingrés a la presó) diu que ha valgut la pena, perquè té aquí la família.</p> <p>Un altre grup (reincidentes) valora que no ha valgut tant la pena.</p>	<p>No volen retornar. Els <i>primaris</i> perquè tenen la família aquí. Els <i>reincidentes</i> perquè no tenen on anar.</p> <p>Opinió neutra o positiva de la societat d'acollida. Justifiquen la desconfiança dels autòctons pel fet d'haver passat per la presó, tot i que es mostren dolguts pel fet que generalitzin la desconfiança.</p>	<p>Perspectives optimistes o incertes.</p> <p>Els <i>primaris</i> centren les seves preocupacions en allò que no tenen resolt, coneixen els tràmits i els esforços que han de fer per assolir-ho i estan disposats a fer-los.</p> <p>Els reincidentes dipositen l'èxit en els ajuts que esperen rebre de l'Administració, sense quedar clar el seu grau d'implicació.</p>
Grup 4	<p>No ha valgut la pena migrar.</p>	<p>Volent marxar.</p> <p>Les condemnes llargues i les tramitacions burocràtiques entre països dificulten el procés.</p> <p>No coneixen la societat d'acollida. Han entrat directament a la presó des de l'aeroport.</p>	<p>Perspectives incertes.</p> <p>El pas del temps a la presó, la soledat i la manca de tot tipus de suport els fa canviar d'opinió respecte a les expectatives de tornar, i comencen a buscar estratègies per poder quedar-se aquí i obtenir o recuperar capital social.</p>

Gràfic 9. Resum de les perspectives de futur en funció dels grups

El gràfic 10 recull com a síntesi el resum general dels grups segons les quatre temàtiques analitzades.

Gràfic 10. Resum general dels grups

4.5 Situació penitenciària actual dels subjectes entrevistats i perspectives d'inserció

Hem volgut realitzar un exercici d'avaluació respecte a la situació actual dels estrangers entrevistats i seleccionats per a aquest estudi. Per fer-ho, hem actualitzat quina és la situació penitenciària dels subjectes de la mostra a 1 de maig de 2011, tres anys després d'haver fet les entrevistes (les dades s'han extret del SIPC). Aquestes dades permeten una comparació de la predicció feta per a cadascun dels subjectes (optimista, incerta o negativa) i la seva situació actual. Recordem que el pronòstic inicial el feien en primera instància els entrevistadors i, posteriorment, es ratificava o canviava per part dels investigadors, que analitzaven en profunditat el cas concret.

La taula 9 recull el resum de tots els casos esmentats distingint el grup en el qual se'ls ha classificat, el tipus de projecte migratori, de capital social i de documentació que tenien, el seu perfil criminològic, les perspectives de futur i finalment la seva situació a 1 de maig de 2011, amb les incidències que s'han produït. Aquesta darrera casella es troba ombrejada de color verd i amb el signe (+) si la situació és positiva; de color groc i amb el signe (=) si es manté igual que abans, i de color vermell i amb el signe (-) si la situació és negativa.

Tal com veurem, els pitjors resultats els presenten els subjectes del grup 1, on també coincidien la majoria de pronòstics negatius. Al grup 2 tots els subjectes es mantenen encara a la presó. El grup 3 és on podem trobar el nombre més gran de subjectes amb sortides i evolució positiva (tercer grau i llibertat condicional previs a la llibertat definitiva)⁹. En el grup 4 la situació és incerta, amb subjectes que encara es troben a la presó, d'altres que n'han sortit i no

⁹ El compliment íntegre de les penes i des de segon grau penitenciari, en els nostres estudis sobre reincidència sempre ha sortit com un predictor de noves reincidències penitenciàries quan els hem comparat amb els que han sortit des de tercer grau i/o en llibertat condicional. El fet que l'administració penitenciària proposi sortides anticipades dels condemnats es correlaciona amb la predisposició a no delinquir dels subjectes a qui se'ls proposa. Vegeu l'informe *Taxa de reincidència penitenciària 2008*, pàg. 92-93. Barcelona. CEJFE. Editat al web: www.gencat.cat/justicia/investigacions

sabem si han marxat tal com era el seu desig i només un cas d'expulsió confirmada.

Respecte del grup 1:

Aproximadament la meitat d'aquest grup es troba en llibertat. Però la majoria dels qui es troben en llibertat es troben evadits de la Justícia, per un no retorn en un permís ordinari. Els qui han obtingut la llibertat de manera legal han sortit amb llibertat definitiva després de complir la pena íntegra, sense accedir a tercer grau ni a llibertat condicional.

L'altra meitat del grup encara està a la presó, complint per la mateixa causa, i es manté en segon grau, repartint-se de manera equitativa els qui ja han gaudit de permisos i els qui encara no n'han gaudit.

Respecte del grup 2:

Tots estan encara a la presó.

La majoria segueix complint la mateixa condemna i es manté en segon grau. Un cas compleix una nova causa per fets que corresponen a antecedents pendents i un altre està en tercer grau.

Respecte del grup 3:

Una mica més de la meitat es troben llibertat. D'aquest grup, la meitat va assolir primer el tercer grau i després va sortir en llibertat condicional. L'altra meitat es va mantenir en segon grau i va complir la pena íntegra.

Una mica menys de la meitat es troben encara a la presó. D'aquests, la meitat està en tercer grau, inclòs un cas de reincidència, i l'altra meitat es troba en segon grau i encara no ha gaudit de permisos.

Taula 9. Resum de tots els casos esmentats i la seva situació a 1 de maig de 2011

SUBJECTE	GRUP	PROJECTE MIGRATORI	CAPITAL SOCIAL	DOCUMENTACIÓ	PERFIL CRIMINOLÒGIC	PERSPECTIVES DE FUTUR	SITUACIÓ A MAIG DE 2011
2012; ex-lugoslàvia, 30 anys	Grup 1	Sense	Molt pobre/separació	NIE. No documentació	Multireincident	Pessimistes	No retorn del primer permís ordinari concedit l'any 2009. Es troba evadit. Estava en 2n grau. (-)
2006; Territoris Palestins, 24 anys	Grup 1	Sense	Pobre/marginació	NIE. No documentació	Multireincident	Pessimistes	En llibertat definitiva des de febrer de 2011, després de complir dues causes més (antecedents). Es va mantenir en segon grau i va complir la pena íntegra. (+)
4004; Bòsnia i Hercegovina, 23 anys	Grup 1	Altri	Molt pobre/marginació	NIE. No documentació	Multireincident	Pessimistes	No retorn d'un permís des del 2010. Es trobava en 2n grau i havia gaudit de diversos permisos. Es troba evadit. (-)
3016; Ucraïna, 26 anys	Grup 1	Sense	Pobre/marginació	No NIE. Permís residència França	Primari	Pessimistes	No retorn d'un permís del 2010. Es trobava en 2n grau i era el seu primer permís ordinari. (-)
4007; Marroc, 22 anys	Grup 1	Sense	Molt pobre/marginació	NIE. No documentació	Primari	Pessimistes	En llibertat definitiva des de maig de 2009. Es va mantenir en segon grau i va complir la pena íntegra. (+)
8008; Bolívia, 25 anys, dona	Grup 1	Casualitat	Molt pobre/marginació	No NIE. No documentació	Primari	Pessimistes	Compleix condemna des del 2010 per un nou delicte contra la salut pública (reincidència). Es trobava evadida del centre d'un permís ordinari en el 2009. (-)

SUBJECTE	GRUP	PROJECTE MIGRATORI	CAPITAL SOCIAL	DOCUMENTACIÓ	PERFIL CRIMINOLÒGIC	PERSPECTIVES DE FUTUR	SITUACIÓ A MAIG DE 2011
2007; Rússia, 38 anys	Grup 1	Sense	Molt pobre/marginació	No NIE. No documentació	Reincident	Pessimistes	El juny de 2009 va ser traslladat al CP Madrid-VI (Aranjuez). (=)
8010; Colòmbia, 53 anys, dona	Grup 1	Sense	Molt pobre/marginació	NIE. No documentació	Reincident	Pessimistes	No retorn d'un permís l'any 2010. Estava en 3r grau i gaudia de permisos de cap de setmana. Es troba evadida. (-)
14003; Marroc, 27 anys	Grup 1	Sense	Molt pobre/marginació	No NIE. No documentació	Multireincident	Incertes	Continua complint la mateixa causa. Es manté en segon grau i encara no ha gaudit de permisos. (=)
3004; Bulgària, 30 anys, dona	Grup 1	Sense	Pobre/marginació	UE. Cap problema de documentació	Reincident	Incertes	Continua complint la mateixa causa. Es manté en segon grau i ha gaudit de diversos permisos. (=)
2022; Mèxic, 25 anys	Grup 1	Sense	Molt pobre/marginació	No NIE. No documentació	Primari	Incertes	Continua complint la mateixa causa. Es manté en segon grau i ha gaudit de diversos permisos. (=)
8001; Gàmbia, 29 anys, dona	Grup 1	Altri	Pobre/marginació	NIE. Permís permanent	Primari	Incertes	Compleix condemna (cinc anys de presó) per la causa preventiva de 2008. Actualment està en tercer grau. (=)
3002; Ucraïna, 37 anys, dona	Grup 1	Sense	Molt pobre/separació	NIE. No documentació	Reincident	Incertes	Compleix condemna (17 anys de presó) per la causa preventiva de 2008. Es manté en segon grau. (=)
3010; Marroc, 42 anys, dona	Grup 2	Altri	Pobre/marginació	NIE. Permís permanent	Multireincident	Pessimistes	Compleix per una altra causa (antecedent) i es manté en segon grau. (=)

SUBJECTE	GRUP	PROJECTE MIGRATORI	CAPITAL SOCIAL	DOCUMENTACIÓ	PERFIL CRIMINOLÒGIC	PERSPECTIVES DE FUTUR	SITUACIÓ A MAIG DE 2011
3027; Equador, 24 anys	Grup 2	Altri	Moderat/separació	NIE. No documentació	Reincident	Pessimistes	Continua complint la mateixa causa. Es manté en segon grau i encara no ha gaudit de permisos. (=)
8014; Rep. Dominicana, 33 anys	Grup 2	Altri	Molt pobre/separació	NIE. No documentació	Multireincident	Incertes	Continua complint la mateixa causa. Es manté en segon grau i ha gaudit de diversos permisos. (=)
5019; Marroc, 26 anys	Grup 2	Altri	Pobre/marginació	NIE. Permís permanent	Multireincident	Incertes	Continua complint la mateixa causa i està en tercer grau des del 2008. (=)
5006; Algèria, 27 anys	Grup 3	Clar	Molt pobre/marginació	NIE. No documentació	Multireincident	Incertes	En llibertat definitiva des de març de 2010. Va tenir una regressió a segon grau degut a un no retorn de permís l'any 2009. El compliment de la condemna llavors va ser íntegre. (+)
2003; Romania, 23 anys	Grup 3	Sense	Molt pobre/separació	UE. Cap problema de documentació	Multireincident	Incertes	EI 2009 va sortir en llibertat definitiva. Actualment compleix condemna per una nova causa de furt (antecedents) i està en 3r grau. (-)
2005; Marroc, 37 anys	Grup 3	Clar	Pobre/separació	NIE. Permís permanent	Multireincident	Incertes	En llibertat definitiva des d'abril de 2009. Es va mantenir en segon grau i va complir la pena íntegra. (+)
4016; Sierra Leone, 28 anys	Grup 3	Clar	Moderat/integració	NIE. No documentació	Primari	Incertes	En llibertat definitiva des de juny de 2010. Va estar en tercer grau des del 2007 i després va obtenir la llibertat condicional. (+)

SUBJECTE	GRUP	PROJECTE MIGRATORI	CAPITAL SOCIAL	DOCUMENTACIÓ	PERFIL CRIMINOLÒGIC	PERSPECTIVES DE FUTUR	SITUACIÓ A MAIG DE 2011
10005; Perú, 21 anys	Grup 3	Altri	Bo/integració	NIE. No documentació	Primari	Incertes	Continua complint la mateixa causa i està en tercer grau des d'abril de 2011. (=)
3024; Romania, 24 anys	Grup 3	Clar	Pobre/integració	UE. Cap problema de documentació	Reincident	Incertes	Compleix condemna (25 any de presó) per la causa preventiva del 2008. Es manté en segon grau i encara no ha gaudit de permisos. (=)
5025; Gàmbia, 36 anys	Grup 3	Clar	Pobre/separació	NIE. Permís permanent	Primari	Optimistes	En llibertat definitiva des d'octubre de 2010. Va estar en tercer grau des del 2008 i després va obtenir la llibertat condicional. (+)
4013; Argentina, 44 anys	Grup 3	Clar	Moderat/assimilació	NIE. Permís permanent	Primari	Optimistes	En llibertat definitiva des de febrer de 2010. Va estar en tercer grau des del 2008 i després va obtenir la llibertat condicional. (+)
8003; Xina, 30 anys, dona	Grup 3	Altri	Bo/separació	NIE. Permís permanent	Primari	Optimistes	Continua complint la mateixa causa i està en tercer grau des del 2010. (=)
3020; Argentina, 31 anys	Grup 3	Clar	Bo/assimilació	NIE. Permís permanent	Primari	Optimistes	Compleix condemna (un any de presó) per la causa preventiva de 2008. Es manté en segon grau i encara no ha gaudit de permisos. (=)
9014; Nigèria, 48 anys	Grup 3	Clar	Bo/integració	NIE. Permís permanent	Primari	Optimistes	En llibertat condicional des de febrer de 2009. Va estar en tercer grau des del 2006. (+)

SUBJECTE	GRUP	PROJECTE MIGRATORI	CAPITAL SOCIAL	DOCUMENTACIÓ	PERFIL CRIMINOLÒGIC	PERSPECTIVES DE FUTUR	SITUACIÓ A MAIG DE 2011
12016; pakistanès amb nacionalitat holandesa, 40 anys	Grup 3	Clar	Bo/assimilació	UE. Cap problema de documentació	Reincident	Optimistes	En llibertat definitiva des de gener de 2009. Es va mantenir en segon grau i va complir la pena íntegra. (+)
2015; Jordània, 39 anys	Grup 4	Sense	Molt pobre/marginació	NIE. No documentació	Multireincident	Pessimistes	Continua complint la mateixa causa i té una nova condemna per una causa anterior. Es manté en segon grau i ha gaudit del seu primer permís. (=)
2019; Bòsnia i Hercegovina, 24 anys	Grup 4	Sense	Molt pobre/marginació	NIE. No documentació	Multireincident	Incertes	Continua complint la mateixa causa i té dues noves condemnes per causes anteriors. Es manté en segon grau i ha gaudit del seu primer permís. (=)
8015; Bolívia, 31 anys, dona	Grup 4	Clar	Molt pobre/marginació	No NIE. No documentació	Primari	Incertes	Compleix condemna (catorze anys de presó) per la causa preventiva de 2008 i es manté en segon grau. (=)
5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys	Grup 4	Sense	Pobre/separació	UE. Cap problema de documentació	Primari	Incertes	En llibertat definitiva des de juny de 2010. Estava en tercer grau i va complir la pena íntegra. (+)
8030; El Salvador, 43 anys, dona	Grup 4	Casualitat	Pobre/marginació	No NIE. No documentació	Primari	Incertes	En llibertat definitiva des del març de 2011. Estava en tercer grau i va complir la pena íntegra. (+)

SUBJECTE	GRUP	PROJECTE MIGRATORI	CAPITAL SOCIAL	DOCUMENTACIÓ	PERFIL CRIMINOLÒGIC	PERSPECTIVES DE FUTUR	SITUACIÓ A MAIG DE 2011
9002; Croàcia, 25 anys, dona	Grup 4	Sense	Molt pobre/marginació	NIE. No documentació	Reincident	Incertes	Expulsada del territori nacional al febrer de 2009. Estava en segon grau i li quedava un any per la llibertat definitiva. (=)
2001; França, 25 anys	Grup 4	Casualitat	Pobre/separació	UE. Cap problema de documentació	Primari	Optimistes	En llibertat provisional des de febrer de 2009 (era preventiu) Pendent judici. (=)
3006; República Dominicana amb nacionalitat italiana, 46 anys, dona	Grup 4	Clar	Molt pobre/separació	UE. Cap problema de documentació	Primari	Optimistes	Continua complint la mateixa causa. Es manté en segon grau i encara no ha gaudit de permisos. (=)

Respecte del grup 4:

Una mica menys de la meitat es troben en llibertat, amb varietat de casuístiques: una persona ha estat expulsada del territori nacional, dues van sortir després de complir la pena íntegra i una altra es troba en llibertat provisional a l'espera de judici.

La resta, una mica més de la meitat, continuen complint la mateixa causa o se'ls ha acumulat algun antecedent. Continuen en segon grau i no han gaudit de gaires permisos o de cap.

Els resultats

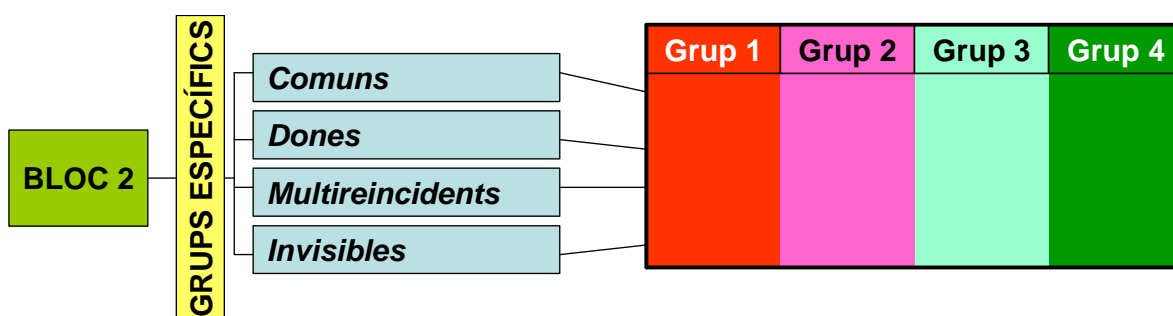
bloc 2:

**Estudi per grups
específics**

5. Les trajectòries de vida dels estrangers segons els grups específics

Tal com ja hem explicat en la introducció, en aquest segon bloc s'aborden de manera diacrònica les trajectòries de vida dels estrangers que passen pels centres penitenciaris. S'han recollit els dos o tres casos de cada col·lectiu que millor representen les especificitats de tot el grup. Hem cregut oportú analitzar quatre col·lectius. El primer grup l'hem anomenat *comuns*, i correspondria al perfil majoritari dels estrangers entrevistats (homes, amb NIE¹⁰, primaris en l'ingrés penitenciari o reincidents un cop). El segon col·lectiu són les *dones*, ja que en l'àmbit d'execució penal constitueixen un grup de característiques específiques, per la qual cosa contemplem la perspectiva de gènere en tots els estudis del CEJFE en aquest àmbit. El tercer col·lectiu serien els *multireincidents*, que són els qui acumulen tres o més ingressos penitenciaris a Catalunya per delictes diferents. I, finalment, el quart col·lectiu analitzat són els qui hem anomenat *invisibles*, és a dir, aquells dels quals no hi ha constància que estan a Espanya a través d'un número assignat de NIE a la Delegació del Govern d'Espanya a Catalunya.

Gràfic 11. Disseny del segon bloc

¹⁰ Ja hem comentat al començament que el NIE és el número d'identificació d'estranger que es dona a tot estranger no comunitari des de la Delegació del Govern. Correspondria a una mena de DNI identificatiu que no implica tenir regularitzat cap altre document ni disposar necessàriament de cap permís. Només dona constància que ha estat recollida la seva presència al Regne d'Espanya per part de la Delegació del Govern d'Espanya, que té de moment atribuïdes les competències exclusives en matèria d'immigració. Els ciutadans de la Unió Europea o els extracomunitaris que han adquirit la nacionalitat o el permís de residència permanent d'algun país de la Unió Europea no necessiten aquest NIE.

La presentació de cada cas respon al mateix esquema. En primer lloc, es donen algunes dades sociodemogràfiques i criminològiques del cas per situar el lector. El bloc més ampli de l'explicació del cas inclou de manera diacrònica aquells punts que en el bloc anterior tractàvem de manera sincrònica: el projecte migratori, el capital social del qual disposa aquí, la situació penal i penitenciària en què es trobava en el moment de l'entrevista i les perspectives de futur. La presentació del cas s'acaba amb un esquema o diagrama (*network*), que representa gràficament els principals conceptes i les principals relacions que s'estableixen entre el seu discurs i els factors estudiats.

5.1 Els comuns

Hem seleccionat tres casos que ens semblen prou representatius del conjunt d'aquest col·lectiu. Pertanyen a tres àrees geogràfiques diferents i, alhora, també representen les diferències que es poden trobar en el col·lectiu quant a capital social i integració a la societat receptora. Com que la majoria d'estrangers d'aquest grup tenen un discurs clar quant a projecte migratori, tenen pocs problemes o cap en l'obtenció de documentació, són primaris en l'ingrés penitenciari o com a màxim en tenen un altre, i finalment les seves perspectives de futur per a la reinserció social en completar la condemna són optimistes.

Taula 10. Resum dels casos seleccionats

SUBJECTE	GRUP	PROJECTE MIGRATORI	CAPITAL SOCIAL	DOCUMENTACIÓ	HISTORIAL CRIMINAL	PERSPECTIVES DE FUTUR
5025; Gàmbia, 36 anys	Grup 3	Clar	Pobre/separació	NIE. Permís permanent	Primari	Optimistes
4013; Argentina, 44 anys	Grup 3	Clar	Moderat/assimilació	NIE. Permís permanent	Primari	Optimistes
12016; pakistanès amb nacionalitat holandesa, 40 anys	Grup 3	Clar	Bo/assimilació	UE. Cap problema de documentació	Reincident	Optimistes

5.1.1 El cas 5025

Dades bàsiques: Home – Nacionalitat: Gàmbia (àrea geogràfica: resta d'Àfrica) – Naixement: 1972 – Edat en el primer ingrés conegut a la presó: 35 anys – Edat entrevista: 36 anys – Delicte: contra la salut pública (agrupació delicte: drogues) – Temps condemna: 1.273 dies (3,5 anys) – NIE: sí – Cap falta disciplinària.

Projecte migratori: clar

Al país d'origen treballava al camp amb el seu pare i per millorar la seva situació econòmica decideix venir directament a Catalunya.

“...Porque yo creo que aquí un poco mejor que en mi país...//...Yo cojo avión Gambia directamente Barcelona...//...A Lérida...//...Sí, un pueblo de Balaguer...”

Diu que ningú influeix en la seva decisió de venir, però ve a Catalunya amb contracte de treball, allotjament i ajuda completa que li facilita el seu oncle. Arriba l'any 1998 amb transport regular i Espanya és el destí buscat.

“...Sí, mi tío...//...Bueno, yo vine aquí con contrato...//... yo también hablar con mi tío, me ayuda, me dice un contrato para marchar a España para buscar, puede vivir allí para ayudar a mi familia...//...Sí, sí porque es el jefe y el jefe es quien (no s'entén) el contrato 2008...//...Cuando yo llegar aquí, llegar con visado, con trabajo...//... Él coger aeropuerto y llevar a casa, yo estar en su casa casi 2 años...”

Arriba sol però compta, tal com acabem de veure, amb suport complet. Ha treballat sempre des que va arribar (pagès, mà d'obra, soldador) i en condicions regulades amb contracte, i mai ha estat acomiadat. Només ha deixat una feina per fer formació (oficial de segona de soldador).

Pel que fa a l'assentament al territori, sempre ha disposat de tota la documentació en regla: empadronament, targeta sanitària, permís de residència i de treball i contracte laboral. No obstant això, ignora els passos que ha de seguir per aconseguir tota aquesta documentació, la qual cosa vol dir que algú altre se n'ha ocupat. Entén i parla el castellà; el català, menys. Li agrada tot de Catalunya i en coneix alguna festa popular; creu que s'ha adaptat

bé aquí, sense suposar-li un problema important acceptar els canvis socioculturals respecte al seu origen.

”...Permiso del trabajo... De momento yo estar como trabajo de aquí para pintura. He encontrado 6 meses, pero cuando acaben 6 meses quédese buscar un trabajo porque yo tengo hipoteca...//...Bueno el catalán es entender pero hablar muy difícil. Cuando me dice hablar catalán yo sé entenderlo. Pero muy difícil...//...Me gusta todo de aquí...//...Sí hombre (riu) Claro. Porque si te vas a vivir a un sitio es porque te gusta, si no quieres vivir allí no te va a gustar, ¿sabes?...”

Capital social: pobre

Quant al suport familiar a Catalunya, hi té un oncle i un germà. Al país d'origen hi té la mare i un altre germà, als quals enviava diners. Diu tenir parella estable al país d'origen, però també a Catalunya. Tots saben que està a la presó. Ara que està en tercer grau viu al seu propi pis, on ha rellogat unes habitacions a uns amics per treure'n un rèdit que l'ajuda a finançar la hipoteca.

“...Aquí tiene hermano, mi tío...//...En mi país bueno... tiene otro hermano y mi madre, porque mi padre se murió...//...España sólo mi hermano...//...Yo siempre llamar. Él me llama, qué, cómo va tu vida o...//...Ahora no, es muy difícil porque yo cobro 840, mi piso 875, entonces tres habitaciones yo poner 2 personas, ellos pagar 150, 300, entonces esas 300 yo he comido este...”

Pel que fa al suport social, té coneguts de l'entorn laboral de tot arreu. Es fa amb tothom, tot i que pensa que d'amics no en té. Amb els veïns manté un tracte correcte però superficial. Pertany a una associació de gambians amb la qual té més contacte. Ha fet formació a Catalunya. Creu que els espanyols l'accepten, tot i que reconeix arran de l'estada al centre penitenciar que el seu entorn el tractarà diferent quan surti.

“...Amigos de España...//...En el trabajo, bueno no son amigos-amigos, son conocidos. No son amigos-amigos...//...Ah, sí, sí, sí en Lérida. Asociación de gambianos...//...Asociación de Gambianos. Cada mes pagamos 5 euros por si a caso una persona se muriera aquí puede mandar a mi país...”

Respecte a la situació personal, gaudeix de bona salut i no pren drogues ni fuma.

Perfil criminològic: primari en l'ingrés penitenciari – tercer grau

No reconeix el delicte (tot i que ja es troba en tercer grau en el moment de l'entrevista). Diu que el dia que es va produir la detenció estava sol i no estava sota els efectes de cap droga.

“...Bueno, yo estar trabajando toda mi vida aquí, porque año 98, 98 hasta ahora yo estar trabajando. Bueno, un chaval me dijo cosa, el dice yo vendo droga, pero cuando policía me pilla, yo estoy bajando de un trabajo de Poble de Segur, yo estaba trabajando de electricista, casi un año y dos meses. Bueno, yo estoy bajando un día han parado mi coche, luego han subido mi casa, falta de una comida, para tomate o algo, yo estoy bajando para comprarme un tomate de tienda de africanos. Bueno, yo he visto cuatro tíos están detrás de mí, él no dice nada, él viene ahí dice yo soy policía, y te digo, ¿por qué? ¿Policía qué? Me dice tu estar traficante, ¿cómo estar yo traficante, tu has visto droga mi mano? Dice: no, pero un chaval, dice vamos, al marchar de coche no tengo prueba, no tengo nada, ni droga, solo 3 euros y medio paquete de tabaco con mi trabajo de ropa...”

No té antecedents penals ni ha estat tutelat per l'Administració, ni tampoc no ha estat en centres de justícia juvenil. El primer delicte del qual hi ha constància ha estat aquest, i l'ha comès en edat adulta (34 anys).

Manté una percepció més aviat negativa de la Justícia i de la policia; en canvi, de la relació amb el seu advocat en té una bona experiència.

“...Bueno, justicia española, yo la veo, porque para mí, no sé todos, porqué una persona dice tu estar de vender droga, encima ellos no la han visto de tu mano con droga, no han encontrado dinero, ni nada...//...Mi abogado me está ayudando, me dice el fiscal no querer soltar, porque tener piso aquí, tener hipoteca, 10 años tu estar aquí nunca calabozo ni nada...//...Bueno, de la policía española, de catalana, bueno a mí no, porque ellos meter a mí cárcel sin pruebas...”

Quant a la vida a la presó, ha intentat conviure sense problemes i se sent acceptat, però no es relaciona amb ningú en particular. Manté bones relacions amb els funcionaris. Treballa i ha fet formació, i opina que l'oferta laboral i de

formació són prou àmplies. No ha hagut de fer cap programa de tractament específic. Rep ajuda per preparar la seva sortida definitiva en llibertat. Els assumptes de fora els porta el seu oncle (tot i que en tercer grau ho podria fer ell mateix). D'ençà que va entrar a la presó, ha empitjorat el seu estat d'ànim amb tot, però no ha tingut desitjos d'autolesionar-se ni ha pres drogues per mirar de millorar-lo.

“...Yo nunca he tenido un problema con nadie allí...//...Bueno, en tercer grado son diferencias porque cada día tu vas a la calle, a ducharte a tu casa, de fin de semana duermes a tu casa, esas son las diferencias...//...Porque estar curso de coser y luego más tarde colegio ¿sabes?, castellano para extranjeros...//...Porque yo nunca coser y encima quería entender bien el castellano...//...Ahí estaba trabajando en el taller de parasoles...//...En tercer grado estoy trabajando en pintura aquí...//...Ahora yo empiezo a trabajar a las 5, a las 5 del trabajo luego voy para mi casa a descansar un poco, luego volver...//...Bueno bien, porque 6 meses contrato...”

Perspectives de futur: optimistes

Fa un balanç positiu del projecte migratori i opina que ha valgut la pena emigrar tot i el que li ha passat. No té voluntat de retornar al seu país d'origen, ja que aquí hi té el domicili, el pis, la feina i tota la documentació en regla. No ho acceptaria ni amb l'oferta d'ajuda amb microcrèdits.

“...Sí, porque gracias a Dios porque estar aquí tiene todo, tiene papeles, tiene vivienda, es más importante de vida...//...Bueno porque yo tener piso aquí, he comprado piso, no puedo ir a mi país ahora porque tengo hipoteca...//...Sí, bueno, yo más que nada aquí, porque yo me quedar aquí, porque es mi vida...//...Aquí en Lérida...”

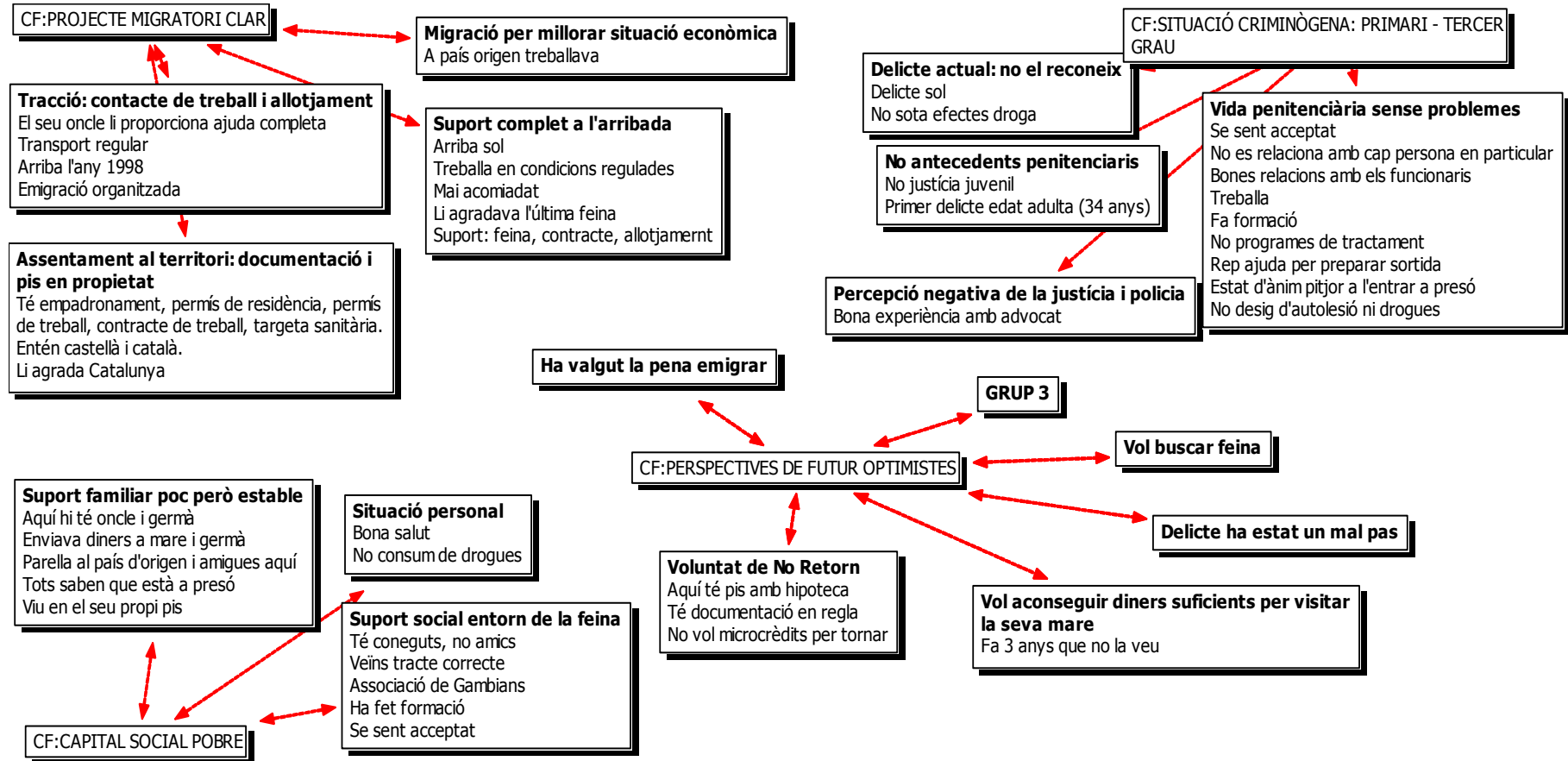
Quant als desitjos, quan surti en llibertat vol buscar feina i aconseguir diners suficients per anar a veure la seva mare al país d'origen, ja que fa tres anys que no la veu. No torna a esmentar ni la parella d'aquí ni la del seu país, amb la qual cosa queda poc clara aquesta part del discurs.

Situació a 1 de maig de 2011

Des de l'ingrés el 2007 va estar al CP Ponent, on ja va arribar amb la classificació de tercer grau. Allà va estar a dues dependències. Dins del centre

no va tenir cap canvi de classificació. No va tenir cap expedient disciplinari. Va gaudir de 17 permisos ordinaris. L'any 2009 se li va aplicar l'article 86.4 del Reglament penitenciari, que significa poder sortir del centre sense haver de tornar-hi a dormir, substituint el control de les hores que hauria d'estar al centre amb dispositius telemàtics. Es troba en llibertat definitiva des del 2010. No consten més incidències al SIPC.

Gràfic 12. Network - resum del cas 5025

5.1.2 El cas 4013

Dades bàsiques: Home – Nacionalitat: Argentina (àrea geogràfica: Amèrica Central i del Sud) – Data de naixement: 1964 – Edat en el primer ingrés conegut a la presó: 36 anys – Edat entrevista: 44 anys – Delicte: abusos sexuals (agrupació delicte: contra la llibertat sexual) – Temps condemna: 2.555 dies (set anys) – NIE: sí. Una falta disciplinària

Projecte migratori: clar

El projecte migratori d'aquest cas era clar. Sap explicar els motius pels quals volia sortir del país i instal·lar-se en un altre, amb un discurs coherent i gens contradictori amb el que va fer per assolir-ho. El motiu de la sortida és per millorar la seva situació econòmica, ja que al seu país s'està vivint el *corralito*. Ve directament a Espanya, que identifica com el seu destí. Allà a l'Argentina treballava a l'hostaleria.

Arriba l'any 2000 en avió com a turista. En principi, no té coneguts al país que hagin actuat de tracció cap a un territori concret. La seva decisió és completament autònoma, sense influència de ningú. Ve sol. Al cap de deu dies troba feina al sector de l'hostaleria, en condicions no regulades. No compta amb cap suport a l'arribada i només disposa dels diners que portava a sobre per sobreviure. Al cap d'un any aconsegueix regularitzar la seva situació. Té un historial laboral estable.

“...No. No, yo vine con mi dinero, estuve aquí 10 días buscando trabajo, tuve varias ofertas y... pues ya te digo, yo soy un profesional sobre ese tema, ahora no me dedico a ello, y... tuve varias ofertas, valoré, las valoré y me quedé con la que mejor (pausa) me (no s'entén) en ese momento...//...En hostelería y ahora estoy trabajando en... en una cristalería, realizamos lunas de coches y...//...Bueno, el primero no tenía papeles, luego me hicieron los papeles, al año... al cabo de un año, tenía ya...”

Té tota la documentació requerida per assentar-se al territori (empadronament, targeta sanitària, permís de residència i treball i contracte de treball) i sap els passos necessaris per aconseguir-la. Entén i parla mínimament el català. Li agrada l'estil de vida de Catalunya. Coneix les tradicions que se celebren aquí i ha trobat poques diferències de vida respecte al seu país d'origen. Pel que fa al que menys li agrada d'aquí, afirma que la Justícia i l'empresonament.

Capital social: moderat/assimilació

Pel que fa al suport familiar, al país d'origen té dos fills, l'exparella i la seva mare, a qui envia diners. A Espanya té una nova parella, amb la qual té previst casar-se el mes següent de l'entrevista (relació estable des de fa quatre anys), i la família de la parella. Amb tots els membres manté contacte i tots saben que està a la presó. Quan surti vol viure amb la seva parella.

“...Con mi mujer, ese nombre le puedo dejar también, sus dos hijos, un nieto. Bueno... la familia vive toda junta, porque nosotros tenemos una casa, al lado vive la hermana en otra casa, enfrente vive otra hermana...//...Sabe todo el mundo de mi, lo he comentado y me han aceptado tal y como soy y con... y con todo esto, ¿no?...//...Vamos para 4 años. Hombre, claro. ¿No te digo que el mes que viene nos casamos?...”

Pel que fa al suport social, no té gaires amistats i les que té són d'autòctons. Manté un bon tracte amb els veïns. No té vida associativa ni tampoc ha fet formació a Catalunya. Creu que els espanyols accepten els immigrants.

“...No tengo mucha gente de mi país, no conozco mucha gente de Argentina. La poca que conocí en prisión y no quiero tener ningún tipo de contacto con ellos... cuando salga de aquí...//...No, nunca me he dado... yo siempre... eh, no he tenido la oportunidad quizás, no, no sé. Siempre he trabajado mucho y no tuve tiempo de hacer tampoco amistades y...//...Es que no tengo. No tengo, mira, mis únicas amistades son las que (no s'entén) vivimos nosotros, que no son amistades, prácticamente son todo familia, o sea que... Son la hermana de mi mujer, cuñados, o sea que...”

Considera que gaudeix de bona salut. No pren drogues ni alcohol.

Perfil criminològic: primari – tercer grau

Reconeix el delicte pel qual ha entrat a la presó (abusos sexuals). Anava sol en el moment de cometre'l i sense estar sota l'efecte de drogues ni d'alcohol.

“...me acusaron de agresión sexual...//...Sucedió una noche, un hecho aislado y bueno... mira...//... No, yo estaba... este... era en el local donde yo dirigía, estaba dirigiendo una cadena de restaurantes importantes aquí en Barcelona, y bueno... una de los restaurantes era el Salsa, en el Port Olímpic, y bueno... sucedió ahí con una chica, una

“gogó...//...Estaba trabajando, sí...//...No, no tomo drogas ni alcohol. Esa noche tomé una copa pero no...//...la chica, bueno... ella cedió hacía mi, o sea que en ningún momento me escondí, había otros empleados allí en el... en la discoteca y bueno, mira... ella me buscó, yo respondí a su... (pausa) a lo que ella buscaba y bueno, después hubo malos entendidos y, una denuncia de por medio y... (pausa) y bueno así, el juicio y aquí estamos, intentando superarlo y... algo pasado y ya está...”

No té antecedents penals i diu que mai no ha estat ingressat en centres de justícia juvenil. El primer delicte ha estat aquest i l'ha comès en edat adulta (36 anys).

Té una percepció negativa de la Justícia (sobretot del procediment judicial, del fet de ser jutjat sense la presència de la presumpta víctima, sense poder-la interrogar la part acusada).

“...A mi me acusan, eh, de agresión sexual, eh, una empleada que yo tenía. Y va a la policía, hace la denuncia, al cabo de un mes me llaman por teléfono y me detienen. Entro a "la modelo", bueno, me tratan muy mal, me pegan, (no s'entén) luego, esta chica dejó un teléfono y una dirección de Portugal, porque no era de aquí. Mi abogado intentó contactar con ella, no existía el teléfono, no existía la dirección. Eh, al cabo de 2 años y meses, me llevan para, eh, juicio, no se presenta nadie, ni los testigos, se anula. Al cabo de, pasados 2 meses más otra vez a juicio, y... no se presenta nadie, ni los testigos que hubo en ese momento ni la chica en sí, se anula. Al tercer juicio, a la tercera vez, no va nadie, solamente van mis jefes, a decir quién era yo, como que...que relación tenía con la empresa, que tenía, a ver... yo dije una cadena de restaurantes, dinero nunca ha faltado, y no fue nadie de la parte acusadora, no. Y bueno, eso no me ha gustado porque, a ver, yo en juicio, pienso que un juez cuando tiene que decidir algo... tiene que tener a la persona enfrente que acusa para poder decidir, a ver, porque tú, vale, a ti te denuncian pero bueno... luego un juez, cuando tiene que encarcelar a una persona, tanto sea inmigrante como española o quien sea, tiene que tener las dos partes, porque también ellos estudian un poco psicología y ven si realmente pasó tal cual se dice y si la policía lo pudo haber... hecho un poco más de lo que fue y bueno, muchas cosas, ¿no? Y me hubiera gustado, no, que haber dado una explicación por el tema decir: A ver, mira te condenamos, aunque no esté la parte acusada, si eso figura en la... yo no conozco mucho lo que es, las leyes españolas, porque no tuve tiempo de estudiarlas, pero bueno... Me pareció un poco injusto...//...También hubiera querido verla, a la chica, en el juicio y que mi abogado la conozca y le pregunte cosas, es un juicio justo, ¿no?...//...Pero en el juicio mío no se juzgó lo que era la violencia y la intimidación, sino si la persona estaba capaz de

decidir sí o no sobre una relación sexual, (no s'entén) pero eso es muy difícil si la persona no está delante, ¿no? Porque, a ver, un juez que... que no está juzgando una violencia o una intimidación, porque no la hubo y eso figura en la sentencia, solamente tiene que decidir si esta persona está en condiciones o no de decir sí o no a una relación sexual sin tenerla enfrente, ¿me entiendes? Y condenada, la otra parte sin que ésta persona tenga un juicio, me parece que... que no... Que ahí algo falla, ¿no?

Pel que fa a la vida al centre penitenciari quan estava en segon grau, trobava l'ambient tens però segur. Les relacions entre els interns no eren especialment bones, però ell se sentia acceptat. Ara que ha progressat a tercer grau, s'hi troba molt millor. Respecte als funcionaris de seguretat, ha mantingut i manté relacions bones i correctes. Tenia especial confiança en el psicòleg. Ha treballat dins de la presó i ara en tercer grau també. Creu que la normativa del centre és necessària. No ha fet formació però sí programes de tractament específic (SAC, el programa de control de l'agressió sexual). En tercer grau s'ha sentit ajudat pels professionals i creu que rep ajuda per preparar la sortida en llibertat. Tot i que ha sentit tristesa per la seva situació i desig d'autolesionar-se, no ho ha portat mai a terme. Els assumptes de fora de la presó, quan estava en primer i segon grau, no els hi portava ningú. Ara se n'ocupa ell.

“... ¿Cómo definiría las relaciones entre los internos? Pues mala, mala...//...No me relaciono con muchos internos. Trato de... bueno, llego aquí, yo me levanto a las 5 de la mañana, tomo el tren a las 6 y pico, eh, llego, como, me acuesto a dormir, a las 6 me levanto, me voy para el trabajo. Trato de no tener ningún tipo de problemas ni relación, porque tú sabes que mientras más relaciones tienes, más problemas te pueden venir. Entonces trato de no...//...Tengo trabajo, tengo familia, tengo papeles... eh... bueno, mi comportamiento penitenciario fue excelente, no tengo partes disciplinarios, no consumo drogas, no tomo alcohol...”

Perspectives de futur: optimistes

Respecte al balanç del projecte migratori, sí creu que ha valgut la pena emigrar tot i el que li ha passat, ja que ha conegut la seva dona i s'ha fet una vida estable a Catalunya. No vol retornar a l'Argentina, atès que aquí té feina, família, mitjans econòmics, domicili i un entorn on s'hi sent integrat.

“Mira, lo único bueno es que formé una nueva familia, conozco a mi mujer y quizá si que valió la pena, ¿no?...//.. Yo ya... tengo una familia formada aquí, mira. Ah, el mes que viene nos casamos, y como... mi mujer es española. La conocí... a ver, yo te explico. Yo estuve dos períodos, porque yo empecé en "la modelo" y... luego, cuando voy a juicio a... a la sala (no s'entén) de Barcelona me condenan, yo hago la apelación al (no s'entén) y me dejaron en libertad. ¿Aham? Y 2 años estuve prácticamente en libertad, rehago mi vida, conozco a la que... bueno, a la mujer que estoy viviendo con ella, con sus hijos, tengo trabajo y bueno... yo de lo mío, formamos pareja, rehice mi vida y, eh... nos casamos el mes que viene. O sea que de irme a mi país nada, que yo ya tengo mi familia y aquí formada, ¿no?...//...Eh, yo tengo mi casa aquí, mi trabajo aquí, mi familia aquí...”

Com a desitjos de futur, vol recuperar la seva vida, que havia aconseguit normalitzar abans d'entrar a la presó. Vol casar-se i que no li quedin seqüeles del seu pas per la presó.

“...A, ya, pero no. Solamente intentar recuperar mi vida anterior, que lo estoy haciendo, y que se valoren un poco también las cosas a nivel más individual, que se generaliza mucho... Y que bueno, ya prácticamente me queda poco y...//...Pero que bueno, quien las hace las paga, yo estoy de acuerdo, ¿no? Porque quien comete un delito, a lo hecho pecho. Pero a veces hay casos que no, que no hay que generalizar tanto, ¿no?...//... Bueno, que no son deseos tampoco, son opiniones personales. (no s'entén) que volver a recuperar mi vida y que no me queden secuelas, que no me están quedando porque de eso me ocupado yo y bueno... Casarme, que me caso el mes que viene y nada más, trabajar y disfrutar. Y a recuperar los años perdidos. Salud también. Salud, dinero y amor, como dice la canción, es lo que deseo, sí. Y ya está...”

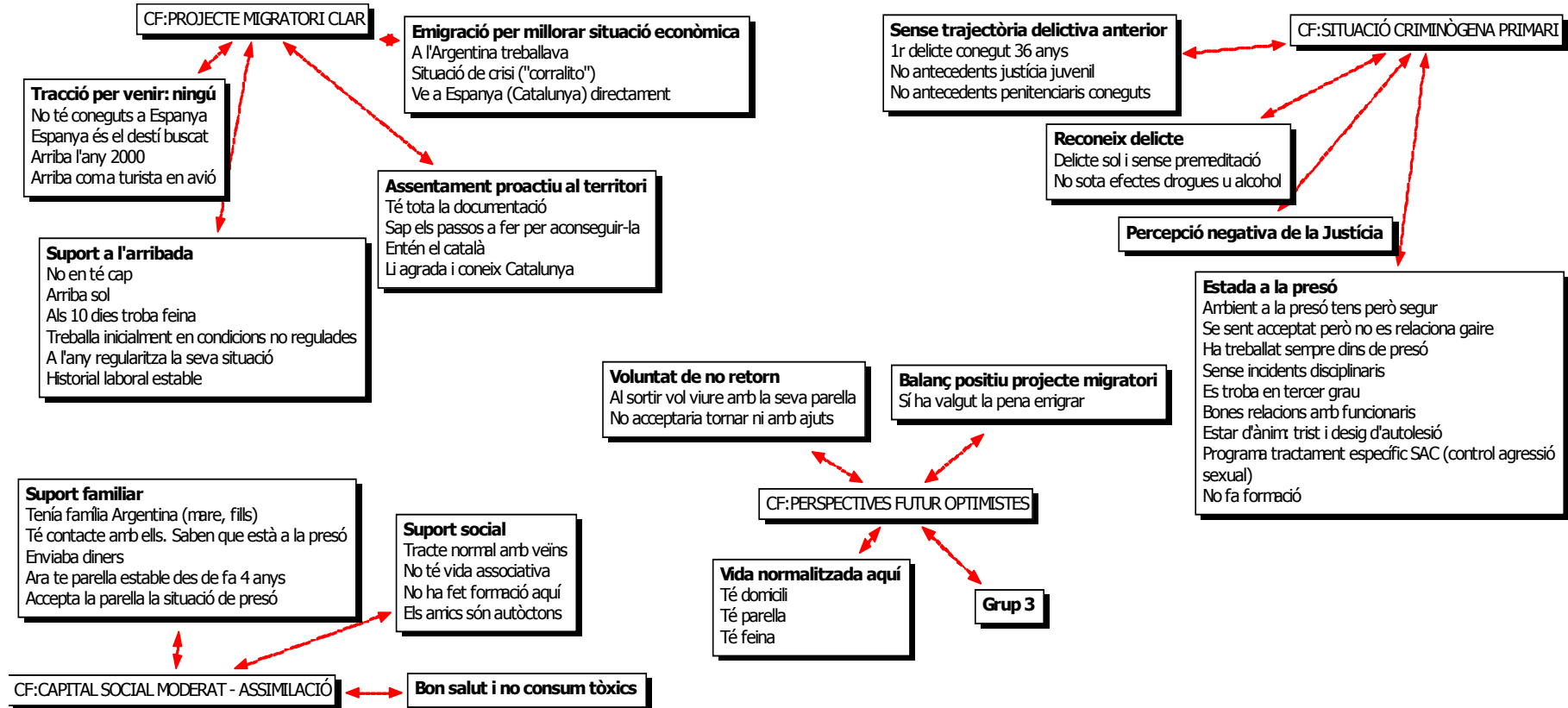
Situació a 1 de maig de 2011

Del 2001 al 2004 va estar preventiu al CP Homes per agressió sexual, amb sis canvis de dependència i divuit canvis de cel·la.

El 2005 tornà a ingressar com a penat per abusos sexuals. Fins al 2010 ha estat a tres presons i sis dependències. Dins del centre obert on es va fer l'entrevista no va tenir cap canvi d'ubicació. Totes les sortides han estat de cap de setmana. No ha tingut cap expedient disciplinari.

Va obtenir la llibertat condicional i es troba en llibertat definitiva des del 2010. No consten més incidències al SIPC.

Gràfic 13. Network - resum del cas 4013

5.1.3 El cas 12016

Dades bàsiques. Gènere: home – Nacionalitat: nascut al Pakistan, ha obtingut la nacionalitat holandesa (àrea geogràfica: UE) – Naixement: 1968 – Edat en el primer ingrés conegut a la presó: 33 anys – Edat entrevista: 39 anys – Delicte: trencament de condemna (per trencament d'ordre d'allunyament de parella per maltractament) (agrupació: altres delictes) – Temps condemna: 270 dies (0,7 anys) – NIE: sí. – Cap falta disciplinària.

Projecte migratori: clar

Aquesta persona estudiava al Pakistan formació professional en sastreria i va decidir viatjar per Europa, per fer turisme. Ha passat per molts països europeus i en un d'ells, els Països Baixos, hi va obtenir la nacionalització encara com a menor, per la qual cosa és a tots els efectes ciutadà de la Unió Europea. Quan va arribar a Espanya va decidir quedar-s'hi.

“...Yo era estudiante primero y luego el tiempo libre era como aprendiz de sastrería...//...Sí, como turista me vine...//...Bueno, tenía esta cosa en la cabeza desde pequeño que quiero viajar a Europa...//...Cuando vine aquí me gustó y tal y me decidí quedarme aquí, entonces... para siempre...//...He estado estudiando en Alemania, Holanda, Bélgica... y he estado en Inglaterra también y he estado en Dinamarca también... muchos países. Pero ha sido de viaje...//...Como conozco amigos y de vez en cuando he estado un mes, de vez en cuando he estado dos meses, pero así, para turismo...”

Arriba l'any 1989 perquè Barcelona li resulta un lloc atractiu. Com que és menor d'edat, té 16 anys, viatja amb uns amics dels seus germans, que se'n fan càrrec durant la primera etapa d'arribada. Sembla, pel que explica, que no té ni pare ni mare. Viatja amb visat de turista.

“...Yo vine aquí cuando tenía la edad de unos 16 años, o sea era menor cuando vine aquí...//.... Vine con un visado de turista, pero... y luego me decidí quedarme aquí. Vine legalmente, con el visado de ahí, de estudiante... legalmente... y después ya me quedé aquí y ya empecé con este negocio, de un taller de confección...//...Tenía unas personas más que eran como responsable de mi...//...Tenía... No, a España no, venían desde ahí que ellos tenían familia aquí. Eran amigos míos, bueno dos, que desde ahí vinieron conmigo aquí, ellos tienen aquí familiares...”

Aquests amics dels seus germans li proporcionen feina en un taller de confecció, ja que ell té formació de sastre, i també li faciliten allotjament. Als 17 anys, decideix muntar un taller amb un company i amb el suport econòmic del seu germà del Pakistan. Diu que sempre ha treballat en condicions regulades. Posteriorment, va muntar una botiga de queviures, la va traspasar perquè va haver de tornar al Pakistan durant uns mesos, i després en tornar va muntar un bar.

“...Pues nos acogieron y nos llevaron a su casa y luego yo empecé... en el mismo tiempo vine aquí empecé a estudiar castellano y luego como ya sabía este trabajo de confección ya ellos mismos me llevaron a un sitio, para (no s’entén) trabajé un año, un año y medio, en Badalona, con un paisano también y con 17 años y pico es cuando yo abrí el taller...//...Me traía dinero de allí mi familia también...//...Mi hermano, cada semana. Entonces compré máquinas todas y monté el taller aquí en Pueblo Nuevo...//...Siempre he trabajado, siempre...//...Monté el taller y después ya... cuando dejé esto...//...Pues fue en el año 90 y... fue el de las olimpiadas el 93, 94 cuando yo cerré el taller. Y después ya primero cogí un supermercado, una tienda de alimentación...//...Como propietario. Y después estuve casi 5 años en esta tienda y después traspasé la tienda y abrí un bar restaurante y hasta ahora tengo este bar restaurante...//...Solamente el motivo de dejar el taller, era de mucha competencia, que vinieron muchos chinos y ya bajaban precios de golpe y tal y por eso decidí cerrar el taller. Entonces vendí toda la maquinaria que tenía y ya me empecé con la tienda de alimentación y después con el bar...//...Sí. El motivo de la tienda era traspasar, yo no quería traspasar, lo que pasa es que tenía un familiar y tenía que viajar urgente y no tenía para quien dejar, entonces lo trasladé. Estuve un tiempo ahí, dos o tres meses y cuando volví, cuando ya me metí en el bar. Desde entonces que trabajo en el bar...”

Ha tingut sempre un bon assentament al territori. Té tota la documentació en regla i ha treballat com a autònom. Sap els passos que ha de seguir per obtenir la documentació. Entén i parla el castellà i també el català. Li agrada Catalunya, s’hi sent bé i li agrada viure en una ciutat petita, la vida de barri. Ha fet formació aquí d’idiomes durant quatre anys (castellà).

Capital social: bo/assimilació

Pel que fa al suport familiar, té la família directa al Pakistan (germans), amb qui manté el contacte. Enviava diners als nebots. A tots els ha amagat el fet que està a la presó, llevat d'un germà. No té parella en el moment de l'entrevista.

“...Tengo 5 hermanos y 4 hermanas, conmigo 10 somos en total, 10 hermanos...//...Todos en Pakistán...//...Con todos, hermanos y hermanas, con primos, con primas, todos, siempre tengo contacto...//...Siempre he enviado dinero...//...Normal o así. Normalmente no hacía falta, mi familia, todos están bien, cada hermano tiene su negocio. Yo enviaba así, por mí, para mis sobrinos, para mis sobrinas, para mi hermana, lo que yo quería, ellos no pedían nunca...//...Ahora únicamente sabe mi hermano, sólo se lo dije a él, porque que no diga nada porque luego me sabe mal, se ponen nerviosos, tristes... se lo dije a él que no se lo dijera a ninguna persona...”

Respecte al suport social, manté amistats preferentment amb autòctons i una bona relació amb els veïns. Creu que els espanyols l'accepten, i parla d'una situació d'inseguretat que relaciona amb l'arribada massiva d'estrangers.

“...Tengo algunos, pero no muchos...//...Normalmente españoles, yo siempre me he relacionado con gente de aquí, a mí me gusta (no s'entén, riu)...//...En el barrio también, en el trabajo también. En el barrio sobretodo, en el barrio...Tengo buena conducta...//...Pero ahora hay muchísimo problema aquí con la gente, muchos extranjeros. Antes, cuando vine yo, no era tanto como ahora. Porque muchos extranjeros lo que hacen... esta cosa a mí no me ha gustado nunca...//...Esta cosa de problemas, de robar, de peleas y... yo esto no me gusta. Aquí que tienen trabajo, pueden buscar un trabajo, estar tranquilos, relacionar con buena gente... Pero ahora, usted lo sabe, que hay mucha gente, muchos ladrones aquí, no tienen trabajo legal, siempre cosas de trabajo de drogas, por ejemplo... y esto nunca me ha gustado...”

Quant a la seva situació personal, gaudeix de bona salut, tot i que assegura que dins del centre penitenciari ha empitjorat.

“...Una enfermedad seria yo no tengo. Ahora estoy peor estado, cuando salga fuera primero me voy a ir a mi médico, porque he tenido este trauma, me dicen que es úlcera, pero todavía no sé sabe tampoco bien. Porque ese día comí una comida y nada más comer me he ido a vomitar luego todo. Ni agua podía aguantar, tomaba agua

y la devolvía. Me han dado un tratamiento, pero no me hacen nada. A veces, ahora también, a veces siento un pequeño dolor aquí, pero vomitar y eso ya no he vuelto, no.”

Perfil criminològic: primari en l'ingrés penitenciari

Respecte al delicte, el reconeix: trencament d'una ordre d'allunyament. No va haver-hi consum de tòxics, i diu que no es va produir sota l'efecte de cap consum. Creu que el delicte va passar de sobte i no podria preveure que acabaria així.

“...Estábamos bien, no tenía... nos discutimos un poco y algún vecino llamó o así y vinieron los Mossos d'Esquadra y me trajeron aquí. Entonces me dejaron en libertad. Fue el mismo día cuando... ella vino, que se acercó otra vez. Yo decía a ella que no, que tengo una orden de alejamiento, pero los mismos Mossos me seguían, entonces los Mossos me pusieron como fui yo quien hizo el cubrimiento (vol dir el trencament de l'ordre d'allunyament). Fue así de repente, fue el mismo día que me dejaron en libertad me lo hacen...”

No té antecedents penitenciaris. Va estar ingressat 24 hores com a preventiu en el moment de l'arrest i fins a la data del judici. Tampoc no ha estat ingressat mai en centres de justícia juvenil o tutelat pel sistema de protecció de menors.

Respecte a la percepció de la Justícia, en general, és negativa.

“...No está bien, gente que no hace nada lo meten... gente que están haciendo muchas cosas mal fuera no pasan... vienen aquí, no sé que les hacen estar un mes, dos meses y ya está, fuera. Gente que no hace nada están aquí, hacen un, dos años que no tienen... no saben todavía no saben cuándo van a salir... No hay nada, no está bien la justicia española...//...¿De los abogados? Uf, los abogados también no me gustan mucho...Sólo piensan en el dinero y vienen cuando quieren, mucha gente están esperando aquí, son familia que pagan dinero...”

Quant a la vida a la presó, es veu acceptat pels interns, se sent segur i de l'ambient diu que és tens o relaxat dependent del mòdul. Dels funcionaris de presons, opina que n'hi ha de totes classes: les dones, en general, no el tracten bé. Amb els homes manté bones relacions. Veu la normativa de la presó molt estricta. Creu que no l'ajuden a preparar la sortida en llibertat. Ha sentit tristesa per la seva situació, però no ha tingut desitjos d'autolesionar-se ni de prendre

drogues. S'ha vist obligat a tancar el bar durant la seva etapa d'ingrés, ja que els assumptes de fora no els hi porta ningú. Fa activitats diverses per passar el temps (treballa, biblioteca, teatre...). No ha hagut de fer programes de tractament específic.

“... ¿Si soy aceptado? Sí, sí, yo creo que sí. No tengo problema con nadie...//...Hay tenso también y hay relajado también, depende según qué galería estás, esta galería está más tranquila...//...No, yo me siento seguro, no tengo problemas...//...Los funcionarios de seguridad la verdad (riu)... hay uno que me conoce de fuera, hace tiempo, hace años que está aquí, yo no lo sabía que él está aquí. Él me conoce, buena gente, buena persona. Normalmente no hacen mucho caso... no tratan bien a la gente...//...No tratan bien, verbalmente no tratan bien. Sobre todo las chicas (riu)...//...Sí. Le vas a preguntar a una cosa a usted... no hablan bien o igual no están escuchando, están hablando entre ellas...//...Por ejemplo con la comida, no está bien, no dan bien la comida, mucha gente a veces comen y están mal...//...De las otras normas también hay, por ejemplo, cosas de... digamos a la hora de... gente que se va a duchar también, si uno tarda medio minuto más te hacen parte, luego le cambian de galería rápido... cosas así... no dan tiempo para la ducha...”

Perspectives de futur: optimistes

Fa balanç del projecte migratori en positiu. No té voluntat de retorn, malgrat que al Pakistan hi té tots els seus germans i nebots. Hi viatja de tant en tant, però sempre torna: aquí hi té la vida, el negoci i els amics. Hi porta 28 anys. Viu i treballa a Cerdanyola del Vallès i allà viurà quan surti. Assegura que té regularitzada la seva situació legal (com a ciutadà de la Unió Europea té dret a la lliure circulació per tot el territori Schengen).

Vol viure tranquil, reobrir el seu bar i treballar.

“... ¿Si me volvería allí, a Pakistán? Me quedaría aquí, si volviera por cada año sí voy, pero para quedar, quedar quedaría aquí...//...Porque estoy bien aquí, tengo mi negocio aquí, llevo mucho tiempo, tengo todo el negocio mío aquí, mi casa aquí, mi situación está bien aquí. Tengo allí familia, me iría y eso, pero me quedaría aquí, a España, volvería a entrar...//...Preferiría aquí mejor...//...Por la misma razón, pero que (no s'entén), sobre todo lo que pasa es por mi negocio, porque tengo un negocio aquí...//...Por negocio, exactamente...//...Porque yo ya estoy casi nacionalizado aquí, tengo nacionalidad...//...28 años que llevo aquí...//...Tengo permanente y

ya tengo solicitado el pasaporte y ya está concedido, ahora cuando salga de aquí ya lo tendré...//...Pues yo me quedaría aquí (riu) porque (no s'entén). Me gusta aquí porque me he acostumbrado aquí, quiero dejar y tal, pero me quiero quedar...//...Qué desearía? Puesirme como antes a vivir tranquilo en mi casa, abrir mi negocio, estar allí tranquilo, como siempre. Ese es mi deseo, estar tranquilo como siempre había estado, del trabajo a casa, de casa al trabajo, siempre. Yo tengo mi negocio, el bar, cerca de casa. Ese es mi deseo... y relajarme unos días en casa, después abrir mi negocio, ese es mi deseo (riu)..."

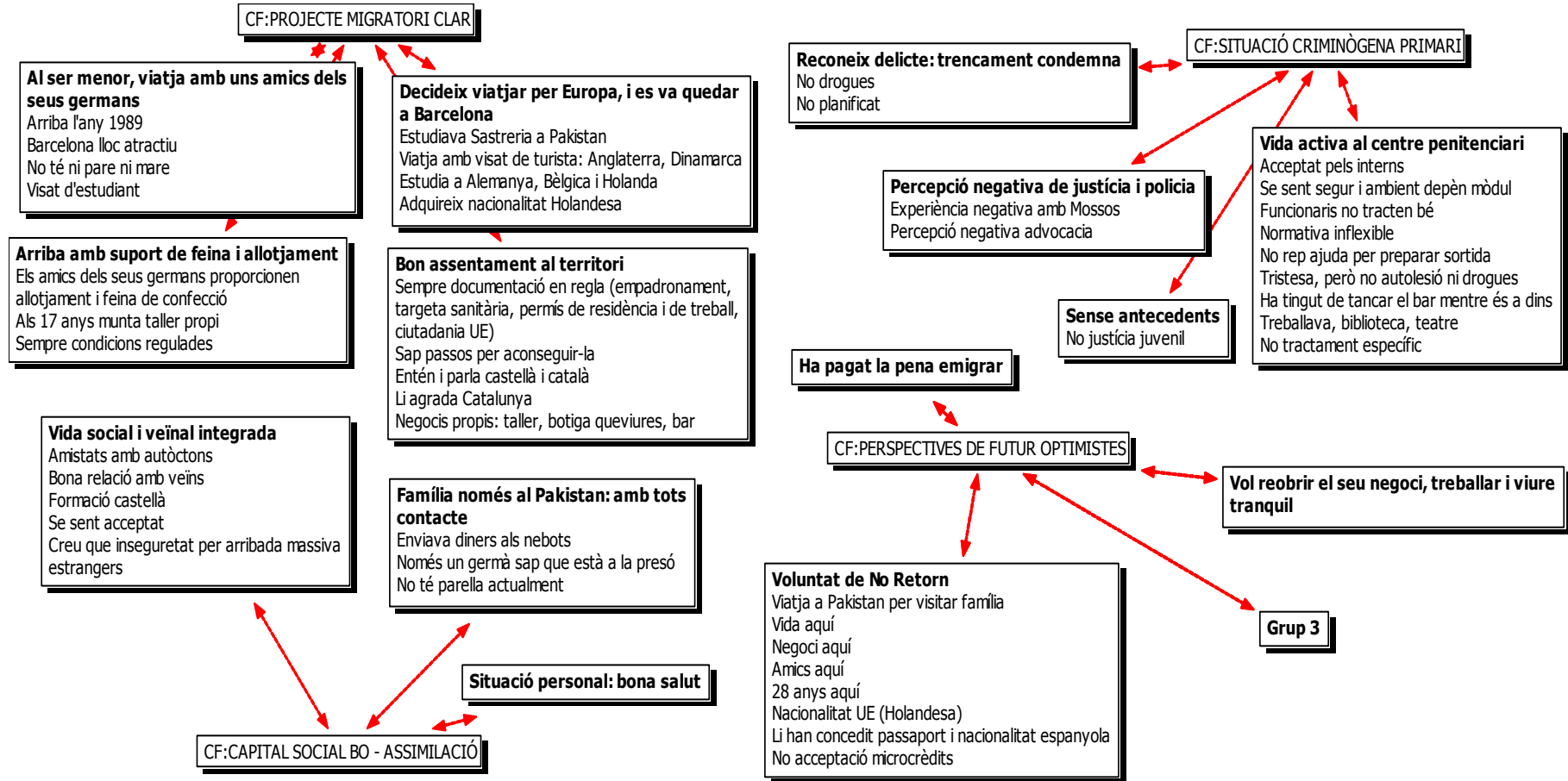
Situació a 1 de maig de 2011

El 2002 va ingressar un dia al CP Homes preventiu per presumpta estafa. Va tornar a ingressar el 2008 al CP Homes per complir condemna. Va estar a dues dependències i a cinc cel·les diferents al llarg del període de la condemna. Va ser classificat en segon grau i es va mantenir així fins al final de la condemna. Només va fer una sortida i va ser per anar a un judici oral. No va tenir cap expedient disciplinari.

Va sortir en llibertat definitiva l'any 2009, després de complir en segon grau la pena íntegra.

No consten més incidències al SIPC.

Gràfic 14. Network - resum del cas 12016

5.2 Les dones

Hem seleccionat dos casos prou representatius del conjunt d'aquest col·lectiu. Pertanyen a dues àrees geogràfiques diferents i alhora també representen les diferències que es poden trobar entre les dones. El projecte migratori no existia com a tal, arriben aquí fruit del desig de cobrir ràpidament necessitats econòmiques i de benestar en els seus nuclis familiars. Per això, és lògic no trobar capital social que doni suport a aquestes dones i que la seva integració en la societat receptora sigui nul·la o pobra, fet que les aboca a situacions de marginació. El país de procedència els marca també el tipus de documentació i les possibilitats de regularitzar la seva situació administrativa, malgrat que no sigui garantia de res. Les perspectives de futur són incertes i dependran del rumb que prenguin els esdeveniments i del tipus de decisions que prenguin per afrontar-los.

Ambdós casos presenten condemnes molt llargues i amb molt de temps encara per complir-les. El cas 3004 porta dos anys a la presó en el moment de fer l'entrevista i li'n queden vuit de condemna, si no se li amplia per una nova pena fruit d'una causa anterior que li arribi mentre estigui complint l'actual. Ha viscut sis anys en llibertat a Catalunya abans d'ingressar a la presó. El cas 8030 portava quatre anys complint la pena en el moment de l'entrevista i li'n quedaven sis. No coneix res de Catalunya ni d'Espanya, ja que ha entrat directament a la presó des de l'aeroport on va ser detinguda.

Taula 11. Resum dels casos seleccionats

SUBJECTE	GRUP	PROJECTE MIGRATORI	CAPITAL SOCIAL	DOCUMENTACIÓ	HISTORIAL CRIMINAL	PERSPECTIVES DE FUTUR
3004; Bulgària, 30 anys, dona	Grup 1	Sense	Pobre/marginació	UE. Cap problema de documentació	Reincident	Incetes
8030; El Salvador, 43 anys, dona	Grup 4	Casualitat	Pobre/marginació	No NIE. No documentació	Primari	Incetes

5.2.1 El cas 3004

Dades bàsiques: Gènere: dona – Nacionalitat: Bulgària (àrea geogràfica: Unió Europea) – Naixement: 1978 – Edat en el primer ingrés conegut a la presó: 24 anys – Edat entrevista: 30 anys – Delicte: falsificació de moneda (agrupació del delicte: altres) – Temps condemna: 3.650 dies (10 anys) – NIE: sí – Dues faltes disciplinàries

Sense projecte migratori

A Bulgària, el cas 3004 estudiava i exercia la prostitució. Explica que:

“mi familia está económicamente situado como vuestros, una familia de clase media, ni alta ni baja. Aunque mi madre, son con estudios universitarios los dos de mis padres, pero el salario en Bulgaria no, no permite para muchas cosas”.

Les persones amb qui treballava li proposen venir a exercir a clubs d'Espanya, ella ho accepta i li donen una documentació falsa amb la qual l'any 1996, quan tenia 18 anys, creua la frontera i arriba aquí. Està a diferents ciutats d'Espanya fins que arriba a Catalunya.

“Buena sí más o menos me vinieron acompañando gente, pero hasta Alemania. De Alemania a España vine absolutamente sola en el autobús y me esperaron en Madrid. Pero en ningún momento ni me han pegado ni me han hecho ningún daño. No, no. Lo mío fue hablar en Bulgaria hablé con la gente, ¿bueno quieres ir a España? Esto tanto por ciento, tanto por ciento.”

El 1998 es casa amb un espanyol, amb qui només té una relació d'amistat, i obté tota la documentació.

“Es una relación amistosa que tenemos. El chico me ha ayudado muchísimo, no tiene nada que ver ni con esta causa, ni con mafia ni con nada. Es un chico que me ha ayudado muchísimo con la documentación porque yo la necesitaba. Se ofreció voluntario, no hay nada de "trapicheos" de yo te pago por la documentación, no es porque simplemente esa persona ha querido ayudarme para que no tenga problemas con la documentación”

Dos anys més tard, comença la relació amb l'actual parella, deixa la prostitució per començar estudis d'Administració i Gestió d'Empreses i porta el seu fill que estava a Bulgària.

“Mi hijo posteriormente vino cuando me retiré... en el año 2000. Traje mi hijo y estuvo aquí hasta el 2002, cuando fue la detención por, por los dólares y... claro es que yo tardé un año en salir bajo fianza y me lo tuve que enviar en Bulgaria porque si no tenía que ir a un centro y es mejor a Bulgaria”.

No entén gaire el català, tot i que coneix elements de la cultura d'aquí i explica que li agrada Catalunya perquè hi ha un bon nivell de vida. Tampoc ha hagut de canviar gaire els costums i els hàbits, perquè troba que els d'aquí són semblants als de Bulgària.

“¿Qué cosa echaría de menos? Catalunya entera, es que me encanta, Barcelona me encanta. No sé, yo estoy ya desde vivir 12 años aquí españolizada absolutamente en todo aunque no he vivido solo en Catalunya... pero, todo todo. Es que ahora cuando vuelvo a Bulgaria me siento como más rara en Bulgaria que aquí. Es que echaría de menos todo y el marisco sobretodo (riu), el vino de Rioja (riu), el cava (riu), un montón de cosas”

Capital social: pobre/marginació

Tota la seva família està a Bulgària. Hi manté contacte i s'ocupen del seu fill, tot i que només poden venir a visitar-la un cop l'any. La seva parella, amb qui porta vuit anys, està a la presó a Madrid pels mateixos fets, i ja fa dos anys que no es poden veure. No obstant això, no té clar el futur de la relació: *“Bueno, llevamos una mala temporada. Ya me lo pensaré cuando salga”.*

Aquí té el seu marit (legal) i amics tant paisans com espanyols que ha conegut majoritàriament als clubs.

“Bueno, las amistades búlgaras, pues más bien las he conocido... por ejemplo, te vas a Valencia es de restaurantes búlgaros, que se llaman búlgaras, búlgaros. Nos conocemos de allí, de sentarte, hablar, tú de dónde eres... Como somos paisanos pues es más fácil. Luego las amistades españolas, más o menos en mi trabajo es donde he conocido a más gente”.

Manté el contacte amb tots ells i reconeix que no la vénen a visitar a la presó tant com ella voldria.

Amb els veïns del barri explica que tenia una bona relació, especialment pel fet d'haver-se relacionat a partir de portar el fill aquí a l'escola, un cop reagrupat des de Bulgària.

“...además, como yo tengo el niño, casi todos de mis vecinos tienen niños de la misma edad, pues van al mismo colegio y somos como dos madres hablando de los niños que van al colegio. Amistad sobre los niños, hablando sobre libros y cosas sobre los niños. Amistad de esa, como cualquier persona normal”.

En aquest sentit, creu que és acceptada pels espanyols i mai l'han tractada malament pel fet de ser estrangera.

Sobre la seva formació, diu que té *“...un bachillerato especializado en economía, quiero estudiar finanzas. Lo que me interesa mucho son las finanzas”*. Aquí també va fer estudis, però no els va poder acabar perquè ja va ser detinguda: *“...empecé en el año 2000 el curso de administración y gestión de empresas y cuando pasó con la policía que me detuvieron mientras, no lo había acabado”*.

En l'àmbit personal, té bona salut i no consumeix drogues.

Perfil criminològic: primària

Reconeix el delicte pel qual està a la presó i que va cometre amb dotze persones més de manera planificada. Explica que el motiu que la va portar a cometre el delicte van ser els deutes que tenia la seva parella a causa del joc i les drogues.

“...en el momento cuando sucedieron los hechos pues sí, necesitaba bastante con urgencia el dinero. Para cosas mi pareja tuvo algunos problemas con, con cierto de tomar cocaína o juegos de azar y entonces pues se acumularon deudas...”

Diu que aquest és el primer delicte que ha comès en vint-i-quatre anys, tot i que a l'expedient figura una altra causa. Diu que mai s'ha trobat en situacions violentes, tot i que viu a prop de situacions marginals i companys dissocials.

Minimitza la seva participació en el delicte, i creu que la Justícia ha respost amb una pena desproporcionada.

“...porque yo no estoy de acuerdo ni en mis interpretaciones de los hechos ni tampoco como fueron las cosas por los años que se me echaron, porque yo lo veo demasiado, demasiado grande que vamos, que no murieron nadie para una condena así larga, así de larga”.

Respecte als advocats, opina que només s'interessen pels diners.

A la presó creu que és acceptada i no té problemes amb ningú, però no creu que hi hagi amistats sinceres. Percep l'ambient molt tens, però no se sent amenaçada.

“Entonces hay bastante envidia, bastante en todo, en tema relacionado con el dinero, en las condenas, que me echan más, que me echan menos, si te conceden o no un indulto, el recurso mismo, es que es mucha envidia... Pero si no intentamos vivir más o menos bien entre nosotras porque si no es que es peor, pero no te creas que hay muchas amistades aquí. Porque las amistades de la cárcel no me las creo, no existen”

“Tenso, tenso, tenso, tenso, tenso. Paso mucho estrés aquí, mucho estrés. Lo noto porque se me han caído en un año más pelo, me he quedado calva (riu), en serio. Es demasiada tensión, demasiada tensión. No, no es relajado ninguno”

Amb els funcionaris té poca relació i creu que hi ha de tot, però que en general les tracten bé. No obstant això, diu que és desconfiada amb els professionals de la presó i comenta que *“...no me gustaría luego que yo se lo cuento con el bien para que me desahogue o me ayude y luego él lo use contra mí en perjudicarme, en cierta manera. Me dolería mucho”*. De la normativa pensa que és massa estricta en coses poc importants. No creu que l'estiguin ajudant per preparar la sortida en llibertat perquè encara li queda molta pena pendent.

Pel que fa a l'oferta de formació al centre, creu que és àmplia però massa bàsica. Explica que vol fer estudis universitaris a la presó i està esperant per fer la prova d'accés: *“Ahora pues sí, me estoy preparando para el mayo, para los accesos de la universidad de Madrid ya que la de Catalunya me exigen catalán y no creo que lo aprobara por más que me ponga al día”*. Quant a la feina, té un destí de neteja dins el centre remunerat i creu que no hi ha prou ofertes per a

totes les internes. També pensa que els sous són massa baixos, que no els permeten enviar diners a la família ni estalviar per al dia que surtin en llibertat.

La salut i l'estat d'ànim li han empitjorat en entrar a la presó, i creu que si no hagués comès el delicte les coses li anirien bé fora.

“Triste que si no haya pasado estaría muy bien. Muy bien, igual habría acabado mis estudios, mi trabajo y mi niño y tendría de todo, y ahora pues no veo a mi hijo, me han retirado la tarjeta de residencia, he perdido la confianza que los compañeros tenían conmigo por el delito...”

Perspectives de futur: incertes

Ha demanat complir la condemna a Bulgària, ja que li queda molta pena i aquí no pot veure el seu fill.

“Sí, lo he solicitado, aunque los prisioneros en Bulgaria están a un nivel mucho más bajo que este en el que estoy... ¿Irme? Me voy, claro, porque la condena es muy larga, si la condena era menor me quedaría a cumplirla aquí”

“Hombre, es que tengo un hijo, tengo familia, no puedo verlo, mmmm... vamos que han pasado un montón de cosas y me ha perjudicado muchísimo a esto. Y claro, yo prefiero estar con mi hijo...”

Si no fos per aquest fet, el seu desig seria quedar-se aquí.

“Quedarme en España obviamente porque es que llevo muchos años aquí. Volver a Bulgaria es empezar como, que empecé de aquí, de cero. Entonces, pues arreglarme la residencia y donde lo dejé. Si salgo de aquí con estudios, bien y si me faltan pues acabarlos en la calle buscando trabajo que siempre me ha gustado, pues, al final y ya está, no más ni menos. Bien pagado, pues poder, como todo el mundo, cogerme una casa si es posible, pagármela a plazos, que no sea de alquiler, porque...”

Les perspectives de futur del cas 3004 són incertes ja que fins ara ha tirat endavant, però amb feines “no normatives” i amb el suport d'un entorn dissocial. Tot i la seva voluntat d'aprofitar l'estada a la presó per formar-se en l'àmbit professional i haver tingut la documentació necessària, la seva situació quan surti estarà condicionada pels antecedents penals i dependrà del suport social positiu que pugui mantenir en aquell moment. Encara que no ho hagi

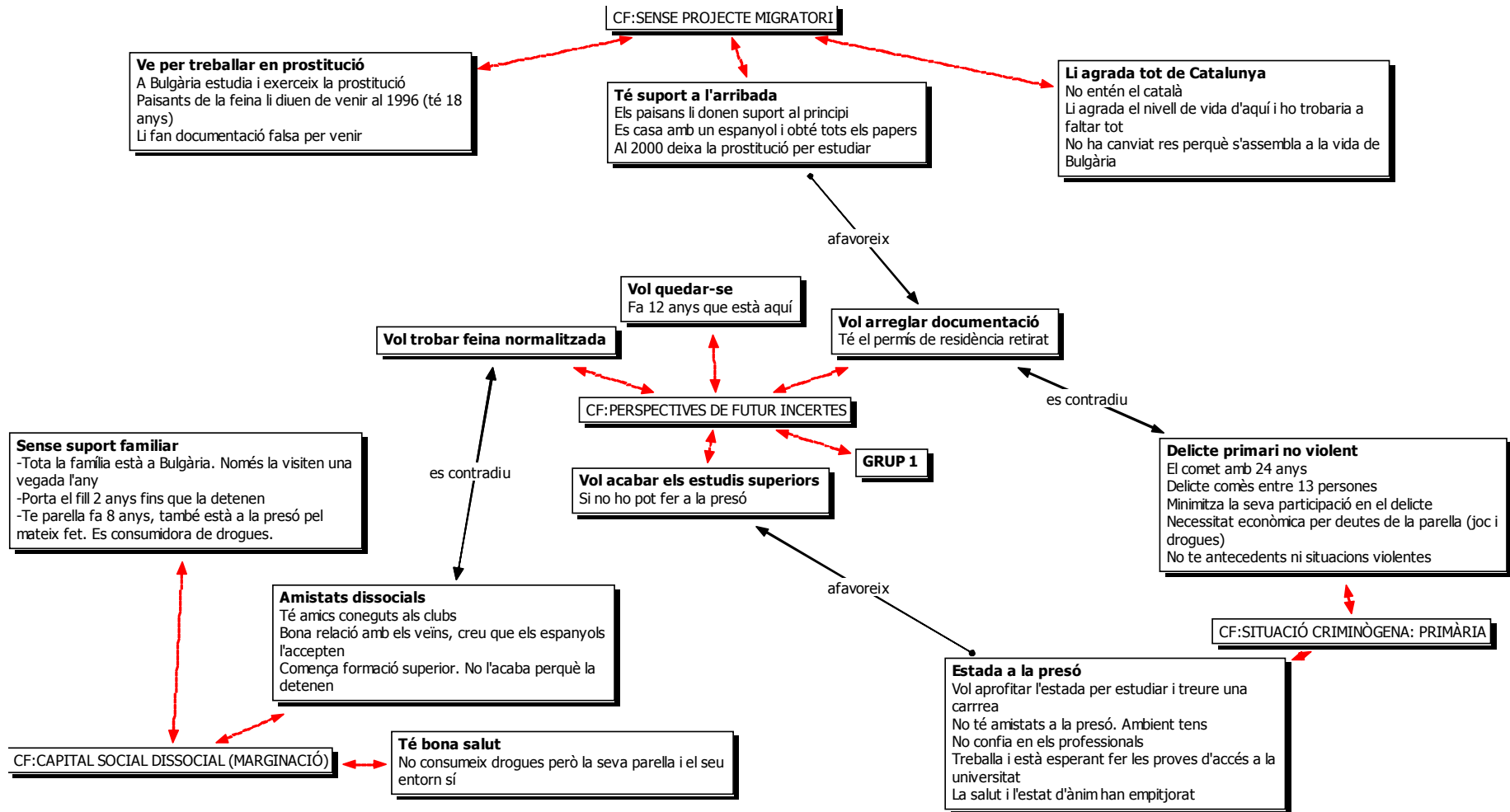
mencionat expressament, és probable que vulgui tornar a reagrupar-se amb el seu fill aquí, cosa que li suposarà una càrrega afegida.

Situació a 1 de maig de 2011

Té un ingrés al CP de Tarragona de set dies l'any 2002 i un al CP Ponent de sis mesos l'any 2003 per una causa preventiva d'associació il·lícita.

Al CP de dones de Barcelona ingressa com a preventiva l'any 2007, i passa al CP Brians 1 per complir la condemna vigent en el moment de l'entrevista. Al CP Brians 1 les seves ubicacions han estat a dues dependències i a set cel·les diferents. Des de llavors es troba classificada en segon grau, i no hi ha hagut cap canvi en el règim de vida. El juny de 2010 va començar a gaudir de sortides. Ha tingut nou permisos ordinaris al domicili familiar (poble de València). Ha fet una sortida a l'Hospital Penitenciari de Terrassa per una operació de cirurgia general. En l'àmbit disciplinari, va rebre dues amonestacions l'any 2007 mentre es trobava al CP de dones per incompliment i desobediència d'ordres. Cap altra incidència.

Gràfic 15. Network - resum del cas 3004

5.2.2 El cas 8030

Dades bàsiques: dona – Nacionalitat: El Salvador (àrea geogràfica: Amèrica Central i del Sud) – Naixement: 1965 – Edat en el primer ingrés conegut a la presó: 39 anys – Edat entrevista: 43 anys – Delicte: contra la salut pública (agrupació delicte: drogues) – Temps condemna: 3.650 dies (10 anys) – NIE: no – Cap falta disciplinària

Projecte migratori: casualitat

A El Salvador, el cas 8030 *“trabajaba como ejecutiva de ventas de... trabajaba con los salones de belleza y eso... yo soy peluquera y todo esto. Pero el problema es que no tenía un sueldo fijo, yo tenía por ejemplo una comisión por ventas...”*. La seva situació econòmica era dolenta i accepta portar droga: *“...me dijeron... lleva esta maleta y esto... Y me ofrecieron un dinero y por la necesidad, que estaba pasando hambre con mi familia en mi país... la situación que soy madre soltera y tenía que luchar para darle de comer a mi familia”*. L'any 2004 arriba sola aquí i la detenen a l'aeroport, des d'on ingressa directament a la presó.

No té cap ajuda a l'arribada, ja que aquí no coneixia ningú. No ha viscut en llibertat a Catalunya, i l'única documentació que obté és l'empadronament i la targeta sanitària gràcies a una amiga que fa a la presó. No coneix la cultura catalana i no entén el català, tot i que mostra interès per aprendre'l.

Voy a estudiar catalán porque es muy importante, me gusta... y veo también que cuando uno sale a la calle la gente habla en catalán y uno allí se queda tonto, entonces ¿no? quiero saber un poquito más”.

Els canvis que ha patit en la seva manera de fer són els propis de tenir privada la llibertat. Ha trobat algunes diferències en la manera de ser de la gent.

“Bueno, que aquí la gente es muy liberal ¿sabe? Y en mi país como que somos como más... no sé... nosotros hasta para pedir una cosa y eso, por ejemplo, yo... a mi no me gusta pedir...”

Capital social: pobre/marginació

Tota la seva família està al seu país, saben que es troba a la presó i els envia diners cada mes. *“Estoy viendo a ver si me traigo a mi hijo menor, pero tendría que salir primero de permiso y eso”*.

Diu que *“aquí sólo tengo a mi amiga y a mi novio... que estamos en plan de que nos vamos a casar, a ver si todo nos sale bien”*. La parella és espanyola i fa dos anys que estan junts. Per tant, s'han conegut mentre compleix condemna. També dóna molta importància a l'amistat que va fer a la presó.

“Y estando aquí conocí a una amiga, que ella estuvo un tiempo, pero ella salió absuelta, ella es española... y siempre viene a comunicar conmigo y de vez en cuando me pone un paquete... o sea, ella está pendiente de mi, para mi es como... como parte de mi familia se puede decir, que es todo prácticamente lo que tengo aquí”.

Pensa que alguns espanyols rebutgen els estrangers: *“Porque casi siempre nos dicen que somos extranjeras y nos insultan, que les venimos a robar todo aquí y que les quitamos, yo que sé... el dinero... bueno, todo, nos insultan, nos dicen de todo”*.

En l'àmbit personal, té bona salut i no consumeix drogues.

Perfil criminològic: primària

Reconeix el delictes que va cometre sola amb 38 anys per motius de necessitat econòmica familiar: *“...yo he asumido el delito y lo voy a pagar ¿sabe?”*. No té antecedents penitenciaris aquí, i diu que mai no s'ha trobat en situacions violentes que podrien haver-la portat a la presó.

Al centre creu que és acceptada per les internes, tot i que percep l'ambient tens i amenaçant: *“¿Las relaciones? Uff... pues aquí es muy difícil convivir, porque... muchas veces a mi me ha tocado vivir con 9 personas en una celda ¿sabes lo qué es eso? es fatal... porque todas somos diferentes...”*.

Amb els funcionaris té una relació de respecte: *“Pienso que ellos hacen su trabajo... porque ellos tratan de darnos confianza ¿sabe? y si no la*

aprovechamos o no la sabemos valorar...". Creu que pot tenir més confiança en els educadors socials i que la normativa del centre és massa estricta.

Considera que l'oferta laboral i de formació és bona. Ha fet cursos anteriorment, però ara no pot fer-ne perquè treballa vuit hores al dia fora del centre. Pensa que els professionals de la presó l'estan ajudant a preparar la sortida en llibertat. La seva amiga és qui principalment s'ocupa dels seus assumptes fora i també rep ajuda de religiosos que vénen de fora: *"El padre Jesús, que es el que por ejemplo él me manda el dinero a mi país y eso..."*.

La seva salut física no ha canviat pel fet d'estar a la presó i s'ha sentit trista per la seva situació: *"...me he sentido muy triste pero a la vez yo misma he reflexionado y he dicho que no, que tengo que echarle ganas, que la vida sigue y que tengo a mis hijos que me esperan"*.

Perspectives de futur: retorn

El cas 8030 considera que no ha valgut la pena emigrar amb tot el que li ha passat. Tornaria al seu país a canvi de la llibertat o amb diners prestats, però no vol pagar la condemna allà perquè les condicions penitenciàries són molt dolentes. Quan surti de la presó, diu que anirà a viure a:

"...San Salvador, allá en mi país... Porque allá tengo mi familia".

"...bueno, yo estoy en la cárcel, pero la cárcel no está en mí, o sea, yo el día que salga yo tengo planes de futuro para mis hijos, para estar con ellos y poner un negocio... yo qué sé, tantas cosas..."

"...porque yo quiero hacer algo ¿sabe? no sólo llegar derrotada, como dicen como una mano atrás y... no, no, no, no es así..."

Les seves expectatives respecte al futur són contradictòries. D'una banda, diu que vol retornar al seu país, però, de l'altra, diu que a la primera oportunitat que tingui portarà el seu fill petit aquí. D'altra banda, diu que vol casar-se amb la seva parella actual, però en el seu discurs no sembla que sigui cap referència positiva ni que se senti reconfortada amb visites o de cap altra manera. Tot plegat ens fa pensar en un possible canvi d'estratègia, atès que li queda encara pendent una llarga condemna (sis anys) i busca una manera de mitigar el patiment que això suposa.

Situació a 1 de maig de 2011

Del 2004 al 2005 es troba com a preventiva a CP de dones, on va passar per cinc cel·les diferents.

Del 2005 al 2008 es troba a CP Brians 1, amb dos canvis de dependència i sis canvis de cel·la.

El 2009 la traslladen a la secció oberta del CP de dones, i des de llavors fins a la sortida va tenir dos canvis de cel·la.

No ha tingut cap expedient disciplinari.

Com ja hem dit, l'any 2009 va experimentar un canvi en el règim de vida, passant de l'ordinari (segon grau) al règim obert comú (tercer grau).

Al llarg de la condemna, va fer diverses sortides per judicis i a l'hospital penitenciari.

Entre el 2008 i el 2009 es va trobar amb l'article 100.2 del Reglament penitenciari, que estableix que segons les activitats pot fer sortides com si estigués en tercer grau. Ho va fer per anar a activitats laborals del CIRE l'any 2008 i d'una altra entitat, l'APIP, l'any 2009.

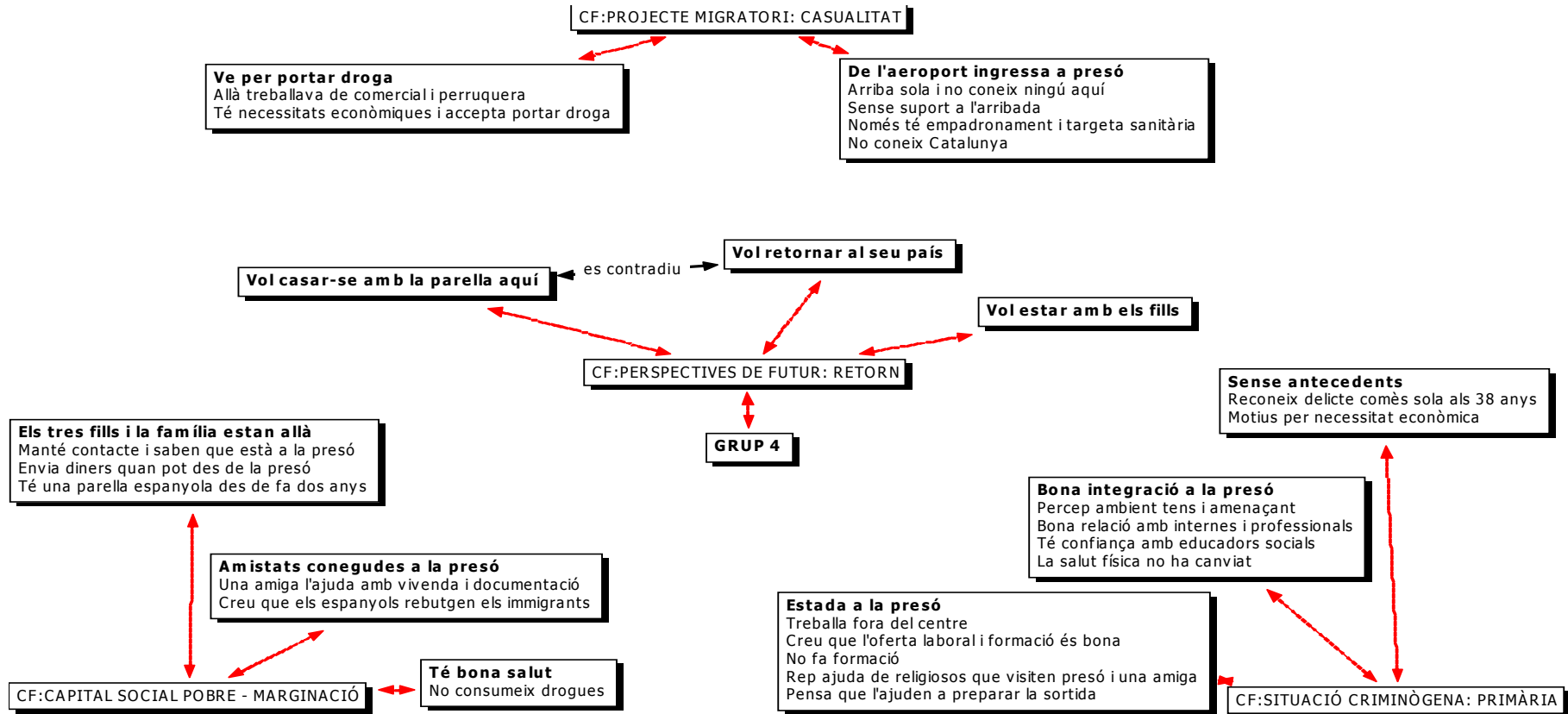
A partir del 2008 comença a gaudir de permisos ordinaris de sortida. Un total de vint. També gaudeix de sortides programades de caire cultural.

Quan va estar en tercer grau, també va tenir permisos ordinaris i una sortida en 86.4 (amb dispositiu telemàtic).

Va sortir en llibertat definitiva el març de 2011, després de complir la pena íntegra.

No consten més incidències al SIPC.

Gràfic 16. Network - resum del cas 8030

5.3 Els multireincidentes

Els multireincidentes els trobem representats en tots els grups (1, 2, 3 i 4), si bé hem seleccionat tres casos que poden representar tot el col·lectiu tipus dels qui es troben a la presó.

Es caracteritzen per no tenir projecte migratori o que aquest l'hagi tingut algú altre, normalment els pares, que els han fet venir sense que ells volguessin. No tenen pràcticament capital social i es troben força marginats per la societat d'acollida. Respecte a la documentació, tots tenen NIE, però alguns es troben sense cap altra documentació i d'altres la tenen solucionada o bé en ser ciutadans de la UE o bé en tenir ja el permís permanent de residència. Les seves perspectives de futur es mouen entre incertes i pessimistes, respecte al fet que puguin protagonitzar nous delictes i ingressos penitenciaris.

Taula 12. Resum dels casos seleccionats

SUBJECTE	GRUP	PROJECTE MIGRATORI	CAPITAL SOCIAL	DOCUMENTACIÓ	HISTORIAL CRIMINAL	PERSPECTIVES DE FUTUR
4004; Bòsnia i Hercegovina, 23 anys	Grup 1	D'altri	Molt pobre/marginació	NIE. No documentació	Multireincident	Pessimistes
3010; Marroc, 42 anys, dona	Grup 2	D'altri	Pobre/marginació	NIE. Permís permanent	Multireincident	Pessimistes
2015; Jordània, 39 anys	Grup 4	Sense	Molt pobre/marginació	NIE. No documentació	Multireincident	Pessimistes

5.3.1 El cas 4004

Dades bàsiques: Gènere: home – Nacionalitat: Bòsnia i Hercegovina (àrea geogràfica: resta d'Europa) – Naixement: 1985 – Edat en el primer ingrés conegut a la presó: 20 anys – Edat entrevista: 23 anys – Delicte: robatori amb violència i intimidació (agrupació de delictes: contra la propietat) – Temps condemna: 1.150 dies (~ tres anys) – NIE: sí. Cinc faltes disciplinàries. Acumula cinc causes anteriors.

Projecte migratori d'altri

El cas 4004 és un jove de nacionalitat bosniana que prové d'una família dissocial: *"...me buscaba la vida, la familia también... se buscaba la vida y... ya está, vivíamos así"*. Quan marxen del país ell encara és petit i es veu obligat a anar amb la família: *"Yo no quería venir pero era por la familia y... yo venía porque venía mi familia, no porque yo quería venir, fue por mi familia"*. Abans d'arribar a Espanya viuen a diferents països com Bèlgica, Països Baixos, Suïssa o Itàlia, i finalment decideixen venir aquí *"porque la gente decía que iba a España, que estaba bien, en el... sí, en el 1990 por ahí estaba la gente diciendo que estaba bien España, no sé qué, se busca la vida muy bien"*. El 1999, quan ell té 14 anys, arriba amb tota la família en una furgoneta, *"...éramos 16 personas o 17... mis sobrinos, mi hermano, mi madre, mi cuñada, mis tíos..."* i sembla que el vehicle és tot el que tenen.

Durant els nou anys que és aquí no acaba la formació bàsica i treballa *"...pero solamente dos años...de pintor... también de peón"*. En aquest temps, mai ha tingut permís de residència i de treball ni tampoc coneix la manera d'aconseguir-los. Explica que de Catalunya li agrada la ciutat on viu perquè té platja, però no mostra interès per la cultura ni els costums d'aquí.

Capital social: molt pobre/marginació

El relat del projecte migratori del cas 4004 ens diu que prové d'una família nòmada i dissocial. Aquest fet va motivar que estigués tutelat per protecció de menors i ingressat en un centre del qual es va escapolir: *"...es verdad, sí, me cogieron la policía y me llevaron ahí... Solamente dos días, ya me fugué después... porque trataban allí muy mal y no... no comía, no era una casa buena"*.

Al seu país té família extensa que o bé no coneix o bé amb la qual no manté contacte. Aquí afirma que *"...tengo a mi tío, a mi sobrina, tengo a mi cuñada, tengo a mi hermano, tengo a mi padre, mi madre. Y ya están ellos"*. Tanmateix, les úniques persones amb qui diu tenir contacte són la seva neboda i la seva mare, que també està a la presó. També parla que té parella des de fa quatre

mesos i amb qui està bé *“...porque no se mucho de... fuera lo que hace pero... está ahí, ya que estoy aquí por lo menos viene. Para verme y esto”*.

Des de petit ha tingut amistats dissocials i ha abusat de les drogues. Les amistats que té aquí actualment són de tot arreu i les va conèixer a *Proyecto Hombre*, on va estar dos anys quan encara era menor: *“Si, ahí sí que he estado. He estado 2 años o así... Pues vi a una... una asistente social... y me quería llevar ahí... tenía 15 años, 16. Bueno... estaba bien ahí, había una finca, una casa. Estaba... trabajando, bien. No quería salir, estaba bien”*.

Amb els veïns del barri diu no haver tingut relació i creu que alguns espanyols el poden rebutjar pel fet de ser estranger: *“...solamente los catalanes que son un poco racistas, mal. Con la gente que no son de aquí pues sí”*.

Pel que fa a la seva situació personal, destaca un policonsum de drogues primerenc, entre els 12 i els 14 anys, argumentant que ho feia *“...porque me gustaban, pero... yo no tomaba para que... para sentirme bien o algo, pero me gustaban”*. L'estada a *Proyecto Hombre* i més tard l'ingrés a la presó l'han ajudat a deixar les drogues i a millorar la seva salut: *“Porque... porque antes yo tomaba mucha droga, ¿no? Y no... que no estaba como ahora... que estaba muy... muy débil, muy flaco, no comía, no podía comer. He mejorado mucho eso. Y ya de dejar...sí, la droga... esto ya...”*.

Perfil criminològic: reincident

Respecte a l'història criminal, ens explica que el primer delictes el comet amb 10 anys i relata com van començar les situacions delictives amb els amics:

“Pues, iba con mi compañero a robar una moto, ¿vale? Bueno, me enseñó él, me estaba diciendo vente conmigo que (no s'entén) robar bolsos. Pues cogimos una moto, nos juntamos los dos, con la moto yo sólo quitaba la bolsa y conducía él. Íbamos con una moto robando bolsos”

Tanmateix, diu no haver tingut mai contacte amb la Justícia juvenil, *“estaba solamente en comisaría, en el calabozo y... ya esta, ya salí solamente en un día. Y ya me dejaron”*.

Reconeix el delicte pel qual es troba ara a la presó, un robatori amb violència i intimidació, que va cometre amb un company. Aquest delicte l'associa amb el consum de drogues, la necessitat de diners i la falta de papers.

"...he cometido un delito porque tomaba la droga y eso... si no fuera por la droga... yo no estaría aquí, pero como tomaba pastillas siempre, pues cometía los robos."

"Porque me faltaba... me faltaba dinero. Cuando no falta dinero no lo haces"

"Bueno, si tuviera yo papeles no robaría pero... pero como no tenía los papeles, pues... trataba de buscarme la vida para comer... para vivir..."

De la Justícia espanyola pensa que no és justa: *"Fatal porque hay gente que mata y se les condena a 12 años... y hay gente que... solamente quita una carter a y se le condena a 5 o 6 años"*. En canvi, dels advocats té una bona opinió perquè van aconseguir rebaixar-li la pena cinc anys.

A la presó percep l'ambient tens, tot i que mai s'ha sentit amenaçat i s'ajunta amb interns de tot arreu. Respecte als funcionaris de seguretat, creu que hi ha de tot, però no li agraden els qui són catalans: *"Uy... Bueno hay funcionarios que están bien y hay funcionarios que no merecen la pena ni mirarlos. Pero funcionarios que tú los ves y te pueden asegurar que es... que es catalán"*. També creu que la normativa del centre està bé, però que hi ha funcionaris que la segueixen i d'altres que no. El temps a la presó l'ocupa amb l'escola i els tallers, que l'ajuden a passar millor els dies. De fet, explica que l'encarcerament ha millorat el seu estat d'ànim i la seva salut.

Perspectives de futur: negatives

Quan se li pregunta si ha valgut la pena emigrar, diu que *"...por un lado que sí y por otro que no, porque yo antes sí que tomaba mucha droga, bueno, podrían condenarme dos años... pero sí que hay mucha condena por lo que he cometido pero..."*. No obstant això, la seva intenció és quedar-se a Móra d'Ebre, on vivia abans d'entrar a la presó, *"porque ya llevo nueve años ya"*. Quan surti li agradaria aconseguir papers i una feina: *"Lo primero papeles. Lo segundo una faena y después ya..."*

Malgrat que els seus desitjos són regularitzar la seva situació aquí, no podrà fer-ho mentre els antecedents penals estiguin vigents. És possible que mentrestant el condemnin novament per les causes que té pendents. Tanmateix, les característiques familiars i personals del cas 4004, així com el seu historial criminal, ens fan pensar que, en el seu cas, la delinqüència és més un estil de vida que no pas un fet puntual. Tampoc té un capital social que pugui donar-li suport, sinó que és més aviat marginal, amb família i amistats dissocials. El pronòstic és pessimista.

Situació a 1 de maig de 2011

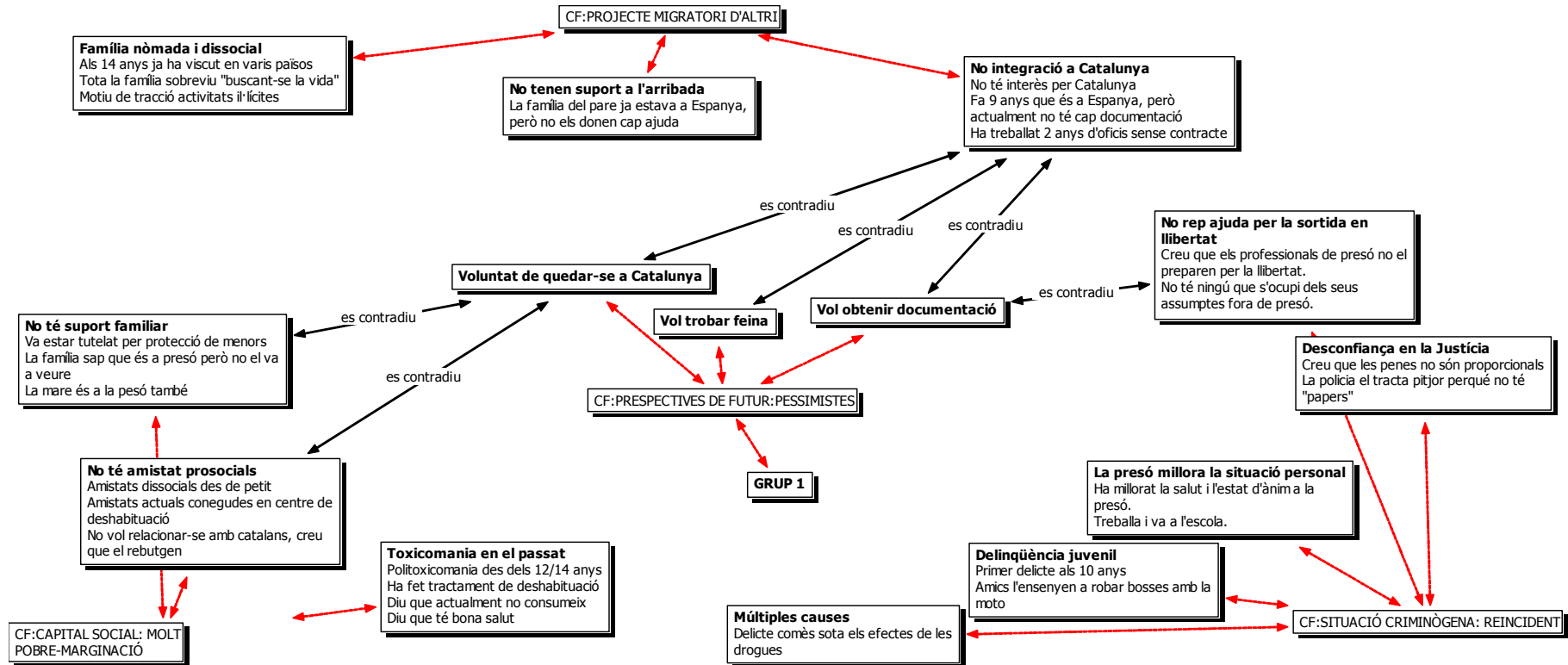
Des del 2005 fins al 2008 ha tingut tres ingressos al CP de joves, amb un total de disset canvis de dependències (diverses a la infermeria) i vint-i-vuit canvis de cel·la. Des del 2008 es trobava a CP Brians 1, on va tenir quatre canvis de dependències i set canvis de cel·la. L'any 2010 ingressà a la Unitat de Medi Semiobert. Sempre ha estat en segon grau com a règim ordinari, quan no ha estat com a preventiu. Ha tingut cinc expedients disciplinaris entre els anys 2006 i 2007 per baralles entre interns, desobeir ordres i tenir objectes no permesos.

Les sortides han estat per anar a judicis, a rodes de reconeixement i a l'hospital penitenciari.

L'any 2010 té una sortida programada i comença a tenir permisos ordinaris per anar a realitzar una activitat programada fora. Des de l'últim permís, l'agost de 2010, no reingressa. Des de llavors es troba evadit.

No consten més incidències al SIPC.

Gràfic 17. Network - resum del cas 4004

5.3.2 El cas 3010

Dades bàsiques: Gènere: dona – Nacionalitat: Marroc (àrea geogràfica: Magrib) – Naixement: 1966 – Edat en el primer ingrés conegut a la presó: 36 anys – Edat entrevista: 42 anys – Delicte: drogues (agrupació delictes: contra la salut pública) – Temps condemna: 1.095 dies (tres anys) – NIE: sí. Quinze faltes disciplinàries. Set causes anteriors acumulades.

Projecte migratori: d'altri

El projecte migratori es va produir perquè el pare que residia a Espanya volia aconseguir portar-hi la mare, i la va utilitzar com a element de pressió, sense comptar amb la filla.

“...Nunca he pensado que hubiera venir aquí. Yo, yo... el problema que he tenido de mi padre, porque mi madre que no quería venir aquí. Mi padre, que salió en época de Franco y estaba aquí, porque mi padre cuando tenía 18 años estaba aquí en España ya. Por ese caso que mi madre estuvo aquí ya, legal y todo, tiene sus papeles y todo. Y la única golpe que he llevao yo, pues mira, porque todos mis hermanos grandes, yo era mas pequeña del todo... como mi madre, no quería venir con mi padre y para, para que mi padre a ver si puede traer mi madre pues me cogió a mi, me cogió a mi”.

Va arribar amb 13 anys: *“(...) Yo entré aquí en España, me acuerdo, el 31 de marzo de 1979”*. El pare és qui es va ocupar de tot allò referent a la jove, i ho va fer *“(...) en barco... en barco a Algeciras y de Algeciras autobús, me acuerdo perfectamente...”*, per reagrupament familiar.

Van viure en diferents ciutats espanyoles, en funció d'on trobava feina el seu pare.

“Y entonces estuve aquí en Marbella 3 años y luego de Marbella he cambiado a Málaga, también estuve ahí casi 4 años. Y entonces mi padre ya retiró del trabajo ese, se puso a trabajar en el campo y el campo ese era en el 82, venimos aquí en Barcelona, en el 82. No, en el 81, perdón. Y fuimos allí a Sant Boi, a Sant Boi de...”.

Mentre el pare treballava, la cuidava la senyora amb la que compartia pis el seu pare.

“Sí, sí. Yo me acuerdo, porque mi padre vivía en Marbella, en un piso alquilado por una familia que tenía hijos, tenía todo y me acuerdo que mi padre trabajaba de noche y a mi me dejan con la vecina que tengo, bueno, la vecina no, la compañera de piso, es una mujer, como mi madre, que tiene hijos también y se coge mucho cariño de mi, me cuidaba, me hacía de comer... y a parte yo tenía 8 años pero estuvo un poco espabilada, yo era una niña pero.. sé lo que es cuando mi padre se va, cuando me dice que no salgo, que no salga a la calle, cuando salgo, salgo con esta mujer a un parque, cosas de estas”

Ha treballat a Espanya en diferents llocs: *“He trabajado de servicio doméstico, he trabajado de camarera, he trabajado en el campo, he trabajado en muchos trabajos...”*. Tenia tota la documentació i sap els passos que s’han de seguir per aconseguir-la.

De Catalunya li agrada el món urbà, allà on hi hagi moviment. Li agrada Barcelona ciutat.

“Porque me encanta, no sé... es alegre, es muy... ciudad... bueno, que también para vivir y todo eso... a mi me gusta Catalunya y me gusta. A mi me encanta la Catalunya. Yo tenía, tenía... una hermana ahora en Figueres... yo cuando voy a Figueres yo me agobio rápido porque es un pueblo pequeño y me agobio. Y tenía ganas de irme ya para Catalunya. Porque me gusta Barcelona y me gusta Catalunya. No sé porque pero me gusta”

Capital social: pobre

Com ja hem dit, mentre va viure a Marbella, la va cuidar la mare d’una família amb qui compartien pis.

Quan tenia 15 anys, el seu pare la va casar amb un home ja casat i amb quatre fills. La relació no va anar bé, i quan ella es va separar va anar a viure a Barcelona, on es va trobar amb l’entorn marginal i dissocial que li va portar problemes i l’entrada al món del consum de drogues.

“No, no, el otro. Sant Boi de... parte de Mataró p'arriba. Y estuve ahí mi padre, yo estuve ahí bien, me puse de (no s’entén), me puso en un colegio y he aprendido un poco y empiezo ya a hacer mi vida y todo eso, pero como nosotros tenemos una religión, cuando una niña que tiene 15 años, que hay que casar por como... como si fuera la ley gitana, como aquí en España. Y entonces me casaron, me casaron

con un hombre que yo no... nunca, nunca me fijé como un hombre para mi, ni nada. Y estuvo con él, me casaron, me hicieron la boda, todo eso, toda abierta, todo... todo perfecto. Y entonces vinimos otra vez aquí a Barcelona... eeehh, vivía en Mataró con él. Y resulta, el hombre que casó yo con él, que estuvo casado y tenía 4 hijos. Y no lo sabía, porque yo no sé nada de este hombre, porque ha venido a pedir la mano a mi padre y mi padre me casó con él y ya está. Y... yo estuve preñada de mi niño y entonces yo aún no sabía que de momento yo estaba preñada... muchas discusiones, mucha pelea, mucho enfado. Me afectaba mucho, porque he encontrado 4 hijos que tenía ahí, todo eso, me sentí engañada. Y entonces yo me fui de la casa de mi marido, me fui a Barcelona. Me fui a Barcelona y entonces ya estuve ahí, me alquilé una habitación con una gente que tiene un piso, de confianza, una familia que casados, tiene hijos y todo. Y empiezo ahí y tal y cual y empiezo a trabajar en un casino, de limpieza. Sí, trabajo en un casino en Catalunya, de limpieza, donde se juega a las cartas y todo”.

“(...) cuando empecé a trabajar ahí (casino), pues voy viendo a la gente, empezar a juntar las personas... son malas, todo eso y tal y cual... me empiezo de... me empiezo de fumar, aprendí de fumar y todo eso, luego de beber y tal y cual. Y luego ya empecé a conocer las personas, más personas, son traficantes y todo eso... empecé de vender chocolate, la primera vez y nunca mi pillaron y la segunda, la tercera, la cuarta, muchas veces” .

“Y entonces yo empecé a tomar pastillas. Tomar pastillas, salir de noche, que no vengo a casa y... problemas, todo eso... y dinero y dinero y dinero p'aquí p'allá y todo eso. Me empiezo de beber, porque... tanto, tanto problema que tenía con el padre de mi hijo que... me afectó mucho y entonces yo me tiré a las cosas malas... que no me juntaría con las personas buenas, no seguí el buen camino, solamente con la gente mala. (...) Sí. De coca, caballo y eso en la vida. Pero de beber de vez en cuando y pastillas, sí”.

La germana i el germà són els qui es fan càrrec del seu fill, però, en canvi, és el mediador cultural el qui s'ocupa de la resta dels seus assumptes de fora de la presó.

“Pues mira, aquí tenemos una mediador cultural, Mohamed, el problema por ejemplo, si tienes algún problema en la calle, un rollo de papeles o arreglo de un alquiler o lo que sea... aquí te ayuda, hay un mediador que trabaja, aquí te ayuda para sacarte fuera y arreglar tus problemas, para que no te... por ejemplo, si yo tengo que salir a... tengo que pagar alguna cosa, que el me ayudaría para que no me subiera por ejemplo hacienda o me subiera el alquiler o lo que sea. Pero yo diría que de prisión hay un cura, hay voluntarios, hay muchas personas aquí que te ayudan”.

Perfil criminològic: reincident

Compleix una condemna de tres anys per un delict de drogues. Té altres antecedents (fins a set causes diferents recollides al SIPC). Reconeix el delict i també la resta: *“No, ya había pasado antes, pero nunca estuve presa. Me cogen pero me sueltan. Me cogen, me sueltan, me cogen me sueltan”*

El delict pel qual està complint condemna el va fer sola i sota els efectes de drogues i alcohol.

“Estaba traficando con chocolate y una vez me junté con un negro, no de.. no de pareja, solamente de amigos. Y me dijo, bueno, si tu quieres así dinero y tal y cual y tal... y como yo estaba preñada nació el niño en 90, entonces cuando nació el niño estuvo conmigo 5 años. Y entonces yo empecé a tomar pastillas. Tomar pastillas, salir de noche, que no vengo a casa y... problemas, todo eso... y dinero y dinero y dinero p'aquí p'allá y todo eso. Me empiezo de beber, porque... tanto, tanto problema que tenía con el padre de mi hijo que... me afectó mucho y entonces yo me tiré a las cosas malas”

La seva carrera delictiva comença després del desengany amb l'home amb qui la casen. La subsistència també en un entorn hostil i sense cap tipus de capital social la porta a la situació que descriu.

“si fuera bien casado y encontrado el amor de mi vida, un hombre que me puede cuidar, que me puede mantener, que me puede hacerme la vida feliz, yo no había salido en estas cosas. Pero como (no s'entén) era jovencita, me llevo un (no s'entén) en mi vida porque yo he pensado que era un hombre soltero y tal y cual, pero cuando vengo aquí encuentro otra mujer y 4 niños y entonces digo, madre mía qué es esto. Y a lo mejor el daño que ha hecho esta mujer o a lo mejor el hombre... no sé, porque había un momento que yo me tiré en esta cosa sin pensarlo... El tráfico, para hacer futuro a mi hijo. Yo no lo hago porque yo estoy enganchada de droga o por ejemplo un traficante me (no s'entén) dinero. O sea, no yo lo he hecho para hacer futuro a mi hijo, no lo he hecho por nada de... no por nada... he hecho por necesidades y también lo he hecho porque a veces... encontrar trabajo y como tenemos la nuestra raza, como tenemos mala fama aquí... que me veía extranjera... pero no me daba tiempo ni me preguntaba si tengo documentación de aquí o no”

Pel que fa a la seva història criminal, va tenir una conducta molt agressiva durant els primes dies a la presó: *“pues entré en Wad Ras, entré muy agresiva”*.

Tot i així, la seva percepció de la Justícia és molt positiva.

“¿Quieres que te diga la verdad? Pues muy justa, porque yo no estoy aquí por la cara, a mi me perdonaron muchas veces, yo no aproveché la oportunidades, yo siguiendo, siguiendo, siguiendo, siguiendo... hasta que ya, hasta que ya no me metieron presa no... pero a mi me perdonaron muchas veces. Y a parte que no me juzgaron, porque... yo no he hecho nada, no. Yo estoy aquí porque he hecho motivo porque estoy aquí”.

En general, confia en els professionals del centre, sobretot en la psicòloga i el jurista. Parla d'un fet puntual, en el qual la junta de tractament va estar molt pendent d'ella.

“Sí. Por ejemplo, el mes pasado mi hijo sufrió un accidente de moto y a mi me sacaron a verlo cada día, que ha estado en coma tres días, me sacaron, la junta de tratamiento estaba pendiente por mi, me venían a ver a cada rato, la jefa de módulo me llamará, que me ayudaron.. el momento que yo me enteré... a las 11 y algo me enteré de mi hijo, a las 3 y pico me sacaron a verlo, me han atendido muy bien”.

En general, té una bona relació dins la presó amb la resta d'internes, tot i que es relaciona principalment amb noies sud-americanes i diu que no és acceptada per la resta. Se sent relaxada dins de la presó. Ha fet formació a la presó i valora positivament l'oferta de feina dins el centre. Creu que el seu estat d'ànim i físic ha millorat des de la situació anterior que relatava.

“(...) Yo, yo de verdad me siento bien, relajada, bien tranquila, no, no, no estoy agresiva, no contesto mal a nadie (...)”; “No, nunca en la vida amenazada, en mi vida. Yo me siento muy bien, ni protegida, ni amenazada, ni nada. Me siento perfectamente”.

：“(...) estoy haciendo castellano y luego informática... he cogido el diploma de informática, el castellano... y me sacaron a trabajar fuera, de paleta también, cogí diploma”

“No, no. Como estabas antes estaba muy mal yo. Pero ahora me siento mejor y bien en todo”

Perspectives de futur: pessimistes

Vol quedar-se a Espanya i, en concret, a Catalunya.

“No. Porque mi hijo nació aquí, se ha criado aquí... que yo, mi pensamiento no tengo... tengo futuro aquí, he hecho una casa y todo eso. Pero no tengo mi pensamiento volver ahí, a vivir el resto de mi vida ahí, con tiempo que nació mi hijo aquí, se ha criado aquí y es catalán catalán y entonces yo no voy a ir a Marruecos y voy a dejar a mi hijo solo aquí. Yo pienso terminar resto de mi vida aquí. No pienso irme a Marruecos a vivir”.

El seu fill va néixer a la presó: *“pues claro nació aquí al centro de Brians”* i té tota la seva vida a Catalunya.

Vol viure a la casa que té a Mataró algun dels germans, amb el seu fill, i poder-se dedicar a ell: *“No, la única cosa que tengo ahora en mi cabeza, que yo... cuando salgo de aquí no paro más en Barcelona. Voy a vivir en Mataró. Ya tengo casa ahí, tengo todo”.*

El que més desitja és: *“Pues mira, mi deseo ahora... de salir de aquí, recuperar primero... es mi hijo y... estar tranquila y se casa y... me deseo es que voy a tener nietos, que se casa mi hijo, que busque un trabajo, que... paso del lugar donde yo había vivido cosas peores y... buscando trabajo y trabajo legal. Ese es mi deseo de todo”.* Vol normalitzar la seva vida, tot i que fora només té a la seva germana i el seu germà com a suports.

Situació a 1 de maig de 2011

Des del 2002 fins al 2007 ha tingut dotze ingressos o trasllats entre els centres penitenciaris de Dones, Ponent i Brians 1, amb molts canvis de dependències en cadascun d'ells.

Des del 2006 es troba a Brians 1, on ha tingut quatre canvis de dependències i onze canvis de cel·la.

Durant l'actual ingrés, període en el qual es va fer l'entrevista, se la va classificar inicialment en tercer grau, però als pocs mesos va fer una regressió a segon grau, que es manté fins avui.

Ha tingut quinze expedients disciplinaris abans del novembre de 2008, per amenaces a altres internes, per autolesions i per no respectar la normativa del centre.

Ha gaudit de permisos ordinaris, ha fet sortides programades per anar a renovar la documentació i ara també es troba sota l'aplicació de l'article 100.2 del Reglament penitenciari, que implica algunes sortides per anar a recursos formatius i de l'associació ARED.

Continua complint la condemna en segon grau.

5.3.3 El cas 2015

Dades bàsiques: Gènere: home – Nacionalitat: Jordània (àrea geogràfica: Àsia) – Naixement: 1969 – Edat en el primer ingrés conegut a la presó: 35 anys – Edat entrevista: 39 anys – Delicte: robatori amb violència (agrupació delicte: contra la propietat) – Temps condemna: 760 dies (dos anys) – NIE: sí – Dues faltes disciplinàries. Té 46 causes anteriors.

Projecte migratori: sense projecte migratori

El cas 2015 no tenia un projecte migratori definit. Afirmar haver arribat a Catalunya l'any 1984, amb 15 anys, “*de casualidad*”. Venia del seu país d'origen, Jordània, on vivia amb els seus pares. Viatjava amb el seu germà gran i es van separar a França. Del germà no en torna a parlar més i no hi ha més dades. Arriba amb avió i passaport, fent un trajecte Jordània-França-Catalunya, però no explica quant de temps viu al país veí.

Són poc clars els motius que dóna per venir a Catalunya: “*las ideas de cambiar y tal*”. No reconeix la influència de ningú que el motivés a venir. Insisteix que va ser un pensament seu: “*sus ideas*”.

En no comptar amb ningú aquí, no va rebre cap suport a l'arribada. No compta ni amb suport familiar, ni coneguts, ni feina. Tampoc té càrregues familiars. Diu tenir formació de cuiner i de pastisser, ja que, segons ell, una organització de voluntaris li varen proporcionar una feina de pastisser a Lleida. Amb tot, però, la va deixar:

“Cuando yo tenía que cumplir una condena en Lérida... ya conocido gente estos voluntarios me han ayudado, me han buscado un trabajo de panadería en la trinidad vieja. De panadero, me pusieron un tiempo y después ya me voy...//...Estaba para arreglando los papeles. Estaba porque salí de la cárcel,... sí, lo abandoné yo,... No, no, porque mi decisión, porque no estaba totalmente en todo...”

Pel que fa a l'assentament al territori, tot i que coneix el castellà i diu que li agrada Catalunya, no té documentació i no n'ha tingut mai (només NIE). Tampoc ha demostrat voluntat de tenir-ne: “*Si yo hubiera quedado en aquel trabajo me hubieran dado...*” (la documentació). No sap quin passos ha de seguir per obtenir els papers.

En el seu expedient informàtic, figura el primer ingrés penitenciari a Catalunya als 21 anys, i des de llavors ha acumulat 46 causes judicials. Pràcticament s'ha passat la vida a Catalunya entrant i sortint de la presó.

Capital social: molt pobre/marginació

El capital social del cas 2015 és molt pobre.

No té família a Catalunya, no té parella, no rep visites. Diu tenir tota la família a Jordània, a la qual, però, no ha enviat mai diners.

Tampoc parla de tenir suport social, o aquest sembla superficial, ja que parla de coneguts, de veïns, però no d'amics. Tampoc ha fet formació de cap tipus, però diu que ha participat com a voluntari de la Creu Roja.

Respecte a la seva situació personal, diu gaudir de bona salut, però és o ha estat politoxicòman de llarga evolució, fet que, segons ell, ha estat la causa principal dels delictes. El recorregut toxicològic comença als 14 anys amb el consum de haixix, pastilles, heroïna i cocaïna. Diu no consumir alcohol.

"Mira, yo estoy bien...¿Alcohol?No.... Rara vez que he consumido una cerveza... No. Fumo, pero no tiene nada que ver con mis relaciones...¿Cannabis? ¿La primera vez? Hace 14 años o así... A veces. Ahora ya no tomo cocaína. Antes sí, me influyó mucho en mis causas, no, en mis delitos. Pero desde que estoy en la cárcel, no... La cocaína la empecé a tomar en 2001... Tenía 32, 33... La heroína desde siempre, desde 88 o así... Ahora en, en la cárcel no tomo... Eh... pastillas si... eso del remejo... Esto hace más de 25 años... Actualmente no... Ahora consumo, pero por el médico, con recetas..."

Perfil criminològic: reincident

Reconeix el delicte (robatori amb violència), i afirma que estava sota els efectes de drogues. De jove diu haver estat internat en centres d'acollida, a Catalunya i a Jordània, i com a primer delicte declara un furt als 15 anys. La seva trajectòria delictiva i penitenciària és àmplia. No obstant això, el seu comportament dins de la presó no presenta una especial conflictivitat. Amb tot, però, diu no tenir confiança en ningú de la presó, i sentir que l'ambient és tens, insegur. Ha fet formació de català, tallers i esports diversos, i al centre

penitenciari treballa, tot i que considera que els seus són baixos. No se sent integrat a la vida penitenciària, creu que la normativa s'aplica segons la persona.

"No... Hay muchos aquí es que no son como la gente en la calle. (respecte als altres interns) Ellos tienen una mentalidad... eh... cerrada, envidiosa y... ¿me entiendes? Pero yo me voy a mi bola, no me importa, ¿me entiendes? Yo no me meto con la vida que.. que no meta a nadie conmigo...Tenso... Mmm... No... amenazado no, pero tampoco te sientes seguro... Del día a día...(respecte als funcionaris). Bien... Hacen su trabajo, si, pero... en algunas ocasiones no te tratan bien... me han dicho que tener buena conducta, buen comportamiento, tu puedes beneficiarte de un permiso, ¿me entiendes? Entonces yo lo estoy haciendo, porque yo siempre cuando he (no s'entén) siempre tenía buena comportamiento. Entonces, cuando yo reclamaba para el permiso, ¿no? me han dicho que yo tengo una causa pendiente de una (no s'entén), ¿no? Entonces yo hablé con el responsable de este centro que es el (no s'entén) porque cuando, cuando una persona se le concede una permiso el primero que va a ver que tiene causas pendientes no tiene es primero el responsable del centro... pero no ha hecho nada. Llevo 8 meses detrás de él, ¿me entiendes? y no... no me lo quería pasar para cumplirla para retrasar mi permiso, para retrasarme mis beneficios y... La normativa no esta correcta. Se aplica pero por distintos eh... distintas formas, distintas personas... Hago curso de catalán, hago curso de una vida social, hago talleres, hago deporte, lo intento (no s'entén) con mis deberes... (treballa als)Talleres, haciendo sacos y todo... Por mucho trabajo... Si es poco trabajo y poco dinero es normal, pero si es mucho trabajo y poco dinero no es normal... (fa tractament) De drogodependencias, si... Ehm... Cuesta, cuesta sí. Cuesta pero eso hay que evitarlo..."

Perspectives de futur: molt negatiu si resta a Espanya. Vol retornar al país.

Amb la trajectòria descrita, ell mateix reconeix que el balanç del projecte migratori no és positiu i que no ha valgut la pena emigrar. Vol tornar al seu país, malgrat que han passat vint-i-quatre anys des que se'n va anar.

En tot cas, vistos els antecedents delictius i la manca de capital social, el pronòstic és molt negatiu si finalment canvia d'opinió i decideix no retornar al seu país. I al seu país aquest pronòstic continua sent incert.

Situació a 1 de maig de 2011

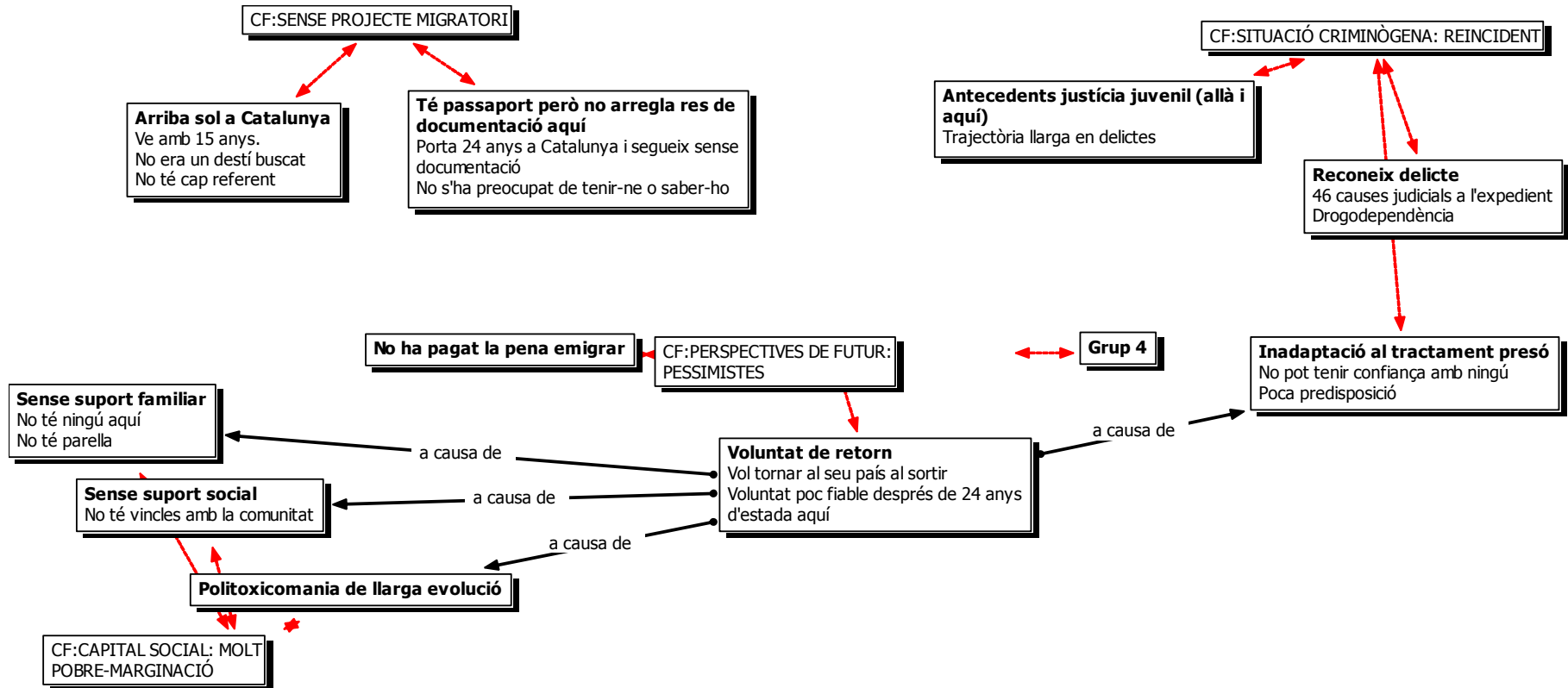
Des de l'any 1991 ha tingut 45 entrades i sortides de la presó. Ha estat al CP d'homes de Barcelona, al CP Ponent i al CP Quatre Camins. L'últim destí és justament aquest, des de l'any 2006, on ha tingut deu canvis de dependències i vint-i-un canvis de cel·la.

Sempre ha estat en segon grau en tots els ingressos, sense progressions ni regressions. Les sortides només han estat per anar a judici o a l'hospital penitenciari.

Té quinze expedients disciplinaris per agressions a altres interns, per desobeir ordres, per resistir-se a escorcolls i per consumir drogues.

Continua complint la mateixa causa i té una nova condemna per una causa anterior. Ha gaudit del seu primer permís ordinari.

Gràfic 19. Network - resum del cas 2015

5.4 Els invisibles

Els invisibles els trobem representats en els grups 1 i 4. Hem seleccionat dos casos representatius d'ambdues realitats, si bé presenten trets comuns com ara la manca de projecte migratori, l'absència de capital social, la manca d'antecedents penitenciaris a Catalunya i unes perspectives de futur incertes. D'altra banda, hi ha trets diferenciadors entre els dos casos que presentem: la manca de documentació en un cas, i el fet d'estar nacionalitzat a Itàlia en l'altre, que li elimina la problemàtica de la documentació.

Taula 13. Resum dels casos seleccionats

SUBJECTE	GRUP	PROJECTE MIGRATORI	CAPITAL SOCIAL	DOCUMENTACIÓ	HISTORIAL CRIMINAL	PERSPECTIVES DE FUTUR
2022; Mèxic, 25 anys	Grup 1	Casualitat	Molt pobre/marginació	No NIE. No documentació	Primari	Incertes
5017; Marroc amb nacionalització italiana, 39 anys	Grup 4	Sense	Pobre/separació	UE. Cap problema de documentació	Primari	Incertes

5.4.1 El cas 2022

Dades bàsiques: Gènere: home – Nacionalitat: Mèxic (àrea geogràfica: Amèrica Central i del Sud) – Naixement: 1983 – Edat en el primer ingrés conegut a la presó: 23 anys – Edat entrevista: 25 anys – Delicte: contra la salut pública (agrupació delicte: drogues) – Temps condemna: 2.190 dies (sis anys) – NIE: no. Sense faltes disciplinàries.

Projecte migratori: casualitat

No ve amb un projecte migratori, és una casualitat que es trobi aquí, ja que ve a Espanya coaccionat per portar la droga. Al seu país treballava en un negoci familiar, però els van robar. La situació econòmica era difícil.

“Somos, tenemos un negocio de rectificación de motores, nos dedicamos a reparar los motores de los carros. Este es mi oficio”

“(…) pero si me dieran las oportunidades que me dieran una ayuda económica para el enganche de las maquinarias que nos robaron, que por eso estamos atravesando por una situación difícil, este... yo creo que (megafonía) con esta ayuda tendríamos opciones para salir

adelante montando otra vez el, el negocio que teníamos.”

Arriba a Barcelona als 23 anys i entra directament a la presó, ja que el porten de l'aeroport al centre penitenciari. Tal com hem dit abans, ell no té un destí marcat, sinó que va on li diuen que ha de portar la droga. No obstant això, ell pensa que tindrà un millor futur aquí.

“(…) porque en mi país está difícil la situación y veo un futuro mejor aquí”

“Pues le repito, yo, yo mismo por la situación a que nos encontrábamos. Este... y la presión de estas personas fue constante también, entonces me decían que, sólo un par de viajes y que no me molestarían más y que ellos me ayudarían a resolver mi situación en ese momento, que era muy, muy difícil. Entonces, fue lo que me obligó a viajar, lo que por lo cuál tomé la decisión de venir”

“Llegaron así a presentarse y conocían ya bien mi vida y mi situación porque fue lo que me dijeron: Me llamo tal, este... conozco tu situación económica, te ofrecemos esto. Después fue cuando de principio me negué y empezaron a presionar más, que conocían en que escuela iba mi sobrina, mi hermano el pequeño y yo creo que influyeron los dos factores”

El cas 2022 no ha tingut mai papers i no sap el passos per aconseguir-los.

Capital social: molt pobre

Sembla que l'únic referent que té a Espanya són uns amics que va conèixer dins el centre penitenciari i que, pel que diu, li poden oferir una feina i la casa per tal de poder empadronar-se. Són els únics que el visiten a la presó, de tant en tant. No hi ha ningú que es faci càrrec del seus assumptes. Té tota la família al seu país i al Canadà, i hi manté el contacte. No ha viscut mai fora de la presó a Catalunya i, per tant, no coneix el territori i no ha tingut mai cap contacte amb associacions.

“No, una oferta de trabajo, aparte de unas personas que conocí aquí cuando estuve preventivo. Conocí a unas buenas personas que me ofrecieron su casa para abonarme y tienen un negocio, una floristería y ellos me dicen que también me pueden dar una oferta de trabajo”

“Amigos solamente de esta persona que conocí que me están haciendo el favor de ofrecerme su casa”

“...Si, ahora es un poco difícil porque trabajan y nos viene mal porque aquí sólo te puedes comunicar el día sábado y ellos trabajan hasta el sábado y es muy difícil que me vengán a ver pero cuando pueden vienen... (amics que el van a veure)

“En mi país está mi madre, bueno toda mi familia, en excepción de mi hermano que está en Canadá con su familia. Mi hermano está en Canadá pero se acaba de regresar hace un par de meses para estar con mi mamá que se había quedado sola, ya que mis hermanos en Canadá”

“Pues con toda la familia, la mamá, las tres hijas y el hijo” (té contacte)

Perfil criminològic: primari

En tot moment reconeix el delicte.

“Fueron varios factores, por ejemplo esta, estaba pasando por una situación económica muy difícil, este... un poco la presión de estas personas y pues más que nada fue eso”

“Pues... 23 años, fue mi primer delito, mi único delito que he cometido”

Respecte a la vida a la presó, diu que li costa poc passar el temps dins de la presó. Quant a l'estat d'ànim, afirma que està igual que quan va entrar; en canvi, l'estat físic ha empitjorat. Es relaciona amb tothom dins de la presó. Confia en els professionals del centre penitenciari.

“En general poco. Se me ha ido muy rápido este tiempo gracias a Dios”

“Actualmente (no s'entén) Yo veo esto como un tipo de escuela, yo siento que, que me hace mucha falta mi familia, más que nada lo que están sufriendo ellos porque ellos sufren mas de lo que, esto me baja de ánimos en ocasiones”

“Si, yo creo que he desmejorado un poco, porque como mucho (riu), no hago deporte, entonces creo que ha bajado un poquito mi condición”

“Yo siento que no, este... yo trato de seguir igual de como era en la calle, claro que si, se acepta poco el, el estar en esta situación, pero mis compañeros me dicen que yo soy muy optimista porque trato de no ver a la realidad, a lo mejor yo me escondo detrás de eso para seguir como si estuviera normal, porque solo me perjudico más si me meto en esta depresión”

“Algo yo trato de adaptarme a la persona. Yo me llevo bien con todas las personas, me llevo bien. Pero no se en todo el mundo siempre

habrá algún problema. Yo donde estoy, donde me manden me encuentro bien”

“Yo he tenido alguna relación gracias a mi destino, porque yo estoy en contacto con mis compañeros y... para mí la mayor porcentaje es de una buena relación”

“Aquí muy bien, estamos, nos apoyan en lo que pueden. Si tenemos algún problema le decimos. También hay sus contras, funcionarios que son malas personas y por cualquier cosa nos hacen, este... se puede decir que te llegan a hacerte acoso. Pero la mayoría, por lo menos en este módulo, todo está, está muy bien”

“Mmm... mi educadora y el educador de los otros compañeros, se... puedo hablar bien con ellos. Son buenas personas”

El cas 2022 fa formació al centre i té un destí. Pensa que ha d'aprofitar el temps mentre està dins del centre: *“Si, si. Yo ahora en este momento estoy estudiando graduado”*. Pensa que l'oferta laboral és bona, però que costa molt poder treballar dins la presó.

“No, ahora es muy difícil entrar a trabajar, están, porque yo creo que es un centro nuevo, es muy difícil entrar a trabajar. No es como en la modelo, los preventivos ahí 3 meses sólo esperaba y trabajaba en talleres o destinos, pero aquí es muy difícil entrar a trabajar”

Perspectives de futur: incertes

Vol quedar-se a Espanya, tot i que acceptaria tornar al seu país amb microcrèdits, ja que la principal dificultat que té al seu país és l'economia. A Espanya només té els amics que va conèixer dins del centre penitenciari, però no dóna gaire informació d'aquestes persones. El cas 2022 pensa que ha valgut la pena haver vingut a Espanya, tot i haver acabat a la presó.

“Pues yo ahorita tengo más... siento que tengo mas posibilidades aquí que en mi país, entonces yo me veo trabajando un tiempo aquí y regresar en mi país, porque en mi país está difícil la situación y veo un futuro mejor aquí”

“Porque más que nada tengo que estar aquí para cumplir la condena y porqué me gustaría quedarme aquí en Barcelona o en alguna comunidad de Cataluña”

“Pues a mi me gustaría vivir en Barcelona o cerca de Barcelona para tener mayor posibilidad de trabajo”

“Pues honestamente yo, yo siento que sí, porque estoy aprovechando

muchas cosas aquí. Eh... como le digo este... tengo la esperanza de, de salir pronto y trabajar para conseguir un futuro mejor, ya que mi país es difícil ahorita la situación, tal que llevó a cometer un delito, pero a raíz de esto puede salir algo, algo bueno yo estando aquí en España, claro si me dan la oportunidad”

“Pues... yo creo que... o sales por ejemplo, por decirlo una ayuda. Mejor me gustaría ganármelo, pero si me dieran las oportunidades que me dieran una ayuda económica para el enganche de las maquinarias que nos robaron, que por eso estamos atravesando por una situación difícil, este... yo creo que (no s’entén) con esta ayuda tendríamos opciones para salir adelante montando otra vez el, el negocio que teníamos”

Els desitjos del cas 2022 en sortir de la presó són:

“Pues encontrar un buen trabajo, este... ver a mi familia más que nada, me gustaría mucho que vinieran aquí España por lo menos mi madre, mi hermano pequeño y yo trabajar aquí, buscar una buena vida, este... que yo tenga la oportunidad de regresar a nuestro país que otro deseo... pues eso, no tener ningún tipo de problema para volver a regresar o que por cualquier cosa (no s’entén) mi más grande deseo”

La seva sortida de la presó planteja molts interrogants respecte a les perspectives de futur, ja que aquí no té pràcticament cap suport social. Els seus coneguts són excarcerats. A més, no ha tingut mai papers i no sap com aconseguir-los, ni podrà obtenir cap permís en tenir antecedents penals per cancel·lar. Mai ha viscut fora de la presó a Catalunya i, per tant, no té cap arrelament.

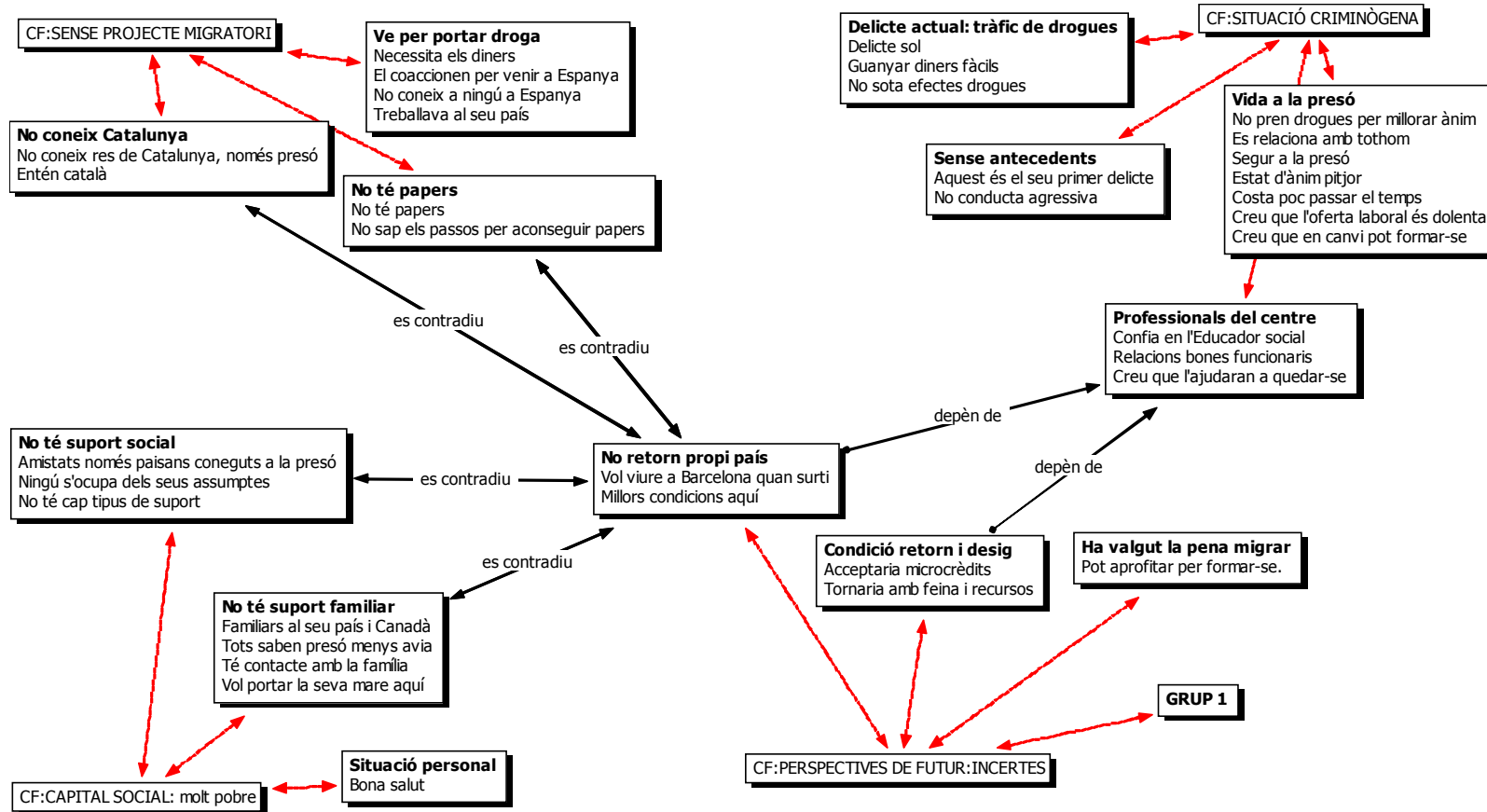
Situació a 1 de maig de 2011

Es troba ingressat des de l'any 2007 i ha estat als CP d'homes de Barcelona i Brians 2, amb un total de nou dependències diferents i vint cel·les.

Sempre ha estat en segon grau, en règim ordinari. El 2010 comença a tenir permisos, i ha tingut una sortida programada per Nadal. No té cap expedient disciplinari.

Continua complint la pena per la mateixa causa.

Gràfic 20. Network - resum del cas 2022

5.4.2 El cas 5017

Dades bàsiques. Gènere: home – Nacionalitat: Marroc (àrea geogràfica: Magrib) – Naixement: 1969 – Edat en el primer ingrés conegut a la presó: 36 anys – Edat entrevista: 39 anys – Delicte: contra la salut pública (agrupació delictes: drogues) – Temps condemna: 1.460 dies (quatre anys) – NIE: no (legalitzat a Itàlia) – Sense faltes disciplinàries.

Projecte migratori: sense projecte migratori

El cas 5017 prové originàriament del Marroc, on va estudiar i treballava al sector de l'orfebreria, però a l'edat de 20 anys decideix emigrar cap a Líbia, on treballa d'orfebre durant cinc anys, amb un contracte de treball regular. Amb 25 anys emigra amb la seva família cap a França, on no troba feina i viatja cap a Itàlia. En aquest país, aconsegueix treballar en una empresa de distribució de publicitat i regular la seva situació. Ha treballat de xofer, fent joies, a la pelleteria i finalment ha muntat l'empresa de publicitat. El delicte comès a Espanya ha estat, segons ell, una mala decisió per guanyar diners de manera ràpida i fàcil.

“... Cuando he bajado en Italia, el primer año que he bajado de 1999. He hecho el papel, he empezado a trabajar a Italia, de regular, trabajar de regular ¿sabes qué significa regular?...//...Legal, legal. Pago los tributi todos...//...Primero trabajar de chofer, segundo trabajar joyas, tercero trabajar 5 años de pelería, piel...//...Piel, una fab... una empresa grande. Y luego he hecho esta mi empresa pequeña para trabajar. Este es el último trabajo...//...La droga aquí en España, la cogí de aquí España...//...Sí, por trabajo, por trabajo sí. Para ayudar a la familia, para ayudar a la familia, porque tengo familia... porque no... para ayudar... futuro, casar, muchas cosas...//...En Francia...//...Italia...//...De Italia aquí a España, sí a España. No he ido a Almería...//...Sólo aquí en Barcelona...// ...Barcelona y Lérida y ya está. De España sólo Barcelona... o a Mataró, también he visto Mataró, porque vivo en Mataró yo...”

“...He comprado la droga por el motivo de... (no s'entén)... porque la cabeza está no normal. Hasta allá de verdad llevo, yo he fallado. Yo de verdad, antes estoy muy bien, estoy... tengo una bien bien vida, trabajar, casa, no tengo ninguna problema. Pero con esto un poco la tontería (no s'entén), pero una pequeña tontería. El diablo me ha jugado por la cabeza, te lo juro, porque yo vivo bien, trabajar, tengo el coche bien, me voy de vacaciones, me viene visitar mi familia, me cojo mi madre, mi familia al mar, (no s'entén) las vacaciones del agosto. Pero cuando esta tontería, juego en la cabeza ha fallado todo, ha roto todo de verdad. Yo... cuando lo acabo... esto yo nunca

olvidarla esta cosa, nunca. Porque yo vivo muy muy bien. Y yo pienso que vivo más, pero he roto, este fallo, esta... menos mal que salí bien, no sé que... que vienen en la vida..."

Té família a Espanya amb la qual abans no tenia contacte. Arran de l'internament a la presó, s'hi posa en contacte i l'empadronen a Mataró per tenir un domicili que li permeti sortir en tercer grau. Però inicialment no té suport a l'arribada i el seu desig és marxar cap a Itàlia, on hi té la vida muntada. De fet, l'assentament al territori català és laboral (treballa a Raïmat), però realment l'autèntic assentament el té a Itàlia, on gaudeix de permís de residència i de treball.

Capital social: pobre/separació

Aquí, fora de la cobertura per poder sortir de la presó, no té suport familiar.

Al Marroc té els pares i quatre germans. A Itàlia té la dona, que ha fugit del domicili familiar i la germana gran. A Catalunya té oncles i cosins. Les seves amistats són només paisans i coneguts de la presó.

"...Aquí tengo eh... dos familias. En Figueres... pero de mi madre, familia de mi madre, conocimiento de mi madre... en Mataró..."

"...Esto de Figueres un tío. Esto de Mataró, que ha hecho empadronamiento a mi, un eh... casado con la hija del tío..." "...En mi país yo tengo mi padre, mi madre, 2 hermanos, 2 hermanas..." "...En Italia tengo mi hermana grande..."

"...Ahora a Mataró, sí. A Mataró, sí..."

"...Todos saben, sí, todos saben..."

"...Eh... mi pareja y yo... la última vez... porque yo aunque casado con ella, la he traído a Italia... pero cuando he entrado en cárcel yo la he dejado a casa, pero un día ha fugado de casa..." "...Eh...2 años en Marruecos y cuando la he traído en Italia casi un año, casi un año he estado con ella..."

"...Sí. Pero he llamado a mi hermano, porque ella ha escapado, ha dicho mi hermano, ha salido su familia a Génova. El país se llama Génova, al lado de Milán..."

Perfil criminològic: primari

Reconeix el delicte de tràfic: comprava la cocaïna aquí i la portava a Itàlia. Sembla que la falta de feina el va empènyer a traficar.

No consten antecedents penitenciaris a Catalunya i es tracta d'un ingrés en edat adulta (36 anys). Manté bones relacions dintre del centre penitenciari, tant amb els funcionaris com amb la resta de personal i interns. Tot i això, només es relaciona amb paisans.

“...Yo nunca quiero problema ninguno. Yo tengo una conducta muy bien, yo quiero seguirla, porque yo he estado guardando mi conducta bien, porque el juez me da la condicional, me voy a la condicional, sino no rompo condicional, por tontería, no puedo yo, respeto todas las cosas, todas las cosas. Con los funcionarios, buenos días, buenas tardes, por favor, gracias...”

“...Claro, claro que me respetan, bien, mucho, claro...”

“...Sólo con gente de marroquí, de mi idioma, sí...”

Perspectives de futur: retorn – grup 4

Té intenció de tornar a Itàlia un cop surti en llibertat definitiva, ja que la vida familiar, laboral i social la té allà. Creu que, malgrat tot, ha valgut la pena emigrar des del Marroc. Explica que el seu nivell i estil de vida fora del Marroc ha millorat i, per tant, no tornarà al Marroc sinó a Itàlia, on tornarà a començar una vida normalitzada. Desitja recuperar la feina i la família.

“...aquí en Europa saben como... cambiado muchas cosas, como hablar, como vivir, como... como muchas cosas...” “...Sí, mucho, mucho...” “...Aquí porque... aquí mucho la ley, tranquilo... las cosas tranquilas, la... ¿cómo se dice?... la libertad tranquila, no racismo, todo tranquilo... si tu no buscas problema todo muy muy bien. Vivir, el coche, una mujer, casa, casa bien.... Moroco trabajar poco, aquí trabajar, ganamos aquí más, Moroco no ganamos nadie...”

“...Hay gente que estudiar, aquí, trabajar y estudian. En Moroco no. Aquí si quiere trabajar no estudian...”

“...Eh... Sí, si puedo salir en libertad condicional me voy a Italia a trabajar porque tengo trabajar, tengo todo, tengo una... una... una... ¿cómo se llama? una dieta ¿cómo se dice dieta? una empresa...” “...Sí, una empresa pequeña para trabajar. Una empresa de publicidad. Tengo ahí, tengo familia, tengo mujer, he dejado ahí, tengo todos...”

“...Cuando salgo me voy a Italia, directamente (riu). Ver a mi hermano, me busca esta... mujer, ¿qué pasa? ¿Por qué se ha escapado de la casa? y mirar mi empresa, debe pagar, debe pagar por el tema de... algo... empezar a trabajar, empezar a ahorrar un poco de dinero, me voy a Marruecos a ver a mi madre. Y ya está...”

Situació a 1 de maig de 2011

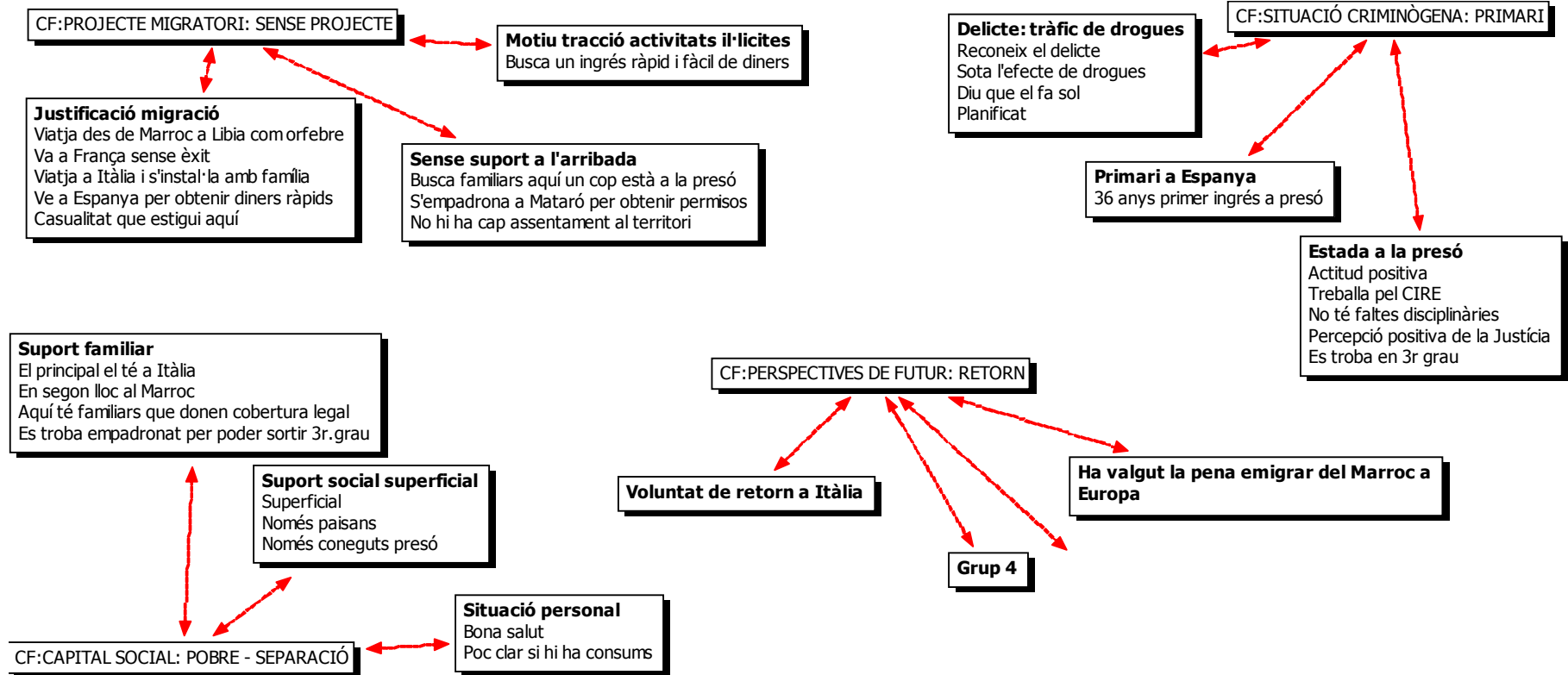
Des del 2006 fins al 2010 ha estat a tres centres penitenciaris: CP Figueres, CP Ponent i Centre Obert de Lleida. En total, ha protagonitzat cinc canvis de dependències i quatre de cel·la.

Fins a l'any 2008 va estar en règim ordinari (segon grau), i aquell any se li va aplicar l'article 100.2 del Reglament penitenciari. Aquesta mesura li permetia realitzar algunes activitats fora del centre malgrat no estar encara en tercer grau o en règim obert. Dos mesos més tard va passar a tercer grau, és a dir, en règim obert comú.

No ha tingut cap expedient disciplinari en aquest temps.

Es troba en llibertat definitiva des del 2010. No consten més incidències al SIPC.

Gràfic 21. Network - resum del cas 5017

6. Conclusions

Al llarg de l'informe, sobretot en els capítols 4 i 5, hem donat resposta detallada als objectius plantejats en la recerca. A partir d'ara, centrarem les conclusions a donar resposta al seu objectiu general: *reconèixer les diferents trajectòries de vida dels estrangers encarcerats a les presons catalanes; esbrinar-ne els punts forts i els punts febles i identificar les dificultats i les oportunitats que tindran aquests estrangers per assolir un projecte d'integració al nostre país allunyat del delictes o per retornar al seu país.*

Així doncs, la presentació de les conclusions se centra a destacar aquells aspectes de les trajectòries de vida dels subjectes que, al nostre entendre, determinen amb més claredat les seves perspectives de futur.

La conclusió 1 destaca un resultat clau d'aquesta recerca, que és la incidència que té un discurs de futur realista, conscient de les dificultats i les possibilitats, en un bon pronòstic del cas.

Seguidament, les conclusions 2 a 4 descriuen els estrangers en funció dels pronòstics fets pels investigadors respecte a les seves perspectives de futur (perspectives pessimistes, incertes o optimistes) i expliquen els altres aspectes clau que incideixen en aquesta classificació.

Finalment, la conclusió 5 se centra a destacar la importància de la circulació de la informació en l'atenció amb el col·lectiu d'estrangers empresonats.

Conclusió 1: la distància entre el que volen i el que poden tenir com a eix clau.

La **distància** que hi ha entre les *expectatives de futur dels estrangers encarcerats* i les *possibilitats reals d'assolir-les* és l'element clau per poder definir unes perspectives de futur com a pessimistes, incertes o optimistes. Aquesta distància ve matisada per dues qüestions fonamentals molt interrelacionades:

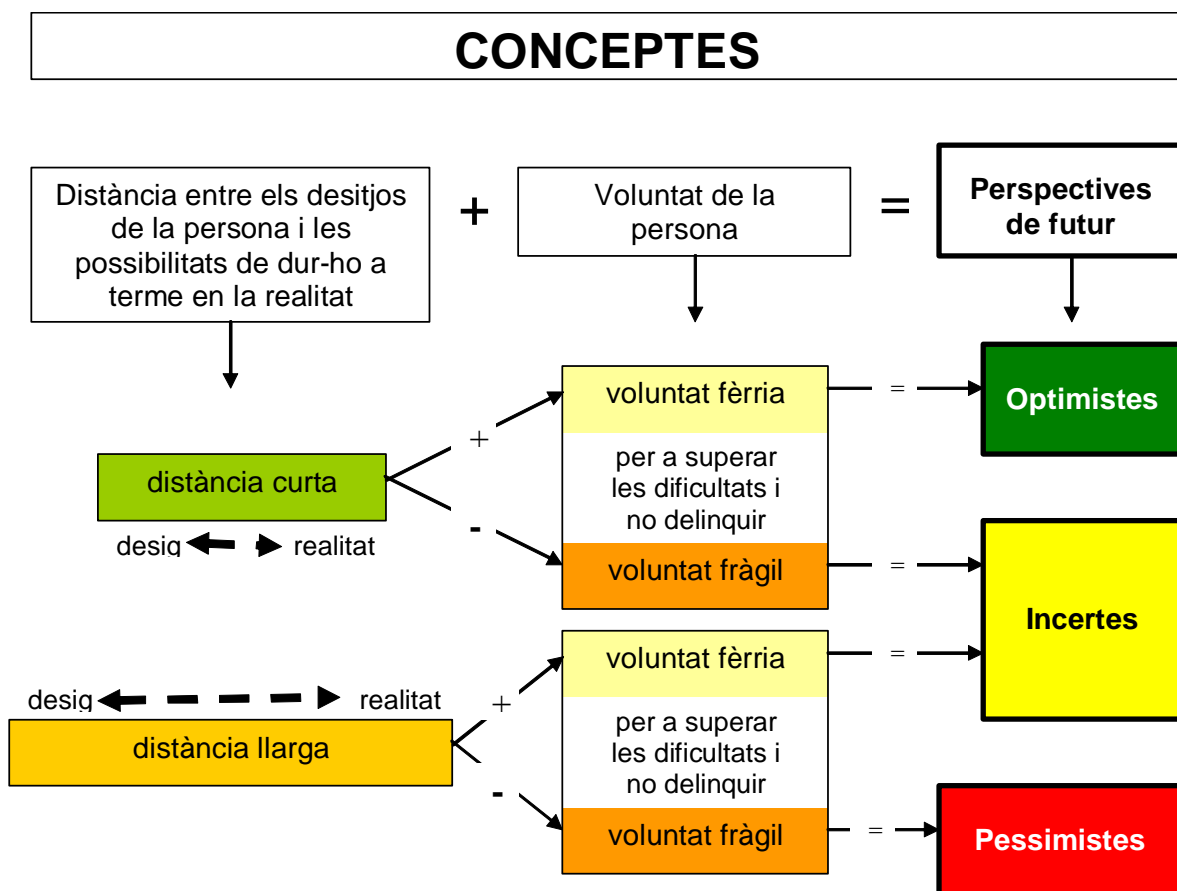
- Els plantejaments més o menys clars que tenen respecte a les dificultats que es trobaran i els camins per superar-les. Per exemple, hi poden haver distàncies molt grans entre el que es vol aconseguir i la situació actual, però perspectives realistes de quines són les dificultats que cal superar i com afrontar-les; o, contràriament, hi poden haver distàncies menys àmplies però amb un discurs gens clar respecte als passos a fer per arribar als objectius que s'expressen.
- L'afirmació dels estrangers encarcerats de voler deixar de delinquir apareix en tots els casos, però només en alguns ve acompanyada dels plantejaments concrets o les estratègies realistes que podrien contribuir a un veritable desistiment.

Les perspectives de futur més pessimistes les tenen els estrangers encarcerats per als quals la distància entre el que volen tenir i fer quan surtin de la presó i les possibilitats reals d'aconseguir-ho de manera legal és molt gran. A més, la seva voluntat de no tornar a delinquir és molt fràgil, ja que no expressen estratègies clares i realistes per afrontar les dificultats que es poden trobar pel camí en el seu intent d'assolir-ho.

Les perspectives més optimistes les tenen aquells per a qui la distància entre el que volen tenir i fer a la sortida de la presó és molt ajustada a les seves possibilitats d'aconseguir-ho, alhora que mostren una voluntat fèrria de fer-ho sense delinquir, expressant estratègies alternatives.

Entre les perspectives incertes, s'hi troben aquells discursos en els quals o bé hi ha molta distància entre el que volen i el que poden assolir però mostren una voluntat fèrria d'assolir-ho sense delinquir, o bé la distància és curta i realista però la seva voluntat és fràgil i no es connecta amb unes estratègies alternatives clares.

Gràfic XX. Relació entre perspectives de futur, desitjos i realitat

Conclusió 2: les altres variables que defineixen les perspectives pessimistes

Quan analitzem el grup d'estrangers encarcerats per als quals hem valorat unes perspectives pessimistes de futur, majoritàriament veiem que no han tingut un projecte migratori previ, o que aquest ha estat el d'altri (normalment el dels pares). No han vingut aquí perquè voluntàriament ho hagin decidit o pensat prèviament.

Respecte al capital social, no tenen ningú que els doni suport en el territori d'acollida i porten poc temps aquí. El seu entorn familiar i social és molt pobre i s'han mantingut al marge de qualsevol entorn sociabilitzador. Podem definir les seves estratègies d'aculturació com a marginals.

La situació respecte a la documentació administrativa en aquest grup és diversa, però per a la majoria aquest no és el principal obstacle:

- Hi ha un gruix important d'estrangers amb perspectives de futur pessimistes que són comunitaris i que, per tant, no tindran problemes de documentació per quedar-se aquí. No els afectarà tenir en l'expedient antecedents penals pendents de cancel·lar, perquè no necessiten permís de residència ni de treball per regularitzar la seva estada aquí.
- D'altres, els menys, ja havien obtingut permisos de llarga durada o permanents abans d'entrar en contacte amb la Justícia, i tampoc serà aquest el seu principal problema.
- Els qui sí que es trobaran afectats per aquesta impossibilitat administrativa seran els estrangers no comunitaris que ja no tenien papers o aquells que en tenien de provisionals i pendents de renovació, ja que amb els antecedents penals sense cancel·lar la possibilitat de regularitzar la seva documentació administrativa és molt remota.

Una part d'aquest grup presenta un perfil criminològic dur, amb multiplicitat d'ingressos penitenciaris previs (tres o més) i condemnes llargues o causes pendents de ser jutjades que ampliaran el període d'empresonament que estaven complint en el moment de l'entrevista. En canvi, una altra part del grup de subjectes amb perspectives pessimistes són primaris en l'ingrés penitenciari, si més no aquí a Catalunya.

Ja hem comentat que la distància que hi ha entre les seves expectatives de futur i les possibilitats reals d'assolir-les és molt gran i alhora presenten una voluntat molt fràgil de deixar de delinquir.

En aquest grup amb perspectives de futur pessimistes trobem majoritàriament els qui hem classificat en els grups 1 i 2 en el capítol 7 de la primera part de l'estudi *Estrangers a les presons catalanes*. També dins dels grups específics que hem abordat en aquesta segona fase de l'estudi hi podem trobar una part del grup de *dones* i una part dels *invisibles* i la majoria dels *multireincidentes*.

Com sap el lector, un cop acabada l'anàlisi del pronòstic dels subjectes de la mostra per part dels investigadors, vàrem contrastar-la amb la situació real en què es trobava cadascun d'ells. En aquest sentit, el grau d'incert en el pronòstic pessimista d'inserció que havíem fet d'aquest grup ha estat molt alt en aquells casos que hem pogut seguir tres anys després de l'entrevista a partir de les dades del SIPC: la majoria s'han evadit, han protagonitzat un nou ingrés penitenciari o compleixen encara la condemna en segon grau i sense permisos de sortida. Només en un cas consta una llibertat definitiva sense més informació del subjecte que, no obstant això, va complir la pena de manera íntegra i va sortir en llibertat estant classificat en segon grau (sense fer una progressió que permetés treballar millor la seva excarceració).

Conclusió 3: les altres variables que defineixen les perspectives optimistes

Quan analitzem el grup d'estrangers encarcerats per als quals hem valorat unes perspectives optimistes de futur, veiem que majoritàriament tenien clar un projecte migratori previ per venir aquí o bé que són subjectes el projecte migratori dels quals és retornar al seu país.

Respecte al capital social, tenen família que els dóna suport. Aquest suport prové majoritàriament de la parella que tenien abans d'entrar a la presó o d'una nova parella. El paper d'aquesta parella és principal en tot el procés d'inserció, perquè els facilita habitatge i estabilitat afectiva. Pocs estrangers d'aquest grup tenen càrregues familiars afegides aquí, si més no que depenguin d'ells. El seu suport social és desigual. N'hi ha que es relacionen només amb els seus paisans (separació) i n'hi ha d'altres que només ho fan amb els autòctons (assimilació).

La majoria tenen la documentació administrativa resolta amb permisos permanents o dobles nacionalitats de països comunitaris adquirits de maneres diverses, de manera que no sol ser la documentació el principal problema per resoldre. D'altra banda, és el grup en què trobem més cuidat, per part dels subjectes, el manteniment de la documentació administrativa en regla.

El seu perfil criminològic és poc conflictiu. Són primaris en l'ingrés penitenciari, tenen pocs problemes dins de la presó, pocs canvis d'ubicació i cap expedient disciplinari. Progressen de grau i accedeixen al règim obert.

Dins de les perspectives de futur optimistes, trobem majoritàriament els qui hem agrupat en el capítol 7 de la primera part de l'estudi en el grup 3 (una part) i en el grup 4 (una part). Pel que fa als grups específics que hem abordat en aquesta segona fase de l'estudi, trobem moltes persones del grup dels *comuns* amb un pronòstic optimista.

El grau d'encert en el pronòstic optimista d'inserció que hem fet d'aquest grup ha estat molt alt en aquells casos que ja han complert condemna en aquest tres anys després de l'entrevista. La majoria han sortit abans del compliment de la llibertat definitiva en llibertat condicional, i no consten noves incidències en el SIPC. Tot i així, també trobem dins del grup persones amb llargues condemnes que es mantenen complint en la mateixa situació que tenien en el moment de l'entrevista, si bé han progressat a tercer grau i continuen complint sense incidències al centre penitenciari.

Conclusió 4: les altres variables que defineixen les perspectives incertes

Pel que fa al grup d'estrangers encarcerats per als quals hem valorat unes perspectives de futur incertes trobem que, d'una banda, en formen part subjectes amb *voluntats fràgils* que, no obstant això, tenen situacions familiars i socials sostingudes i amb un cert suport personal; i, d'altra banda, hi trobem subjectes amb *voluntats fèrries* que volen quedar-se aquí però amb situacions precàries, sense suports, amb absència de capital social i situacions administratives molt complicades de regularitzar.

Una part de les persones que ubiquem dins del grup dels qui tenen perspectives incertes minimitzen en excés el conjunt de dificultats a què s'hauran d'enfrontar a l'hora de sortir de la presó: no disposaran de recursos personals per trobar feina, no tenen capital social aquí, no disposaran de documentació ni de possibilitat d'obtenir-la a curt termini, tot i que demostren

una voluntat fèrria de vèncer les dificultats que això els planteja i en el seu discurs es mostren convençuts d'assolir-ho sense delinquir. El repte principal serà fer-los conscients d'aquestes dificultats sense fer-los caure en el desànim.

Hi ha una altra part del grup amb perspectives incertes que manifesten una voluntat *fràgil* de no delinquir, i en els seus discursos atribueixen a factors externs a ells la possibilitat de tornar-ho a fer o no (la sort, l'ajut de les administracions, tenir papers, tenir una bona feina, etc.). En la vida quotidiana a la presó, aquesta part del grup es caracteritza per no participar en activitats formatives, no demanar feines ni destins, tenir valoracions fluixes o dolentes en el SAM (Sistema d'Avaluació Motivacional), tenir força canvis d'ubicació de cel·la dins del centre, acumular alguns expedients disciplinaris o relacionar-se només amb els seus paisans en el context de la presó. La problemàtica de la drogoaddicció és present de manera més evident en aquest col·lectiu, tot i que no en exclusivitat.

Dins del grup d'estrangers amb perspectives de futur incertes hi trobem subjectes de tots els grups de la primera part de l'estudi (grups 1, 2, 3 i 4).

Respecte a aquest grup, no parlem de grau d'encert en la valoració de les perspectives de futur per part dels investigadors, ja que la valoració *perspectiva incerta* dona lloc a qualsevol possibilitat. Sí que hi ha, però, una tendència a trobar, informades en el SIPC, entre els qui havíem classificat en aquest grup, sortides de presó sense més incidències detectades, tot i que la majoria encara es mantenen complint la pena de presó.

Conclusió 5: la manca d'informació i la presa de decisions derivada

La darrera conclusió que voldríem destacar fa referència a la manca d'informació que envolta els usuaris estrangers respecte a les especificitats de la seva condició d'estrangers i les perspectives de futur que acabem de parlar.

En molts dels discursos dels estrangers encarcerats, ha quedat palesa la seva falta d'informació respecte a tots els processos en què es troben immersos, tant pel que fa a la seva situació a la presó com, en general, respecte a la seva situació al nostre país i com això afecta les seves possibilitats a la sortida. Els estrangers es troben molt desorientats i no saben a què atènyer-se.

En bona part, fruit d'això, prenen decisions poc adients a les seves oportunitats o deixen de prendre-les per manca d'orientació. Les respostes que donen a les preguntes sobre interessos i expectatives mostren molts cops desorientació respecte a allò que esperen en el futur, inconsciència en les actuacions que emprenen respecte al que demanen o resignació pessimista davant les possibilitats d'assolir-ho. Aquesta presa errònia de decisions pot agreujar encara més la seva situació en el moment de la sortida i fer inviable la seva reinserció social.

D'altra banda, un treball rigorós d'acompanyament de l'estranger encarcerat conduït pels professionals de tractament pot invertir de manera clara i amb èxit aquesta tendència.

7. Recomanacions

Aquestes recomanacions van molt lligades a les 29 que ja es van fer en la primera part de la recerca ja publicada, *Estrangers a les presons catalanes*. En aquelles 29 recomanacions, classificades en set apartats, es recollen les necessitats prioritàries dels interns estrangers i les actuacions que haurien de guiar la intervenció penitenciària envers la seva qualitat de vida i la seva reinserció social.

En aquesta segona part, les propostes de millora complementen aquelles 29 recomanacions i aprofundeixen en la tasca que cal fer amb els estrangers encarcerats. Les hem agrupat en tres apartats. El primer apartat inclou les recomanacions que cal fer respecte al treball que cal desenvolupar amb els estrangers encarcerats; el segon apartat inclou les recomanacions referides a l'organització de la tasca dels professionals; i el tercer apartat es refereix a les polítiques d'inserció després de la presó.

Apartat 1. Identificació de les característiques de l'estranger encarcerat i, en funció d'aquesta identificació, construcció del projecte de futur

Recomanació 1:

Caldria ajudar l'estranger encarcerat a construir una perspectiva de futur realista respecte a les condicions de vida que té o pot tenir a la seva sortida de la presó. Per fer-ho, és imprescindible que els professionals de l'equip de tractament facin una avaluació inicial del subjecte en què identifiquin de manera clara un seguit de factors que, a través de la recerca, han esdevingut essencials per determinar les perspectives de futur del subjecte. Aquests factors són:

- a) Projecte migratori (si en tenia o no, i si era seu o dels pares).
- b) Capital social (quin suport familiar ha tingut i té, quin suport social té i quina és la situació personal respecte a la seva salut).
- c) Perfil criminològic (si és primari o multireincident).
- d) Comportament disciplinari dins del centre penitenciari (com és el seu comportament dins del centre i valoració que fa el centre de la seva conducta).

- e) Si té o no té documentació permanent de residència.
- f) El desig de retornar al seu país o de quedar-se aquí.

Aquesta avaluació individualitzada ha d'analitzar també el discurs que té el subjecte respecte al seu futur, per saber la distància que existeix entre el que vol i el que pot fer a la realitat.

Recomanació 2:

Els projectes de treball individualitzat (PTI) han de preveure el punt final cap al qual cal dirigir els esforços d'intervenció amb el subjecte. Aquests esforços han d'incloure la intervenció sobre totes les variables *deficitàries* assenyalades en l'avaluació inicial, incloent-hi la construcció d'una perspectiva de futur realista i conscient de les dificultats, si no hi és.

Cal, des de l'equip de tractament, treballar perquè els subjectes es facin periòdicament un dibuix del seu projecte de futur i confrontin el seu discurs amb el que realment estan fent a la presó per assolir-lo. Confrontar suposa posar el subjecte davant les contradiccions i les incerteses que genera la seva actuació diària i els suports o els recursos de què disposa en cada moment.

En aquest estudi, ja hem vist que la motivació de l'intern ha estat un factor molt important per poder anar superant les dificultats que pot anar trobant un cop surt de la presó i vol estabilitzar la seva vida. Una bona eina per als tècnics per fomentar positivament la motivació en els interns estrangers és ajudar-los a construir una trajectòria clara com a punt de referència per a les perspectives futures. Això passa, entre d'altres coses, per informar l'intern de com s'organitza tot el tema de la regularització de la documentació i dels períodes necessaris que hauran de passar per complir amb els tràmits legals, i fer-lo partícip de l'ajustament d'expectatives que haurà de fer, necessàriament, en funció de la seva realitat.

Aquesta confrontació s'ha de fer sempre amb esperit constructiu i optimista, per demanar a l'intern estranger la seva implicació en projectes de millora personal que l'ajudin a vèncer les dificultats d'inserció social que es trobarà a la sortida de la presó.

Apartat 2. Optimització dels recursos existents i prioritització de la tasca d'intervenció

Recomanació 3

La variable *estrangeria* esdevé actualment una variable molt important en la dinàmica penitenciària, quantitativament, perquè suposa en molts casos quasi la meitat dels subjectes ingressats en els centres penitenciaris qualitativament, per l'especial risc d'exclusió social que tenen aquests subjectes quan surten de la presó per culpa de les seves condicions de vida.

Per aquest motiu, entenem que s'ha de formular com a criteri de prioritització en la intervenció dels professionals l'atenció a l'intern estranger, justament pel major risc social i de reincidència en el delicte que es pot donar si no es fa aquesta atenció especial a les seves circumstàncies.

Recomanació 4

Els processos de circulació rellevants de la informació és per als interns estrangers un altre dels elements bàsics. Com que és impossible per als professionals que els atenen arribar a conèixer en profunditat tots els canvis legislatius i totes les casuístiques possibles que es poden donar al voltant de la temàtica d'estrangeria, és important que cada centre penitenciarí especialitzi un equip de professionals que actuï de referent tant per als altres professionals com per als mateixos interns. Alhora, es recomana crear dins dels centres penitenciaris la figura de l'assistent a altres interns estrangers que els proporcionin, els primers dies de l'estada de l'intern a la presó, informació i acompanyament respecte a la normativa i el funcionament quotidià del centre. Tenir informació, malgrat que aquesta no sigui l'esperada, redueix molt el nivell d'angoixa individual i pot millorar substancialment el clima institucional.

Apartat 3: Respecte a les polítiques d'inserció després de la presó

Recomanació 5

La recerca ens ha ensenyat que el col·lectiu dels estrangers no és un col·lectiu únic ni homogeni. Al llarg de l'estudi, hem trobat variables i casuístiques que

ens han permès simplificar l'explicació d'una realitat complexa, tot i que això no ens ha de fer caure en una aplicació automàtica de respostes estandarditzades. Cal individualitzar i adaptar la resposta a cada cas. Segons l'anàlisi que s'hagi fet del cas, els professionals podran preveure unes perspectives de futur per a l'estranger optimistes, pessimistes o incertes. La intervenció en els casos haurà de tenir en compte necessàriament aquestes perspectives, i també orientar les polítiques d'inserció respecte als estrangers, sense descartar cap possibilitat.

En aquest sentit, el retorn hauria de ser la primera opció en els casos més clars de perspectives de futur pessimistes i amb nul arrelament al territori i, en l'altre extrem, la integració a la societat d'acollida ha de ser la primera opció en els casos en què, malgrat els pronòstics incerts o pessimistes, hi ha un arrelament al territori, una voluntat clara de superar les dificultats, desistir en la dinàmica delictiva i assolir l'arrelament al territori. Tenir antecedents penals o una manca de documentació no haurien de ser els arguments determinants per decidir les polítiques d'integració d'aquestes persones, si no una lectura més àmplia de la seva situació que incorpori i analitzi tots els factors destacats a la recomanació 1.

Recomanació 6

Les autoritats penitenciàries no poden afrontar la sortida d'aquestes persones de la presó sense la participació de la societat civil (associacions, federacions de municipis, fundacions, organismes no governamentals) que prengui el protagonisme necessari per facilitar la nova capitalització social del subjecte.

L'estudi ens apunta la idea que amb una voluntat fèrria de l'intern estranger i aquesta motivació que esmentàvem per assolir l'arrelament aquí, la inversió en recursos intermedis, residencials i de suport social és pressupostàriament molt assumible i amb uns alts percentatges d'èxit per evitar situacions d'exclusió social i reincidència.

Barcelona, juliol de 2011